This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

795,649

PROPERTY OF THE
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

BUILDING
USE ONLY

BUILDING
USE ONLY

BUILDING
USE ONLY

WOORDENBOEK

DER

ATJEHSCHE TAAL.

WOORDENBOEK

DER

ATJEHSCHE TAAL

DOOR

K. F. H. VAN LANGEN.

UITGEGEVEN DOOR HET KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

'S GRAVENHAGE,
MARTINUS NIJHOFF.
1889.

PL
5193
.L27

VOORREDE.

De uitgave van dit Woordenboek heeft onder dezelfde, deels ongunstige omstandigheden plaats als die van de „Handleiding voor de beoefening der Atjehsche taal"; den gebruikers moeten wij dus verzoeken, bij de beoordeeling van onregelmatigheden en andere feilen daarmede rekening te houden. De zonderlinge spelling van menig woord lieten wij, zelfs waar zij door de afwijkende spelling van soortgelijke woorden nog meer verdenking wekte, onveranderd, daar wijzigingen in deze eerste proeve ons zonder overleg met den Auteur niet raadzaam voorkwamen en bovendien de maatstaf der keuze tusschen tweeërlei schrijfwijze willekeurig vastgesteld zou moeten worden. Wie de onvaste spelling der Maleiers eenigszins kent, zal trouwens door het regellooze gebruik van vokaalletters en dergelijke wel niet van het rechte spoor geraken, en wat hij b. v. onder de ﺳ niet vindt, zal hij al dadelijk onder de ﺍ of de ﺣ gaan zoeken; zoo zal het hem gelukken, de beteekenis van het in het Leesboek حيام geschreven woord, in het Woordenboek onder هيم aantreffen. Bij eene latere uitgaaf zouden zulke ongelijkmatigheden behooren te worden weggenomen.

Wij moeten het betreuren, dat van menig als voorbeeld aangehaald Atjehsch spreekwoord of pantoen de zoo hoog noodige vertaling in het handschrift ontbrak, en dat somtijds de voorbeelden, die tot staving van de beteekenis der woor-

den worden aangehaald, zelve twijfel aan de juistheid dier beteekenis doen opkomen. Maar ook in dit opzicht meenden wij het aangebodene, hoogstens nu en dan met een vraagteeken of eene kleine opheldering voorzien, te moeten publiceeren zooals het daar lag, opdat deze voorloopig bruikbare hulpmiddelen hun, die bij de bronnen zitten, de verzameling van steeds meer en nauwkeuriger gegevens mogen vergemakkelijken.

Evenals dit het geval was bij de uitgave der Atjehsche Spraakkunst, mocht het Bestuur van het Koninklijk Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Ned. Indië ook bij het ter perse leggen van dit Woordenboek de medewerking ondervinden van zijn hooggeacht Medelid, Dr. C. Snouck Hurgronje, die een goed deel van zijn kostbaren tijd wel heeft willen afstaan om ons daarbij met raad en daad te steunen. Hem zij daarvoor onze oprechte dank gebracht, ook uit naam van den Schrijver, die door zijn vertrek naar Indië onmogelijk zelf zich met het toezicht over de uitgave van zijn arbeid kon belasten.

Wij mogen, ten slotte, niet nalaten hierbij te vermelden, dat de uitgave van deze Atjehsche taalwerken vanwege het Kon. Instituut mogelijk gemaakt werd door eene subsidie van het Departement van Koloniën, voor welke milde vrijgevigheid wij tevens gaarne onze erkentelijkheid betuigen.

Namens het Bestuur van het Instituut,

Dr. Th. Ch. L. Wijnmalen
Secretaris.

den Haag,
Maart 1889.

ا

ا **a**, oudere zuster; b. v. *soi inong njan? a Tĕkoe **Abbas***, wie is die vrouw? De oudere zuster van Tekoe Abbas.

ابت **abat**, doel, tot; b. v. *abat djid kĕkaja*, zijn doel is rijk te worden.

ابجد **abdjad**, alfabet; *dĕngon haraf abdjad*, alfabetisch, wijders nog: 1°. de wijze, waarop men getallen door letters voorstelt, 2°. de wijze, waarop men door letters iemands geluk of ongeluk voorspelt en andere geheimzinnige berekeningen maakt; zie w.d.b. v.d.W. v.d.T.

ابد **abad**, begin van eene zaak [?]

ابس **abas**, hakken, omhakken, vellen, met de bijl van boven naar beneden hakkende; b. v. *abas siblah tĕrĕk*, hakt nog aan den anderen kant.

ابغ **abang**, *tjoet abang*, *dalim*, *tjoetlim*, aanspreekwoorden voor ouderen broeder.

ابغ ٢ **abĕng-abĕng**, een soort van boom, wiens hout zeer broos is; b. v. *oeloen toewan Tĕkoe oempama boh abĕng-abĕng angin ba poet kĕdĕh kĕnoi*, ik, Tekoe, gelijk op een abeng-abeng vrucht, die door den wind her- en derwaarts wordt geblazen.

ابق **abĕk̤**, een zoutwater-moeras.

ابوک **aboek**, molm, zaagmeel; b. v. *allah kajée njoi lĕmpoek tĕkat hantjoer ₌oh djid kĕaboek*, Allah, wat is dit hout broos; als het verteert, wordt het spoedig molm (ook هابوک).

ابليس **iblis**, duivel, booze geest.

ابن **ĕbĕnoe (ibn)**, zoon; b. v. *Krani Saleh ĕbĕnoe nachoda Mohamad*, Krani Saleh, zoon van nachoda Mohamad.

ابو **abée**, asch, stof; *sĕdong* —, een aschgrauwe slangensoort; *pisang* —, een pisangsoort.

ابو **abò**, een soort van slak, die men op planten vindt en die daar langs op- en afstijgt; b. v. *até gata lagée abò mĕik mĕtroen*, (Atjehsch spreekwoord) uw gemoed is veranderlijk, gelijk de op- en afstijgende abò.

ابوۏن **aboĕn**, overwicht, het meerdere, dat men bij het inkoopen van handelswaren ontvangt.

ابين **abin**, uier; — *kĕbĕ*, een uier van een karbouw, *pisang* —, een pisangsoort. In Pedir zegt men van de borsten eener vrouw ook abin; *ijĕr* —, melk.

اتس **atĕs**, boven, over, het bovenste; *di* — *di baroeh*, het bovenste en het onderste; *di* — *awan*, boven de wolken; *di* — *angĕn*, boven den wind; — *lĕhée perkara*, in drie gevallen.

اتڠ **atĕng**, de dijkjes van een rijstveld; b. v. *oemong mĕatĕng ĕmpoes moepagar*, het rijstveld is met dijkjes omgeven, de tuin met een heining.

اتلس **atĕlas**, atlas, satijn (ook اطلس).

اتوا **atawa**, of; b. v. *até gata kĕ oeloen atawa poetih atawa itam*, is uw hart te mijnen opzichte wit of zwart? *na atawa han*, is het er of is het er niet?

اتوۏ **atoet**, gewrichten, geleding; — *orĕng*, de gewrichten van den mensch; — *djaroi*, vingerlid; — *tring*, de geledingen van de bamboe; — *tĕbée*, de geledingen van het suikerriet.

اتور **atoer**, rangschikken, regelen, in orde schikken, inrichten; *mĕatoer-atoer* of *atoer-atoer*, in volgorde opstellen.

اجبار **idjĕbar**, ellende, kommer, door menschen veroorzaakt; in tegenstelling van *bĕhaja*, ellende, kommer, van God komende.

اجتهاد **idjĕtihad**, inspanning, bedoeling, graad van autoriteit in de wetgeleerdheid.

اجل **adjal**, (door Allah) bepaalde tijd van iemands dood.

اجماع **idjĕmâ**, overeenstemming, gezamenlijk genomen beslissing; b. v. *idjĕma kamoi jang na salah di atĕs si Poelan*, onze beslissing is, dat N.N. schuldig is.

اچق **atjaḳ**, voorkomen, inzonderheid schoon voorkomen van menschen, dieren, huizen en vaartuigen; b. v. *orĕng njan gĕdj tĕhat atjak bak takalon di djĕoh oh toi hana gĕdj lé*, die man heeft een schoon voorkomen, van verre gezien, doch van dichterbij is hij niet schoon meer. Synoniem met *sigak*.

اچن **atjan**, opschikken, opsieren, opsmukken, optooien; b. v. *inong njan oetoes tĕhat bak dji atjan-atjan droi dji*, die vrouw is zeer bedreven in het opsieren van zichzelve. Synoniem met *loes*.

اچو۲ **atjoe-atjoe**, iemand met den vinger of met een wapen dreigen, tegen iemand probeeren of iets wil gelukken.

اچوک **atjok**, probeeren, beproeven, onderzoeken; b.v. *hai njan kawil gata pakon han tatji atjok sigo naměng dji kab lé ěngkoet těngiroi*, hé, waarom beproeft gij het niet eens met uwen hengel, opdat een tengiri er aan bijte? Synoniem met *tji*, *atjoe* en *tjoba*.

اچیکروم **atjékarom**, een soort van donkerblauw spreiengoed.

اچیه **atjeh**, een boom, die slechts in het Atjehsche rijk wordt gevonden en waaraan het volgens de sage zijn naam zou ontleenen en niet, zooals wel eens beweerd wordt, aan de bekende kleine boschbloedzuigers Atjih, die in 't Atjehsch den naam dragen van *patjat*.

احد **ahad**, een, eenig; b. v. *allah ahad*, God is eenig; *oroi al-ahad*, Zondag.

احرم **ihram**, de formeele aanvaarding van de bedevaart door den Mekkaganger en de onthoudings-toestand, die daarvan volgens de Wet het gevolg is.

اختلاف **ichtilaf**, verschil, afwijking.

اختصار **ichtiṣar**, kort begrip.

اختیار **ichtijar**, keuze, vrije wil, verkiezing, raad, oordeel.

اخلاص **ichělaṣ**, oprecht, zuiver, oprechtheid.

اخیر **achir**, einde, laatste, uiterste; — *těhoen*, het einde van het jaar; — *zaměn*, het laatste der dagen.

اخیرة **achirat**, het toekomstige leven; *doenja achirat*, in dit en het volgende leven.

ادب **adab**, beschaafde manieren, beschaafdheid, b. v. *hana adab sagal gata*, gij kent in het geheel geen beschaafde manieren.

ادت **adat**, als, indien, of; — *měnan*, zooals dat; — *měnoi*, zooals dit; — *djid*, als het gebeurt; — *han*, als het niet zoo is.

ادس **adas**, venkel; *bak adas pědas*, de venkelplant.

ادغ **adang**, roet, zwartsel, zwart, zie هادغ.

ادکلا **adakala**, nu en dan, afwisselend.

ادام **adam**, Adam; b. v. *nabi adam*, *njaq adam*, *si adam*.

ادو **adée**, iets in de zon droogen.

ادو **adoe**, ook wel *adoe-adoe*, het tegen elkaâr doen vechten van dieren zonder geldinzet; b. v. *djak oeděh adoe kěbě*, laat ons ginds gaan, om karbouwen tegen elkaâr te laten vechten.

ادوءن **adoěn**, oudere broeder; b. v. *soi njan*, *adoěn Těkoe Abbas*, wie is dat? De oudere broeder van Tekoe Abbas.

ادوى **adoi**, jongere broeder of zuster; — *agam*, jongere broeder; — *inong*, jongere zuster; — *angkat*, mignon.

ادى **adé**, slib, ook modder in de zee; — *kĕrong*, rivierslib; — *dalam laoet*, modder in de zee.

ادى٢ **adiĕ-adiĕ**, de Cicade.

اديق **adĕḳ**, jongere broeder of zuster, indien men zelf over hen spreekt.

ارا **ara**, *bak ara*, een tot de vijgeboomen behoorende boom; *itik* —, Mal. belibis, taling; *ĕmping* —, eendenkroos.

ارادة **iradat**, de wil.

ارت **arat**, eng, nauw, smal, even, te nauwernood, in de engte drijven; b. v. *Allah loen arat raja djipagab boenoi lé orĕng mĕrĕboet*, Allah, ik was zeer in de engte gedreven, zoo even hebben roovers mij omsingeld; *arat tĕhat pĕgoeroek batjoet*, het is te nauw, maak het passend.

ارتا **arta**, zie هرتا **harta**.

ارق **araḳ**, rondleiden, zich in optocht ergens heen begeven.

ارق **araḳ**, *arak*, de Inl. jenever.

ارم٢ **aram-aram**, merkteeken, grensteeken, grenspaal.

اروس **aroes**, snelstroomende zeepassage, zee-engte, straat — *raja*, de zoogenaamde cederpassage; — *tjoet*, de Suratte-passage.

اروسن **aroesan**, kanaal ter verbinding van twee rivieren. In het algemeen: een gegraven kanaal.

اروغ **aroeng**, overtrekken, naar de andere zijde trekken, oversteken, zich naar de andere zijde begeven. Synoniem met *djĕmĕrang*; — *goenoeng*, een berg overtrekken; — *rimba*, een bosch doortrekken; — *paja*, een moeras oversteken; — *kĕrong*, een rivier oversteken; — *blang*, een rijstveld oversteken. Ook figuurlijk gebezigd: *loen aroeng njawong loen djak tjok gata*, ik stak met mijn ziel (in gedachten) over, om U te gaan halen.

اروغن **aroengan**, doorwaadbare plaats, wadde.

اروى **aroen**, een soort pijnboom.

ارة **arah**, een binnen zekere grenzen besloten plaats.

ارى **arai**, een inhoudsmaat, die met rijst gevuld, te Atjeh 48, te Melaboeh 56 pilaarmatten zwaar is. De peper-*arai* is 63 of 72 pilaarmatten zwaar.

Een arai = 2 tjoepak; 1 tjoepak = 2 kail.

اريّة **ariĕt**, iets rond afsnijden; b. v. *ariĕt tĕbée*, suikerriet afsnijden.

اريغ **aring**, net, waarmede men herten vangt; eigenlijk rotantouwen, waarin men de herten strikt.

اسا I. **asa**, een, eenig, enkel; b. v. *toehan jang asa*, de eenige Heer.
II. **asa**, teleurgesteld, teleurstellen.

استری **istĕri**, echtgenoote, vrouw, komt in de schrijftaal, doch zelden in de spreektaal voor.

استمبول **istamboel**, Konstantinopel.

استان **astana**, vorstelijke verblijfplaats. Ook wel استنا geschreven.

اسف **asap**, rook, damp, smook, stoom; b. v. *asap djipĕtoendjoek apoei*, *dalih djipĕtoendjoek mĕdĕloël*, (Atj. spreekw.) rook duidt op vuur, verdenking duidt op den schuldige.

اسکندر **iskander**, Alexander.

اسلام **islam**, de Mohammedaansche godsdienst.

اسم **asam**, ter aanduiding van alles, wat wrang of zuur is; — *boh koejoen*, het zuur van de citroen; — *boh moentĕr*, het zuur van de groote wilde citroen.

اسم **isim**, naam (van Allah); b. v. *bismillah arrahman arrahim adjaib sĕrta soebĕhaan tĕlĕhée boh isim*; de 3 isims zijn hier: 1°. *Allah*, 2°. *rahman*, 3°. *rahim*; isims worden ook de gebeden genoemd, waarin Allah's namen voorkomen; ook worden Allah's isims in amuletten gedragen.

اسن **asan**, naam van een boom met fraaie gele bloemen, de zoogenaamde *angsana*.

اسو **asée**, hond.

اسه **asah**, slijpen, wetten, aanzetten; b. v. *asah sĕkin batjoet*, slijpt mijn *sĕkin* even; *asah gigoi*, de tanden afslijpen; *mĕasah*, het bezig zijn met slijpen.

اساهن **asahan**, naam van een rijkje op de Westkust van Atjeh en ook van een in de Residentie Oostkust van Sumatra.

اسی **asoi**, inhoud in het algemeen, ook: vleesch; — *kĕbĕ*, karbouwenvleesch; — *lĕmo*, runderenvleesch; — *rimba*, de producten van het bosch; b. v. *poeë asoi di dalam pĕtoi*, wat is de inhoud van de kist.

اسيغ **asing**, afzonderlijk, niet tot iets behooren, ander, vreemd, uitheemsch.

اسيك **asik**, het hoofd schudden of bewegen, ook ter aanduiding eener ontkenning; *mĕasik-asik oelée*, zijn hoofd schudden.

ايشارة **isjarat**, aanwijzing, raad, regel; b. v. *tiap-tiap barang gapoeë perboewĕtan dĕngon moefakat dĕngon isjarat*, elk werk moet met overleg en regel geschieden.

اصل **asal**, begin, oorsprong; b.v. *asal pĕhoen perboewĕtan oeloen*, wat het begin van mijn werk betreft.

اصول **oesoel**, meerv. van اصل **asal**, grondslagen, beginselen.

اطلس **atĕlas**, atlas, satijn (ook اتلس).

اعتدل **ehtidal**, zekere houding in de dagelijksche **godsdienst**-oefening der Moslims.

اعتقاد **îtikad**, vertrouwen, gelooven, geloof, leer.

اعقيق **âḳeḳ**, agaatsteen (eigenl. عقيق).

اڠسا **angsa**, gans.

اڠكا **angka**, cijfer, nummer.

اڠكار **angkara**, baldadig, stout, vermetel, baldadigheid, moedwil, stoutheid, vermetelheid.

اڠكر **ingkĕr**, weigerachtig zijn, in verzet zijn.

اڠكر **ĕngkar**, mat; — *awé*, een rotanmat; — *sĕké*, pandanmat; — *bĕnot*, een biezenmat.

اڠكاس **angkasa**, het luchtruim, de vrije lucht.

اڠكق۲ **angkaḳ-angkaḳ**, ondeugend, stout, ongezeggelijk, ongehoorzaam; b.v. *hai pakon kah angkaḳ-angkaḳ tĕhat dawok kapoh anĕk gob genab oroi*, hé, waarom zijt ge zoo ondeugend, om herhaaldelijk iederen dag andermans kinderen te slaan? Synoniem met *mantjĕr*.

اڠكو **angkée**, voor iets instaan, zich borgstellen; b. v. *hana ta angkée orĕng njan*, ge moet niet voor dien man instaan.

اڠكوب **angkoeb**, knijpertje, waarmede men de haren van baard en knevel uittrekt.

اڠكوة **angkoet**, wegbrengen, oplichten, verplaatsen van goederen.

اڠكوة **ĕngkoet**, visch; — *laoet*, zeevisch; — *kĕrong*, riviervisch, — *paja*, moerasvisch.

اڠكوغ **ĕngkong**, de kortstaartige of zoogenaamde Lampongsche aap.

اڠكهوى **ĕngkĕhoei**, naam van een soort gebak.

اڠكهير **ĕngkhĕr**, op één been voortspringen.

اڠكريس **inggĕris**, Engelsch, Engelschman.

اڠكڠ **ĕnggang**, rhinocerosvogel.

اڠكوتا **anggéauta**, lid, lichaamsdeel.

اڠكور **anggor**, wijn, *anggor mamĕs*, zoete wijn.

اڠكوق **anggoḳ**, het knikken met het hoofd; ook ter aanduiding eener bevestiging; *mĕanggoḳ-anggoḳ*, knikkebollen.

اڠن۲ **angan-angan**, oogmerk, voornemen; b.v. *di loen baroikon, loen angan-angan loen kĕmĕng djak pĕdj boh djambée hana mĕtĕmĕng djak tĕroesan djinoi*, van gisteren af was het mijn oogmerk, djamboe-vruchten te gaan plukken; tot heden toe heb ik echter niet kunnen gaan.

اڠين۲ **angèn-angèn**, los gerucht; b.v. *angèn gob pĕgab gĕtĕka tjit*, welke losse geruchten men uitstrooit, ge moet toch komen.

اڠين **angin**, wind; — *di oelée*, tegenwind; — *di roesoek* of — *di gĕniring*, wind, die dwars invalt; — *di likoet*, wind van achteren; — *krĕs*, stevige wind; — *krĕs tarik kĕlat*, stijve koelte; — *mĕsinjok-sinjok*, rukwinden; *ek* —, wat er na den regen van de wolken overblijft; *mata* —, windstreek; *bak* —, een wolk, waaruit wind zal voortkomen; *ka tĕdoeh* —, de wind is gaan liggen; *mĕangin-angin*, zich aan tocht bloot stellen; *mĕangin-angin padi*, de padi wannen.

اف **apa**, vadertje.

افق **apaḳ**, muf, duf, vunzig, muf heid, duf heid, vunzigheid; b.v. *idjar ka apak dalam gĕdong hana layoet lé*, de kleedjes zijn muf geworden in het magazijn en niet meer gewild (ook هافق).

افم **apam**, poffertjes; — *serăbé*; — *gaboes*, verschillende soorten van apam; *kĕndoeri apam*, een feest waarop men apams eet in de maand Rĕdjab.

افوس **apoes**, wegzinken; b. v. *padoem na lĕhoek ijĕr njoi, apoes oeloen*, hoe diep is dit water, ik zink er in weg.

افوغ **apong**, *kajée apong* worden de houtsoorten genoemd, die op het water bovendrijven.

افون **apoen**, naar iets reikhalzen, dan wel iets begeeren of verlangen, doch het niet bekomen; b.v. *di loen di pĕhoen baroikon loen kĕmĕng padjoeh siĕl kamběng hana mĕtĕmĕng adat maté loen apoen*, wat mij betreft, van gisteren af heb ik geitenvleesch willen eten, doch het niet gekregen; het was alsof ik stervende er naar reikhalsde.

افواه **afoewah**, hulp; b.v. *oeloen tĕmée nama jang gĕdj ngon afoewah tĕkoe*, ik heb een goeden naam gekregen door Tekoe's goede hulp.

افوى **apoei**, vuur; *kajée* —, brandhout; *goenoeng* —, vuurberg, vulkaan; *boengong* —, kunstvuurwerk; *kapal* —, stoomschip; *batée* —, vuursteen.

افيت **apit**, iets tusschen twee voorwerpen klemmen, aan weerskanten van iets, aan beide zijden van iets, tusschen twee personen loopen; b. v. *soi salĕh djĕh djak orĕng apit doewa tĕlĕhée wil oenĕn*, wie gaat daar ginds, die tusschen eenige personen links en rechts loopt.

افيّت **apïët**, met een hand zwaaien, aan iets een zwaaiende beweging geven.

افيت افوة **apèt-apot**, onrustig, woelig, beangst, ongedurig, ongestadig; b. v. *pakon mĕnan anĕk njoi ĕs apèt-apot tĕhat kadang na djamok kaḇ*, waarom slaapt dit kind zoo onrustig, wordt het wellicht door muskieten gebeten?

افيون **apioen**, ruwe of onbereide opium; *tjandoe*, gekookte opium; *madat*, met tabak geprepareerde; *mĕisap tjandoe*, tjandoe schuiven.

اقرب **akrab**, naaste verwanten.

اقرر **ikrĕr** (eigenl. اقرار), bevestigen, belijden, toestemmen.

اكبر **akbar**, onovertroffen groot, grootst; Allah akbar.

اكس **agas**, een klein soort muskieten; b. v. *lĕ tĕhat agas djikap gĕtanjoı*, er zijn vele kleine muskieten, die ons bijten.

اكق I. **agaḳ**, dreigen; b. v. *agaḳ-agaḳ ngon kajée*, met een hout dreigen.

II. **agak**, gissen, raden, vermoeden; b. v. *agak oeloen djid mĕnan*, volgens mijne gissing zal het zoo worden.

اكم **agam**, mannelijk; *anĕk* —, jongen; *kĕbĕ* —, mannetjesbuffel; *kamĕng* —, bok.

اكما **agama**, godsdienst.

اكوغ **agong**, groot, wordt alleen gebezigd in den zin van *gasĕr agong*, groote dakbalk, waarop het dak rust.

اكوق **agoeḳ**, een vierkante gouden plaat, die kinderen aan een halssnoer op de borst dragen.

اكي **agiĕ**, de kop van het mannelijk schaamdeel; ook: *agiĕ boh.*

ال **ĕl**, zegt men van viervoetige dieren, die geen jongen kunnen werpen.

الاغن I. **alangan**, suikerrietstokken, die men bij wijze van vanen op feesten in de hand houdt.

II. **alangan**, branding.

الت **alat**, gereedschap; — *roemåh*, de meubels, die in een huis behooren; — *dapoer*, keukengereedschap; — *dalong*, servies; — *prahoe*, alles, wat in een schip behoort; — *prang*, wapenen; — *pĕkajan*, de gouden versierselen, die door eene vrouw worden gedragen.

الحد **alhad**, Zondag verg. احد.

الحمد **alhamdoe**, voorkomende in: *alhamdoe lillahi*, Gode zij *de* lof.

الر **alĕr**, vloer; — *papĕn*, plankenvloer; — *bak pinĕng*, vloer van gespleten pinangboomen; — *tring*, bamboezen vloer.

الس **alas**, de Alaslanden.

الغ **alang**, gebrek aan iets hebben; b. v. *oeloen alang tĕhat idjar*, ik heb groot gebrek aan kleêren.

الله **Allah**, God, als uitroep, steeds gebezigd bij hevige gemoedsaandoeningen.

الو **alée**, stamper; — *lĕsong*, rijstblokstamper; — *djĕngki*, de stamper van een werktuig, om rijst te stampen.

الوه **aloe-aloe**, een soort van zeevisch; b. v. *ĕngkoet aloe-aloe jang soekée Tjoet sandang han djid padjoeh*, de aloe-aloe visch is die welke door den stam Tjoet Sandang niet mag worden gegeten.

الور **aloer**, kreek, geul; — *Poengâh*, de Poengahkreek.

الون **aloen**, deining, golf, die niet breekt.

الهام **ilham**, goddelijke ingeving.

الهى **ilahi**, mijn God.

الى **ali**, een soort van fuik, die men van afgedragen stoffen maakt, om garnalen en kreeften te vangen; — *oedĕng*, garnalen-fuik; — *bĭĕng*, kreeften-fuik.

الى‌ه **ali-ali**, slinger.

اليت **alit**, scherpen van wapenen.

اليه I. **alĕh**, overslaan van een weegschaal.

II. **alĕh**, schommelende gang en daarbij tevens de handen zwaaien, schommelen, schudden; — *djir*, een net schommelende uitwerpen.

III. **alĕh**, ik weet niet, mogelijk of wel ..... niet; — *na* — *hana*, mogelijk is het er, mogelijk is het er niet.

امابعدو **amabadoe**, en wijders, vervolgens; *amabadoe doedoi nibaknjan*, daarna.

امارة **amarah**, boos; b. v. *ta pĕsĕtodj até amarah*, ge volgt slechts het booze hart.

امان **aman**, vrede, veiligheid, rust, rustig; *nanggroi aman*, een veilig land.

امانة **amanat**, toevertrouwen, vertrouwen.

امبت **ambat-ambat**, zich iemands gelaat of naam herinneren; b.v. *si Poelan njan bak loen ambat-ambat lagée-lagée loen toeri roepa, tĕtapi nan hana loen toesoi*, ik herinner mij dien N. N., het is, als of ik zijn gelaat meer heb gezien, doch zijn naam weet ik niet.

امبر **ambar**, amberballetje; *kastoeri dan ambar*, beide **reukwerken.**

امبغ **ambang**, een schoon voorkomen hebben, er goed **uitzien**, inzonderheid van huizen en vaartuigen; b.v. *roemâh Tĕkoe djĕroh tĕhat ambang bak takalon di djĕoh*, Tekoe's **huis** heeft, van verre gezien, een **schoon** voorkomen; *prahoe njoi gĕdj tĕhat ambang bak djidong*, deze prauw **ziet er goed** uit, indien zij staat.

امبو۲ **amboe-amboe**, een soort van eetbaren zeevisch.

امبوت۲ **ĕmboet-ĕmboet**, het zachte deel van het voorhoofd bij kinderen.

امبوس **ĕmboes**, een luchtstroom, door aanhoudend geblaas te weeg gebracht, wegblazen, aanblazen; — *apoei*, het vuur aanblazen; — *abée*, de asch wegblazen.

امبوغ **ambong**, pakmand voor getah en damar, die op den rug wordt gedragen; — *damar*, damarmand.

امبون **ĕmboen**, dauw; — *agam*, dauwdroppels.

امبه **ĕmbah**, vader, gebezigd, als een ander over iemands vader spreekt; *nang ĕmbah*, moeder en vader.

امت **amat**, zeer, ten zeerste; — *sangat*, bovenmate, ongemeen.

امر **amar**, bevel.

امفت **ampĕt**, drempel, dorpel; b.v. *hana roet bĕk kadoek bak ampĕt rĕnjĕn*, het is niet behoorlijk, dat gij op den drempel van de trap zit. Men zegt zoowel *ampĕt rĕnjĕn*, dorpel van de trap, als *ampĕt pintoe*, dorpel van de deur.

امفدو **ampĕdoe**, gal, galblaas.

امفس **ĕmpas**, zie هيفس **hĕmpas.**

امفغ **ampĕng**, iemand te gemoet gaan, iemand afhalen, iemand hulde of eer bewijzen.

امفغ **ĕmpang**, een van pandan gevlochten zak; — *padi*, padizak; — *brĕs*, rijstzak.

امفق **ĕmpĕḳ, kĕladi**, een soort van plant met meelachtigen, eetbaren wortel.

امفلس **ampĕlas**, polijsten, glanzen, glans geven; b. v. *mar gĕampĕlas djĕroh tĕhat roepa*, wij zullen het polijsten, totdat het er schoon uitziet.

امق **amaḳ**, schepper, schepvat, vervaardigd van de bladscheede van pinang of nibong, om het water uit de prauwen te scheppen.

امفن **ĕmpĕn**, aas, lokaas; — *kawĕl*, haak, hoek; voeder van dieren; — *kĕbĕ*, karbouwenvoeder; — *kamĕng*, geitenvoeder.

امفو **ĕmpée**, grootmoeder.

امفو **ĕmpoe**, iets met kracht in stukken slaan, kloven of klieven; b. v. *hai gata bĕk pandjang tĕhat narit han mée koedĕngor ĕntĕrĕk koe ĕmpoe oelée tĕbak bĕkah pĕt mangat tatoepoeĕ kĕdroi*, hé daar! ge moet niet te veel spreken, het is niet voegzaam, dat ik het aanhoor, nog een oogenblik en ik kloof uw hoofd in vier stukken; ge moet het nu zelf weten.

امفو **ampoe**, voorbij; b.v. *ohna tamĕlajĕr ampoe oedjoeng Radja*, tot waar toe zijt gij gezeild? tot voorbij O. R.

امفوس **ĕmpoes**, tuin; — *oer*, een klappertuin; — *lada*, een pepertuin. Synoniem met *lampoes*.

امفوغ **ĕmpoeng**, nest, kooi; — *tjitjim*, vogelnest; — *manok*, kippennest; — *kamĕng*, geitenleger; — *anĕk*, baarmoeder.

امفون **ampoen**, vergiffenis; b.v. *ka oeloen pĕampoen*, ik heb reeds vergiffenis geschonken.

امفوى **ĕmpoi**, wieden, van gras en onkruid zuiveren; b.v. *di loen ka tĕlĕhée oroi loen djak ĕmpoi nalĕng lam padé di bĕlang hana habis lom*, wat mij aangaat, sedert drie dagen ben ik aan het graswieden in de padi op het rijstveld geweest en ben daarmede nog niet gereed gekomen.

امفيس **ampis**, versperren, versperring; b.v. *ta boh ampis batjoet mangat dji ik ijĕr lam oemong*, maak een kleine versperring, opdat het water gemakkelijk in de sawah stijge.

امفيڠ **ĕmpiĕng**, jonge padi, die geweekt, geroost, gestampt, gezuiverd en daarna als lekkernij wordt gegeten; — *ara*, eendenkroos.

اميق **amiḳ**, iemand aanhoudend volgen, hetzij om hem te dooden of hem geld af te persen.

امين **amin**, amen.

انتت **ĕntat**, brengen, aanbieden, in de beteekenis van ten geschenke geven; b. v. *djak ĕntat njoi bak roemăh krani*, ga dit naar de woning van den krani brengen.

انتار **antara**, tusschen; — *rĕdj njoi ngon rĕdj djĕh*, tusschen dezen en genen weg.

انترت **ĕntrĕt**, ergens tegen aan wrijven. Synoniem met *antĕhor*.

انترق **ĕntĕrĕḳ**, een oogenblik, een kleine wijle; *siat tĕrĕḳ*, nog een oogenblik.

انتو **ĕntoe**, voorouders.

انتق **ĕntoḳ**, schuif, om een deur te sluiten.

انتوسن **antoesan**, afgezant, afgevaardigde, bode.

انتوق **antoeḳ**, tegen iets aanstooten; b.v. *ta antoeḳ kĕdĕh bah kajée*, stoot tegen den boomstam daarginds aan; *mĕantoeḳ gaki*, met den voet ergens tegen aanstooten.

انتوق **ĕntoeḳ**, collier, halsband, halsketen.

انتهور **antĕhor**, ergens tegen aan wrijven. Synoniem met *ĕntrĕt*.

انتهى **ĕntahi**, (eigenl. *intaha*). In de Atj. brieven gewoonlijk *ĕntahi'l-kalam*, einde van het geschrift.

انتى **ĕnti**, geraspte klapper in suiker gekookt, die men bij Mal. of Atj. gebak eet.

انتى I. **ĕnté**, overblijfsel, spoor; b.v. *ta bos ĕnté dji oe laoet*, werp zijne overblijfselen in zee.

II. **ĕnté ijĕr**, watergeest, dien de Atjehers bezweren, door vezelen van de areng in den top van den mast te binden.

انتيغ۲ **anting-anting**, het naar beneden hangen; synoniem met *roemboi*; *anting-anting*, oorhanger.

انجوغ **andjong**, soort van opkamer op zijde van een huis; b.v. *ta ik oe andjong*, stijg naar de opkamer.

انجيل **indjil**, evangelie.

انجين **ĕndjin**, het Eng. engine; *ĕndjin kapal apoei*, de machine van een stoomboot.

انچق **antjaḳ**, kleine vierkante horde van bamboe, waarop men vleesch droogt, om er dengdeng van te maken.

انچيت **ĕntjit**, spoor, indruk, merkteeken, afdruk, door iets achtergelaten.

انچين **ĕntjin**, ring; b.v. *ĕntjin oeloen na sipasang*, ik heb een paar ringen.

اندتو **ĕndatoe**, voorvaderen.

اندر **indra**, volgens de Atjehers de *nanggroi dewa*, het land der dewa's, tusschen hemel en aarde gelegen.

اندف **ĕndap**, bukken, om zich aan het gezicht te onttrekken. Synoniem met *doer*.

اندم **andam**, het haar knippen of snijden; b.v. *mĕandam inong njan*, knip de haren van die vrouw; *mĕandam misé*, de knevels knippen.

اندوغ **ĕndong**, een soort van zeeslang. Synoniem met *soe*.

انزل **ĕnzal** (eigenl. *inzāl*), het zaad schieten, zaadschieting.

انس **anĕs**, ananas, ook wel *boh anĕs*.

انسان **insan**, (de) mensch.

انصاف **inṣĕf**, billijkheid, billijke beschouwing.

انق **anĕḳ**, jong van dieren en planten, lid, gedeelte; — *oeloen*, mijn kind; — *gob*, eens anders kind; — *agam*, zoon, jongen; — *inong*, dochter, meisje; — *itik*, jong van een eend; — *kajée*, jonge boompjes; — *ijĕr*, kreekje; — *tjok*, aangenomen kind; — *moh*, stiefkind; — *sjéaudara*, broeders- of zusterskind; — *halal*, wettig kind; — *haram djĕdah*, een onecht kind; — *badjing*, hoerekind; — *mĕs*, een slavenkind; — *nanggroi*, inboorling; — *moerid*, leerling van een priesterschool; — *prahoe*, opvarende van een vaartuig, schepeling; — *tĕkak*, huig; — *djaroi*, vingers; — *gaki*, teen van den voet; — *goeda*, veulen; — *gĕnta*, klepel van een bel; — *bĕdil*, geweerkogel; — *mĕriam*, kanonskogel; — *goentji*, sleutel; — *rĕnjĕn*, trede van een trap; *mĕaněk*, baren; *mĕaněk ringgit*, geld uitzetten; — *mĕaněk*, van vader tot zoon; — *mannjak*, zuigeling; — *tjoet*, een kind, dat nog niet loopen kan; — *miĕt*, de naam, waarmede men een kind aanduidt, van dat het loopen kan, totdat het besneden is; de mignons worden ook wel — *miĕt* genaamd; — *jatim*, weeskind; komt ook als samengesteld telw. voor: *sianĕk bidjĕh timon*, komkommerzaad; — *tit*, de kittelaar.

انکو **ĕngko**, deelgenoot in een zaak, vennoot.

انو **ano**, N. N. Synoniem met *poelan*.

انوی **anoi**, zand, stuifzand, rivier- en zeezand; — *pasir binĕh laoet*, het zand aan den oever der zee.

انیکا **anika**, allerlei, veelsoortig, allerhande. Men verbindt het met *si*; b. v. *si anika pĕnadjoeh*, allerlei gebak.

انیڤیا **anianja**, onrecht, geweld, mishandeling, onrecht aandoen, nadeel toebrengen.

او **oe**, naar, aanduidende een richting naar een plaats; b.v. *tadjak oe Boeboen siat*, ga even naar Boeboen.

او **oewĕ**, iets wat men niet inslikken kan, zich verslikken.

او **awo**, sop van een vaartuig.

اوبا **oeba**, zegt men van touw, dat zich niet meer draaien laat; b. v. *taloi saoeh hana gĕdj dji poetar oeba*, het ankertouw laat zich niet goed meer draaien.

اوبت **obat**, in het algemeen: middel tegen of voor iets; — *dĕmam*, middel tegen koorts; — *sakit pĕroet*, middel tegen buikpijn; — *oelée*, middel tegen hoofdpijn; — *bĕdil*, buskruit.

اوبر **oebar**, run, iets met run bereiden; — *poekat*, run, waarin men de netten legt, om ze sterker te maken.

اوبور۲ **oeboer-oeboer**, een soort zeekwal.

اوبون۲ **oeboen-oeboen**, kruin van het hoofd.

اوبوى **oeboi**, de wortels van een boom, die zich boven den grond vertoonen; — *pinĕng*; — *tring*, soorten van zulke boomwortels. Synoniem met *oetoem*.

اوبه **oebah**, veranderen, het anders maken; — *djandji*, zijne belofte breken; — *rĕdj*, den weg verleggen; — *pĕrboewĕtan gob*, eene overeenkomst veranderen.

اوبى **oebi**, algemeene naam voor meelachtige knolvruchten; — *kajée*, *boh* —, *bak* —, de oebiplant.

اوبى **oebé**, even als, zoo als; — *laoet*, even als de zee.

اوبيت **oebit**, klein.

اوت **oewĕt**, slijpen, scherpen, wetten, aanzetten.

اوت **awĕt**, vore [van den ploeg].

اوت۲ **awat-awat**, steunbalken, die men onder den vloer van een huis aanbrengt, om het verzakken te verhoeden.

اوتار **oetara**, het noorden; — *bit-bit* of *tĕpat*, het juiste noorden; — *timoer laoet*, noord-noordoost; — *barat laoet*, noord-noordwest.

اوتس **oetoes**, bedreven in een handwerk; — *mĕs*, goudsmid; — *kajée*, timmerman; — *bĕsoi*, smid; — *tĕmbaga*, koperslager.

اوتڠ **oetang**, schuld, geldschuld; — *pĕoetang*, schulden en inschulden, debet en credit; *mĕoetang*, aan iemand geld leenen; *orĕng mĕoetang*, schuldenaar; *mĕoetang sĕlingkar kiĕng*, rondom in schulden steken; *soerat* —, schuldbewijs, schuldbekentenis.

اوتق **oetaḳ**, hersenen; *pĕnoh* —, vol gedachten; — *toelĕng*, merg.

اوتما **oetama**, het eerst.

اوتن **oetĕn**, woud, wildernis, bosch; b.v. *bak si soelit oetĕn pi loewas*, *bak simalas daâwa pi na*, (Atj. spr.) hij die liegt, kan zich gemakkelijk redden, hij die lui is, heeft veel praats; *orĕng* —, een onbeschaafd mensch; *orĕng oetĕn han djì toepoeĕ adat*, een onbeschaafd mensch kent geene manieren; *pisang* —, wilde pisang; *boei* —, wild zwijn.

اوتوم **oetoem**, de wortels van een boom, die zich boven den grond vertoonen; — *oer*; — *tring*, soorten van zulke boomwortels. Synoniem met *oeboi*.

اوتوك **oetoek**, gewend, gewoon; b. v. *Si Poelan njan ka djid kĕbanggi*, *oetoek katĕgian raja*, die N. N. is reeds gewend aan het opium schuiven en verlangt er sterk naar.

اوتيق **oetiḳ**, een eetbare zeevisch.

اوجا **oedja**, (vechthanen) tegen elkander aanhitsen.

اوجن **oedjĕn**, regen, regenen; — *abée*, aschregen; — *rintik*, regen bij zonneschijn; — *soetra*, motregen, stofregen; *moesim* —, regenmoeson.

اوجوغ **oedjong**, kaap, uiterste punt, hoek; — *karĕng*, de naam van een kaap bij Malaboeh; — *poelau*, de uiterste punt van het eiland; — *kajée*, uiterste einde van een stuk hout.

اوجو **oedjo**, klappertor, die zich met het palmiet voedt.

اوجوى **oedjoi**, toetsen; — *mĕs*, goud toetsen; *batée* —, toetssteen.

اود **od**, zero, nul.

اودغ **oedĕng**, garnaal; — *laoet*, zeegarnaal; — *kĕrong*, riviergarnaal; — *timah*, garnaalsoort, zoo groot als een kreeft; soorten van zeegarnalen: — *rajĕk*, — *mirah ikoer*, — *djambée*, — *sabée*; soorten van riviergarnalen: — *galah*, — *gĕdok*, — *nipis*, — *soetra*, — *brĕs*.

اودى **oedé** (een kip) die schraal in zijn veêren zit; *manok* —, naakte kip.

اوديف **oedip**, leven, het nog in leven zijn; b.v. *ka maté gob njan han mantong oedip*, is die man reeds gestorven? Neen, hij is nog in leven; *mata oroi oedip*, opgaan van de zon.

اور **oer**, kokosnoot; *bak* —, klapperboom; — *masak*, overrijpe kokosnoot; — *tjĕnoengkil*, copra; — *moeda*, jonge kokosnoot.

اور I. **aoer**, de zoogenaamde chineesche bamboe.
II. **aoer**, een klein soort sardijntjes, die vooral op Poelau Bras worden aangetroffen en gedroogd in den handel worden gebracht; *karing* —, zulke sardijntjes.

اورا **oera**, een klimplant, waarvan de bast gebezigd wordt om stoffen donkerblauw te verven, terwijl dė stam dient tot het vervaardigen van fuiken.

اورا۲ **oera-oera**, meening, gevoelen; b.v. *bak oera-oera loen dji na dji tjĕmĕtjoewĕr*, naar mijne meening is hij het, die gestolen heeft.

اوراة **oerat**, ader, spier, vezel, zenuw; — *kajée*, houtvezels; — *djaroi*, de spieren van de vingers; — *gaki*, de spieren van de voeten; — *roeng*, ruggestreng; — *kĕbĕ*, de draden in 't karbouwenvleesch.

اورس **oeras**, besprenkelen, met water besprengen, een weinig vochtig maken; b.v. *di loen singâh bĕngâh loen kĕmĕng oeras oelée toetong tĕhat han ik loen ba lé*, wat mij betreft, morgen wil ik mijn hoofd, dat zeer warm is, met water besprengen, omdat ik mij niet sterk gevoel, om het te dragen.

اورس **oerĕs**, de aardkluiten met de handen **omwerken**, om daaruit het gras te verwijderen.

اورغ **oering**, de beweging, die gemaakt wordt, om een vaartuig met roeispanen te doen omdraaien.

اورغ **orĕng**, mensch, persoon, individu; — *rajĕk*, **aanzienlijk**, volwassen persoon; een groot (in de bet. van zwaar) persoon; — *kaja*, rijk man, **rijkaard**; — *gasin*, een **behoeftige**, arme; — *alim*, een geleerd, verstandig **mensch**; — *malim*, een schriftgeleerde; — *fakir*, een **arme** (naar God), derwiesj; — *lé*, de menigte; — *miĕt*, een luttel **aantal** menschen; — *tjoet*, een klein persoon, in tegenstelling van een groot (zwaar) mensch.

اورام **oeram**, bij een stuk hout, is 't het tegengestelde van *oedjong*, dus de stam, b. v. *saban oedjong ban ngon oeram*, **gelijk** aan het uiteinde was de stam.

اورو **oeroe**, napraten, iemands taal of spraak nabootsen, iemand nadoen.

اوروت **oeroet**, met de handen drukkend op eenig lichaamsdeel wrijven; het *oeroeten* heeft ten doel, de spieren (*oerat*), die door een of andere oorzaak hare werking niet verrichten, weder in orde te brengen.

اوروغ **oeroeng**, vallei, dal tusschen bergen.

اوروك **oeroek**, gat, kuil; b.v. *koeh oeroek boengong batjoet*, **graaf** even een kuil, om een bloem te planten; *oeroek orĕng maté*, een graf, ook *djirat orĕng maté*.

اوروه **oeroh**, uitnoodigen, verzoek doen tot bijwoning van een feest of maaltijd.

اوري **oroi**, dag; — *njoi*, deze dag, heden; — *malam*, dag en nacht; *si oroi-oroi*, dagelijks; — *raja*, een feestdag; b.v. *padoem oroi boelĕn njoi*, de hoeveelste van deze maand is 't; *padoem oroi tanggoeh*, hoeveel dagen tijd; *bak sikorĕng oroi boelĕn lĕmâh*, op den negenden der volgende maand.

اورى **oerai**, onvermengd, zuiver; wordt alleen van goud gebezigd; *mĕs* —, stofgoud.

اورى **oeri**, een soort uitslag, roode hond genaamd.

اوريڠ **oerĕt**, wortel; b.v. *tjok oerĕt njan batjoet*, *kĕmĕng ikat pagĕr*, haal een stuk van dien wortel, om er den pagger mede vast te binden.

اوريس **oeris**, regel, streep, kras, schrap, ook eene schets met enkele strepen maken; figuurlijk ook schildering, schets van iets; b.v. *lain oeris loen tjalitĕra*, een andere schets zal ik verhalen, of een andere schildering zal ik doen; *oeris laksamana*, tooverkring.

اورينغ **oering**, afwijken.

اوس **awoes**, mager, schraal, in afmeting verminderen; b.v. *pakon gata awoes tĕhat badan na sakit*, waarom zijt ge zoo mager (van lichaam), zijt ge ziek?

اوس **awĕs**, specerijen, die men in het vleesch doet; b.v. *di loen loen kĕmĕng djak bloi awĕs singâh loen kĕmĕng chandoeri*, wat mij betreft, ik wil morgen specerijen koopen, daar het mijn voornemen is, feest te vieren.

اوس **oĕs**, iets wat door slijpen versleten is, afslijpen.

اوسڠ **oesĕng**, wordt van overjarige rijst of padi gezegd en ook overdrachtelijk gebezigd in den zin van oud; b.v. *tabri loen bloi padé oesĕng mĕng sinalé*, *sĕbab di loen han djid loen padjoeh bĕrĕs baroe*, gij moet mij een nalé overjarige padi ten verkoop afstaan, omdat ik geen versche rijst mag eten.

اوسوڠ **oesoeng**, zie هوسوڠ **hoesoeng**.

اوسوى **oesoi**, braak liggen, niet meer bewerken, verlaten; b. v. *ĕmpoes Si Poelan djĕh*, *pakri bangon*, *ka oesoi*, hoe staat 't met den tuin van dien N. N., is die reeds verlaten?

اوسها **oesĕha**, arbeiden, bezigheid, zich inspannen; *pĕroesahan*, arbeid, inspanning.

اوسيل **oesil**, zie هوسيل **hoesil**.

اوڠكف **oengkap**, hijgen, moeielijk ademen, buiten adem zijn; *mĕoengkap-oengkap*, voortdurend hijgen.

اوڠكير **oengkir**, doorzoeken, alles door elkaâr werpen, om iets te zoeken.

اوڠكل **oenggal**, iets met eene op- of neêrgaande beweging ergens in drijven; *oenggal-oenggal*, telkens herhalen van die handeling; b.v. *djitim lob han oenggal batjoet*, wil het erin, neen, beweeg het dan wat op en neêr; *tjing oenggal*, een op- en neêrgaande weegschaal.

اوڠكول‌ **oenggoel-oenggoel**, wimpel.

اوفة **oepat**, van iemand kwaad spreken, iemand belasteren.

اوفر **oepar**, iets tusschen de handen fijn wrijven, iets tusschen de handen rollen.

اوفس **oepas**, politieagent.

اوفق افيک **oepak-apik**, veinzen, zijn woord breken, op verschillende wijze onwaarheid spreken.

اوفم **oepam**, iets schoon maken of wrijven, polijsten, bruineeren; b. v. *oepam pingan batjoet na mĕkilat*, wrijft het bord even totdat het glanst.

اوفه **oepah**, werkloon, loon; *oepahan*, loonbediende; ***pĕoepah***, loon geven, uitbesteden.

اوفيس **oepis**, taaie bladschede van palmen, dienende, om er iets in te wikkelen; — *pinĕng*, pinangbladschede.

اوق **awaḳ**, lichaam, persoon, synoniem met *rakan* en *ngon*; b. v. *awak prahoe gata padoem droi*, hoe sterk is de bemanning uwer prauw?

اوق **oeĕḳ**, een witte houtworm.

اوق **aoeḳ**, een lepel van klapperdop; — *djaroi*, de uiterlijke vorm van de hand, dien men bij een dergelijken lepel vergelijkt; — *boer*, rijstlepel; b. v. *pĕgĕdj aoeḳ bé toetoeng djaroi, oeloen pĕlihara gata kĕsĕnambat djaroi*, (Atj. spreekw.) ik maak een lepel, opdat ge uwe handen niet brandt, ik onderhoud u, om mij behulpzaam te zijn (eigenl. om mijne vingers te verlengen).

اوق۲ **oewaḳ-oewaḳ**, een nachtvogel, die dat geluid maakt.

اوک **oek**, hoofdhaar, Toenongsch: *bĕ-oe'k*. (Onder »Toenong" verstaat men de Atj. bovenstreken).

اوکم **oekam**, een doorn of venijn uithalen; b.v. *tjoengkil gaki oeloen batjoet mangat dji tĕbit oekam*, snijd een weinig in mijn voet, opdat de doorn of het venijn er gemakkelijk uitkome.

اوکور **oekoer**, met eene lengtemaat meten; b. v. *oekoer kajée njan batjoet, ta koh*, meet dat hout even en hak het dan; *oekoeran*, maat; *si oekoer*, zoo lang als, zooals gemeten is.

اوکوف **oekoep**, met wierook berooken, bewierooken.

اوکهر **oekhĕr**, wortel; — *kajée*, wortel van een boom.

اوکير **oekir**, uitbeitelen, insnijden, graveeren van figuren; b. v. *oekir kajée oeloen njoi batjoet*, snijd een weinig figuren in dit mijn hout.

اوکوه **oegoh**, verwaand, opgeblazen. Synoniem met *bĕhoem*.

اول **awal**, eerste, begin; b. v. *awal pĕhoen narit*, het begin van het verhaal.

اولت **oelat**, worm, rups; — *gigoi*, tandworm; — *ĕngkoet*, wormen in den visch; — *panah*, wormen in de nangka; — *mĕboelée*, rups; — *sankadoe*, groote groene rupssoort; — *soetra*, zijdeworm.

اولر **oelĕr**, slang; soorten van slangen op het land; — *lhan*, een soort van boa; — *sĕdong*; — *sĕdong awé*; — *tikoes*, slang, die op muizen aast; — *bintiĕng*, een kleine slang in de rijstvelden; — *maté ĕkoer*; soorten van slangen in het water: — *ijĕr*, — *giram*.

اولس **oelas**, een vak, een stuk van een sinaasappel of citroen.

اولغ **oelang**, wederkeeren, terugkeeren, het herhaaldelijk ergens heengaan, of hetzelfde doen; *měoelang-oelang*, telkens weer.

اولق **oelaḳ**, draaien, warrelen, terugspringen, zeeziekte, duizeligheid; b. v. *gĕloembang oelak*, de golven, die naar zee dringen.

اولق الیق **oelaḳ-aliḳ**, zijn woord breken. Synoniem met *oepak-apik*.

اولق۲ **oeloḳ-oeloḳ**, voor den gek houden, beetnemen, foppen, den spot drijven met iemand.

اولم **oelam**, rauwe bladeren, die bij de rijst als toespijs worden gegeten.

اولن **oeloen**, ik, dienaar; pers. voornw. 1e pers. enk. gewone spreektaal, vaak verkort tot *loen*. Drukt men zich zeer beschaafd uit of spreekt men tot meerderen en hoofden, dan bezigt men *oeloen toean*. In bovenstreken — XXII Moekims en Daja — zegt men: *kée*. De Pedireezen zeggen *droikoe*, ook hoort men wel *koe*, verkorting van het Mal. *akoe*.

اولندا **oelanda**, de Hollanders.

اولو **oelée**, hoofd, in alle beteekenissen; *oelée-balang*, titel der Atj. hoofden, die aan het hoofd eener federatie van Moekims staan, b. v. *oelée-balang IV Moekim*; — *prahoe*, steven van een prauw; — *idjar kĕrong*, gebloemde rand van een sarong; — *rĕdj*, plaats, waar de weg een aanvang neemt; *pĕhoei ngon brat oelée*, licht en zwaar in 't hoofd.

اولو بالغ **oelée-balang**, zie اولو **oelée**.

اولور I. **oeloer**, zwanger, van viervoetige dieren en de vischsoort *loelloh*.

II. **oeloer**, vieren (van touwen), uitpalmen, uitvieren.

اولة **oelah**, gelijk, evenals, zooals.

اولة **oleh**, voorz.: door.

اولی **aula**, beter, geschikter; *aula tĕhat*, zeer goed of uitmuntend.

اولی **oeli**, schroevedraaier.

اولیا **aulia** (eigenl. meervoud van *wali*), iemand, die zijne godsdienstplichten goed waarneemt en zich van de wereld afzondert; heilige.

اوم **oĕm**, omhelzen, met de armen omvatten.

اومبی **oembi**, het deel, waarmede iets ergens aan vast zit; b. v. *oembi pisang*, pisangsteel.

اومت **oemat**, gemeente (belijders van één godsdienst) b. v. *oemat nabi Mohammad*, de gemeente van den profeet Mohammad.

اومغ **oemong**, een vak van een rijstveld.

اومفما **oempama**, voorbeeld, vergelijking.

اومم **oemom**, onduidelijk verward; b. v. *narit gata měoemom těhat hana trang sagal*, uw voordracht is zeer verward en in het geheel niet duidelijk.

اومى **oemée**, een zoutwaterkrab, die in ledige schelpen huist.

اوميت **oemět**, alikruik, een soort eetbare slak.

اوْن **oen**, blad; *sioen*, een blad; — *geloennjong*, oorlel; — *bilěng*, postelein, — *sikoepan*, speelkaarten; b. v. *mé si oen ranoeb*, brengt een sirihblad.

اون **awan**, wolk; *měsilop* —, loofwerk, waarvan de takken onder en over elkander heen schijnen te gaan, — *měarak-arak*, voorttrekkende wolken.

اونتا **oenta**, kameel.

اونتوة **oentoet**, waterzuchtige zwelling van het onderbeen.

اونتوغ **oentoeng**, fortuin, geluk; — *gědj*, voorspoed; — *djěhět*, tegenspoed.

اونتيغ **oenting**, kleine klosjes zijde, in het algemeen: streng, kluwen van garen; b. v. *katělěs oeloen bloi saboh oenting soetra*, ik heb een klosje zijde gekocht.

اونجم **oendjam**, iets loodrecht en met een vaart in den grond steken; b. v. *oendjam kajée njan batjoet*, breng dat hout loodrecht en met een vaart in den grond.

اوندغ **oendang**, wet, bevel; *oendang-oendang*, wetten, wetboek.

اوندور **oendoer**, achteruitgaan, aftrekken, retireeren, afdeinzen, wijken.

اونس **oenos** of **oenosan**, een werktuigje bij goudsmeden in gebruik, om metaaldraad te trekken.

اونن **oenĕn**, rechts, rechter(zijde).

اونوى **oenoi**, bij, honigbij; *ijĕr* —, honig; *ĕmpong* —, honigraat.

اوى I. **oi**, een soort van welriekende heester, die men als omheining plant.

II. **oi**, oprakelen, op iets terugkomen; b. v. *boet jang ka dilée bé ta oi lé djinoi*, gedane zaken moet ge nu niet weer oprakelen.

اوى **awé**, rotan; soorten van rotan: — *saga*, — *taber*, — *kawan*, — *sĕboh*, — *bĕnĕng*, — *manée*, — *oedĕng*, — *tjoet*, — *boeĕ*, — *dĕkoeh*, — *tjakrée*.

اويس **awis**, zie هاويس **hawis**.

اويوغ **oejoeng**, wordt van een schip gezegd met te veel bovenlast. Synoniem met *riang*.

اويك I. **awĕk**, naar beneden staan der hoorns van hoornvee.
II. **awĕk**, wordt ook gezegd van iemand, die een gebroken arm heeft. Synoniem met *tjĕkok*.

اهلى **ahli**, bedreven in, geschikt voor iets.

ايبو **iboe**, moeder; slechts in handschriften, doch niet in de volkstaal gebezigd.

ايبوس **iboes**, een soort van reuzenaloë, waarvan de bladeren gebezigd worden om zakken en matten te vervaardigen.

ايت **ajat**, koranvers; b. v. *tĕngkoe poebĕdj oeloen saboh ajat*, Tengkoe leest mij een vers uit den koran voor.

ايت **ijĕt**, een soort van riviervisch.

ايتق **itiḳ**, eend; — *ara*, taling; — *soerati*, een groote soort van eend.

ايتقيتر **itaḳitĕr**, bewusteloos, bezwijmd tengevolge van een slag; b. v. *na sidroi tjina boenoi djipoh lé Si Poelan itaḳitĕr oh han djid djidjak lé*, zoo even is een Chinees door N N. bewusteloos geslagen, totdat hij niet meer kon gaan.

ايتم **itam**, zie هيتم **hitam**.

ايجر **idjar**, goed, katoen, doek; — *sikajée*, een geheel stuk goed; — *sikrak*, een afgepast stuk, een baan; — *saboer*, keper of dril; — *kasamboen*, mousseline; — *marikan*, Amerikaansch katoen; — *poetih blanda*, gebleekt Hollandsch katoen.

ايدغ **idang**, zie هيدغ **hidang**.

ايدن۲ **idan-idan**, kindsch (van oude lieden); b. v. *orĕng ka toeha idan-idan han djid tamat narit*, die man is reeds oud en kindsch, men kan op zijne woorden niet meer vertrouwen.

ايدوغ **idoeng**, zie هيدوغ **hidoeng**.

ايذين **idzin**, verlof, toestemming.

اير **ijĕr**, water en, in 't algemeen, elk vocht; — *loedah*, spog, wanneer het reeds uitgeworpen is; — *babah*, speeksel, wanneer men het nog in den mond heeft; — *mata*, tranen; — *hidoeng*, snot; — *pirak*, — *mĕs*, — *tĕmbaga*, zil-

ver-, goud-, koperwater, om te vergulden; — *sakar*, suikerwater; — *kahawa*, koffij; — *tĕbée*, suikerrietsap; — *mamĕs*, siroop; — *raksa*, kwikzilver; — *moeka*, kleur van 't gezicht; b. v. *hiram ijĕr moeka*, zijn gelaat verandert van kleur; *mamĕs ijĕr moeka*, zijn gelaat is goedaardig.

ايريس **iris**, in stukken snijden, fijn snijden; b. v. *mĕiris ĕngkoet*, visch in stukken snijden.

ايراغ **irang**, zie هيرغ **hirang**.

ايرن **irĕn**, weefspoel, weversklos; *irĕn soetra*, zijdespoel.

ايروة **iroet**, wordt van alles gezegd, wat scheef of krom is; *babah* —, een scheeve mond.

ايروفا **iropa**, Europa.

ايريغ **iring**, iemand begeleiden of vergezellen; *mĕiring-iring*, achter elkaâr loopen.

ايس **ĕs**, slapen; b. v. *oeloen djak ĕs tĕngĕt tĕhat mata oeloen*, ik ga slapen, mijne oogen vallen dicht.

ايسغ **isĕng**, kieuwen van een visch; — *ĕngkoet*, vischkieuwen, — *mata kawil*, een soort van haak, om visch te vangen.

ايسف **isap**, zie هيسف **hisap**.

ايسق **isaḳ**, aamborstig.

ايڠت **ingat**, oplettend zijn op iets, zich iets herinneren, onthouden; *ingatan*, geheugen, herinnering; *ingat-ingat*, pas op, let op, attentie.

ايڠوس **ingos**, de plaats van den neus, waar men den bril draagt.

ايڠين **ingin**, begeeren, belust zijn op iets.

ايق **ajaḳ**, zeef; — *tĕpong*, meel ziften.

ايق **eḳ**, drek, menschelijke en dierlijke excrementen; *djak toh eḳ*, zich naar eene zekere plaats begeven.

ايك I. **ik**, klimmen (doch niet in de beteekenis van in rang stijgen); — *troen*, op en neer; *mata oroi* —, de zon rijst; — *oe kapal*, aan boord gaan; — *goeda*, te paard stijgen; ook: — *atĕs goeda* of *pasang goeda*; — *hadji*, ter bedevaart naar Mekka gaan; b. v. *ik oe roemâh*, stijg het huis binnen (omdat de Atj. huizen op palen boven den grond zijn gebouwd).

II. **ik**, sterk, machtig, gewelddadig; *adat* —, het recht van den sterkste.

ايكت **ikat**, vastmaken, vastbinden, toebinden, bos, bundel; — *pagar*, een heg vastmaken; — *orĕng*, menschen vastbinden; — *gasir*, de gebindten vastmaken; — *bĕlĕbas*, de dakstijlen, waaraan men de atap vastbindt.

ايكل **ikal**, I. krullend; *oek ikal*, krullend haar.
II. **ikal**, gouden armband, door de vrouwen aan den bovenarm gedragen.

ايكن **ikan**, visch, wordt alleen van de volgende soorten gezegd: — *boelan*, — *sisik*, — *dindin*, — *gĕlajang*, — *sĕnoempit* of *sĕloempit*.

ايكوة **ikoet**, volgen, achternagaan, meêgaan, vergezellen, gehoorzamen, navolgen, nadoen, *mĕikoet*, achter elkaâr volgen.

ايكور **ikoer**, staart; — *kĕbĕ*, karbouwenstaart; — *kapal*, achtersteven van een schip; — *prahoe*, achtersteven van een prauw; — *mata*, de buitenhoeken der oogen; *mĕikoer-ikoer*, iemand overal achterna loopen, als een kind zijn vader of moeder.

ايڬس **igĕs**, *boeloeh igĕs*, een dunne bamboesoort met lange geledingen, waarvan men blaasroeren vervaardigt, daarom ook *boeloeh sĕnoempit* genaamd.

ايڬيٚن **igiĕn**, zuinig, spaarzaam; b. v. *padoem ik lé ta igiĕn jang gasin pané kaja*, (Atj. spr.) hoe zuinig ge ook zijt, hoe kan een arme rijk worden?

ايلت **ilat**, zie هيلت **hilat**.

ايلس **ilĕs**, paling. Synoniem met *nĕdjĕl*.

ايلغ **ilang**, haspel, om zijde af te haspelen; — *soetra*, zijdehaspel; *mĕilang*, afhaspelen.

ايلة **ilah**, (eigenl. *hilah*, حيلة) list, streek, looze trek, een uitweg zoeken; b. v. *oetoes tĕhat gata mita ilah*, ge zijt zeer geslepen in het zoeken van uitwegen.

ايلير **ilir**, zie هيلير **hilir**.

ايم **iĕm**, stil zijn, zwijgen, zich stil houden, *pĕiĕm*, stil doen zijn; b. v. *ta pĕiĕm aněk njan batjoet*, laat dat kind een weinig stil zijn; *iĕm gata bĕ- lé tamarit*, zwijgt, spreekt niet meer.

ايم **ajĕm**, sussen, stillen, doen bedaren; *ajĕm aněk miĕt*, een klein kind sussen; b. v. *ajĕm djaroi ĕntjin sipatah ajĕm babah ĕmpiĕng ngon goela*, (Atj. spr.) de vinger wordt gestild door een ring, sipatah genaamd, de mond door gerooste padi en suiker.

ايمام **imĕm**, voorganger; — *nanggroi* of — *adat* of *moekim*, titel der moekimhoofden; — *sĕmbahjang* of *hoekoem*, voorganger in de godsdienstoefening.

ايمان **iman**, het gelooven (bijzonder in God), vertrouwen, geloof, godsvereering.

اينتن **intan**, diamant; men onderscheidt drie soorten: 1°. *intan bit*, zuivere of echte diamant; 2°. *intan*, brilliant; 3°. *intan bandjĕr*, Bandjereesche diamant.

ايندغ **indang**, het horizontaal heen en weêr schudden op een wan, om goud te zuiveren bij het graven.

ايندل **indal**, kardoes voor vuurwapenen.

ايندة **indah**, schoon, goed, fraai, aangenaam; *inong — tĕhat*, een zeer schoone vrouw; — *tĕhat kalakoean*, goed van inborst; *chabar jang —*, een fraai verhaal.

اينسن **insén**, iets afsmeeken; b. v. *tjoba meinsĕn bak aulia bak na anĕk kĕ gĕtanjoi jang agam*, beproef eens de heiligen te smeeken ons een kind van het mannelijk geslacht te geven.

اينوغ **inong**, vrouw, echtgenoote, vrouwelijk; — *djaroi*, duim.

اينون **inoen**, een soort van reuzenbloedzuiger.

ايوة **ajoe-ajoe**, franje, een soort van boordsel, dienende tot sieraad.

ايون **ajoen**, wieg, heen en weêr schommelen, heen en weêr slingeren; b. v. *kapal njan mĕajoen-ajoen tĕhat*, dat schip slingert verschrikkelijk.

ايه **ajah**, vader, doch alleen van personen gebezigd, en indien de kinderen zelven over hun vader spreken; *ajah-wa*, een ouder broeder van vader of moeder; *ajah tjoet*, *ajah soe*, *ajah ngah* of *ajah tjik*, jonger broeder van vader of moeder.

ايهندة **ajahanda**, vader, komt alleen in geschriften voor.

ب

با I. **ba**, brengen, wegbrengen, medevoeren, medenemen, bij zich dragen, bij zich hebben. Synoniem met *mé*.

II. vader, in Pedir en de Atjehsche bovenstreken (I).

باب **bab**, hoofdstuk, artikel van een geschrift.

بابت **babat**, het bedrag van schulden en inschulden in de boeken; b. v. *kalon babat oetang Si Poelan*, zie eens in de boeken het bedrag der schulden van N. N. na.

بابه **babah**, mond van menschen en dieren, monding van rivieren, kreeken en geulen; *saboh* —, een mondvol; — *Malaboeh*, monding van de Malaboeh-rivier.

باتت **batat**, wordt van vruchten gezegd, die niet rijp willen worden, zoo b.v. van *manggis*, *mamplam* enz. ook van *kladi*, indien ze niet fijn wil kooken.

باتر **batĕr**, stijfhoofdig, koppig.

باتڠ **batĕng**, gevelde boomstammen; b. v. *batĕng doem kingkĕng*, *han djid tadjak*, de links en rechts verspreide boomstammen beletten het loopen.

باتق **batak**, een Batakker, inboorling van de Bataklanden.

باتو **batée**, steen, rots erts; — *ijĕr*, rolsteenen in de rivieren; — *nisan*, de steenen, die men aan het hoofd- en beneden-einde van een graf plaatst; — *pipis*, een steen, om iets fijn te wrijven; — *apoei* of *bĕdil*, vuursteen; — *oedjoi*, toetssteen; — *timah*, stukjes lood, die men aan de netten bevestigt, om ze te doen zinken.

باتوک **batoek**, hoest, het hoesten; *batoek soh*, drooge hoest, teringhoest.

باتيل **batil**, bakje zonder voet, kommetje, om uit te drinken; — *manoi*, een bakje, om water te scheppen bij het baden; — *ranoeb*, een sirihbakje.

باجڠ **badjĕng**, gewoonlijk verbonden met *anĕk*, *anĕk badjĕng*, hoerekind; gewoon Atj. scheldwoord.

باجو **badjée**, kleedingstuk voor het bovenlijf, baadje; — *hapkot*, (half coat); — *kamédja*, overhemd; — *koeroeng*, nauw sluitend baadje, met eene opening, waardoor men het hoofd steekt; — *sĕmantong*, een loshangend baadje aan den hals met een knoop dicht gemaakt; — *hajik*, vest met korte mouwen; — *djoeba*, lang kleed der Hadjis; — *poentoeng*, een buis met korte mouwen; — *misĕkit*, een buis zonder mouwen; — *sadriah*, een buis, dat met vele knoopen op de borst wordt gesloten.

باجوی **badjoi**, wig, keg; — *oe broek*, een kĕg die gebezigd wordt bij het persen van olie uit rotte klappers.

باجيک **badjik** is de naam voor de jonge vrucht van *nangka*, *soekoen*, *koeloe* en *tjĕmpĕdak*.

باچوة **batjoet**, een weinig, even; vergel. *tjoet*, klein, luttel.

باچی **batji**, bijl, om hout te hakken. Synoniem met *galang*, *sĕron*, *kapak*.

باچی I. **batjé**, een soort visch, die in modderig water wordt aangetroffen, de gaboes.

II. **batjé**, binnen zijne landpalen **moedig**, **brutaal**, **slim** enz., doch daarbuiten **vreesachtig**, **beschroomd**, enz. zijn.

باد I. **bada**, gebakken pisang. (pisang gorèng); **b.v.** *djak bloi bada pisang*, ga gebakken pisang **koopen**.

II. **bada**, een soort van **heester**. **waarvan de bladeren in het water worden gedaan**. **waarmede men de lijken wascht**.

بادر مانجغ **badar manjang**, een soort van **zeer kleinen zeevisch**.

بادق **badèk**, neushoorn; rhinoceros; *soemboek* —, **de hoorn van den rhinoceros**.

بادم **badam**, zeer langzaam in het arbeiden; **b. v.** *badam lagoina tamoeboevĕt gata*, **zeer langzaam zijt ge in uw werk**.

بادو **badée**, een soort zeevisch.

بادوم **badom**, de bèri-bèri ziekte.

بادی **badai**, hevige storm, orkaan.

باديق **badik**, eene kleine Mal. dolk met eene snede.

بارا **bara**, architraafbalk; *bara roemâh*, balk van het **huis**.

بارت **barat**, westen, westewind, zwaar weêr uit het **westen**; — *tĕpat*, het rechte westen; — *laoet*, noordwesten; — *daja*, zuidwesten; — *barat laoet*, west-noord-west; — *barat daja*, west-zuid-west; ook wel براث geschreven.

بارغ **barang** is een partikel, slechts in samenstellingen voorkomende; — *gakri*, hoe, wanneer; — *gaban*, **als het U gelegen komt**; — *gadjan*, wanneer; — *gasoi*, **wie ook**; — *gadoem*, hoeveel ook; — *ganoi*, wanneer ook: — *masa*, op welken tijd ook: *boebarang*, onverschillig welke.

بارو **baroe**, nieuw, pas, eerst, onervaren; — *na*, pas **geboren**.

بارو **baroet**, windsel, zwachtel voor den buik.

باروس **baroes**, Baros, een plaatsje in de Residentie Tapanoeli, beroemd door zijn kamfer.

بارم **barom**, een soort van biezen, waarvan men zakken en matten vlecht.

بارو I. **baroeh**, beneden; *jang di* —, wat onder gelegen is; *troen oe* —, ga naar beneden.

II. **baroeh**, soort van wilde manggistan.

باروی **baroi**, gisteren; — *sa*, eergisteren.

باراه **barah**, bloedzweer, ontsteking; — *oelĕr*, een langwerpige bloedzweer in de dijbeenen; — *gigoi*, ontsteking van het tandvleesch; — *mom*, ontsteking van de borsten; — *batée*,

bloedzweer onder den navel; — *lam prěoet*, ontsteking van den buik; — *tjitjak*, bloedzweer in de liezen; — *kalilawa*, bloedzweer onder den oksel.

باری **bari**, kris bari, de zoogenaamde lange kris.

باریس **baris**, streep, klankteekens, rij, reeks, regel, gelid, krijgsvolk; *měbaris*, exerceeren; — *di atěs*, — *di baroeh*, — *kiwing*, Atj. namen voor de Ar. klankteekens; — *tĕpat*, een rechte streep.

باریس **bariěs**, dwarshelling van een gebergte.

باریغ I. **baring**, zinspelen, op iets doelen, steken onder water geven; b. v. *narit gata baring ka loen toeho tjit kĕloen hana ho lain*, uw gesprek doelt op mij; ik weet ook dat het mij en niemand anders betreft. Synoniem met *pangsir* en *rait*.

II. **baring**, een soort van fijne garnalen.

باسو **baso**, opgezet, opgezwollen.

باسو **basau**, weelderig, tierig; b. v. *padi basau*, de padi staat weelderig.

باسوغ **basong**, bak basong, een soort vlierboom, waarvan het hout voor boeien van groote vischnetten wordt gebezigd.

باسه **basah**, vochtig, nat; *idjar basahan*, badkleedje.

باسی I. **basi**, opgeld, disconto, rabat; *basi ringgit*, opgeld.

II. **basi**, schotel.

III. **basi**, gistend, bedorven, goor, duf.

باطل **bathĕl**, ongeldig.

باطین **bathin**, geheim; *chabar* —, een geheime tijding.

باڠر **bangar**, duf, muf, vochtig, beschimmeld riekende.

باڠون I. **bangon**, oprichten, overeind zetten, doch alléén van levenlooze voorwerpen.

II. **bangon**, postuur, gestalte.

باڠوی **bangoi**, welriekend en geurig; b.v. *bĕrĕs poetih ijĕr bangoi orĕng binoi pĕt perkara roepa gĕdj*, *pĕrangoi djĕroh*, *bangsa lĕbĕh*, *dan neh*, (Atj. pantoen): evenals de rijst wit en het water welriekend moet zijn, zoo moet een echtgenoote aan vier voorwaarden voldoen, n.l. een goed uiterlijk, een zuiver gedrag, eene goede afkomst en zindelijkheid bezitten.

باقی **baḳi**, rest, wat er overblijft van een schuld.

باکت I. **bakat**, golven, die in hare beweging gestuit worden, b. v. tegen klippen, tegen een vaartuig.

II. spoor, voetspoor, gerucht, uitlekken, doch speciaal van gestolen goederen; b. v. *arta jang gadoh di sidĕh na*

moebakat, ginds is iets uitgelekt omtrent de verdwenen goederen; — *orĕng djak*, spoor van menschen, die loopen; — *kĕbĕ*, karbouwensporen.

باكل **bakal**, wat iets moet worden; de ruwe stof tot iets, ruwe vorm tot iets.

باكو **bakau**, van goede afkomst of soort.

باكوڠ **bakong**, tabak.

باكوڠن **bakongan**, Bakongan, naam van een rijkje op Atjeh's westkust.

باكول **bakoel**, mand, korf.

باڬس **bagas**, spoedig, gauw; *angĕn* —, hevige wind; *bĕdj* —, snel lezen; *djak* —, snel loopen.

باڬن **bagan**, latrine.

باڬوق I. **bagoḳ**, groote groene boschduif.
II. **bagoḳ**, soort van zeevisch.

باڬوى I. **bagoi**, onderdeel, soort, aard, klasse, wijze.
II. **bagoi**, gelijk als, alsof, hoedanig, op welke wijze.

باڬى, **bagi**, deel, aandeel, verdeelen.

بالا **bala**, onheil, beproeving, kommer, epidemie.

بالس **balas**, beantwoorden, wedervergelden, vergoeden.

بالڠ **balang**, een soort van reukflesch voor odeurs.

بالڠ باليڠ **balang-baling**, *boh balang-baling*, kettingkogel. Synoniem met *palang-paling*.

بالم **balam**, *bak balam*, de boom, welks hars de gomelastiek levert.

بالو **baloe**, gedroogd en gezouten vleesch, *dèngdèng* = *siĕl baloe*.

بالو **balée**, weduwe, weduwnaar.

بالو **balau**, onverschillig werken.

بالوة **baloet**, omwikkelen van iets; — *soerat*, omslag, enveloppe van een brief; b. v. *dji baloet droi*, hij wikkelt zich in; *baloet idjar ngon kĕrtas bé- mĕligan*, omwikkel dat kleed met papier, opdat het niet vuil worde.

بالوڠ **balong**, visch die in een visschersvennootschap door den visscher niet behoeft verdeeld te worden, omdat een andere visch een stuk van dien gevangen visch heeft afgescheurd. Ook de vischsoort *loebĭĕm*, die een kleinen muil heeft en moeilijk aan een haak bijt, behoeft men niet te verdeelen.

بالوم **baloĕm**, zak; — *seloewĕr*, broekzak; — *badjée*, zak van een baadje; — *ringgit* of *pĕng*, geldzak; — *tĕpong*, meelzak.

بالوم **balom**, dof, niet glanzig, mat. Synoniem met *rĕdom*.

بالوى **baloei**, weder inzetten bij het spel, indien men verliest; b. v. *lĕmo loen djid loen poepok ngon lĕmo gata, tĕtapi djikalée taloer lĕmo loen loen poh baloei ngon lĕmo lain, djid*, mijn rund zal ik met het uwe doen vechten, doch indien mijn rund de nederlaag lijdt, zal ik weder inzetten met een ander rund; neemt ge dat aan?

بالى **balai**, vergaderplaats, raadhuis.

باليغ **baling**, krom, gekromd, gebogen (doch in geringe mate).

باليغ **balegr**, meerderjarig; — *akal*, volwassen en in het genot zijner verstandelijke vermogens.

باليك **balik**, omkeeren, keerzijde, rugzijde, het omgekeerde; — *kĕ*, front maken naar; *moebalik*, neêrvallen; — *mata*, goochelen; *moebalik-balik narit*, zijne woorden verdraaien.

بانيٚر **baniĕr**, wortels van een boom boven den grond; — *kĕtapang*, ketapangwortels boven den grond.

بانيغ **baning**, een groote soort van landschildpad.

باوڠ **bawang**, ui, look; — *poetih*, witte chineesche ui; — *mirah*, sjalotten, kleine roode ui; — *pia*, groote Bengaalsche ui; — *sĕrĕ*, knoflook.

باوٚق **bawoeḳ**, bakkebaarden; *manok bawoeḳ*, een zeker soort van kip, die haren aan de kaken heeft.

باول **bawal**, een soort van bot.

باوم **bawom**, een soort van zeevisch.

باهو **bahoe**, schouder, het bovenste van den arm; b.v. *goelam bak bahoe*, draag het op uw schouder.

بايٚر **baĕr**, jammeren, gejammer. Synoniem met *njabak*.

بايد **bajĕr**, voldoen, betalen (doch alleen van geld).

بايڠ I. **bajĕng**, *bajĕng-bajĕng*, schaduw, schim; *moebajĕng*, een schaduw werpen.

II. **bajĕng**, ook figuurlijk van verdwenen goederen gebezigd, als men eenig spoor er van ontdekt.

بايق **bajiḳ**, een soort van parasieten plant met breede bladeren.

بايك **baik**, goed.

بايم **bajam**, algemeene naam voor spinaziesoorten: *bajam oe*, *bajam mirah*, soorten van spinazie.

بايين **bajĕn**, een soort parkiet; *tjitjim* —, **parkietvogel.**

بايوغ **bajong**, een soort van klimop.

بب **bĕb**, op iemand vallen en hem tevens omvatten.

ببا **baba**, een in den Indischen Archipel geboren **Chinees**; in tegenstelling van een in China geborene, die men *ké* noemt. Beiden worden met deze woorden aangesproken.

بتا **bata**, baksteen, gebakken vloersteen, tegel; *boeboeng* —, pannen dak; *long* —, een **baksteenen waterleiding.**

بتاوى **bĕtawi**, Batavia.

بتول **bĕtoel**, juist, recht, waar, oprecht, **waarachtig.**

بتوم **bĕtom tring**, bamboestoel.

بتوه I. **bĕtoh**, volwassen (van meisjes), b. v. *anĕk dara njan bĕtoh tĕhat mantong adat djiběri loen mĕkawin*, die **maagd** is inderdaad volwassen; indien men **haar** geeft, huw ik **haar.**

II. **bĕtoh** zegt men van suikerriet, dat bij den **eersten** aanplant is opgewassen.

بتير **bĕtir**, een wrong in een touw, ontstaan door **hevig aan**draaien.

بته **bĕtah**, iemand die allerlei voorwerpen opzamelt, **een ver**zamelaar.

بيتى I. **biti**, in rij opstellen, aan denzelfden kant.

II. **biti**, reden, oorzaak.

بتيس **bĕtis**, kuit, het been tusschen voet en knie.

بتيغ I. **bĕting**, opgezet (van den buik), — *prĕoet*, opgezette **buik.**

II. **bĕting**, stilstaan van water; *ijĕr* —, stilstaand **water.**

بج **bĕdj**, opzeggen, lezen; — *koran*, den koran reciteeren **of** lezen; — *doâ*, gebeden doen; — *kitab*, heilige schriften lezen; — *soerat*, brieven lezen.

بجا I. **badja**, een soort zwartsel, om de tanden **zwart te** verwen; b. v. *hana lajak tapĕlajak gaki soepak taboh gatja*, *hana patoet tapĕpatoet gaki oentoet taboh gĕnta*, *hana rĕmbang tapĕrĕmbang gigoi roempang taboh badja*, (Atj. spr.) het is niet voegzaam, een zieken voet met henna in te wrijven, evenmin een belletje aan een waterzuchtigen voet te doen of als men geen tanden meer heeft, ze met zwartsel (badja) in te smeeren.

Dit spreekwoord wordt gewoonlijk aangehaald, als men iets verrichten wil of heeft verricht, wat niet voegzaam is.

II. **badja**, mest.

بجقسان **bidjaksana**, beleidvol, verstandig, bekwaam, schrander. Ook بجقسنا geschreven.

بجوی **bĕdjoi**, een kleine eter zijn.

بچا **batja**, vlug in zijn bewegingen zijn, spoedig, snel, b. v. *batja batjoet tadjak*, loop wat snel.

بچار **bitjara**, bespreken, spreken, redeneering, zeggen.

بچو **bĕtjoe**, nijptang.

بچوه **bĕtjoeh**, uitslag, puistjes. Synoniem met *bitjoh*.

بحر **baḥar**, zee; *baḥaroe 'llah*, God's zee; — *tĕhat orĕng*, een groote menigte menschen; — *tĕhat* wordt in 't algemeen gebezigd om eene groote uitgestrektheid of hoeveelheid uit te drukken.

بدرا **bidara**, een boom met kleine zoetzure vruchten.

بدعه **bĕdĕah**, ketterij, afkeurenswaardige practijk.

بدق **bĕdaḳ**, smeersel, blanketsel.

بدل **badal**, plaatsvervanger.

بدن **badan**, lichaam in het algemeen; — *orĕng*, menschenlichaam; — *lĕmo*, runderlichaam; — *manok*, kippenlichaam.

بدوس **bĕdos**, ontwaken, opstaan; — *ĕs*, uit den slaap ontwaken; — *doek*, opstaan van 't zitten; b. v. *poeĕ tadoek lom han tabĕdos*, waarom zit ge nog en staat ge niet op?

بدوی **bĕdawi**, Bedowien, vagebond, onbeschaafd landlooper; *lagée akal* —, zich onbeschaafd gedragen.

بديل **bĕdil**, vuurwapen in het algemeen; *poebĕdil*, schieten, vuren; — *kĕrĕtas*, vuurwerk.

برادو **bĕradoe**, slapen, alleen gebezigd, indien het vorsten of hooge personages betreft.

براغ **barang**, goed, goederen; — *indah-indah*, fraaie goederen.

برب بروب **bĕrab-bĕroeb**, geluid van onafgebroken vallende vruchten; b. v. *boh mamplam angĕn jor sĕroedj oh bĕrab-bĕroeb di joeh bak*, de mangga's worden door den wind geschud totdat zij vallen en een onafgebroken geluid van vallende vruchten onder den boom veroorzaken.

برت **bĕrat**, zwaar, drukkend, log van verstand, dom; wordt ook van zwangere vrouwen gezegd; b. v. *tengåh lam bĕrat*, in de helft der periode van zwangerschap verkeeren.

برتس **bĕrĕtas**, barsten, met geweld vaneen springen, spleten of barsten krijgen, scheuren.

برتوه **bĕrtoeh**, met geweld openspringen; *boh* —, **granaat.**

برتيه **bĕrtih**, ongebolsterde rijst, in een pan geroosterd totdat de bolster gebarsten is.

Ook van djamboe gebezigd, als die van zelve **openbarst**; *djambée bĕrtih*, opengebarste djamboevrucht.

بردومن **bĕrdoeman**, tegen elkaâr overstaan der **stukken** bij het schaakspel.

برس **bĕrĕs**, gebolsterde rijst; — *koentjit*, gele rijst bij **feesten** gegeten.

برسين **bĕrsin**, niezen.

برڠكت **bĕrangkat**, vertrekken, zich op weg begeven (alleen gebezigd van den vorst sprekende).

بركا **bĕrka**, zegt men van nangkavruchten, waarvan het vleesch hard is: *panas bĕrka.*

بركت **bĕrkat**, zegen, heilzegening. Het uitspreken der woorden: Bismillah arrahman arrahim, beschouwt de Atj. als heilaanbrengend. Hij drukt dit als volgt uit: *bĕrkat tĕhat soi jang kata*, vele zegeningen voor hem, die het uitspreekt.

بركس **bĕrkas**, in een bundel binden, b. v. een takkebos.

بركه **bĕrakah**, opsnijden, bluffen.

برڬوم **bĕrgom**, de kleine roodachtige grijze boschduif.

برڬهوق **bĕrĕghoḳ**, (eigenl. برقع) sluier, waarmede de Atj. vrouwen, die ter bedevaart zijn geweest, hun gelaat bedekken.

برلڠ **bĕrĕlang**, een soort van zeevisch.

برلى **bĕralé**, snuit van een olifant, ook die van een mug of vlieg. De dorpelingen zeggen *bĕlalĕ.*

برمبڠ **bĕrĕmbang**, een boom met schoone ronde vruchten.

برمبوڠ I. **bĕrĕmbong**, een mastkoker, aan ééne zijde open, om den mast te kunnen strijken.

II. **bĕrĕmbong**, een koker van basong [vlierboom] waarin de mesjes der vechthanen worden geborgen, om ze tegen roest te beveiligen, en dan genoemd *bĕrĕmbong tadjoi.*

برموى **bĕramoi**, een in het wild groeiende groente, waarvan de blaadjes als sambal worden genuttigd.

برن **brĕn**, beu, iets moede zijn, geblaseerd zijn. Synoniem met *biĕmgĕt.*

برنی **bĕrĕné**, sagée, gekorrelde sago.

برند I. **bĕranda**, kajuit op Inl. vaartuigen met een plat dak, waarop men kan zitten. Synoniem met *gĕloemĕ*.

II. **bĕranda**, een soort van zeevisch.

برندغ **bĕrandang**, bergplaatsen onder de woningen voor padi en peper.

برندی **brĕndi**, brandy.

برنی **bĕrani**, onversaagd, vermetel, stout, moedig; *bĕsoi bĕrani*, zeilsteen, magneet.

بروة **bĕroet**, vrouwelijk schaamdeel, scheldwoord; b. v. *hoka ka mé arta oeloen boenoi lam bĕroet kah*, waar hebt ge mijne goederen zooeven doen verdwijnen? in uw schaamdeel.

بروٗة **beroeĕt**, een fuik of strik, die zoo wijd is, dat de visch eruit ontkomt.

بروجوک **bĕroedjoek**, een soort van spree. Men onderscheidt twee soorten: — *balée* en — *bĕrĕs*.

برودوی **bĕroedoei**, herstellend, aan de beterhand.

بروس **bĕroes**, afval, stof; b. v. *sampo bĕroes di roemâh*, veegt het stof in huis op.

براواغ I. **bĕrawang**, een reede voor prauwen, waarin men door een geul of nauwe invaart binnenkomt.

II. **bĕrawang**, een soort van vijver, dien men in eene rivier graaft, waarin men takjes enz. plaatst en dien men stroomafwaarts met een staketsel sluit om visch te vangen.

برواغ **bĕroewang**, de zwarte honigbeer.

بروق **broeḳ**, bedorven, verrot, vergaan, versleten van kleêren.

بروق **bĕroḳ**, naam van een groot soort Lampongsche aap.

برواق **bĕroewaḳ**, een soort moerasvogel.

برو‌ك **bĕroek**, klapperdop; — *oelée*, geraamte van den kop; — *kĕrĕng*, knieschijf van menschen en viervoetige dieren; b. v. *djak mita bĕroek*, ga klapperdoppen zoeken.

برول **broeël**, zie بری **bré**.

برون **bĕron**, zich lusteloos, onwel gevoelen; b. v. *di loen oroi njoi bĕron tĕhat asoi han ik loen djak mĕkat*, wat mij betreft, mijn lichaam is van daag zeer onwel, ik gevoel mij niet sterk om te gaan handel drijven.

برهلا **bĕrhala**, afgodsbeeld, afgod.

برهی **bĕrĕhi**, verzot, verliefd.

بری **bri**, geven, schenken, toelaten, veroorloven, **inwilligen**; *moebri*, iets geven; *moebri tĕhée*, kennis geven; ***moebri até*** toegeven, verwennen.

بری **bré** of **broeël**, onkleefbaar, iets wat niet **aan elkaâr wil** kleven.

بريت بروت **bĕrét-bĕrot**, iemand, die zonder **eenigen zin** veel praat, doorslaan; b. v. *pakon gata lĕ tĕhat narit bĕrĕt-bĕrot*, waarom spreekt ge zooveel zonder eenigen zin.

بريتا **bérita**, bericht, tijding, nieuws.

بيدين **bĕridin**, een in de Atj. bosschen veelvuldig **voorkomende** palmboom, die uitstekend tondel levert.

بريڤين **béringén**, *bak bĕringén*, de waringinboom.

بريڤن **bĕringan**, ra van een vaartuig.

بريكهيق **brikéhiḳ**, een soort van snip.

بٮس **béas**, ongeloovig.

بسم **bismi**, in naam van; *bismillah*, in den naam van **Allah**, wordt door de Atjehers uitgesproken voordat zij **eenig** werk verrichten, voordat men eet, baadt, enz.

بسوء **bésoet**, lek, vol gaten; b.v. *ka bĕsoet prahoe*, de **prauw is** reeds lek; ook gaten in een stuk goed, door **witte mieren** of andere insekten veroorzaakt.

بسوى **bésoi**, ijzer; — *alir*, staafijzer; — *tanâh*, ijzer van slechte kwaliteit; — *bĕrani*, magneet; — *oen ilang*, **plaat**-ijzer; — *malila*, staal; — *apoei*, vuurslag.

بعيد **baid**, naam van een dorp in de VII Moekims der **XXII**; ook naam van hoofden; b. v. *Tĕkoe Baid Tĕlok-Kroet*, Tekoe Baid van Telok-Kroet.

بغ **bang**, oproeping tot de godsdienstoefening (*adan*).

بغ بغ I. **bang-bang**, borduursel aan de uiteinden der **pijpen** van Atj. broeken; — *soetra*, borduursel van zijde; — *mĕ-kasap*, borduursel van gouddraad.

II. **bang-bang**, kapel, vlinder.

بڤسا **bangsa**, stam, geslacht, adel, klasse, soort, afkomst.

بڤساون **bangsawan**, schrander, vernuftig, vereenigd met **schoon** en edel; *moeda bangsawan*, jong en schrander.

بڤست **bangsat**, vagebond, gauwdief, slecht als een **vagebond**, in het algemeen ter uitdrukking der eigenschappen **van** een gauwdief; b. v. *bangsat tĕhat pekerdjaän gata*, **uwe** handelingen zijn zeer slecht: [even als die van een vagebond].

بڠسو **bongso**, de laatst geborene, de jongste; *anĕk bongso*, het laatst geboren, jongste kind.

بڠسى **bangsi**, bamboezen fluitje met een mondstuk.

بڠكا **bangka**, een soort van boom, waarvan het hout tot brandhout wordt gebezigd.

بڠكر **bĕngkar**, het verwijden van de oorgaten eener vrouw; b. v. *tabĕngkar gĕloejoeng gata lom bak rajĕk mangat djid tangoei soebang*, ge moet uwe oorgaten verwijden, zij zijn nog niet groot genoeg, opdat ge uwe oorringen kunt dragen.

بڠكڠ **bangkang**, iets in één slag doorhakken van boven naar beneden zonder links of rechts af te wijken.

بڠكل **bĕngkal**, gezwollen, gezwel, gezwollenheid; *tjoemoet bĕngkal*, een opgezwollen zweer, ook gebezigd van vruchten, die rijpen; *boh dĕriĕn bĕngkal*, een rijpende doerianvrucht. Synoniem met *mĕngkal*.

بڠكودو **bĕngkoedoe**, een soort van boom, waarvan het vruchtensap voor het wasschen van het hoofd wordt gebezigd, terwijl het uitgeperste sap der bladeren, na gezeefd te zijn, tegen opzetting der milt wordt gedronken. Deze boom wordt ook *kemoedée* genoemd.

بڠكواڠ **bĕngkoewang**, naam van twee soorten van gewassen. De bladeren van de eene soort worden tot het vervaardigen van toedoengs (hoofddeksels) gebezigd, terwijl de andere soort eetbare knollen (obi) oplevert.

بڠكوڠ **bĕngkong**, een doek om het bovendeel van zijn lichaam wikkelen, hetgeen men doet, indien men wil gaan tjintjangen; meer speciaal geschiedt dit bij tournooien van overspelers met de beleedigde echtgenooten. Iemand, die op heeter daad van overspel is betrapt door den beleedigden echtgenoot en niet onmiddellijk door hem gedood is, doch in zijne vlucht een stuk van overtuiging heeft achtergelaten, terwijl de overspelige vrouw, tijdens zij betrapt werd, door haren echtgenoot is gedood, moet op een tournooi verschijnen, dat plaats heeft op een open veld, waar een vierkant wordt gevormd, waarvan drie zijden door de erfgenamen van de gedoode vrouw en haren beleedigden echtgenoot worden ingenomen en eene zijde door de erfgenamen van den ontvluchten schuldige, *Sigĕpoh* genaamd. In dat vierkant wordt in het midden een grenspaal geplaatst, waarheen de rechter den schuldige heenvoert, die in dien paal moet hakken, waarna de erfgenamen van de vrouw en haren man recht hebben hem neder te vellen. Kan de schuldige gedurende den aanval naar de zijde zijner erfgenamen ontvluchten, dan is hij vrij en wordt de schuld beschouwd uitgewischt te zijn.

بڠكى **bangké**, dood lichaam, kreng, doch niet van menschen, waarvoor men *mait* zegt.

بڠكى **bingké**, aangezette rand, hoepel, raam, lijst; — *sanggit*, hoepel van een net, waarmede men garnalen vangt; — *rapail*, rand van een tamboerijn.

بڠكلا **benggala**, Bengalen, Bengaleesch; *bawang benggala*, Bengaleesche uien.

بڠكلا **banggéla**, baal gewoonlijk van 5 kodi's = 100 stuks kleedjes.

بڠكالى **benggali**, Bengalees.

بڠكى **banggi**, verslaafd aan de opium; b. v. *gob njan banggi*, die man is aan opium verslaafd.

بڠو **béngoe**, tegenstaan, walgen; b. v. *běngoe oeloen měboet génap-génap oroi koeët*, het staat mij tegen elken dag te werken tot afmattens toe.

بڠه **béngáh**, ochtend; *singâh bèngâh*, morgen ochtend; *běngâh-běngâh*, in den vroegen morgen.

بڠيس **béngés**, nijdig, boosaardig, gramstorig, wrevelig. Ook بڠيه **béngeh** geschreven.

بقتى **bakti**, eerbied, hulde, vereering, aanbidding, dienstbetoon, dienst.

بك I. **bak**, boom, stam; — *oer*, klapperboom; — *mantjang*, ambatjangboom; — *dĕrièn*, doerianboom.

II. **bak**, voorzetsel, overeenkomende met het Mal. *pada* aan, naar; het komt ook met *oe* vereenigd voor als *oebak* en beteekent dan: aan, naar .... toe.

بكر **bikir**, maagd, maagdom; b. v. *inong jang bikir tĕmar mĕkawin dĕngon sidroi agam hingga bak simalam waktée djih sitoeboh hana lé bikir tĕmar djiplah tilam ngon bantal toepoeč koe aněk njan gĕpoelang djinamée sĕtĕngâh baroe tatap hana djid kĕpĕrkara*, als eene vrouw, die maagd is (heet), met een man huwt, die in den nacht, waarin de huwelijksgemeenschap plaats heeft, bemerkt, dat zij geen maagd is, snijdt zij ten teeken daarvan den bultzak en de kussens door, opdat haar vader zulks zoude weten en de helft van den bruidschat teruggeve, om het huwelijk te bevestigen en er geen zaak uit te doen ontstaan.

بكس **bĕkas**, spoor, indruksel, spoor, of indruksel van iets dragen of ontvangen; *bĕkasan*, spoor, indruksel. Synoniem met *intjiĕt*.

بكل **bĕkal**, leeftocht, voorraad, provisie.

بكلم **bĕklam**, afgeloopen nacht, van nacht.

بكم **bĕkam**, aderlaten, koppen, geschiedt hetzij met een hoorn, hetzij met een cylindervormig glas.

بكو **bĕkoe**, stollen, stremmen, gestold, bevroren; *ijĕr ĕmboen* —, bevroren dauwdruppels; *manisan* —, gestolde stroop.

بكه **bĕkah**, gescheurd, gespleten, scheur, spleet; *idjar bĕkah*, een gescheurd stuk goed; b. v. *ka bĕkah kajée njan*, is dat hout reeds gespleten.

بكند **baginda**, titel van vorsten.

بگوق **bĕgoeḳ**, opzwellen van de halsklieren.

بگى **bagoi**, een soort; *bagoi-bagoi*, verschillende soorten of eenvoudig: verschillende; b. v. *bĕklam bagoi-bagoi narit*, den afgeloopen nacht is er over verschillende zaken gesproken.

بگى **bĕgi**, deel, lot, fortuin.

بلا **bla**, scheiden (van vechtenden); b. v. *hai pakon hanta poebla orĕng moepaké*, hei! waarom scheidt gij die menschen niet, want zij willen vechten.

بلابس **bĕlĕbas**, lat waaraan men in de woningen de atap vasthecht.

بلاتى **bĕlati**, komt slechts in samenstellingen voor en beteekent dan: van Europeesch fabrikaat. *Taloi* —, Europeesch touwwerk; *idjar* —, Europeesche kleedingstof.

بلاچن **bĕlatjan**, trassi, gezouten en fijn gestampte kleine garnalen, die met kerrie, sambal enz. worden vermengd.

بلاعن **bĕlangan**, soort van boom met doornige takken, waarvan het sap der vruchten als wrijfmiddel tegen ontwrichting wordt gebezigd. Deze boom wordt ook *rangkilih* genoemd.

بلاغوڠ **bĕlangong**, aarden pot, waarin men goelai (sajor, groenten) kookt, — *kantja*, een groote ronde ijzeren pot; — *koewali*, een kleiner soort van ronden ijzeren pot.

بلانق **bĕlanĕḳ**, een soort van riviervisch.

بلت **bĕlat**, fuik van bamboe vervaardigd, ook *jang* genoemd.

بلت **bĕlĕt**, vlechtwerk van klapperbladeren.

بلت **blit**, keer, maal; *lĕ-blit maté*, verscheidene keeren sterven.

بلت **blĕt**, het openen der oogen, nadat men ingedommeld is.

بلتوڠ **bĕlĕtong**, een soort van staande fuik.

بلتى **bĕlĕté**, snappen, babbelen, veel en sterk praten.

بلس **bĕlas**, tien, in de getallen boven 10 en beneden 20; *sibĕlas*, elf; *limong bĕlas*, vijftien.

بلغ **blang**, rijstveld; b. v. *padé di gata blang njan, toeroen-moeroen nibak oreng tjĕhik oeloen hingga toek bakoeloen*, hoe komt ge aan dat rijstveld? het is altijd in mijn bezit geweest, van mijne voorvaderen is het aan mij gekomen.

بلڠكو **bĕlangkoe**, boeien, kluisters; b. v. *taboh bĕlangkoe mangat bèk dji pĕloeng*, doe hem de boeien aan, opdat hij niet vluchte.

بلمبوڠ **bĕlĕmboeng**, een soort van zeevisch.

بلنجا **bĕlandja**, kosten, uitgaven voor levensonderhoud benoodigd.

بلند **bĕlanda**, Hollander.

بلودو **bĕloedoe**, naam van een soort van kaïn; *idjar* —, zulk een kleedingstuk.

بلوكر **bĕloekar**, kreupelhout, doch speciaal, dat in water staat.

بلوه **bloh**, door ondiep water gaan of loopen.

بله **bĕlah**, zijde, kant, helft van een voorwerp; b.v. *sibĕlah*, een kant van een gespleten of gekloofd voorwerp; ook om een kant in het algemeen uit te drukken; *sidroi sibĕlah*, ieder een stuk, ieder een kant; *gob sibĕlah*, ieder aan een anderen kant; *mĕsibĕlah-sibĕlah*, zich in twee partijen scheiden; *bĕlah dĕh*, aan den anderen kant; *bĕlah njoi*, aan dezen kant.

بلى **bloi**, koopen; *moebloi* iets koopen; — *talĕk*, de echtscheiding (van den man) koopen (door de vrouw), *bĕnĕloi*, koop, wat gekocht is; b. v. *pané sĕkin njoi bak droine bĕnĕloi oeloen toewan*, hoe komt ge aan deze sĕkin? die is door mij gekocht.

بليت بلوه **blit-blot**, schitteren, flikkeren, van diamanten en edelgesteenten.

بليدا **bĕlida**, tanden van een rad, om het sap uit suikerriet te persen; — *wing tebée*, de tanden van een rad tot persing van suikerriet.

بليدڠ **bĕlidĕng**, een zeer smakelijke zeevisch.

بلير **bĕlir**, aanstaren, op iets staren.

بليرڠ **bĕlirang**, zwavel; *tanâh* —, zwavelhoudende aarde. Men zegt ook *tanâh tjĕmpaga*.

بليڠكى **bĕlinggé**, een soort eetbare vrucht, waarvan de eetbare kern binnen een harde schaal is besloten. Synoniem met *kĕmoekoeh*.

بليمبيغ **bělimbing** wing, de gaten, waarin de spaken van een suikerrietmolen vatten.

بليوغ **bliong**, een soort van grooten dissel, dien men in den steel kan omdraaien en daardoor in de lengte en breedte kan gebruiken; b. v. *doewa jang ka*, *lĕhée ngon gata*, *hantom bliong gĕtjoh ngon malau*, (Atj. spreekwoord) twee heb ik er reeds gehuwd, drie met U, doch het komt voor dat de dissel door de hars, waarmede hij aan het hout bevestigd is, wordt tegengehouden. (De echtgenooten zeggen dit tot hunne vrouwen, die zich niet naar hun wil gedragen).

بم **bĕm**, een soort van boom, waarvan de bladeren in de Atj. apotheek worden gebruikt.

بم بوم **bam-boem**, nabootsing van geluiden van voorwerpen, die vallen.

بن **ban**, gelijk, gelijk als, alsof, betreffende, reeds, zoo even; ook in verbinding met *doem*, alle, voorkomende als *bandoem*, alle; *bandoem orĕng*, alle menschen; b.v. *ban tjalitĕra*, gelijk het verhaal [luidt]; *ban oeloen kalon*, zoo juist heb ik [het] gezien; *ban oeloen padjoeh*, zoo juist heb ik gegeten; *ban lĕs oeloen djak*, zoo even ben ik er heen gegaan.

بن **bĕn**, — *manok*, krop van kippen, duiven, enz. Men zegt ook *bĕm*.

بنا **bĕna**, opkomen van 't zeewater.

بنتا **banta**, helper, plaatsvervanger.

بنتاين **bintajan**, scheepswerf voor prauwen; b. v. *prahoe njoi baroe tĕhat ban djitĕroen dalam bintajan*, deze prauw is zoo nieuw alsof zij pas van de scheepswerf is gekomen.

بنتغ **bĕntĕng**, dwars; — *pagĕr*, dwarslat van een pagger; — *taloi*, dwarstouw.

بينتغ **bintang**, ster, ridderorde; — *timoer*, de morgenster; — *barat*, de avondster; — *oetara*, de poolster; — *toedjoeh*, het zevengesternte; — *kala*, de schorpioen; — *lĕhée*, het driegesternte; — *paroi*, het zuiderkruis.

بنتل **bantal**, kussen; — *soesoen*, een opeenstapeling van kussens in de Atj. huizen, waarvan de basis de *bantal rajĕk*, het groote kussen vormt.

بنتو **bantoe**, helpen, bijstaan.

بنتوة **bantoet**, een soort van geneesmiddel tegen klapooren.

بنته **bantah**, twist, geschil; *moebantah*, twisten, krakeelen, ruzie hebben, oneenig zijn; *bantahan*, krakeel, harrewarrerij.

بينتة **bintĕh**, omwanding van woningen.

بندجر **bandjar**, rij, gelid.

بندجى **bindjé**, een soort van vrucht.

بنچى **bantji**, haat, een afkeer hebben van iets, **haten**.

بند **bĕnda**, kostbare zaken, voorwerpen van waarde.

بندر **bandar**, haven, levendig, marktplaats; b. v. *nanggroi Tampat toewan bandar tĕhat*, de plaats T. Toewan is zeer levendig; *sjahbandar*, hoofd der kooplieden, havenmeester, heft in de Atjehsche vasalstaatjes de »in- en uitvoerrechten."

بندرسة **bandĕrsah**, zie **bĕnasah**.

بندرغ **bandĕrang**, (van licht) zich naar alle zijden verspreiden.

بندلا **bandala**, een groote baal van 100 stuks kleedjes.

بندوم **bandoem**, alle, zie **ban**.

بندهرا **bandhara**, minister van financiën, thesaurier van een vorst. Ook een titel van hoofden.

بندیغ **banding**, evenbeeld, wat met iets kan vergeleken worden, vergelijken.

بنر **bĕnar**, juist, zoo zijnde als het wezen moet, **oprecht**, waar; *ngon sĕbĕnar*, naar waarheid.

بناسة **bĕnasah**, ook wel *bandĕrsah*, bedehuis, waar men de dagelijksche godsdienstoefeningen doet, tevens ook schoolgebouw, raadhuis, logement en vereenigingsplaats. De wijken in Atj. kampongs worden eveneens met dien naam aangeduid.

بنغ **bĕnĕng**, garen, draad; — *adang*, zwart gemaakte draad, waarmede de timmerlieden zwarte lijnen trekken; — *radja timoh*, regenboog.

بنق **bĕnaḳ**, onbevattelijk, bot.

بنو **bĕno**, nachtmerrie.

بنوا **bĕnoewa**, land, landstreek.

بنوة **bĕnot**, biezen waarvan men zakken en matten vlecht.

بنة **bĕnĕh**, afkomst, afkomstig; b. v. *pané bĕnĕh orĕng njan*, van waar is die man afkomstig?

بو **bée**, reuk, geur, lucht.

بو **bo**, (uitroep) het is goed!

بيو **bĕo**, lui, vadsig, traag.

بوب **bob**, geen notitie van iemand nemen. Synoniem met *bĕhoem*.

بوبار **boebara**, een soort van zeevisch.

بوبارغ **boebarang**, niet te vergelijken met, buitengewoon.

بوبر **boebĕr**, drooge klapperbladeren.

بوبرغ **boebrang**, otter.

بوبوغ **boeboeng**, dak van een huis; — *papĕn*, een sirappen dak; — *oen*, een dak van bladeren; — *oen maria*, een dak van roembiah bladeren; — *oen nipah*, een dak van nipa-bladeren; — *oen kala*, een dak van kalabladeren; — *oen naling lakoi*, een ilalang dak.

بوبوق **boeboeḳ**, kleine zwarte torretjes in bamboe, hout en granen.

بوبك **boebĕk**, een vak der paardenhaarachtige zelfstandigheid, groeiende tusschen stam en blad van den arengpalm.

بوبل **boebal**, onbeschoft, onbeschaafd, lomp, ruw, ongemanierd.

بوبالوة **boebaloet**, een strik om visschen, vogels en varkens te vangen; — *batjé*, een strik om batjé-visch te vangen; — *boei*, een strik om varkens te vangen; — *toelor*, een strik om rijstvogeltjes te vangen.

بوبون **boeboen**, een rijkje ter westkust van Atjeh, zoogenaamd naar een boeboenboom, *bak boeboen*.

بوبن **boeban**, last, vracht, pak; *meboeban*, een last dragen; b. v. *padoem boh boeban dabĕs njan*, hoevele vrachten maken die goederen uit?

بوبور **boeboer**, een nangka-vrucht met week vleesch; b. v. *boh panas boeboer gĕatoer di dalam doelang pat jang loen gĕĕ pat jang kĕndoer ringgit loen tamé noi poelang*, (Atj. pantoen) de nangka-vrucht met week vleesch, gerangschikt op het presenteerblad, voelt, op welke plaats ik ze ook aanraak, week aan; (waarom) ik mijn geld heb teruggenomen en huiswaarts gebracht. (Deze pantoen wordt gebezigd, indien men bij het bedrijven van overspel bemerkt met eene oude vrouw te doen te hebben).

بوبوس **boeboes**, opbruisen, doorsiepelen (van het water).

بوبى **boebée**, fuik. Men onderscheidt twee soorten van fuiken: — *laoet* en *kĕroeng*, al naar gelang zij in zee of in de rivieren worden gesteld.

بوبى **boebé**, hoe ook, wat ook, zoo... als; b. v. *boebé jang droine pĕgah hana oebah nibak loen sampoi an maté*, hoe gij ook spreekt, ik verander niet van gevoelen tot mijn dood toe; *kameng gata na boebé nan raja*, is uw geit zoo groot als die? Synoniem met *oebé*.

بوبيرى **boebiri**, schaap.

بوٗت **bĕoet**, optillen, opbeuren, opheffen.

بوت **boet**, trekken uit iets, waar het in vast zit, ook gevogelte plukken; — *boelée manok*, een kip plukken.

بوٗت **boeĕt (boewĕt)**, vervaardigen, verrichten, doen, maken, werk.

بوت بوت **bot-bot droi**, zich uitrekken.

بوتا **boeta**, blind; — *toeloi*, blind en doof.

بوجغ **boedjang**, page, schildknaap.

بوجل **boedjal**, uitstekend gedeelte van iets; zoo als: — *gong*, — *tjanang*, — *kopiah*.

بوجور **boedjoer**, in de lengte uitgestrekt; b. v. *ik bak boedjoer roemâh*, in de lengte van het huis slapen; — *moeka*, een in de lengte uitgerekt gezicht.

بوجوك **boedjoek**, vleien, liefkoozen, flikflooïen, overhalen, bepraten, stillen, tot bedaren brengen.

بوچهر **boetjĕhor**, nat, vochtig, doorweekt; b. v. *diloen habĕs boetjĕhar idjar kĕnong oedjĕn bandoem*, wat mij betreft, al mijne kleeren zijn nat wegens den regen. Synoniem met *boeloet*.

بودق **boedoek**, een hevige graad van melaatschheid, veel in Pedir en Pasei voorkomende.

بودل **boedal**, de huig van een visch.

بودو **boedée**, levende *ikan badar*, dien men in groote potten inzout en als toespijs gekookt met bladeren (*goelai*) bij rijst eet. (De bewoners van Daja zijn hiervan groote liefhebbers).

بودوغ **boedoeng**, wervelwind, dwarrelwind; b. v. *angĕn boedoeng djĕh katĕka tatimbang pĕrahoe bak gĕdj bèk lĕham*, de wervelwind komt aanzetten, houd de prauw goed in evenwicht opdat zij niet zinke.

بودهى **boedhoi**, verstand, overleg, toeleg.

بوديادرى **boediadari**, schoone hemelsche nimf; wordt ook in vergelijkingen gebezigd; *lagée anĕk* —, even als een hemelsche nimf (van uiterlijk).

بوديمان **boediman**, iemand die schrander, verstandig is.

بور **boer**, gekookte rijst; *padjoeh* —, rijst eten; — *lĕkat kĕtan*, rijst van ketan; — *koenjit*, gele rijst, die bij feesten wordt gegeten.

بورت **boerat**, opsnijden, bluffen. Synoniem met *bĕrakah* en *boerĕr*.

بورق **borak**, het dier, waarop Mohammad ten hemel voer.

بورن **boerĕn** of **boeron**, luchtbelletjes, die uit het water opstijgen.

بورو **boeroe**, najagen, jagen, nazetten, wegjagen, op de jacht zijn; *asée pĕboeroe*, jachthond.

بورۏ **boeroet**, een breuk.

بوروڠ I. **boeroeng**, naam van een nachtvogel, waarin volgens het bijgeloof de geest van in de kraam gestorven vrouwen is gevaren; — *kĕtoetoek*, uil.

II. **boeroeng**, aannemen, iets in zijn geheel tegen een vastgestelden prijs doen.

بوريڑ **boerĕr**, opsnijden, bluffen. Synoniem met *bĕrakah* en met *boerat*.

بوريك **boerik**, gespikkeld; *manok* —, een gespikkelde kip.

بوس **boes**, wild, woest, van menschen en dieren, ook geil; b. v. *boes tĕhat inong njan, ohka djiĕr agam, han djih poewĕh mata*, die vrouw is zeer geil, indien zij mannen ziet, kan zij hare oogen niet van hen afhouden.

بوس **bos**, wegwerpen, wegsmijten, weggooien, verwerpen, afschaffen, verbannen, verstooten, aftrekken (in de rekenkunde); — *saoeh*, het anker werpen; — *bĕroes*, de vuiligheid wegwerpen.

بوستا **boesta**, *idjar* —, zijden stof van Surate.

بواسير **bĕwasir**, aambeien.

بوسوڠ **boesoeng**, waterzuchtige zwelling van het lichaam; wordt alleen van dieren gezegd, van menschen zegt men *bĕting*; *daoeĕt* —, inkt, die vloeit.

بوسور **boesoer**, boog, ook wel *boesoer blĕt* genaamd, naar de nerf van 't klapperblad, waaruit de boog werd vervaardigd; *anĕk* of *boh boesoer*, pijl.

بوڠكر **boengkar**, verzeilen, wegzeilen, ook naar eene andere streek vertrekken of reizen; b. v. *Si Boengkoek bĕrdjalan hĕndak boengkar*, Si B. begaf zich op weg om naar eene andere streek te vertrekken.

بوڠكل **boengkal**, gewicht, om goud, zilver en gouddraad te wegen; b. v. *boengkal jang sabi nĕratja jang adil*, (Atj. spreekw.) gelijke gewichten doen de balans niet doorslaan, d. w. z. goede vorsten vellen rechtvaardige vonnissen.

Verdeeling van de boengkal:

1 boengkal = 5 tahil.
1 tahil = $3^1/_5$ manjam.
1 manjam = 4 mas.

1 boengkal is op sommige plaatsen 2 Ned. **rijksdaalders**, op andere 2 pilaarmatten zwaar.

De boengkal wordt in den handel en bij het spel ook als voorstelling van munt gebezigd en stelt dan 20 pilaarmatten voor. Dit is de zoogenaamde **boengkal ringgit**, die ook bij het opleggen van boeten wordt gebezigd. Bij huwelijksgiften (djinamé) spreekt men van de boengkal mas van 25 pilaarmatten; *salah si boengkal*, eene boete van één boengkal of 20 pilaarmatten.

بوڠكوق **boengkoek**, krom, gebogen, van opstaande zelfstandigheden, ook bult, bochel; *si* —, de bultenaar of de kromme.

بوڠكوس I. **boengkoes**, een zakdoek, die bij wijze van zak over den schouder wordt gedragen en waarin zich de sirih bevindt; — *tapak tjatoer*, een geruite zakdoek.

II. **boengkoes**, pak, pakket, bundel, inwikkelen, inpakken. Synoniem met *bingkis*.

III. **boengkoes**, een soort van zeer kleinen riviervisch.

بوڠور **boengor**, naam van een boom met goed hout en fraaie paarsche bloemen.

بوڠوڠ **boengong**, bloem, figuren, ornamenten, interest, rente; — *ringgit*, interest, rente.

بوك **boek**, koopmansboeken.

بوكوڠ **boekoeng**, hoornloos, een dier zonder hoornen; *kameng* —, een geit zonder hoornen; *lĕmo* —, een rund zonder hoornen. Figuurlijk ook blootshoofds; b. v. *pakon tadjak oelée boekoeng*, waarom gaat ge bloothoofds?

بوكا **boeka**, openen, open.

بوكن **boekon**, gewoonlijk verkort tot *kon*, iets niet zijn, dient om ontkenningen uit te drukken; — *mĕnan*, het is niet zoo.

بوكيت **boekit**, berg (doch hooger dan een *goenoeng*); *mĕboekit-boekit*, hoog oprijzend gebergte.

بوڬا **boega**, naam van een boom. Soorten: — *kling*, waarvan het sap gebezigd wordt tot bedwelming van visschen; — *djatoi*.

بوگيس **boegis**, Boegineesch; *idjar krong* —, een Boegineesche sarong.

بوگيڠ **boeging**, een palmsoort.

بول **boel**, de langstaartige aap. Men onderscheidt de volgende soorten: — *angĕn*, luiaard; — *krĕs*; — *rajĕk*.

بولا **boela**, uitpuilend (van de oogen).

بولت I. **boelat**, rond van omvang van voorwerpen; *kajée* —, een rond stuk hout; *bĕsoi* —, ronde ijzeren staven.

II. **boelat**, het in den arm opnemen van netten bij het visschen, waardoor de visch naar ééne zijde van het net wordt gedreven; — *poekat*, het vischnet opnemen.

بولغ **boelang**, de tadjis (vechtmesjes) aan den poot van een vechthaan binden; — *manok*, een haan aanbinden.

بولوغ **boeloeng**, deel, aandeel, wordt ook voor echtgenoote gebezigd; b. v. *sĕoet pintjoeri pantas kon boeloeng kah koe bawa*, de dief antwoordde schielijk: uwe vrouw (echtgenoote) heb ik niet weggevoerd; *boeloeng sabil*, het deel van de zakat, voor den heiligen oorlog bestemd; *boeloeng*, rondgeven bij het kaartspel.

بولن **boelĕn**, maan; daar de Atj. bij maanmaanden tellen, ook maand; — *pĕrnama*, de naam, aan de maan gegeven van den 12en tot en met den 14en; — *baroe lĕmah*, eerste kwartier; *anĕk* —, laatste kwartier; — *pĕngĕs tĕhat*, de maan is zeer helder, — *ik*, de opkomende maan; — *tĕroen*, de neêrgaande maan.

بولو **boelée**, haar (in 't algemeen, behalve hoofdhaar) ook vederen; — *kĕning*, wenkbrauw; — *mata*, ooghaartjes; — *idoeng*, neushaartjes; — *gĕloenjoeng*, oorhaartjes; — *misai*, de haren van den knevel; — *koemĕs*, de haren onder de onderste lip; — *kĕng*, de haren onder de kin; — *ming*, de wangharen; — *takoewĕ*, de haren in den hals; — *koedoek*, de nekharen; — *roeng*, de rugharen; — *gĕtik*, okselharen; — *tĕh*, de tepelharen; — *dada*, de haren op de borst; — *prĕoet*, de haren op den buik; — *boh*, de haren van het schaamdeel; — *poengong*, de aarsharen; — *pĕha*, de haren op de dijbeenen; — *bĕtis*, de haren op de kuiten; — *manok*, kippevederen; — *kameng*, geitenhaar; — *tjitjim*, vogelvederen.

بولوة **boeloet**, nat, vochtig, doorweekt; b. v. *kaboeloet badjée*, mijn baadje is reeds nat. Synoniem met *boetjĕhor*.

بولوه **boeloeh**, bamboe, met dezen naam worden slechts 2 dunne bamboe-soorten aangeduid, n.l. de *bamboe talang* en de *bamboe igĕ*. De overige bamboesoorten worden met *tring* aangeduid: *boeloeh lĕmang*, de dunne *bamboe talang*, zoogenaamd, omdat men er een soort rijstgebak, *lĕmang*, in roostert; *boeloeh soempit*, ook *boeloeh igĕ* zoogenaamd, omdat er blaasroeren van worden vervaardigd.

بولية **boelit**, een zakdoek of een kleed tot een ronden bal draaien.

بوم **boem** *babaḱ*, den mond vooruitsteken.

بومو **boemée** *rimong*, iemand ervaren in het vangen van tijgers.

بومی **boemoi**, de aarde, grond, bodem; *langit* —, hemel en aarde.

بونتا **boenta**, langwerpig rond; *moeka* —, een langwerpig rond gezicht.

بونتيغ **boenting**, zwanger (alleen van menschen en padi).

بونچيت **boentjit**, opgezet (alleen van den buik), opgezetheid.

بونچير **boentjir**, strontje onder het oog. Synoniem met *poentjir*.

بوندا **boenda**, moeder, komt alleen in geschriften voor.

بوندی **boendi**, naam van een boom; b. v. *palèt djaroi ban oen boendi palèt gaki ban oen boeja*, de palmen van de hand gelijken een boendi-blad, de voetzolen een boega-blad.

بوئی **boenoi**, zoo even, zoo juist; b. v. *pané tadjak boenoi*, waar zijt ge zoo even heen geweest?

بوه **boh**, het is goed, goed, ja. Het is een bevestigend antwoord op een verzoek of bevel.

بوه **boh**, vrucht in het algemeen; van menschen en viervoetige dieren het mannelijk schaamdeel; van vogels het ei; van boomen de vruchten; — *orĕng*, mannelijk schaamdeel; — *kébé*, het mannelijk schaamdeel der karbouwen; — *krĕs*, de ballen, klooten van een man; — *manok*, kippenei; — *tjitjim*, vogelei; — *meriam*, kanonskogel; — *bĕdil*, kogel van een vuurwapen in 't algemeen; — *bĕrtoeh*, granaat; — *hidoeng*, punt van den neus; — *bĕtis*, de kuiten. Het komt ook als samengesteld telwoord voor; *saboh*, een stuk; *saboh masa*, op een zekeren tijd.

بوه **boh**, zetten, plaatsen, iets ergens in doen, opscheppen; — *boebée*, fuiken zetten; — *boer*, de rijst opscheppen.

بوهق **boehaḳ**, opsnijden, bluffen.

بوهوك **boehok**, lek. Synoniem met *loehok*.

بوی **boei**, varken.

بوی I. **boi**, een net verstellen.
II. **boi**, een soort van pudding.

بويا **boeja**, krokodil; b. v. *do ida idi tjanggok pang gĕnting gaki, boeja di krong katĕdongdong boeja tamong mĕrazĕki*, (Atj. wiegelied) de kikvorsch Pang is aan zijne pooten gebonden, de krokodil in de rivier wacht steeds, terwijl de pas aangekomene (krokodil) reeds zijne voeding heeft

bemachtigd; wordt ook als satire door de vrouwen gezongen, wanneer haar echtgenoot moeite doet, om iets te bekomen, terwijl een ander het voor zijn neus weghaalt.

بويل **boeil-boeil**, een soort van vogel die 't geluid *boeil-boeil* maakt.

بويور **boejor**, schudden van 't lichaam bij het loopen.

بوڽي **boenjoi**, geluid; *boenji-boenjian*, muziek-instrumenten; b. v. *boenji-boenjian si anika ladoem gong, ladoem gĕndrang, ladoem tjanang han tĕrkira*, er waren verschillende muziek-instrumenten, een gedeelte gongs, een gedeelte gendrangs, een gedeelte tjennangs, ontelbaar vele.

بء **bah**, toelaten, gedoogen, dulden, laten begaan, laten, overeenkomende met het Mal. *bijar*; — *mĕnan*, laat het zoo zijn; — *kĕ*, laat hem; — *lé*, laat hem.

بهترا **bĕhtra**, een soort vaartuig, een driemaster.

بهر **bĕhĕr**, moedig, stoutmoedig. Synoniem met *tjĕbĕs*.

بهرا **bhara**, gewicht van zeer verschillende zwaarte.

بهرو **bharoe**, veranderen, veranderlijk.

بهسا **bhasa**, taal, goede manieren; — *Atjeh*, de Atj. taal; *hana moebhasa*, ongemanierd; b. v. *hana dji toepoeĕ bhasa*, hij kent de taal niet.

بهق **bĕhĕḳ**, deel, gedeelte; b. v. *ĕngkoet jang bĕhĕḳ loen bék tamat lé gata*, den visch, die mijn deel is, moet ge niet aanroeren.

بهق **bĕhaḳ**, vermoeid, afgemat, liggen (van den wind), bedaren (van de zee); b. v. *di loen ka bĕhak han ik loen pĕloeng lé*, wat mij betreft, ik ben zoo afgemat, dat ik niet meer kan wegloopen; *angĕn ka bĕhak han djidjak lé prahoe*, de wind is gaan liggen, de prauw gaat niet meer vooruit. Synoniem met *pĕhak*.

بهكيا **bhagia**, deel, geluk, fortuin; *mĕtoewah ngon* —, voorspoedig en gelukkig.

بهليا **bahlia**, welgevormd van gestalte; *moeda* —, jong en welgevormd.

بهنا **bahana**, geluid, klank, weerklank, nagalm. Komt slechts in geschriften voor.

بهوا **bahoewa**, dit woord vormt het begin van Atj. brieven en kan onvertaald blijven.

بهود **bĕhoed**, alles, wat eetbaar is, lusten.

بهور **bhor**, boor.

بهوق **běhoeḳ**, verdrinken, verstikken. Eigenlijk geen adem meer kunnen halen, omdat men op het punt is te verdrinken of door rook te verstikken; b. v. *Si Poelan njan maté běhoek dalam kěroeng*, die N. N. is verdronken in de rivier.

بهوم I. **běhom**, geen notitie van iemand nemen.
II. **běhom**, graftombe, grafkelder.

بهيا **běhaja**, ellende, kommer van God komende; *idjěbar*, ellende, kommer door toedoen van menschen.

بې **bé**, *bak bé*, de sikadoedoek-heester.

بې **bé** of **béḳ**, drukt evenals 't Mal. *djangan* een negatieven imperatief uit: doe 't niet, laat af, dat — niet.

بيب **bib**, den mond vooruitsteken evenals een Lampongsche aap.

بيبير **bibir**, de lippen; — *mata*, de oogleden; — *poekoi*, de schaamlippen eener vrouw.

بيبر **biběr**, draaien (van touw).

بيبس **biběs**, vrij om te doen wat men wil.

بيت **bait**, trouw, innige gehechtheid.

بيت **bait**, huis, tempel; *baitoe 'l-haram*. de tempel te Mekah; *baitoe 'r-Rachman*, de befaamde groote moskee te Atjeh; *baitoe 'r-Rahim*, de moskee in den kraton zelf.

بيت **bit**, echt, juist, waar, in waarheid, in ernst, inderdaad, ronduit; *chabar jang bit*, eene ware tijding; *kěhěn bit-bit*, spreek ronduit; met *pi* (= Mal. *poen*) verbonden heeft *bitpi* de beteekenis van *soenggoehpoen*; *bitpi měnan*, het is wezenlijk aldus.

بيت **beta**, pers. voornw. 1e pers, komt alléén in de brieven der hoofden voor, niet in de spreektaal, daar het geen Atj. is.

بيتى **betiě**, een touw, dat op het punt is te breken.

بيجق **bidjaḳ**, (vergel. *bidjaḳsana*), vernuftig, bekwaam, ervaren.

بيجيه **bidjěh**, zaad, pit korrel; — *mata* of *aněk mata*, oogappel; *si aněk* —, een korrel.

بيچه **bitjah**, breken, verspreid, stuk, gebroken, breken van golven, opengespleten.

بيدغ **biděng**, breed, ruim van oppervlakte, breedte; — *bahoe*, breedte der schouders; — *roemåh*, breedte van het huis; — *kapal*, breedte van het schip; — *tikar*, breedte van een mat; — *idjar*, breedte van een stuk goed; wordt ook als samengesteld telwoord gebezigd, *sibiděng*, een breedte; *tikar sibiděng*, een breede mat.

بيدق **bidaḳ**, pion in het schaakspel.

بيدن **bidan**, vroedvrouw.

بيدوق **bidoeḳ**, een vlerkprauw.

بيدوٗن **bidoeën**, zangeres, lichtekooi, hoer.

بيدى **bidai**, een rotanmat, waarvan de rotan aan elkaâr is gehecht door den bast van den taropboom.

بيديغ **biding**, een vak van een driekantigen bies; zoo als: — *ngom*, — *barom*.

بيراڠ **birang**, een soort zeeslang; b. v. *mirah-mirah boengong mantjang oelĕr birang dji lawa taloi dara ba ro djidjak oe blang tik linggang djak kalon lakoi*, (Atj. pantoen) rood zijn de mantjangbloemen, de zeeslang beklimt het touw, de maagd zich naar het rijstveld begevende beweegt zwaaiende hare armen, indien zij een man ziet.

بيرو **biroe**, paars; *boengong djempa kĕbiroe*, een soort paarsche bloem.

بيرة I. **birah**, gevoelig zijn bij geringe wonden of ziekten, kleinzeerig.

II. **birah**, een soort van gewas met ronde breede bladeren, die men bij gebreke van een regenscherm boven het hoofd houdt; de stam wordt, gekookt met klappermelk, suiker en een weinig citroensap, gegeten.

بيرى **birĕ**, *poenggoeng*, aarsdarm. Synoniem met *loeboer*.

بيريڠ I. **biring**, een zweer onder den oksel.

II. **biring**, ook gebezigd van kippen, die bruin van kleur zijn, en gele pooten hebben. Soorten van die kippen: — *radjawali*; — *koening*; — *masak*; — *sĕpaběroek*; — *gĕtah batoe*; — *oeroi*, — *boewĕl*.

بيسا **biasa**, gewend, ervaren, gewoon, geoefend. Synoniem met *kaim*.

بيسا **bisa**, gift, venijn, vergiftig, venijnig; b. v. *bisa tĕhat gob njan mĕngkon oeloen poh ngon kajée njan baroe dji toepoeĕ*, die man is zeer venijnig; eerst als ik hem met een hout sla, verstaat hij rede.

بيسان **bisan**, aanverwant zijn, van ouders, wier kinderen samen gehuwd zijn, ook van de broeders en zusters der gehuwden onderling; *moebisan*, trachten bisan te worden.

بيسول **bisoel**, opgezwollen; b. v. *Si Poelan njan dji tjoe lé gĕmĕlo ᵓoh bisoel ban saboh badan*, die N. N. is door een wesp zoodanig gestoken, dat zijn geheele lichaam er van opgezwollen is.

بيسوى **bisoi**, ondeugend, stout, ongehoorzaam; *anĕk* —, een stout kind. Synoniem met *kamdjad*.

بيسيڠ **bising**, iemand verdooven of in verdooving brengen door aanhoudend rumoer te maken.

بيسيك **bisik**, fluisteren.

بيڠ **biéng**, kreeft; soorten van kreeften: — *randjonggan*, een kreeft met een gespikkeld schild; — *kĕ*, moeraskreeft; — *gĕtem*; — *oe*; — *kong*; — *pĕho*.

بيڠت **bingĕt**, afkeerig zijn van iets, doch niet van spijzen, beu, iets moede zijn, het land hebben aan iets. Synoniem met *brĕn*.

بيڠكيڠ **bingkĕng**, driftig, licht geraakt, kregelig. Synoniem met *tjĕkin*.

بيڠوڠ **bingong**, dom, verbijsterd, in de war.

بيق **biĕḳ**, geslacht, stam.

بيكا I. **bika**, meenen, gissen.

II. **bika**, passer.

بيلا **bila**, weêrwraak, talio; — *njawong*, weêrwraak, die met den dood eindigt; — *darah*, bloedwraak. Een ontvangen slag teruggeven, *balas*, dus beantwoorden.

بيلس **bilas**, tranend (van 't oog); *mata bilas*, tranend oog. Synoniem met *biliĕk*.

بيلڠ I. **bilĕng**, tellen, rekenen: — *ringgit*, rijksdaalders, in het algemeen geld, tellen, omdat de Atj. voor geld geen afzonderlijk woord bezitten; *tabilĕng oroi*, de dagen tellen; *moebilĕng*; aan het tellen zijn.

II. **bilĕng**, postelein.

بيلل **bilĕl**, oproeper tot het gebed; verder is hij belast met het uitspreiden der matten in de mesjid, en het aanreiken van den stok en de chatobah aan den chatib bij den vrijdagsdienst. Ook moet hij de lijken wasschen en doodgebeden (*tĕlĕkins*) opzeggen; voor een en ander ontvangt hij aalmoezen (*sĕdĕkah*).

بيلوق **biloeḳ**, loeven van een vaartuig.

بيلى **bili**, een soort van heester, waarvan de schors gebezigd wordt om manden te vlechten.

بيليس **bilis**, een soort van zeer kleinen zeevisch.

بيليق **biliḳ**, binnenkamer, slaapkamer.

بيليڤ **biliĕḳ**, tranen van het oog. Synoniem met *bilas*.

بيمبر **bimbar**, zie ميمبر, **mimbar** van een *mesdjid*.

بيمبغ **bimbang**, ongerust, bezorgd, verlangend, popelen.

بينيٌت **biniĕt rimong**, tijgerval.

بيناتغ **binatang**, dier, beest in het algemeen, wordt ook als scheldwoord gebezigd; b. v. *pakri gata hana tatoepoeĕ sapoeĕ lagée binatang akal gata*, hoe is 't (met u), weet ge niets, ge gelijkt wel een beest.

بيناس **binasa**, ongeluk, ramp, bedorven, mislukt, verdelgd, in 't verderf storten, te gronde richten. Ook بينسا geschreven.

بينه **bineh**, uiterste rand van iets, uiterste lijst van een schilderij, — *mata*, ooglid; — *hidoeng*, punt van den neus; — *laoet*, strand; — *idjar*, zoom van een kleed; — *kĕrong*, rivieroever.

بيني **binoi**, echtgenoote, wordt gebezigd in de zeer gemeenzame spreektaal.

بينتغ هور **bintanghoer**, een soort boom, waarvan men vaartuigen vervaardigt. Men onderscheidt vier soorten: — *goenoeng*; — *paija*; — *gabija*, — *batée*.

بنتيغ **benteng**, dwarslat, dwarshout.

بيجى **bindjé**, een soort van mangga-achtige rinsche vrucht.

بيو **béjo**, belasting, in- en uitvoerrechten.

بيولا **bioela**, viool van Eur. maaksel.

بيوه **bijoh**, dyssenterie, bloedgang, bloedvloed.

بياى **biaja**, geschenken die men aan eene vrouw doet; — *mĕntah*, een geschenk in geld; — *masak*, een geschenk in lekkernijen.

ت

تابر **tabĕr**, smakeloos, flauw, laf, van sommige eetwaren, versch, niet gezouten; van water: versch; *ijĕr tabĕr*, zoet water, bronwater, van gesprekken: zouteloos.

تابع **tabĕk**, afkomst, geslacht.

تابعة **tabiat**, (eigenl. طبيعة) gewoonte, natuur.

تابق **tabaḳ**, (eigenl. طبق) een groote houten schotel, presenteerblad, waarop de kleinere schotels zich bevinden; b. v. *boh koendoer dalam tabaḳ*, *takoewah taklok até*, *taoendoer*

sĕnsĕn si tapak tatoelak bĕk lĕmah ri, (Atj. **spreekw.**) de koendoervrucht op het presenteerblad is opengesleten, zoodat men er het hart van kan zien; trek voet voor voet terug, opdat het niet bespeurd worde, d. w. z. **dat indien** men van een goeden vriend iets hoort, wat **compromittant** voor den toekomstigen omgang is, men **langzaam de conversatie** moet staken, om het niet in het oog te **doen vallen.**

تابور **taboer**, verspreid, verstrooid zijn, zaaien, **strooien**; *mĕtaboer-taboer*, links en rechts verspreid; b. v. *pakon mĕtaboer-taboer boer njan*, waarom is die rijst links **en rechts** verspreid? Men zegt ook van gebloemde kains, **indien** de bloemen verspreid zijn, *mĕtaboer-taboer*; *tĕtaboer bidjé*, zaaien. Synoniem met *sĕpĕk*.

تابيڠ **tabing**, voorhangsel, gordijn of kleed, **speciaal tot** afscheiding dienende.

تابيک **tabĕk**, groet, compliment, begroeting, komt **niet in de** spreek- doch slechts in de schrijftaal voor [?]

تاتڠ **tatang**, dragen op de palm van de hand.

تاتهٔ **tatah**, inbeitelen, inzetten of inleggen van edelgesteenten; — *pĕrmata*, juweelen inzetten.

تاجم **tadjam**, scherpsnijdend, scherp, ook van het **verstand**, het gezicht, enz.

تاجو **tadjoe**, in de richting, in den koers van.

تاجور **tadjoer**, bespringen, evenals katten en tijgers **doen, met** geweld op iemand aanloopen.

تاجوک I. **tadjoek**, kniehouten in de kielbalk van een **schip**; — *mĕtapak*, kromhouten.

II. **tadjoek**, korrels of zaad in den grond brengen **van** gewassen, b. v. komkommers, djagong, etc.

III. **boengong tadjoek**, bloemen, die maagden **in het** haar ingestoken, links en rechts van het hoofd dragen.

تاجوى **tadjoi**, kunstspoor van een vechthaan. Men onderscheidt twee soorten: — *tĕpat*, rechte spoor; — *boengkoek*, kromme spoor.

تاده **tadah**, de zeilen zoodanig zetten, dat zij den wind opvangen. In geene andere beteekenis gebezigd.

تادى **tadi**, slaan; b. v. *oeloen tadi bak oelée*, ik sloeg op **het** hoofd.

تاروڠ I. **taroeng**, de indigoplant.

II. **taroeng**, een soort van schorpioen.

تاروق **taroḳ**, een boom, van welks bast men touw vervaardigt. Geslagen wordt de bast als deken gebezigd.

تاروق **taroeḳ**, gesloten knop van een bloem, jonge uitspruitsels van planten; *mětaroek*, met knop zijn.

تارون **taron**, strik om vogels te vangen; *těmaron*, strikken.

تاروه **taroh**, inzet bij het spel.

تاره **tarah**, behouwen met een dissel. In Atjeh heeft men drie werktuigen, waarmeê men zulks verricht: 1°. *bliong*, 2°. *tjěkěh* (Mal. *pěrpatil*), 3°. *rimbas*; *těmarah*, behouwen.

تارى **tari**, gracieus, bevallig; b. v. *inong njoi tari těhat*, deze vrouw is zeer bevallig. Synoniem met *děhit*.

تاريس **taris**, iets met touw geheel omwinden; — *pětoi*, een kist omwinden; — *gotji*, een pot omwinden; — *tong*, een vat omwinden. Ook figuurlijk van menschen gebezigd, die zoovele houwen hebben bekomen, dat zij er uitzien alsof zij door touw zijn omwonden geweest; b. v. *Si Poelan njan paroet óh mětaris, ban saboh badan*, die N. N. is zoo verwond, dat zijn geheele lichaam er uitziet, alsof het door touwen omwonden is geweest.

تاريغ **taring**, slagtanden.

تاريق **tariḳ**, trekken, aanhalen, ophalen, slepen; *goela* —, suikerstroop of honig, tot zekere lijvigheid ingedikt en dan in draden getrokken en opgerold.

تاريك **tariěk**, iets op prijs houden, niet laten afdingen.

تاسيك **tasik**, zee, eigenlijk in het midden, in het hartje van de zee; *dalam tasik Paoeh zanggi*, zie *Sjah Kobat*; *Paoeh zanggi* is een boom, die, zooals de verhalen beweren, in het middelpunt der zee wast.

تاعوم **taâoem**, brommen van katten en tijgers.

تاغن **tangĕn**, voorpooten van een dier.

تاغيريك **tangirik**, pelikaan, ooievaar.

تاغه **tangah**, opwaarts zien; — *oe langit*, opwaarts naar den hemel zien.

تافق **tapaḳ**, palm van de hand, zool van den voet, afdruksel, indruksel of spoor van de hand of den voet, voetspoor, voetstap; — *djaroi*, palm van de hand; — *gaki*, voetzool. Synoniem met *palĕt*.

تافوس **tapoes**, Tapoes, een plaatsje boven Baros in de residentie Tapanoeli.

تافی **tapé**, gekookte rijst of kětan, door gist (ragi) in gisting gebracht.

تافیس **tapĕs**, omkleedsel der klappertakken, daar waar zij aan den boom vastzitten; wordt in de Inl. huishouding als zeef gebruikt.

تافیس **tapis**, afweren, zachtjes afslaan; — *djaroi*, de aangeboden hand weigeren.

تاکق **takoḳ**, keep, kerf, insnijding, die men in de klapperboomen maakt, om er gemakkelijk in te kunnen klimmen. Synoniem met *tanggam*.

تاکل **takal**, takel, katrol, blok; ook *boh pé* genaamd.

تاکوۏ **takoet**, beangst, bevreesd, bang, bloohartig, angst, vrees, bloohartigheid.

تاکوی **takoeĕ**, hals; — *goeda*, nek van een paard.

تاکی **taki**, listen en lagen aanwenden, hetzij om iemands leven te benemen of hem te berooven; vooral de bewoners van Lĕhong en Daja zijn daarvoor berucht.

تاگر **tagar**, dof, rommelend geluid, zooals van den donder; ook *gĕlantir*.

تاگون **tagoen**, koken in het algemeen; — *boer*, rijst koken.

تالر **talar**, iemand een slag met een scherp wapen toebrengen; b. v. *oeloen talar bak moeka*, ik bracht (hem) een slag op zijn aangezicht toe.

تالغ **talĕng**, een soort van zeevisch.

تالق I. **talaḳ**, voorhoofd. Synoniem met *dhoi*.

II. **talaḳ**, zijne lusten verzadigen; — *hawa*, zijne neigingen verzadigen; — *napsoe*, zijn toorn botvieren.

تالم **talam**, groote koperen schotel of presenteerblad; zoo die van aarde is, geeft men er den naam van *tjapah* aan.

تالور **taloer**, verlies, de nederlaag lijden, verliezen; b.v. *nanggroi Atjeh ka taloer*, het Atjehsche rijk heeft de nederlaag geleden.

تالوم **taloem**, iets in den mond werpen en inslikken.

تالون **taloen**, *pisang taloen* zegt de Atjeher voor *pisang radja*.

تالی **taloi**, touw; — *djoek*, gemoeti-touw; — *tjing*, touw eener weegschaal; — *doegal*, dieplood; — *lingang*, de opstaande touwen, om een mast recht te houden; — *pĕnding*, buikband; — *poesat*, navelstreng; — *njawong*, de schaamdeelen van een man; *taloi-toemaloi*, allerlei soort van touwwerk, zooals op een schip; *mĕtaloi-taloi*, op eene lijn achter elkaâr; — *tĕmirang*, touwwerk van het want van een vaartuig.

تامن **taman**, bloementuin, lusthof.

تاموڠ **tamong**, binnentreden; b. v. *tamong oe dalam*, treedt de kamer (bilik) binnen.

تاموق **tamoek**, ingaan, treden, stappen, b. v. *djitamoek lé soengai raja*, hij stapte daarop in de groote rivier.

تامون **tamon**, hoop, stapel, verzamelen, bijeengaren, bijeenbrengen; *mĕtamon-tamon*, bij hoopen.

تامه I. **tamah**, ontgonnen boschgrond, die tot den staat van woestheid is teruggekeerd; — *rajĕk*, indien er weer hoog opstaand hout op gewassen is, dat niet meer met den *parang* kan geveld worden; — *tjoet*, indien er kreupelhout op gewassen is.

II. **tamah**, vermeerderen, aangroeien, toenemen.

تاميه **tamĕh**, stijl, pilaar, deurpost.

تانوم **tanom**, planten, begraven; — *lada*, peper planten; — *mait*, een doode begraven.

تانه **tanah**, aarde, grond, aardbodem, landstreek; — *kliĕt*, klei, leem; — *hitam*, oude humusaarde; — *anoi*, zandgrond; — *oen kajée*, jonge humusaarde; — *mirah* of *kawi*, roode kleigrond; — *koening*, mergelgrond; — *poetih*, pijpaarde, witte grond; — *oedip*, aangewassen grond; — *tjĕmpaga*, zwavel.

تاوس **tawas**, aluin.

تاوك **tawoek**, roepen; b. v. *tatawoek orĕng njan sigo*, roep dien man éénmaal.

تاون **tawan**, buit, gevangene, hetzij door oorlog of roof verkregen; *tawanan*, geroofde of buitgemaakte goederen.

تاهر **tahĕr**, verwonderd, verbaasd. Synoniem met *hirĕn*, *tĕkĕhok* en *tĕkĕmob*.

تاهيل **tahil**, gewicht, om goud te wegen; (zie *boengkal*); wordt ook ter aanduiding van geld gebezigd. De *tahil hoekoem* of *djinamée* stelt dan eene waarde van vijf pilaarmatten voor; de *tahil adat* of *salah* vier en de *tahil djoedi* of *sabong*, eveneens vier pilaarmatten.

تاين **tajĕn**, watervaatje; — *ijĕr*, watervaatje; — *tĕmaga*, koperen watervaatje; — *tanåh*, een aarden watervaatje.

تاپوڠ **tanjong**, vragen.

تب توب **tĕb-tob**, geluid van druppelend water; b. v. *ijĕr tĕdjoh óh tĕb-tob ban saboh roemåh tiri*, het water druppelt met een druppelend geluid, alsof het geheele huis lek is.

تبا **taba**, dingen, bieden, loven.

تبت **tĕbĕt**, katoen uit elkander warren om er garen van te vervaardigen.

تبغ **tĕbang**, omhakken van boomen of kreupelhout; *tĕmĕbang*, bosch ontginnen of vellen.

تبل **tĕbal**, dik; *moeka* —, onbeschaamd.

تبو **tĕbée**, suikerriet; *poela* —, suikerrietplanten; soorten van suikerriet: — *gatja*; — *rimong*; — *gapoer*; — *gading*; — *kamar*; — *rĕlièng*, — *sĕlĕmbik*.

تبوت **tĕbot**, met het boveneinde achterwaarts gebogen; b. v. *djidoek boengkoek tapis dji-ĕs boengkoeh timah djidjak boengkoeh tĕbot pĕnjakit sĕt djiriwong tĕmar*, (Atj. pantoen) hij zit zoo krom als het omkleedsel van een klappertak, hij slaapt zoo krom als een waterschepper, hij loopt met het hoofd achterwaarts gebogen, de oude ziekten komen terug. Men zegt dit, van een grijsaard sprekende. Synoniem met *lĕntik*.

تبوت **tĕboet**, uittrekken. Synoniem met *tjaboet*.

تبوت **tĕboeĕt**, een handvol nemen.

تبوس **tĕboes**, lossen van een pand, slaven vrijkoopen; — *njawong*, losprijs voor iemands leven; *tĕboesan*, een gekochte slaaf.

تبوق **tĕboeḳ**, een gat ergens door maken; — *bintih*, een gat door de omwanding slaan.

تبيب۲ **tĕbib-bib**, pruilen.

تبوغ **tĕbong**, meenen, beweren, gelooven.

تبويغ **tĕboeĕng**, het koper of zilver van een lanspunt.

تبيت **tĕbit**, uitkomen, voor den dag komen, opkomen van hemellichamen, opwellen uit het hart.

تت۲ **tat-tat**, klappertanden; *njor mĕtat-tat*, bibberen en klappertanden.

تتاڧى **tĕtapi**, maar, evenwel, niettemin.

تتڧ I. **tĕtap**, vast, standvastig, onwrikbaar, bestendig; *doek* —, stilzitten; *pikiran* —, een vaste gedachte; *akal* —, onwrikbare meening.

II. **tĕtap**, afdrogen.

تتق **tĕtaḳ**, zich zelf, hetzij door onvoorzichtigheid of moedwil een houw of slag met een scherp wapen of werktuig toebrengen.

تتكلا **tatkala**, toen, tijdens, ten tijde, wanneer.

تتل **tĕtal**, dicht geweven, stevig van geweven stoffen.

تجيق **tidjik**, met ééne hand iets opbeuren of opheffen; — *ĕngkoet*, een visch met het touw, waaraan hij is vastgemaakt, met ééne hand opbeuren.

تختا **tachta**, troon.

تدوء **tĕdoeh**, bedaard, tot rust gekomen van wind en regen, van een onstuimige zee.

ترا **tara**, weerga, evenbeeld, vergelijken; b. v. *chabar indah hana tara*, het verhaal is zoo schoon, dat het niet te vergelijken is; *nanggroi watoe tĕhat mĕsjĕhoer hana tara*, de vermaardheid van de negorij Watoe is niet te vergelijken.

تربس **tĕrbis**, op eens diep afgaan van den grond in het water, zoodat men er diep inzakt.

تربغ **tĕrbang**, vliegen, wegvliegen, opvliegen. Hoofdzakelijk in de schrijftaal gebezigd. Synoniem met *por*.

تربن **tĕrĕban**, omvallen, ter aarde vallen, nederstorten, omvervallen.

تراتق **tĕratak**, terrasgewijze; *mĕtĕratak-tĕratak*, terrasgewijze opstapelen.

ترتيب **tĕrtib**, orde, inachtneming der vereischten, b. v. *tĕrtib mĕdjĕlis soempan santoen narit pautĕ oeloen doem kĕ gata*, toen de vergadering in de vereischte orde gezeten was, sprak mijn vorst hen allen aldus aan.

ترجغ **tĕrdjang**, snel loopen, rennen, snel naar iets toeloopen.

ترجلى **tĕrdjali**, duidelijk, van iets, dat zichtbaar is; b. v. *tĕrdjali oe Boeboen djidjak kamoi kalon*, naar Boeboen gaande, hebben wij het duidelijk gezien.

ترجون **tĕrdjoen**, naar beneden springen, van iets afspringen, zich in iets storten; b. v. *dji tĕrdjoen plĕhan djitroen takoet binasa*, hij sprong naar beneden, daalde zachtjes aan neder uit vrees voor een ongeluk.

ترجوى **tĕrdjoi**, een soort van ziekte, waarbij men zwarte vlekken op handen en voeten krijgt.

تراغ **trang**, licht, helder, klaar, duidelijk, doorschijnend.

ترفا **tĕrpa**, zeildoek; *idjar* —, zeildoek.

ترافن I. **tĕrapan**, een soort van afhangende kraag van goud, die door de vrouwen wordt gedragen.

II. **tĕrapan**, metalen omkleedsel.

ترکتر **tĕrkĕtar** of **tĕkĕtar**, verschrikt, van streek zijn; b. v. *di loen boenoi óh loen kalon rimong tĕrkĕtar-kĕtar badan*, wat mij betreft, zoo juist heb ik een tijger gezien, mijn lichaam is er geheel van streek van. Synoniem met *tĕkĕpak*.

ترکس **tĕrkas**, pak, baal.

ترکول **tĕrkoel**, buks, een korte donderbus.

ترمف **trĕmpa**, sandalen.

ترئموغ **trimong**, aannemen, ontvangen, goedvinden.

ترن **tran**, zuchten, klagen, steunen.

ترن **trĕn**, noch geel noch groen; *ranoeb* —, noch gele noch groene sirih.

ترڤوس **tĕrĕboes**, vuurroode muts, door het zeevolk gedragen.

ترو **tro**, vallen van den regen, storten van tranen; — *ijĕr mata*, tranen storten.

ترويوك **troeboek**, een soort van elft; *boh* —, kuit, die gezouten, als lekkernij bij de rijst wordt gegeten.

تروس **tĕroes**, tot aan, regelrecht, aankomen, genoeg, voldoende; b. v. *tĕroes djidjak bak saboh koelam*, zij begaf zich regelrecht naar een vijver.

تروسی **troesi**, kopervitriool, geneesmiddel tegen huidziekten.

تروغ **trong**, een soort van boom, die goed timmerhout levert; b. v. *poetih-poetih boengong moeroeng poetih boengong trong poetjoek kĕroeng Daja bĕkas tjawan mĕgantoi mangkoeng mangat haté loen óh tĕka gata*, (Atj. pantoen) zeer wit is de bloem van de moeroeng, wit de bloem van de trong ter plaatse, waar de rivier Daja ontstaat, een groote kop verwisselde de kleine gebroken kop, mijn hart is vergenoegd, wanneer gij komt. Dit zegt men tot vrouwen, die zich aan ons overgeven.

تروغ **tĕroeng**, een plant, waarvan de vruchten gekookt en gebraden worden gegeten.

تروفوغ **tĕropoeng**, verrekijker.

تروق **tĕroeḳ**, vermoeid van het werken.

تروکی **troeki**, Turksch.

ترووم **tĕrom**, schoppen, doch op zulk een wijze, dat de zool van den voet den schop toebrengt in tegenstelling van *sipak*, het gewone schoppen zooals wij plegen te doen. Synoniem met *djelotĕng*, *gelotĕng*.

ترون **troen**, dalen, nederdalen, afgaan, afklimmen, afstijgen.

تروه **troh**, opbergen, wegsluiten; — *kĕroh haté*, wrok koesteren in zijn binnenste.

تروى **troi**, verzadigd, genoeg, voldoende.

تري **tri**, een soort van zeer kleine sardijntjes; *ĕngkoet* —, zulke visch.

تريب **trib**, lengte of duur van tijd, oud in tegenoverstelling van nieuw; *sitĕhoen* —, één jaar lang; *koeta* —, oude versterking; *pĕkaian* —, oude kleeren; *sitrib-trib*, altijd, al den tijd dat, zoo lang als.

تريتف **tĕritip**, kleine schaaldieren, die zich op vaartuigen vastzetten.

تريڠ **triĕng**, algemeene naam voor bamboe; soorten: — *patjoek*, gewone, middelsoort bamboe; — *toeloer*, soort bamboe als — *patjoek*, doch dikker; — *gading*, dunne, gele bamboe; — *bĕtong*, de grootste soort bamboe; — *mĕdoeroi*, de bamboe doeri.

تريفا **tripa**, Tripah, een rijkje op Atjeh's westkust, onderhoorigheid van Malaboeh. Men leidt dit af van *tarik pĕha*, omdat men, in één dag van Malaboeh daarheen loopende, zoo vermoeid is, dat de beenen (dijen) beginnen te trekken.

تسبح **tĕsĕbèh**, het uitspreken van de formule; *sobhaân Allah*, soms met andere dergelijke vermeerderd.

تسرڠ **tĕsĕrĕng**, zich voorbij praten, voorbij.

تسروق **tĕsĕroeḳ**, verslikken.

تسيرق **tĕsirĕḳ**, uitglijden.

تشديد I. **tasjdid**, het verdubbelingsteeken.

II. **tasjdid**, gevoel, belijden; b. v. *ikral ngon lidah tasjdid ngon haté*, (Atj. spreekw.) wat de tong uit, gevoelt het hart [?]

تشريف **tasjĕrif**, denken aan iets, wat reeds verleden is, een doode herdenken, zich iets herinneren; b. v. *tasjĕrif bak até kĕ orĕng tjĕhik oeloen*, ik herdenk mijn vader.

تشهود **tasjĕhoed**, de Mohammedaansche belijdenis afleggen; gewoonlijk verkort tot *sjĕhoed*.

تصور **tĕṣawoer**, een voornemen opvatten, b. v. *tĕṣawoer lam haté sepĕntjoeri*, de dief vatte bij zich zelf het voornemen op.

تعبر **tâ'bir**, uitlegging; — *loempoi*, uitlegging van droomen.

تعزير **ta'zir**, bestraffen.

تعظیم **tâ'tlim**, hoogachten, betoon van hoogachting, eeren; b. v. *tâ'tlim kĕgoerée mĕtĕmée yassâh tĕtâ'tlim kĕ nang-ĕmbah mĕtĕmée arta tĕtâ'tlim kĕnabi mĕtĕmée sjĕfĕat tĕtâ'tlim hadlĕrat mĕtĕmée sjorga*, (Atj. spreekw.) eert uw onderwijzer, opdat gij kunde verkrijgt, eert uwe ouders, opdat gij hunne goederen verkrijgt, eert den profeet, opdat gij zijne tusschenkomst verkrijgt, eert God, opdat gij den hemel verkrijgt.

تعلق **ta'aloeḳ**, onderhoorigheid, afhankelijk zijn.

تعالی **tâ'ala**, verheven; *insja allah tâ'ala*, »als God de Verhevene wil" is op de lippen der Atjehers bestorven.

تڠت **tĕngĕt**, dommelig, slaperig, ook: slapen, als men zich beschaafd uitdrukt, terwijl *ĕs* meer in de gemeenzame spreektaal wordt gebruikt. *Tĕngĕt* zegt men van hoofden; *tĕngĕt indra*, vast slapen, vast sluimeren. *Indra* komt niet afzonderlijk voor, b. v. *Pauté pangsan tĕngĕt indra*, de vorst sliep rustig en vast.

تڠر **tĕngar**, een boom, waarvan de bast een roode verfstof levert en ook tot het maken van touw gebezigd wordt.

تڠکس **tangkĕs**, krachtig en tevens lenig; b. v. *Tĕkoe Poelan tangkĕs tĕhat badan raja pandjang*, Tekoe N. N. is zeer krachtig en lenig, hij is groot en lang van lichaam.

توڠکڠ **tongkang**, een Chineesche schuit.

تڠکل **tangkal**, tooverformule tegen verschillende ziekten. Synoniem met *radjah*.

تڠکو **tĕngkoe**, titel, dien men aan geestelijken, hadjis en schriftgeleerden geeft; *tĕngkoe Kadli*, *tĕngkoe Pakih Pogan*, titels.

تڠکوب **tangkoeb**, een stuk inzetten in eene omwanding of een stuk van de huid van een vaartuig vernieuwen.

تڠکورق **tangkoeraḳ**, hoofd, doch alleen in scheldwoorden voorkomende, of indien men grof spreekt; b. v. *krés tangkoerak poekoi ma dji*, zijn hoofd is zoo hard als het schaamdeel van zijne moeder; *koh tangkoerak*, het hoofd afslaan.

تڠکولوق **tangkoeloeḳ**, gewone Atjehsche hoofddoek.

تڠکوه **tangkoeh**, er welgedaan of goed uitzien van dieren en planten, levendig; b. v. *tangkoeh tĕhat badan lĕmo njan*, het lichaam van dat rund ziet er welgedaan uit; *lada tĕngâh tangkoeh*, de peper ziet er juist goed uit; *nanggroi tĕngâh tangkoeh*, het land is juist levendig.

تڠکی **tangké**, steel van bloemen, vruchten enz.; — *até*, hartje als liefkoozingswoord.

تڠکیس **tangkis**, afweren, afwenden, pareeren.

تڠکم **tanggam**, keep, snede in een boom, gemaakt, om er in te kunnen klimmen, op de draaibank of met het mes (*pĕraoet*) bewerken; b. v. *mar gĕtanggam larik boenga*, daarna zullen wij het bewerken met lofwerk.

تڠکوه **tanggoeh**, uitstel, uitstel vragen, wachten.

تڠکوی **tanggoi**, iets onder een voorwerp als onderlegger leggen; b. v. onder een stuk hout, dat men wil kappen.

تڠکیروی **tanggiroi**, een soort van zeer smakelijken zeevisch.

تڠکیلیڠ **tĕnggiling**, een schubdier, voorkomende in de bosschen, aan de rivieren gelegen.

تڠلوڠ **tanglong**, lantaarn in het algemeen; — *mĕgisar*, een groote ronddraaiende papieren lantaarn, waarin verschillende figuren (door Atjehers vervaardigd).

تڠه **tĕngoh**, bestijgen, beklimmen; *tĕngoh oe darat*, den oever bestijgen.

تڠه I. **tĕngâh**, midden, half, de helft; *satĕngâh rĕdj*, de helft van den weg; *tengâh malam*, middernacht.

II. **tĕngâh**, juist.

تف **tap**, nabootsend geluid voor zacht kloppen, voor verrotte planken, die breken, wanneer er op gestapt wordt.

تف توب **tap-toeb**, nabootsend geluid voor geweervuur in de verte.

تفا **tapa**, in afzondering en onthouding leven ter verkrijging van bovennatuurlijke krachten of kennis.

تفت **tĕpat**, recht, juist, vlak, in het algemeen gebezigd van iets, dat niet krom is.

تفسير **tafsir**, verklaren, uitleggen, uitlegging van den koran.

تفڠ **tĕpang**, de armen uitstrekken; — *gĕlajang*, bamboe's, die men in vliegers steekt, om den wind beter te weêrstaan.

تفکور **tĕpakoer**, denken, nadenken, overdenken.

تفن **tĕpen**, weven; *pok* —, weefstoel, weefgetouw.

تفوڠ **tĕpong**, meel; soorten van meel: — *brès bit*, rijstemeel; — *lĕkat*, meel van kĕtan; — *gandoem*, meel van graan.

تفوق **tĕpoek**, met de vlakke hand slaan; — *djaroi*, in de handen klappen; — *dada*, zich op de borst slaan van droefheid; — *pintoe*, tegen de deur slaan, — *pĕha*, tegen de dijen slaan; dit laatste doet een Atjeher, als hij zijn doel niet bereiken kan of iets vergeten heeft. Synoniem met *kĕpoek*.

تفوى **tĕpoei**, verschieten, verkleuren.

تفيڤكوم **tĕpíngkom**, over iets struikelen.

تفين **tĕpin**, plaats waar men naar eene rivier afdaalt.

تق **taḳ**, iemand met een scherp werktuig een slag toebrengen van rechts naar links met een *sĕkin* of *klĕwang*, kloven, splijten, klieven, doorhouwen, doorhakken.

تقدير **tĕḳĕdir**, voorbeschikking, beschikking, *mĕtĕkĕdir oleh Allah*, door Gods voorbeschikking.

تقصير **tĕḳĕṣir**, te kort komen, nalatig zijn.

تقويم **taḳwim**, almanak.

تكا **tĕka**, komen, aankomen.

تكبر **tĕkaboer**, verwaand, verwaandheid.

تكبير **takbir**, de formule Allahoe akbar, Allah is groot, opzeggen.

تكت **tĕkat**, borduren.

تكفق **tĕkĕpaḳ**, bezwijmd of bewusteloos op den grond neêrvallen ten gevolge van een schot of door een slag.

تكق **tĕkaḳ**, huig, lelletje in de keel; b. v. *kĕrès tĕhat tĕkak gata*, uw huig is zeer hard; wordt van iemand gezegd, die veel en hard schreeuwt bij het spreken.

تكموب **tĕkĕmob**, verwonderd, verbaasd. Synoniem met *tahĕr*, *hirĕn* en *tĕkĕhok*.

تكو **tĕkoe**, titel, waarmede de Atj. hoofden worden aangesproken; *Tĕkoe Njak Mohamad*.

تكوكور **tĕkoekoer**, voorover gebukt zitten.

تكوه **takoewah**, zeker, onfeilbaar.

تكوى **tĕkoei**, bukken.

تكهوق **tĕkĕhoḳ**, verwonderd, verbaasd. Synoniem met *tahĕr*, *hirĕn* en *tĕkĕmob*.

تكتيت **tĕgĕtit** of **tĕrgĕtit**, zich verwijderen, iets wat ver van den stam valt; b. v. *tĕgoi kamoi tĕgĕtit oe nanggroi njoi dawoek tapoh-poh lé gata*, door uw toedoen heb ik mij naar deze plaats verwijderd, omdat ik telkens door u geslagen werd.

تگر **tĕgar**, sterk, gespierd.

تگغ **tĕgang**, gespannen, strak; *angĕn tĕgang*, *tĕgang kĕlat*, stijve koelte.

تگور **tĕgoer sapa**, de bij de Atjehers gebruikelijke begroeting uitbrengen.

تڬوق **tĕgoeḳ**, slok, teug.

تڬون **tĕgon**, op iets drukken, indrukken; — *takoeĕ*, den hals indrukken; — *djaroi*, op de vingers drukken.

تڬوه **tĕgoh**, vast, hecht, sterk, onwankelbaar, vasthoudend, bestendig.

تڬوی **tĕgoi**, let op, pas op; *tĕgoi-goi*, let goed op; toedoen, oorzaak.

تڬه **tĕgah**, verbieden, verboden zijn.

تل **tĕl**, een soort van boom.

تلا **tala**, de snaren van een viool stemmen.

تلادن **tĕladan**, voorbeeld, voorschrift, model, namaken, nabootsen. Synoniem met *sĕladan*.

تلس **tĕlas**, berouw hebben, zich over iets berouwen, zich verwijten; b. v. *pikir bak habis bĕk tĕlas doedoi*, overdenk alles goed, opdat ge er later geen berouw van hebbet. Synoniem met *mĕnjĕsal* en *mĕlas*.

تلس **tĕlĕs**, reeds. In de spreektaal verkort tot *lĕs*. Dient ook ter uitdrukking van een Perfectum.

تلاعف **talaâf**, *mĕtalaâf*, overdenken, overpeinzen, mediteeren.

تلڠکی **tĕlangké**, een mannelijk persoon, die een meisje voor iemand ten huwelijk vraagt; *djak* —, zich op weg begeven, om die handeling te verrichten; *hak* —, is de gebruikelijke percentage, die een dergelijken koppelaar (in de goede beteekenis) van de huwelijksgift toekomt en per boengkal mâs bruidschat 4 mâs of *f* 2.50 bedraagt. Is de bruidschat slechts 1 tahil mâs groot, dan komt hem daarvan 1 mâs toe. Minder dan 1 mâs ontvangt hij nimmer. Synoniem met *sĕlangké*.

تلفوق **tĕlĕpoeḳ** of **sĕlĕpoeḳ**, met goud of zilverdraad gestikt; *tangkoeloeh — mĕsĕroek kasap roema*, een geheel met goud gestikte hoofddoek.

تلقین **talĕkin**, eene formule die bij het graf van een doode wordt uitgesproken, nadat het gesloten is.

تلوک **tĕloek**, baai, inham; — *Tampat toean*, naam van een baai.

تمباتو **tĕmbatoe**, *pisang tĕmbatoe*, een grove pisangsoort.

تمبق **tambaḳ**, kunstmatig ophoogen van den grond, dijk; *tĕmambak*, aanvullen, dempen.

تمبن **tamban**, een soort van elft. Men zegt ook *tamban ramboet lĕkang*, omdat het vleesch bij het koken loslaat gelijk een *ramboetan*, die gemakkelijk van haar pit loslaat en zeer saprijk is.

تمبور **tamboer**, trommel, tamboer; — *mĕsdjid*, de bĕdoek in de mèsdjid; — *mĕnĕ̀n*, de gewone trom.

تمبون **témboen**, vet, goed in het vleesch, zwaar, van dieren sprekende.

تمبى **tambi**, naam, dien men aan geringe Klinganeezen geeft of aan hen, die jonger zijn dan de spreker; hen, die ouder zijn dan de spreker of aanzienlijke Klinganeezen, noemt men *nanna*.

تمت **tamat**, einde, iets ten einde brengen.

تمثل **tamtsil**, vergelijking, gelijkenis, parabel, allegorie.

تمر **témar**, daarna, vervolgens. Vaak verkort tot *mar*.

تمڠ **téméng**, ontmoeten, tegenkomen, aantreffen, vinden, kunnen; b. v. *hana loen tĕméng djak*, ik kon geen tijd vinden, om te gaan.

تمڤوڠ **témèngong**, groote, breede, diepe wonde.

تمڤكوڠ **téménggoeng**, titel, die alleen in geschriften voorkomt.

تمف I. **témpa**, kleine gaten maken met een fijnen beitel.
II. **témpa**, potten bakken.

تمڤت **témpat**, plaats, verblijfplaats; *bri* —, eene verblijfplaats aanwijzen.

تمڤر **tampar**, het slaan met de vlakke hand, klap, oorveeg.

تمڤس I. **tampas**, blootgesteld zijn aan zon of wind, inwaaien; b. v. *angĕn tampas tĕhat*, het waait hard in.
II. **tampas**, iemands geheimen verraden.

تمڤل **tampal**, verstellen, iets wat men ergens opplakt.

تومڤيل **toempil**, boomen, vaartuigen, door met een boom te duwen, vooruit brengen.

تمڤلق **timplaḳ**, verwijten, onder den neus wrijven.

تمڤو **tampoe**, *bak tampoe*, een soort van boom, waarvan de bast tot het looien en verwen van netten wordt aangewend; b. v. *bĕlatjan batjoet tĕk loen tipĕk bak oen tampoe bak maté loen bak rĕdjang bék loen pandang mata madoe*, (Atj. spreekw.) een klein weinigje *bĕlatjan* smeer ik op een tampoeblad, opdat ik ten spoedigste sterve en niet mijne mede-echtgenoote behoeve te zien. Dit wordt door gehuwde vrouwen gezegd, die de gunsten van haren echtgenoot met eene mede-echtgenoote moeten deelen.

تمڤوڠ **tampoeng**, sluiting van het dak, waar de dakvlakken bij elkaâr komen; — *timah*, een dergelijke sluiting van zink.

تمفوق **tampoeḳ**, bedeksel, waarmeê vruchten aan den steel zitten; wordt ook van kleedingstukken en sieraden gezegd; — *kopia*, gouden kroontje op de kopia's der Atj. hoofden; — *pĕdang*, zwaardbedeksel; — *siwas*, gouden versiersel aan het eind van het gevest; b. v. *siwas mĕtampoek*, *sĕkin mĕpoetjoek*, *idjar mĕtĕlĕpoek*, *tangkoeloek mĕsĕroek salinan ho njan gĕkĕmĕng djak* (Atj. spreekw.) [vertaling ontbreekt].

تمفوليغ **tĕmpoeling**, harpoen, harpoeneeren.

تمفوه **tĕmpoeh**, te hulp komen, bijstaan, ondersteunen, helpen door lichaamskracht; in tegenstelling van *toeloeng*, helpen door geld en verstand.

تمفوى **tampoi**, wan, om koren te zuiveren, zeef, ziften; — *bĕrĕs*, rijst ziften. Synoniem met *sit*.

تمفى **tĕmpé**, luier; b. v. *djitjok aněk djiboh lam tĕmpé dji pĕlalai manjak baroe na*, zij nam het kind, wikkelde het in een luier en liet den zuigeling aan zich zelf over.

تمفين **tampin**, inzet bij een spel, ook geld of kapitaal; b.v. *hana tampin gob njan bloi mĕnĕkat*, die man heeft geen kapitaal (geld) om goederen te koopen.

تمفين **tĕmpĕn**, loods waar men een bedrijf uitoefent, zooals van een smid de smidse, enz.; — *oetoes bĕsoi*, smidse.

تمفهق **tampĕhĕḳ**, iets gelijkmatig afsnijden.

تمكا **tĕmaga**, koper; — *mirah*, rood koper; — *hidjau*, geel koper; — *kamĕt*, oud versleten koper; — *poetih*, blik.

تملغ **tĕmalang**, langwerpig korfje; — *sĕtoek niboeng*, een dergelijk korfje van *oepih niboeng*.

تمنتوك **tĕmĕntoek** zijn de giften, die men aanbiedt bij een chandoerifeest. Zij bestaan uit geld, vee en pluimgedierte.

تمو **tĕmée**, verkrijgen, ontmoeten, tegenkomen; *mĕtĕmée*, ontmoeten, tegenkomen.

تمودا **tĕmoeda**, schoonbroeder of schoonzuster.

تموق **tĕmoḳ**, opscheppen, oplepelen; b. v. *tĕmok goelé* [onder *djĕrĕngong: goelai*] *ngon tjamtja*, schep de groente met een lepel op.

تموكوك **tĕmoekoek**, verlies lijden.

تمون I. **tĕmon**, slaaf. Synoniem met *namit* en *hamba*.

II. **tĕmon boer**, toespijs bij de rijst; b. v. *poeĕ na tĕmon boer*, wat voor toespijs is er bij de rijst?

تميرغ **tĕmirang**, want van een vaartuig.

تميڠ **tĕmĕng**, schors van de bamboe met lange **geledingen** (*boeloeh igĕ*) die tot het afsnijden van de navelstreng **wordt** gebezigd.

تميكر **tĕmikar**, scherf; — *tjawan*, scherven van een **kopje**; — *kanèt*, scherven van aarden potten.

تن **tan**, niet; wordt gebruikt als men grof spreekt. **Drukt men** zich beschaafd uit, dan bezigt men *hana*.

تنتڠ **tĕntang**, de juiste richting, de juiste plaats, **wat aan**gaat, wat betreft, betreffende.

تنتو **tĕntée**, vast, bepaald, zeker; *pĕtĕntée*, iets uitmaken, **een** vaste bestemming geven; *pĕtĕntée kira*[2], afrekenen, **eene** rekening afsluiten.

تنجق **tandjaḳ lajĕr**, een zeil in den vorm van een **trapezium**.

تنجوڠ **tandjoeng**, voorgebergte, hoek, kaap.

تندا **tanda**, merk, teeken, bewijs; — *djaroi*, handteekening; men zegt ook — *tangan*; — *hajat* of *oedip*, geschenk **tot** aandenken. Bij verlovingen of bij geschillen, die **men aan** een scheidsrechtelijk onderzoek wil onderwerpen, **worden** de als pand gegeven voorwerpen ook *tanda* genoemd.

تندق **tandaḳ**, op zijn Javaansch dansen.

تندو **tandoe**, draagstoel, draagbaar. Synoniem met *oesoengan*.

تنديل **tandil**, intendant van de vorstelijke verblijfplaats; **is** later weêr een titel van de hoofden in de **vasalstaatjes** geworden.

تنڠكى **tĕnoengkée**, een komfoor, bestaande uit drie **steenen**, houten of ijzeren staven, op den grond geplaatst en **als** stookplaats gebezigd; — *batée*, komfoor van gebakken **steen**; — *bĕsoi*, komfoor van ijzer. Synoniem met *sĕloengkée*.

تناڠن **tĕnangan**, verloofd, verloofde; *mĕtĕnangan*, verloofd **zijn**.

تنق **tĕnaḳ**, vuile praat uitslaan, uitschelden; b. v. *pakon tatĕnak gob lé gata*, waarom worden die menschen door U uitgescholden? Synoniem met *tjaroet*.

تنن **tĕnĕn**, weefzijde.

تو I. **toe**, vader, gebezigd als men zich beschaafd, en ***koe***, indien men zich grof uitdrukt.

II. **toe**, streng van zijde of garen.

III. **toe**, komt nog in samenstellingen voor, als in *toekon*, de reden niet weten; *toené*, weten waarheen; *toekri*, weten op welke wijze; *toe ·oh*, iets onvoldoende weten; *toepo*, weten, wien het behoort.

توب **toeb**, sluiten, toemaken, dekken; b. v. *toeb babah*, houd je mond.

توب I. **tob**, fijn stampen; *tob-tob*, het herhaaldelijk verrichten van die handeling; — *kahawa*, koffie fijn stampen.

II. **tob**, steken, doorsteken, werpen, gooien met een scherp werktuig; b. v. *tob orĕng ngon rintjong*, doorsteek dien man met een rentjong; *tob orĕng ngon lĕmbing kapak*, werp naar dien man met een werpspies; *tob ĕngkoet ngon tampoeling*, werp naar dien visch met den harpoen.

توبا **toeba**, vergift, vergeven. Soorten van vergift: — *kloewĕt*, vergift van *kloewat*, bekend onder den naam van *koelat radja Padang*, een groote champignon, dien men tot het vervaardigen van dit vergift bezigt; — *djĕnoen*, een wortelsap tot bedwelming van visschen, om ze gemakkelijk te vangen; *tĕmoeba ĕngkoet*, het verrichten van die handeling.

توبة **téaubat**, berouw, bekeering, vergiffenis voor zonden vragen. Eene *téaubat*-formule bestaat in het uiten der woorden: »*Astaga firoe 'llah*"; b. v. *Nĕjoeĕr téaubat orĕng doea*, hij gelastte beide personen, vergiffenis voor hunne zonden te vragen.

توبن **toeban**, weten, veel kennis bezitten; *tĕnoeban*, wetenschap, kennis [vergel. تو].

توبو **toebée**, den reuk niet hebben, niet op het spoor zijn van iets; b. v. *bée hana loen toebée rasa hana loen toeban poeĕ nĕtanjong bak loen*, (Atj. spreekw.) den reuk heb ik er niet van, den smaak heb ik er niet van, waarom vraagt gij 't aan mij? [vergel. تو].

توبه **tobah**, Tobah, het Bataksche landschap van dien naam.

توبه **toeboeh**, lichaam; *ban saboh toeboeh*, over het geheele lichaam.

توت **tĕoet**, knieschijf.

توت **toet**, iemand als een varken wegjagen.

توج **toedj**, aansteken, in brand steken, iets met opzet verbranden; ook afvuren van vuurwapenen; — *roemâh*, een huis in brand steken; — *idjar*, een stuk goed verbranden.

توتت **toetĕt** of **toetot**, van het onderwerp afdwalen bij een gesprek; b. v. *toetot di loen han djid loen pĕgah*, van mijn onderwerp afdwalende, kon ik er niet meer over spreken.

توتر **toetoer**, keuvelen, spreken, praten.

توتوف **toetoep**, deksel.

توتور **totor**, *mětotor*, trillen, lillen, zich bewegen van de spieren.

توتوغ **toetoeng**, branden, verbranden, verschroeid, warm, heet; *oroi* —, een warme dag.

توتون **toetoen**, de pisangvruchten aan het uiteinde van een tros pisang.

توجو **toedjoe**, de strekking van een gezegde, afgaan op iets, koers nemen naar iets, mikken op iets, bedoelen, op het oog hebben; b. v. *orĕng djak njan roepa djitoedjoe ladjoe kĕnoi*, de man, die daar loopt, schijnt herwaarts te willen komen.

توجه **toedjoeh**, zeven.

تودق **todaḳ**, de zwaardvisch.

تودوغ **toedoeng**, hoofddeksel.

تودوم **toedoem**, bedrag, som, aantal, na iets geteld te hebben.

تور **toewor**, vergeten, vergeten zijn; b. v. *di loen toewor boenoi hana loen tĕmĕng djak*, wat mij betreft, ik heb het zoo even vergeten en kan geen tijd vinden om te gaan.

تورب **toerab**, metselen.

تورق **toerĕḳ**, uitkiezen en sorteeren van garens van verschillende kleuren, wit bij wit, zwart bij zwart, enz.

تورق I. **toeraḳ**, een waterkaraf; — *ijĕr*, een waterkaraf.

II. **toeraḳ**, een soort van riviervisch.

تواروك **tawaroek**, overdenken [?]

تورو **toeroet**, achtervolgen, najagen, volgen, navolgen; *mĕtoeroet-toeroet*, achter elkaâr volgen, zooals bij het loopen.

تورق **toeroḳ**, een soort van zeevisch.

توری **toeri**, kennen, herkennen; *mĕtoeri*, elkander herkennen; *pĕtoeri*, in kennis brengen.

توريَة **taurat**, de wet van Mozes.

توريه **toerih**, lijnen trekken met een scherp werktuig, krassen, kerf.

توس **toeĕs**, zoeken, door alles om te keeren en van zijn plaats te halen.

توسی **toesoi**, kennen, herkennen [vergel. تو].

توغ **tong**, vat, ton; leege kisten, mits zij niet van een slot zijn voorzien, worden ook *tong* genoemd.

تونج **toeng**, halen, iemand halen, uit iets halen, uit iets trekken, nemen, overnemen, b. v. *boekon loen toeng bak naséhah*, ik heb het niet uit een voorbeeld overgenomen [?]

تواڠ **toewang**, gieten; — *anĕk bĕdil*, kogels gieten; — *batée djĕl*, het lood voor vischnetten gieten; *toewangan*, gegoten ijzer; *tĕmoewang*, bezig zijn met gieten.

تونج **toeng**, stooten, met het hoofd of de hoorns; ook tegen elkander aanvaren van vaartuigen; *mĕtoeng*, aanstooten, aanvaren. Synoniem met *pok*.

تونڠ I. **toengang**, stijfhoofdig, koppig; b. v. *hai, gata pakon toengang tĕhat han tapatĕh narit gob*, hé! gij daar, waarom zijt ge zoo stijfhoofdig en wilt ge niet naar der menschen raad hooren?

II. **toengang**, doordringend van reuk; b. v. *poeĕ bée di sinoi toengang tĕhat*, wat is dat voor een doordringenden reuk hier?

تونكة **toengkat**, staf, stok.

تونڬار **toenggara**, zuid-oosten; *timoer* —, oost-zuidoost; *sĕlatan* —, zuid-zuidoost.

تونڬڠ **toenggang**, schuins, omlaag; *toenggang toenggit*, schuins op en neer, ook van biddende Mohammedanen; b. v. *toenggang toenggit matà ho lain*, bidden, doch de oogen ergens anders heen richten.

تونڬل **toenggal**, eenig, alleen; *anĕk* —, een eenig kind; *gadjah* —, een olifant buiten de kudde.

تونڬو **toenggée**, innen of invorderen van schulden.

تونڬيت **toenggit**, iemand, die met zijne billen in de hoogte loopt, het achterste omhoog beuren.

تونڬيڠ **toengging**, inschenken; — *ijĕr lam pĕnoeman*, water inschenken in een kop. Synoniem met *plĕr*.

تونوى **toengoi**, het overblijfsel van een gedeeltelijk verbrand stuk hout.

توف **toop**, *prahoe toop*, een inlandsch handelsvaartuig, op Europeesche wijze getuigd.

تونڤ **topeng**, vermomden, gemaskerden, die komedievoorstellingen geven.

تونڤ **toepong**, oorlel.

توفوى **toepoeĕ**, weten, kennen, bewust zijn van, bekend zijn met; *han toepoeĕ sapoeĕ*, hoegenaamd niets weten [vergel. تو].

تونة **toepat**, bekend zijn met den weg [vergel. تو].

توڤی **toepé**, eekhoorn; *sitoepé*, een houten schuif om deuren en vensters te sluiten.

توفیق **téaufiḳ**, bijstand (Gods).

توق **toḳ**, kloppen aan de deur; *tok-tok*, het herhaaldelijk verrichten van die handeling.

توق۲ **toewaḳ-toewaḳ**, een soort van groote en diepe *gong*.

توك **toewĕk**, palmwijn.

توك **toek**, tot aan, voldoende, aangekomen zijn; b. v. *toek oe Rigas*, zijt ge tot aan Rigas geweest? *kapal apoei katoek*, het stoomschip is reeds aangekomen. Synoniem met *tĕroes*.

توكر **toekar**, ruilen, verwisselen, veranderen van den wind; *toekar-mĕtoekar*, iets met elkaâr ruilen; b. v. *angin ka mĕtoekar*, de wind heeft reeds een andere richting genomen, is gedraaid.

توكری **toekri**, ervaren [vergel. تر].

توكس **toekas**, beschuldigen, betichten.

توكڠ **toekang**, iemand, die ervaren in een of ander handwerk is. Heeft dezelfde beteekenis als *oetoes*.

توكق **toekaḳ**, wonden, veroorzaakt door schurft.

توكوق **toekoḳ**, stomp, tronk van boomstammen.

تول **toel**, de uiterste balken, die het geraamte in de breedte van een huis vormen. Atj. *pantoen*, door de vrouwen gezongen, als haar man van verre reizen terugkomt: *bĕlah dĕh toel gĕgĕmampoei, bĕlah noi toel gĕsring soetra nanĕkĕnoi djoedoe djĕmaloi loen mĕkaoês bak rĕdjang tĕka*, letterlijke vertaling: aan de andere zijde van het huis-geraamte is men bezig garen te spannen, aan deze zijde is men bezig zijde te draaien, mijn schoone echtgenoot, kom hier, ik heb een gelofte gedaan, opdat gij spoedig mocht terugkomen. En als hij het huis binnentreedt: *Poetik pisang kĕlat, djantong pisang noe, nĕ-ik oe lĕpoeh tĕngkoe radja*, gelijk de knop van de *pisang kelat* en het hart van de *pisang noe* (zichtbaar zijn), zoo treed binnen en zet u, mijn vorst, op de zitplaats neder.

تول **toewĕl**, een deugdzame houtsoort.

تولس **toelas**, vloek, vervloeken.

تولڠ **toelĕng**, been, beenderen, gebeente; — *idoeng*, het neusbeen; — *djoenka*, het kakebeen; — *takoeĕ*, halsbeenderen; — *bahoe*, het schouderbeen; — *dada*, borstbeenderen; — *dajoeng*, het schouderblad; — *roeng*, ruggestreng; — *roesoek*, de ribben; — *sikitoeng* of *kĕkitoeng*, heupbeende-

ren; — *solbi*, schaambeen; — *pĕha*, dijbeenderen; — *bĕtis*, het kuitbeen; — *gasin*, het scheenbeen; — *singké*, bovenarm-beenderen; — *sapai*, benedenarm-beenderen; — *djaroi*, de vingerbeenderen; — *gaki*, de voetbeenderen.

تولوغ **toeloeng**, hulp, helpen, bijstand, bijstaan; b. v. *salah tĕgah bĕnar ikoet alang tatoeloeng, lĕpas laloe tadjok* (Atj. spreekw. *sjarat toeloeng* genaamd), letterlijke vertaling: verbiedt het verkeerde, volgt het goede, helpt in nood, neemt (boete) van hem, die misdreven heeft. *Toeloeng* wordt gebezigd in de beteekenis van helpen met geld of raad, in tegenstelling van *bantoe*, helpen met lichaamskracht [vergel. echter ook تمفوه].

تولق **toelaḳ**, afweren, afwijzen, afstooten, voortduwen, aftrekken bij het rekenen; — *bara*, ballast in een vaartuig; *toelak-moelak*, achter elkander voortduwen.

تولن **téaulan**, vriend, makker, kameraad.

تولوة **toeloet**, het jongste kind; in tegenstelling van *anĕk oelée bahra*, het oudste kind; b. v. *di loen anĕk toeloet kamaté*, mijn jongste kind is reeds gestorven.

تولور **toeloer**, rijstdiefje. Soorten van rijstdiefjes: — *poetih oelée*, — *tot*, — *bĕngga*, — *bĕrĕs*, — *ĕk asée*.

تولوق **toeloeḳ**, maten en weegschalen ijken.

تولی **toeloi**, doof; *pĕtoeloi-toeloi droi*, zich zelf doof houden, Oost-Indisch doof.

تولیه **toelĕh**, achterom zien.

تۏم **tĕoem**, iets, wat opgezwollen is, met heete asch of heet zout in een doek branden, om de zwelling te doen verdwijnen.

توم **tom**, slechts voorkomende met *han* in *hantom*, het is nog niet voorgekomen; b. v. *hantom loen dĕngor*, het is nog niet voorgekomen, dat ik zoo iets gehoord heb.

توما **toma**, overtuigd van iets zijn, zonder het te kunnen bewijzen; het Maleisch *sak hati*[?]

تومباء **toembaḳ**, lans, speer; — *lĕmbing*, steeklans met een breed lemmet; — *kapak*, een werplans gelijk de *lĕmbing*, doch de steel is van *rotan manau*; — *pandjang*, kort lemmet en zeer lange steel; — *boenga djĕmpa*, lemmet van den vorm van een tjampaka-bloem; — *bĕdil*, bajonet.

تومبوق **toemboeḳ**, vuistslagen uitdeelen, boksen, doch de vuist komt dan horizontaal neer; zie *tindjoe*.

تومبی **toembi**, iets ergens in zetten, om het hooger of omvangrijker te maken.

تومیس **toemis**, met olie, uien en spaansche peper gestoofde groenten, die men als toespijs bij rijst eet.

تومڤڠ **toempang**, schragen, leunen, stutten; — *tamĕh*, een stijl, om te schragen; *lajĕr* —, lijzeil; — *oelée*, met het hoofd tegen de hand leunen; — *kĕng*, met de kin op de hand leunen.

تومڤوق **toempoek**, hoop, stapel, groep; b. v. *sitoempoek kĕnoi sitoempoek kĕdĕh*, een stapel hier, een stapel daar; *mĕtoempoek-toempoek*, bij hoopen.

تومڤول **toempoel**, bot, niet scherp, stomp.

تومڤوی I. **toempoi**, een soort van gebak, dat bij de kleefrijst behoort; *boer koenjit mĕtoempoi*, gele rijst met het daarbij behoorend gebak.

II. **toempoi nab**, een soort van lasch.

تومیت **toemĕt**, hiel, de zeilen spannen.

توان **toewan**, heer, meester, mijnheer; de schoonouders van iemand worden eveneens met *toewan* betiteld; komt in verbinding met *oeloen*, als *oeloen toewan*, ik, in de deftige spreek- en schrijftaal, voor.

تونتوة **toentoet**, eischen, vorderen, opvorderen; — *bila*, weerwraak eischen; — *mĕnalé*, weerwraak voor aangedane schande vorderen; — *pĕsaka*, een erfenis opvorderen.

تونجڠ **toendjang**, luchtwortels, wortels van woekerplanten; — *nga*, de luchtwortels van een *djawi-djawi* boom; — *sĕké*, de luchtwortels van een *pandan*-plant.

تونجوڠ **toendjoeng**, figuren van gouddraad of van goud op kleedingstukken.

تونجوک **toendjok**, wijzen, aantoonen, laten zien; *pĕtoendjok* in dezelfde beteekenissen gebezigd; *tĕnoendjok*, wijsvinger; *pĕtoendjok*, of *pĕlĕma rĕdj*, den weg wijzen; *pĕtoendjok djĕbĕs*, blijken van moed geven; *pĕtoendjok moeka*, zijn gezicht laten zien, zich vertoonen, zijn opwachting maken.

توندا **toenda**, op sleeptouw nemen; *kawil toenda* of *taloi toenda*, een lijn, achter een vaartuig slepende om visch te vangen.

تونڠ **toenang**, overeengekomen inzet bij het doen vechten van dieren. Hij, die er zich niet aan houdt, is de verliezer; *pĕtoenang*, het verrichten van die handeling; *mĕtoenang*, het reeds plaats gehad hebben van die handeling.

تونم **toenam**, lont van kokosnootvezels.

تونوڠ **toenong**, bovenstreken, binnenland; — *Atjeh*, de bovenstreken van Atjeh.

تو I. **toh**, waar is, waar bevindt zich; b. v. *toh pencil*, waar is het potlood [beneden onder *těha* is *toh* = wie?]

II. **toh**, vallen, neervallen; — *oedjěn*, de regen valt; — *ijěk*, urineeren; — *ěk*, een groote behoefte doen; — *boh manok*, een kip, die eieren legt; — *boh itik*, een eend, die eieren legt; — *aněk*, jongen werpen.

تواه **toewah**, geluk, voorspoed; *mětoewah*, onkwetsbaar, door geen onheil kunnen getroffen worden.

توها **toeha**, oud, in allerlei beteekenissen; *orěng* —, een oud mensch; *měs* —, fijn goud; *pětoeha*, oudste, hoofd van een kampong.

توهن **toehan**, de Heer, het opperwezen.

توهو **toehŏ**, weten, kennen, bekend zijn met, speciaal van den weg en goederen [vergel. تو].

توی **toi**, dichtbij, nabij; *pětoi*, naderen. Synoniem met *rab*.

توی **toewi**, diepte of kom in eene rivier; b. v. *sroedj lam toewi maté*, in een diepte vallen en sterven. Synoniem met *loeboek*.

تها **těha**, schoonouders; — *agam*, schoonvader; — *dara*, schoonmoeder; b. v. *toh těha dara ngon těha agam*, wie zijn uw schoonmoeder en schoonvader.

تهت **těhat**, zeer, meer.

تهليل **tahlil**, het uitspreken der woorden: *la ilaha illa' llāh*. o. a. bij sterfgevallen gebruikelijk. Dit is niet *pěrloe*, doch *sonnat*. De geestelijke, die dit gebed doet, ontvangt voor elke 1000 keeren, dat hij het herhaalt, één rijksdaalder.

تهم I. **těham**, iets verbieden, iets afraden, tegenhouden; — *koewala*, de monding eener rivier sluiten.

II. **těham**, in hinderlaag leggen.

تهن **těhěn**, tegenhouden, standhouden, uithouden; — *até*, zich bedwingen, bedaard houden; — *sabar*, geduldig verdragen; — *soeda*, randjau's planten; — *darah*, bloed uit eene wonde stelpen; — *boebée*, fuiken vastzetten; — *pělěntik*, puntige bamboe's of houten in horizontale richting zoodanig stellen, dat, wanneer beesten in de netten verwarren, zij er door getroffen worden.

تهو **těhoe**, enkel van den voet.

تهو **těhée**, weten, kennen.

تهور **těhoer**, droogte, ondiepte, droog; — *gapoer*, ongebluschte kalk; b. v. *goelai těhoer těhat hana koewah*, deze groente is zeer droog, er is geen vocht in.

تهوق I. **tĕhoeḳ**, een soort van zeevisch.
II. **tĕhoeḳ**, aanraken. Synoniem met *pĕh*.

تهون **tĕhoen**, jaar; *sitĕhoen*, één jaar; *mĕtĕhoen-tĕhoen*, vele jaren lang.

تى **té**, thee; *ijĕr* —, gezette thee.

تيب **tieb**, aanmoedigingswoord bij karbouwen-, hanen- enz. gevechten.

تيبا **tiba**, gewoonlijk *tiba-tiba*, onverwachts, zonder dat men het vermoedde.

تيت **tit**, *anĕk tit*, de kittelaar eener vrouw.

تيٌت **tiét**, pijnlijk, kleinzeerig.

تيتق **titĕḳ**, iets gelijkmatig op een voorwerp smeren. Synoniem met *tipĕḳ*.

تيتـه **titah**, bevel, last, bevelen, gelasten; b. v. *pakri jang titah tasĕoen*, *pakri jang tidjoh tatĕhĕn*, (Atj. spreekw.) wat er bevolen wordt, volgen wij [?] op, wat er druppelt, vangen wij [?] op.

تيتى **titi**, brug.

تيتيك **titik**, een punt op of onder een letter.

تيدجوه **tidjoh**, een druppel, druipen, indruppelen; b. v. *pĕtidjoh obat lam mata oeloen*, druppelt die medicijn in mijn oog in.

تيريس **tiris**, lek, lekken, doorsijpelen.

تيرو **tirée**, namaken, nadoen, nabootsen van iets wat men in de verte of elders heeft gezien, in tegenstelling van *tĕladan*, iets nadoen of namaken naar een gegeven model.

تيروٗ **tiroet**, dun en spits toeloopen.

تيروم **tirom**, oester.

تيرى **tiré**, gordijnen; b. v. *gantong tiré*, hangt de gordijnen op; — *lingkar*, rondom met gordijnen behangen.

تيڠ **ting**, iets schudden op een schuins gehouden wan, opdat het grove zich van het fijne scheide; — *bĕrĕs*, rijst op die wijze schudden; — *mĕs*, goud op die wijze schudden.

تيڠكب **tingkab**, een venster om uit te kijken.

تيڠكل **tinggal**, iets achterlaten, alleen overblijven, achterblijven, blijven, vertoeven, wegblijven, blijven liggen van werk; — *doennja*, sterven.

تيڠكول **tĕngkoel**, iets in een doek en bandoulière dragen; b. v. *anĕk djitĕngkoel*, een kind droeg zij in een doek.

تيڠكه **tingkah**, streken, kuren; *mĕtingkah-tingkah djawĕb*, op alles een antwoord geven; *mĕtingkah-tingkah mĕnĕin*, een muziekinstrument bespelen; *mĕtingkah-tingkah boenjoi*, het geluid, door bespeelde muziekinstrumenten gemaakt.

تيڠگوڠ **tinggoeng**, gehurkt nederzitten.

تيڤو **tipée**, list, bedrog; *tĕmipée*, iemand bedriegen; *tipée-tĕmipée*, elkaâr wederzijdsch bedriegen; b. v. *tipée Daja*, *taki Pĕsangan*, *lagée Melaboeh*, *rĕpoen Sĕnagan*, Daja is bekend om zijn bedrog, Pĕsangan om zijne oplichterij, Mĕlaboeh om zijn draaien, Sĕnagan om zijn eeuwigdurend beraadslagen; *tipée hikmat prang*, oorlogslist.

تيڤق **tipĕḳ**, iets gelijkmatig op een voorwerp smeren. Synoniem met *titĕḳ*.

تيّق **tiĕḳ**, wegwerpen van voorwerpen, weggooien, wegsmijten, werpen; — *saoeh*, het anker werpen.

تيق **tĕḳ**, borsten eener vrouw; *pijĕp tĕk*, de borst geven, zuigen. Synoniem met *mom*, *dĕk*.

تيكر **tikar**, mat; — *bantal*, mat en kussens, waaruit de slaapplaats van den Atjeher bestaat; — *sĕmbahjang*, bidmatje; — *panĕk* of *lapik*, doek, kleine vierkante zitmatjes; — *sibidĕng*, een stuk mat zonder boordsel; — *sĕkĕh*, pandanmat; b. v. *tikar bantal tilam kĕlamboe mĕkasap mĕs simoemata*, *bak ĕs lintoer darah baroe dalam ĕmpos boengong mĕloer*, (Atj. spreekw.) mat en kussens, bultzak en klamboe met zuiver gouddraad gestikt, is de slaapplaats van jong gehuwden, even als de tuin de plaats is voor de *mĕlati*-bloem.

تيكوس **tikoes**, muis, rat; — *bĕrĕs*, veldmuis; — *moendoeh*, rat; — *tin*, eene muis, die dit geluid maakt.

تيلم **tilam**, bultzak, slaapmatras.

تيلور **tiloer**, gebrekkig spreken.

تيليق **tilik**, aandachtig op iets zien.

تيم **tim**, willen, verlangen, wenschen, begeeren; *tim han tim*, tegen wil en dank,

تيما **tima**, een soort van emmer, om water te scheppen.

تيمڤا **timpa**, op iets vallen, in elkaar vallen.

تيمڠ **timang**, wegen, overwegen, het evenwicht houden.

تيمبق **timbaḳ**, aanleggen van een geweer; *poh bĕdil*, afschieten daarvan.

تيمڤڠ **timpĕng**, met zijn voet op iets stappen, wat hooger is, bestijgen; — *rĕnjĕn*, een trap bestijgen.

تيمفوغ **timpoeng**, zich stil houden, **terugtrekken bij huiselijke** krakeelen.

تيمفوه **timpoh**, met de beenen **kruiselings opgetrokken zitten.** Synoniem met *soempan.*

تيمور **timoer**, Oosten; — *laoet*, Noord-oosten; — *tĕpat*, het rechte oosten.

تيمول **timoel**, drijven; *batée* —, puimsteen.

تيمون **timoen**, komkommer; — *bĕroek*, watermeloen; — *pang*, augurk; — *gapoer*, groote langwerpige meloen.

تيموه **timoh**, ontspruiten, groeien, ontstaan; ***timoh-timohan***, allerlei planten, die door zaad worden gewonnen.

تيمه **timah**, zink; — *lĕpis*, zinkbladen voor het **bekleeden van** prauwen; — *poetih*, blik; — *itam*, lood.

تيْن **tijĕn**, ongeboren vrucht eener vrouw; *mĕtijĕn*, **zwanger zijn.**

تيندية **tindih**, op elkaâr zetten of plaatsen; — ***narit***, **in het** nauw brengen door woorden.

تيندجو **tindjoe**, stompen, vuistslagen uitdeelen, **boksen**, doch de vuist komt dan vertikaal neêr, zie *toemboek*; b. v. *bandoewa anĕk mĭĕt njan dji adoe mĕtindjoe*, die **beide kleine** kinderen zette hij aan, om met elkaâr te boksen; ***pĕtindjoe***, doen boksen.

تيواس **tiwas**, onderdoen voor **een ander**, minder **zijn dan een** ander.

تيوغ **tiong**, de beo, eene spreeuwsoort, die men **kan leeren** spreken. Soorten daarvan zijn: — *gading*, — *batée*, — ***apoei***, — *bajĕn.*

تيهغ **tihang**, mast van een vaartuig.

ث

ثابت **tsabit**, vast, onbeweeglijk, juist; b. v. *tsabit ban droinĕ kĕhĕn*, het is juist zoo als gij zegt.

ثبت **tsabat**, vastheid.

ثلاث **tsalatsa**, *oroi sĕlasa*, Dinsdag.

ج

جابت **djabat**, aanvatten, in de handen nemen, behandelen, uitoefenen; — *tangan*, elkaârs beide handen aanvatten, doch alleen in de schrijftaal gebezigd.

جابر **djabar**, eierstok van een kip, klokken van een hen, als zij eieren wil leggen.

جابن **djaban**, een gelukkige hand bezitten; b. v. *gědj těhat djaban djaroi si Poelan njan poeě jang djipoela rědjang těhat timoh*, die N.N. bezit een gelukkige hand; wat hij plant, komt zeer snel op.

جابيب **djabib**, *boh djabib*, rozijnen.

جاتوى I. **djatoi**, echt, onvervalscht; *bĕres* —, echte rijst.
II. **djatoi**, *kajée djatoi*, de teakboom.

جاجر **djadjar**, afreizen, rondreizen, bereizen; *mĕdjadjar djibdjib tĕmpat*, iedere plaats afreizen.

جاجاه **djadjah**, *djadjahan*, onderhoorigheid, afhankelijk gewest.

جاديه **djaděh**, gebeuren, geschieden; b. v. *oeloen toewan singâh djaděh oeloen toewan boengkar*, het zal morgen gebeuren, dat ik wegga.

جارغ **djarĕng**, zeldzaam, schaarsch, wijd van elkaâr, ijl; *idjar* —, los geweven stof; *ajak* —, grove zeef; *aoek* —, dun haar; *taboer* —, ijl zaaien; *pedjarĕng gigoi*, de tanden op zij uitvijlen.

جارق **djaraḳ**, ver, verwijderd, op verren afstand.

جاروم **djaroem**, naald, kompasnaald, wijzer van een uurwerk; — *djatoer tilam*, priem om matrassen te stikken; *poengoeng* —, het oog van een naald; — *rindo*, een speld.

جاروى **djaroi**, vingers, klauwen; *inong* —, duim; *anĕk* —, vinger; — *manĕh*, de ringvinger; *radja* —, de middelste vinger; *sidjaroi*, een vinger breedte.

جازم **djazam**, zeker, in waarheid; b. v. *djazam tadjak oe Mĕrbouw, djazam*, zijt ge in waarheid naar Merbouw geweest? zeker.

جاس **djasa**, dienst, verdienstelijk werk.

جاڠق I. **djangaḳ**, wesp.
II. **djangaḳ**, dief. Synoniem met *pantjoeri*.

جاڠن **djangĕn**, neuriën, binnensmonds of half luid zingen.

جافهق **djapĕhĕḳ**, tweetakkig; *djĕnapĕhĕk*, een stuk hout in den vorm van een hooivork.

جاڤهوق **djapéhoek**. in het water plassen: *pĕrang mĕdjapéhoek*, een gevecht. waarbij men van alle zijden opdaagt.

جاكة **djaket**. het Ar. *zakat*. zuivering van goederen; — *ringgit*, van 100 rijksdaalders 2½: van *padi*: van 6 *goedjäs* 6 *naliës*: van karbouwen en ander hoornvee van 30 stuks 1; De opgegeven hoeveelheden zijn de minima, waarvoor eerst *djakĕt* moet worden opgebracht.

جاكن **djakén**, herkauwen.

جاكهب I. **djakéhab**. de dubbele atap-bedekking boven een atappendak, vlak onder de vorst om het lekken te voorkomen.

II. **djakéhab**. botsen. botsen, tegen iets aanstooten.

جاكهو **djakého**. *ek djakého*. het vuil der tanden.

جاكهوب **djakéhoeb**, aaien van kinderen, door hun hoofd tusschen de handen te vatten.

جاڭ **djaga**. de wacht houden. waakzaam zijn, waken; *mĕdjaga*. voortdurend de wacht houden.

جاڭت **djagat**, wit. doch alleen van karbouwen.

جاڭوڠ **djagong**. mais. turksche tarwe.

جالڠ **djalang**, verwilderd; *inong djalang*, hoer.

جالق **djalaḳ**. alleen in verbinding met *manok* voorkomende; *manok djalak*, een kip met gele pooten en wit en zwart gespikkelde vederen.

جالوٗ **djaloeë**, een soort van zeevisch.

جالور **djaloer**, het kleinste vaartuig, op Atj. bekend; *djaloer poekat*, een dergelijk vaartuig, voor vischvangst gebezigd.

جلوى **djaloi**, iets in elkaâr draaien; b. v. *tadjaloi pĕramboet kanoel loen sigo lé gata*. door U worde het touw van mijn vischhengel eenmaal in elkaâr gedraaid.

جالى **djali** [eigenl. جلى], klaar. duidelijk. helder; b. v. *pĕrboewĕtan njoi katĕrdjali njo boet gata tjit hana soi lain*, dat dit werk uw werk is, is duidelijk, ook dat het van niemand anders is.

جاليبوة **djaliboet**, het Eng. jolly-boat, jol.

جالين **djalin**, gevlochten bamboe, in het Mal. bekend onder den naam van *sasak*.

جامع **djama'**, samenvatten in zijn geheel, alomvattend, algemeen; b. v. *bahlé hoka droinĕ bandoem loen djama' sigo*, wat U allen aangaat, ik omvat (U) in één keer samen.

جامع **djamĕ**, iemands gewoonte, aard of natuur kennen; b. v. *hai droinĕ na mĕtoeri ngon si Poelan*, *O poeĕ han tjit djamĕk*

tĕhat loen ngon si Poelan njan di pĕhoen dilée kon tĕroes an djinoi, hé, zijt gij met N.N bekend? O! wat zou ik N.N. niet kennen, ik ken hem van vroeger her tot nu toe.

جامو **djamée**, te gast zijn, gast; *mĕdjamée*, iemand te gast hebben; *pĕdjamée*, iemand op iets onthalen.

جامو **djamoḳ**, muskiet.

جامين **djamin** (eigenl. ضَامِن), voor iets instaan. Synoniem met *angkée* en *tanggoeng*.

جامن **djamĕn**, tijd; *djamĕn dilée*, in vroegeren tijd. Ook *djamoen* uitgesproken.

جانغ **djanĕng**, een soort van aardvrucht, die goed uitgekookt eetbaar is.

جانن **djanan**, op dien tijd, ten tijde van, toen; b. v. *di sinoi pi pĕtjĕrok di siděh pi pĕtjĕrok djanan mĕroempak orĕng njan doewa*, hier liepen zij op elkaâr in, daar liepen zij op elkaâr in, tot dat die beiden elkaâr op dien tijd ontmoetten. Synoniem met *johnjan*. [Uit het voorbeeld blijkt dit niet].

جاوا **djawa**, Java; *orĕng djawa*, een Javaan.

جاوى **djawoi**, *bhasa djawoi*, de Mal. taal; *tĕpĕdjawoi*, in het Mal. vertalen.

جاهد [زايد?] **djahĕd**, overwicht; b. v. *lada Rigas ᵓoh tĕroes oe poelau Pinĕng lé tĕhat djahĕd*, de peper van Rigas te Poelau Pinang aangekomen heeft zeer veel overwicht.

جاهق **djahĕḳ**, een kind waarvan bij de geboorte het hoofd het eerst te voorschijn komt.

جاهليه **djahĕlijah**, *djamoen djahĕlijah*, de tijd vóór den Islam.

جاهوى **djahoi**, zwaar, dicht begroeid; b. v. *nalĕng lam oenong loen lé tĕhat timoh ᵓoh mĕdjahoi*, het gras op mijn rijstveld komt zoo menigvuldig op, zoodat het (rijstveld) dicht begroeid is.

جاهيل **djahil**, onrechtvaardig, gewelddadig, iets verrichten wat verboden is.

جايز **djaiz**, oneerbiedig, ongeoorloofd [??]

جوه **djĕoh**, ver, verwijderd, verte; *di* —, van verre, in de verte; — *kĕnalon*, van verre zien; b. v. *nĕpĕdjĕoh oděh Allah mara bahaja*, Allah behoede ons voor boosheid en ongeluk.

جب I. **djab**, bij elkaâr brengen, tot één geheel vereenigd, van één gevoelen; *mĕdjab*, tot één gevoelen trachten te brengen.

II. **djab boebée**, een kleinere fuik, in een grootere geplaatst.

جب **djib**, elk, een iegelijk.

جباتن **djébatan**, werk, bezigheid, arbeid, ambt, bediening; [vergel. جابت].

جبت **djébét**, civet, muskus.

ججس **djédjas**, zweeten, vocht uitwasemen; b. v. *pisang njoi ka djědjas rab běroek*, deze pisang is reeds aan het zweeten en bijna rot. Synoniem met *djoedjoh*.

جد **djid**, worden, geworden zijn, geboren worden, geschieden, gedijen, gelukken, zoodat.

جد بجد **djadbadjad**, voorouders.

جرا I. **djéra**, aanleggen op een doel bij het schieten, mikken.
II. **djěra**, de ondervinding van iets onaangenaams hebben; b. v. *di loen han loen djak lé bak prang ka djěra loen oroi djěh djipagab*, wat mij betreft, ik ga niet meer ten oorlog, ik heb er dien dag ondervinding van opgedaan, (toen) zij (ons) omsingelden.

جرا **djéra**, komijn, waarvan 3 soorten: — *maměs*, zoete komijn; — *poetih* of *ěngkoet*, witte komijn of komijn die men bij visch voegt; — *itam*, zwarte komijn; — *halěba*, komijn en anijs.

جربة **djérabat**, landbouwwerktuigen, zooals *bliongs*, *tjěkěh*, *kětjoebong* en *rimbas* met rotting of buffelleder aan hunne stelen verbinden.

جربل **djérébal**, stijfheid in de gewrichten, door het verre loopen veroorzaakt.

جرات **djérat**, stevig vastbinden; *pědjěrat*, die handeling verrichten.

جرجق **djérédjaḳ**, de traliën van een venster.

جرغو **djeréngée**, een plant, waarvan de wortel door vroedvrouwen met sirih gekauwd wordt en waarvan zij het speeksel gedurende de eerste 7 dagen na de bevalling rondom de bevallen vrouw spuwen om haar en haar pasgeboren kind tegen kwade geesten te behoeden, dewijl zij dan door den onaangenamen reuk ervan niet durven te naderen.

جرغوغ **djěrěngong**, waterig, van groenten; b. v. *goelai* [onder *těmoḳ*: *goelé*] *njoi djěrěngong těhat hana gědj djitagoen*, deze groente is zeer waterig en niet goed gekookt.

جرق **djěroḳ**, naam van een boom.

جركة **djěrékat**, onrijpe pinangnoot.

جركها **djĕrkĕha**, een soort van vliegwiel om zijde, garen enz. af te spinnen.

جرلڠ **djĕrlang**, helder, van den dampkring, onbewolkt.

جرلوڠ **djĕrĕloeng** of **djĕroelong**, ravijn, diepte tusschen twee bergen. Synoniem met *rĕloeng*.

جرليڠ **djĕrĕling**, helder, klaar, rein. Synoniem met *djĕrĕnĕh*.

جرمبس **djĕrambas**, plaats bij het galjoen van een vaartuig.

جرمن **djĕrĕman**, Duitscher; *nanggroi Djĕrĕman*, Duitschland.

جرمى **djĕrĕmĕ** of **djérĕmĕn**, kam van een haan; b. v. *manok djĕrĕmĕ silapĕs gĕsoen han djiměloet*, een enkel gekamde haan is vreesachtig en wil niet vechten.

جرمى **djĕrami**, de vezelen van de nangka-vrucht.

جرنڠ **djĕrĕnang**, *gĕtah djĕrĕnang*, drakenbloed.

جرنيق **djĕrĕnĕk**, zie جرنيه, *djĕrĕnĕh*.

جرنيه **djĕrĕnĕh**, helder, doorschijnend van 't water, zuiver, oprecht van het hart.

جروجو **djĕroedjoe**, een doornige moerasplant.

جروق **djĕroek**, algemeene naam voor ingelegd zuur; — *tjapli*, spaansche peper in 't zuur; — *koejoen*, lemmetjes in 't zuur; — *mamplam*, mangga in 't zuur; — *bawang*, uien in 't zuur; — *halia*, gember in 't zuur.

جروكهر **djĕroekĕhor**, een soort van regenjas van bladeren.

جروم **djĕrom**, neerstrijken van een troep vogels.

جرون **djĕroen**, een soort van heester, waarvan de stam als tandenborstel wordt gebezigd.

جرون جرن **djĕroen-djĕrĕn**, het vloeien der tranen; b. v. *pakon djĕroen-djĕrĕn ijĕr mata gata*, waarom vloeien uwe tranen?

جروه **djĕroh**, schoon, mooi, fraai.

جزء **djoez**, een van de 30 deelen, waarin de *koran* verdeeld is.

جسد **djasad**, menschelijk lichaam; b. v. *anĕk tĕbit dalam djasad*, het kind komt uit het menschelijk lichaam voort.

جڠ **djang**, een bamboezen staketsel, dat men aan den oever der zee opstelt, om visch te vangen.

جڠت **djĕngĕt**, een ander opdragen om iets te zien, dat men zelf niet kan zien, en waarvoor hij het hoofd moet ter zijde buigen.

جڠكا **djangka**, een passer, om iets te meten.

جڠكف **djangkĕp**, een langwerpige klos om touw op te winden.

جڠكل I. **djĕngkal**, een span van de hand.
II. **djĕngkal**, onbeleefd, ongemanierd.

جڠكوڠ **djĕngkong**, hellend, dalend, komvormig ingevallen van oogen, wangen, vervallen van 't gelaat.

جڠكى **djĕngki**, de wip van een werktuig, in Atjeh voor het padi stampen gebezigd.

جڠكيت I. **djangkit**, wordt van een betrekking gezegd, die om het andere geslacht door eene familie wordt vervuld.
II. **djangkit**, besmettelijk, van een ziekte.

جڠكيڠ **djangking**, de beide touwen, waarmede de ra aan den mast bevestigd is op Atjehsche vaartuigen.

جڠكل **djanggal**, gebrekkig in algemeenen zin, zoowel van spraak als in schrift enz.

جڠكوة **djanggoet**, kinbaard.

جفت **djĕpat**, uitwringen; b. v. *djĕpat idjar bak tĕhor*, wringt het kleed uit tot dat het droog is. Synoniem met *tjĕpat*.

جفون **djĕpoen**, Japan.

جك **djak**, gaan, loopen, wordt veelvuldig gebezigd in zinnen, zooals: ga eens zien, ga eens daarheen loopen; b. v. *djak kĕdĕh*, ga ginds heen; *djak kĕnoi*, kom hier; *djak kĕnan*, ga daar heen.

جكلو **djĕkalée**, indien; — *mĕnan*, indien dat zoo is.

جل **djail**, [eig. *jail*], gevangenis aan boord van schepen.

جل **djal**, veel, talrijk, eene menigte. Synoniem met *lé*.

جل **djĕl**, werpnet.

جلاتڠ **djĕlatang**, brandnetel. Soorten van brandnetels: — *dji*, — *roesa*, — *manok*.

جلار **djĕlar**, glad, glibberig; b. v. *rĕdj djĕlar tĕhat handjid tadjak*, de weg is zeer glad, gij kunt er niet op loopen. Synoniem met *djĕhoewĕr*, *gĕla* en *gĕloewĕr*.

جلفق I. **djĕlĕpaḳ**, een soort van grof rijstgebak.
II. **djĕlĕpaḳ**, een soort van heester, van welks bast men touw vervaardigt.

جلفى **djĕlĕpé**, een zekere boomsoort.

جلق **djĕlaḳ**, verveling, beu, iets moede zijn. Synoniem met *gĕlak*.

جلوجور **djĕloedjoer**, iets losjes naaien of rijgen.

جلور **djĕloewĕr**, glad, glibberig. Synoniem met *gĕloewĕr*.

جلوس **djĕloes**, wilde geit, steengeit. Synoniem met *gĕloes*.

جلوغ **djĕloeng**, schop, trap, schoppen, trappen: b. v. *hai kah bek pandjang narit ĕntrĕk koe djĕloeng bak moeka*, hé gij daar moet zoo'n praats niet hebben of ik zal u zoo aanstonds een schop in uw gezicht geven. Synoniem met *gĕloeng* en *trom*.

جلوغ **djĕlong**, een stuk hout in den grond steken om er iets aan vast te binden; *djĕnĕlong*, de stok, dien men in den grond steekt; b. v. *tadjĕlong kajée njan dalam tanâh*, steek dat hout in den grond. Synoniem met *gĕlong*.

جلوم **djĕloem**, plekken op de huid van een lichte kleur. Synoniem met *gĕloem*.

جلوتوة **djĕloetoh**, knoest, hardigheid in hout.

جليم **djĕlim**, een soort van gierst, door de Mal. *andjalai* genaamd. Synoniem met *gĕlim*.

جم **djĕĕm**, uurwerk, klok, ook uur.

جماد **djĕmada**, een soort van belastingheffer van den Sultan op de markten (*pasars*).

جمادى **djoemada 'l awal**, naam van de 5e, *djoemada 'l achir*, naam van de 6e maand van het Moh. jaar.

جمبا **djĕmba**, deel, aandeel in iets of van iets.

جمبغ **djambang**, *djambang kĕrĕs*, het breede gedeelte van de krisscheede bij de opening, waarin men het wapen steekt.

جمبق **djambaḳ**, een soort van geest, die, volgens het bijgeloof, de roode djamboe's plukt en naar het bosch brengt.

جمبن **djamban**, privaat, latrine. Synoniem met *bogan*.

جمبو **djambée**, de djamboe. Soorten van djamboe: — *djambak*, groote roode djamboe; — *bertih*, de kleine roode soort; — *kling*, de Klingaleesche djamboe.

جمبور **djamboer**, hut, tot tijdelijke verblijfplaats dienende.

جمبيا **djambia**, een krom tweesnijdend mes, dat de Arabieren dragen.

جمة **djĕmot**, ijverig, naarstig.

جمرغ **djĕmĕrang**, oversteken, naar de overzijde gaan; — *kĕroeng*, een rivier oversteken; — *blang*, een rijstveld oversteken; — *laoet*, de zee oversteken; — *goenoeng*, een berg overtrekken; — *rimba*, een bosch doortrekken; — *paja*, een moeras oversteken.

جمعة **djĕmâ-at** [?], *oroi* —, vrijdag.

جمعة **djĕmĕah**, vereeniging, bijeenkomst; b. v. *djĕmĕah toh orĕng njan djak*, naar welke bijeenkomst gaan die menschen?

جمفا **djĕmpa**, de bekende tjampakabloem.

جمفرس **djampĕras**, breedgetakt, van boomen; b. v. *bak asan njoi gĕdj tĕhat*, *mĕdjampras dĕhĕn*, deze asanboom is prachtig breedgetakt.

جمفروت **djampĕroet**, een soort van waterplant.

جمفروغ **djampĕroeng**, zich op goed geluk af op zee begeven.

جمفغ **djampang**, als, van tijd tot tijd, nu en dan, b. v. *tapĕgĕdj djamboer di sinoi saboh djampang tadjak-djak djid tasinggah kĕnan*, vervaardigt hier eene hut, als ge u nu en dan op weg begeeft, kunt ge er aanleggen. Synoniem met *njampong*.

جمفن **djĕmpan**, een soort van gebak van ketanmeel, waarin klappers en stroop. Synoniem met *lĕpat*.

جمفور **djampoer**, vermengen, onderéén mengen; *mĕdjampoer*, reeds vermengd.

جمفوغ **djĕmpoeng**, het stroo van de uitgetrapte padi.

جمفوك **djampoek**, nachtuil.

جمفوى **djĕmpoi**, een soort van smakelijken zeevisch.

جمفى **djampé**, een soort van boom, die in lagunes wast.

جمفيت **djĕmpit**, iets tusschen de toppen der vingers opnenemen; *tĕdjĕmpit*, de aldus opgenomen hoeveelheid.

جملا **djĕmala**, het gedeelte van het hoofd van het voorhoofd tot aan de kruin; — *alam*, hoofd der wereld; b. v. *Siboengkoek pĕngadoewan bĕoet tangan atĕs djĕmala*, Siboengkoek hief zijn hand naar zijn hoofd op bij zijn klacht, d. w. z. hij maakte de *sĕmbah* bij 't voordragen zijner klacht.

جملة **djĕmĕlah**, ieder aan eene zijde.

جملة **djĕmlah**, som, optelling.

جموجو **djĕmoedjoe**, een soort van specerij, die men bij de sirih eet.

جن **djan**, komt als verkorte vorm voor van *padjan*, wanneer; — *na*, wanneer het zoo is, als het zoo is.

جن۲ **djandjan**, nu weer, dan weer; b. v. *djandjan sakit*, *djandjan mangat*, *djandjan nikmat*, *djandjan soeka*, nu weer ziek, dan weer gezond (lekker), nu weer droevig, dan weer opgeruimd.

جنا **djana**, wordt van iemand gezegd, wien een onheil overkomt; *mĕdjana padi*, ook gezegd van padi, wanneer het gewas door een of andere ramp of ziekte geteisterd wordt.

جنتغ **djantang**, vastbinden; b. v. *djantang lĕmo oe blang*, bind het rund op het rijstveld vast.

جنتوغ **djantong**, het hart; — *pisang*, bloemknop van de pisang.

جنتيق **djĕntik**, iets met den vinger wegknippen, een knip met den vinger.

جنجغ **djĕndjang**, een goed voorkomen hebben; *goeda djĕndjang*, een flink goed uitziend paard.

جنجوغ **djoendjoeng**, bevelen van een meerdere, nederig aannemen, zich aan zijn uitspraak onderwerpen; een last op het hoofd dragen.

جنجوغن **djoendjoengan**, zijne hoogheid, zijne Majesteit.

جنجى **djandji**, overeenkomst, verbintenis, afspraak, belofte, termijn, uitstel; *pĕtoek* —, een verbintenis nakomen; *lakée* —, uitstel vragen; *soerat* —, een schriftelijke overeenkomst; *djandji Allah* beteekent de door Allah bepaalde termijn van iemands leven, zijn dood.

جندراغ **djĕndrang**, het stroo van de padi, dat na het snijden op de velden is achtergebleven.

جندرال **djĕndral**, generaal.

جنامو **djinamée**, bruidschat, huwelijksgift welke men vóór het huwelijk aan de *tĕlangké* ter hand stelt, die ze na de voltrekking, indien blijkt, dat men geen kat in den zak heeft gekocht, aan de ouders van het meisje ter hand stelt.

جنولغ **djĕnoelang**, vorstelijk, van koninklijken bloede; *déaulat* —, zijne vorstelijke majesteit; *poetroi* —, prinses van koninklijken bloede.

جنه **djannah**, paradijs.

جنى **djinoi**, nu, thans, op dit oogenblik.

جنيس **djĕnĕs**, soort; *sidjĕnĕs*, van dezelfde soort; *mĕdjĕdjĕnis*, van verschillende soorten.

جوٚ **djoek** *idjoe* dient tot dakbedekking; *bak* —, de arènboom; *taloi* —, gemoetitouw; *poeris* —, nerf van de *idjoe*, door de Atj. als pen gebezigd.

جواب **djawĕb**, antwoord; b. v. *bri djawĕb narit oeloen*, geef mij antwoord op mijn spreken.

جوادة **djoewadah**, is de algemeene naam voor alle soorten van drooge Atj. gebakken.

جوارا **djoewara**, bedreven in het doen vechten van dieren.

جوبه **djoebah**, *badjée djoeba*, het lange **overkleed der hadji's.**

جوتهوق **djoetéhoek**, vruchten met een **stok afstooten.** Synoniem met *djoeloeh* en *rĕloh.*

جوجو **djoedjée**, brandhout.

جوجوت **djoedjoet**, uitzuigen van vruchten.

جوجوه **djoedjoh**, vocht uitwasemen, zweeten; b. v. *ijĕr ok djoedjoh ban saboh roemåh*, het water **wasemt geheel het** huis uit.

جودو **djoedoe**, een paar, een koppel; *sidjoedoe*, *hana djoedoe*, niet gekoppeld, d. w. z. slechts een stuk. **Ook echtgenoot** of echtgenoote; b. v. *han lé djoedoe koe ka gob bawa*, ik heb geene echtgenoote meer, men heeft **haar** weggevoerd.

جودة **djoedah**, Djiddah in Arabië.

جودى **djoedi**, worden alle spelen genoemd, **waarbij ingezet** wordt, een speler van beroep; b. v. *bangsat bĭĕk mĕdjoedi*, een nietsdoener van het geslacht der spelers; *hai anĕk bek tamĕdjoedi*, wacht u voor het spelen, mijn **kind.**

جور **djoer**, borrelen van kokend water, onstuimig **van de zee,** het koken der golven.

جور **djoewar**, de Atj. ijzerhoutboom.

جورو **djoerée**, slaapkamer; *djoerée sĕroewĕng*, een **slaapkamer** die een vak van een huis groot is.

جورو **djoeroe**, ervaren in eenig vak, kennis er **van hebben**; — *behasa*, tolk; — *toelis*, schrijver, klerk; — *moedi*, **stuurman**; — *batoe*, loods.

جوروت **djoeroewĕt**, afstroopen. Synoniem met *tjĕroek.*

جورونج **djoeroeng**, voetpad in een kampong.

جونج **djong**, een chineesche jonk.

جونج **djoewang**, *bakdjoewang*, een soort van boom.

جوڠا **djoenga**, omheining, waarvan de stijlen puntig **uitloopen.**

جوڠكا I. **djoengka**, kakebeen.

II. **djoengka**, de haarachtige vezelachtige zelfstandigheid van de arèn-palm waarvan men in Pedir kopia's vervaardigt, die *kopia djoengka djoek* heeten. Synoniem met *riman.*

جوڠكت **djoengkat**, ijdel, verwaand, van opschik houden, kwasterig, fatterig.

جوڠكت **djoengkat**, wippen; *mĕdjoengkat*, den staart in de hoogte steken, zooals karbouwen enz.; *djoengkat-djoengkit*, wippen op een wip.

جوڠكيت **djoengkit**, oprakelen van reeds vergeten zaken.

جوڠور **djoengor**, sneb van een schip.

جوڠوس **djoengos**, bediende, jongen.

جوک **djoek**, aanreiken, overreiken, aangeven, overhandigen, aanlangen, toereiken, aanwijzen, ten geschenke geven.

جوکا **djoega**, de diepte van het water peilen, doorgronden, peilen. Synoniem met *djoeloek*.

جوکی **djoegi**, oplichter, bedrieger, oplichten, bedriegen.

جوکيت **djoegĕt**, dansmeid.

جولا **djoela**, *djoela oroi*, het gedeelte van den dag van 8 tot 11 uur 's morgens en 's avonds.

جولڠ **djoelang**, een kind in de hoogte heffen.

جولف **djoelap**, purgeeren.

جولق **djoloḳ**, naam van een rijkje ter Oostkust van Atjeh, genaamd *Djolok raja* en *Djolok Tjoet*.

جولوق **djoeloeḳ**, de diepte van het water met een stok peilen. Ook figuurlijk gebezigd in den zin van iemands hart peilen, doorgronden. Synoniem met *djoega*.

جولوه **djoeloeh**, vruchten met een stok afstooten. Synoniem met *djoetĕhoek* en *rĕloh*.

جوليڠ **djoeling**, scheel zien van de oogen; — *bit*, inderdaad scheel zien; — *kamĕng*, een tusschensoort van scheelzien; — *tjoeĕ*, nu en dan scheel zien.

جوم I. **djoeĕm**, nat, vochtig.

II. **djoeĕm**, *tebée djoeĕm*, naam voor reeds lang gesneden suikerriet.

جوم I. **djom**, iets glad strijken, glad, effen. Synoniem met *rata* en *saré*.

II. **djom**, verrekken, sterven.

جومبيڠ **djoembing**, zebra [?]

جومو I. **djoemoh**, vooruitstekend, van den mond, snoet, snuit; — *boei*, snuit van een varken; b. v. *babah dji mĕdjoemoh lagée djoemoh boei*, zijn mond steekt vooruit even als de snuit van een varken.

II. **djoemoh**, belust op andermans goed; begeerig, gulzig; b. v. *gata djoemoh tĕhat harta*, *droitĕ na harta gob*

talakée, gij zijt zeer begeerig, ge hebt **goederen** en vraagt andermans goed.

جونتهوى **djoentéhoi**, zittende op den grond **neêrvallen** tengevolge der afwering van een aanval.

جونتى **djoenté**, los, neêrhangend, zooals de **beenen** bij het zitten, dat in bijzijn van aanzienlijken **voor zeer** oneerbiedig wordt gehouden; verder ook gebezigd **van bloemen** aan hun stengels, van touwwerk, vleugels **enz.**; *doeq mědjoenté*, met de beenen los neêrhangend **zitten.**

جوندروغ **djoendĕrong**, overhangend, van **takken.**

جونوب **djoenoeb**, onreinheid ten gevolge van **den bijslaap** en dergelijken.

جونون **djoenoen**, op iets staren, iemand **aanstaren.**

جوه **djoewah**, kwaadaardig, van beesten.

جوه٢ **djoh-djoh**, *mědjoh-djoh*, druppelen.

جوهجه **djoh-djah**, overstroomen; b. v. *ijĕr oh djoh-djah ban saboh nanggroi*, het water overstroomt **het geheele land.** Synoniem met *boh-bah.*

جوهارى **djoehari**, wezenlijk, kloek, bedreven, **ervaren, kundig.**

جوهر **djoehar**, een soort van zeevisch.

جوهر **djohar**, geweldig, machtig [?]

جوهغ **djoehang**, een soort van zeevisch.

جوهن **djohan**, held [?] Ook in titels van Atj. vorsten.

جهت **djĕhĕt**, slecht, kwaad; *orĕng* —, kwaad volk, **roovers,** bandieten en maradeurs; *goeda* —, een paard **met kuren**; *roepa* —, een boosaardig gelaat; *ngon* —, **kwaadschiks**; *pĕdjĕhĕt*, iemand kwaad doen.

جهنم I. **djĕhĕnam**, verdwenen, verdwijnen van iets, **dat weg**geraakt of weggeworpen is.

II. **djĕhĕnam**, *narka djĕhĕnam*, de hel.

جهو **djeho**, boomen, door middel van een boom een **vaartuig** voortduwen; b. v. *tadjĕho prahoe ladjoe kĕnoi*, boomt **dat** vaartuig snel hierheen.

جهور **djĕhor**, *Djohor* op het schiereiland Malakka.

جهوغ **djĕhoeng**, het hoofd van karbouwen of runderen oplichten door middel van het door den neus gebrachte **touw**, om die beesten het stooten of trappen te beletten. **Ook** om hen met eten vol te proppen.

جى **dji** of **djih**, hij, zij, zijne; (pers. en bez. voorn.).

جيب **djib**, drinken.

جيُر **djĕĕr**, wan om rijst te ziften.

جيُر **djiĕr**, half rot, van aardvruchten, in het algemeen van vruchten die in den grond wassen.

جيرة **djĕrat**, graf in gemeenzame spreektaal. Indien men zich beschaafd wenscht uit te drukken, zegt men *koeboer*.

جيلس I. **djilas**, ontwarren, van touw, ten einde brengen, vereffenen, van geschillen, uitmaken van twisten; b. v. *pat daâwa orĕng moebantah Mĕdĕhak pĕdjilas*, over welke zaak men ook geschil had, Medehak vereffende die.

II. **djilas**, betalen, voldoen; b. v. *oeloen ka djilas*, ik heb reeds betaald. Synoniem met *gĕlas*.

جيُم٢ **djiĕm-djiĕm**, een soort van moerasplant.

جين I. **djin**, geesten.

II. **djin**, jenever.

جينكا **djinaka**, kluchtig, aardig, boertig, grappig.

جينوة **djinoh**, hersteld van de wonden en ziekten.

جيويت **djiwit**, taai van vleesch, hard van hout.

جيه **djĕh**, gene, (aanw. voornw.).

جيُغ **djiĕng**, het been oplichten, b. v. tot karbouwen, waarvan het touw onder het been is geraakt, zegt men: *djiĕng*, om het beest den poot te doen oplichten.

چ

چابغ **tjabĕng**, gevorkte tak; *bak kajée rampaḳ tĕhat tjabĕng*, een boom met zeer uitgestrekte takken.

چابق **tjabaḳ**, woelig, rusteloos, slechts van kinderen gezegd.

چابوة **tjaboet**, uittrekken, uitrukken; *tjaboet lobang bak tong*, de spijkers uit een kist (vat) trekken.

چابوق **tjaboḳ**, opene wonden, door zweren en puisten ontstaan, speciaal aan de beenen.

چابول **tjaboel**, geraas, uitgelaten, ook losbandig, brullen van tijgers en andere wilde dieren; *nanggroi tjaboel*, een losbandige plaats.

چابه **tjabĕh**, een soort van bot.

چاتغ **tjatĕng**, opgezwollen, opzwellen, uitzetten.

چاتور I. **tjatoer**, schaakspel; *mĕin* —, **schaken**; *papĕn* —, schaakbord: *boh* — . schaakstukken, ook **wel** *anĕk tjatoer*.

II. **tjatoer**, *tilam bĕtjatoer-tjatoer*, **een met ruiten** gestikte bultzak.

چاتُوق I. **tjatoḳ**, schoffelen van den grond.

II. **tjatoḳ**, haan van een geweer. **Synoniem met** *patok*.

چاتی **tjati**, Hindoe, in 't algemeen de niet-**Mohammedaansche** inboorlingen der kusten van Voor-Indië. **Ook als** scheldnaam voor een gierigaard gebezigd; *lagée tjati*, **zich** gedragen als, gelijken op een *tjati*.

چاچة **tjatjat**, geschonden, een gebrek, fout. **In 't algemeen** een gebrek, na de geboorte gekregen.

چاچق **tjatjaḳ**, iets in de omwanding of in **den grond steken.**

چاچه **tjatjah**, met de voeten in den modder **spelen.**

چارس **tjarès**, iets niet met zorg verrichten, **slordig.**

چارم **tjaram**, geld, dat men vooruit **geeft als men iets koopt** ten bewijze dat de koop is gesloten. Synoniem **met** *tjinggrom*.

چاروة **tjaroet**, iemand uitschelden, **vuile praat uitslaan.** Synoniem met *tĕnak*.

چاروغ **tjarong**, lichamelijk en verstandelijk **ontwikkeld.** Synoniem met *tjĕdao*.

چاروك **tjaroek**, het binnenruim van een vaartuig.

چاروه **tjaroeh**, een rund of buffel vastbinden; b. v. *tjaroeh lĕmo mangat tasil*, bind het rund vast, opdat ge **het gemakkelijk** slacht.

چاروی **tjaroewĕ**, onevenredig gebouwd.

چاعی **tjaâé**, een groote spinsoort.

چاڠه **tjangah**, een soort van zeevisch.

چافڠ **tjapang**, wijd naar buiten uitstaande der **hoorns van** hoornvee.

چافلی **tjapli** of **tjampli**, spaansche peper, *lombok*.

چافه **tjapah**, een groote houten of aarden kom.

چافیڠ **tjaping**, de voorsteven van een vaartuig.

چافیٚق **tjapiĕḳ**, kreupel.

چاکب **tjakab**, schrander, slim, knap, deftig.

چاکو **tjako**, een werktuig om bij het weven het garen op te houden [vergel. چاکه].

چاکق **tjakĕḳ**, een soort van vogel.

چاکف **tjakap**, klaar, gereed zijn voor iets. Synoniem met *siĕp* en *kĕmas*. [vergel. چاکپ].

چاکه **tjakah**, de vierkante stukken hout waarmede men bij het weven het garen strak houdt [vergel. چاکو].

چاکق **tjagaḳ**, opstellen van geschut; *pĕtjagak mariam*, het kanon opstellen.

چاکو **tjagée**, een honigbeer.

چالت **tjalĕt**, litteeken, merk op het lichaam; b. v. *di roeng gata kamĕtjalĕt poeĕ sĕbab*, op uw rug is een litteeken, wat is de oorzaak ervan? Synoniem met *paroet*.

چالغ [oningevuld].

چالوغ **tjalong**, een soort van pompelmoes.

چامر **tjamar**, zeemeeuw.

چانغ **tjanang**, een omroepersbekken, tevens muziekinstrument.

چانی **tjané**, slijpsteen, molensteen, slijpen, wetten.

چانیق **tjaniḳ**, een tros, inzonderheid van *pinang*; *tjanik boh bajoeng*, de tros van de bajoeng-vrucht.

چاوة **tjawat**, een lap, die om het middel geslagen en tusschen de beenen wordt doorgehaald.

چاون **tjawan**, kop, kommetje.

چاویک **tjawiĕk**, haken, grijpen met een haak; *tjĕnawiĕk*, haak; b. v. *tjawiĕk ĕmpĕn kawil rĕdjang*, haak spoedig het lokaas aan den vischhaak.

چایر **tjaiĕr**, vloeibaar, niet gebonden, week; *tanåh* —, modder, weeke grond.

چاینغ **tjajing**, in stukken snijden.

چبم **tjĕbĕm**, tanden, die buiten of binnen het tandvleesch opkomen.

چت **tjat**, olieverf, ook verven.

چت **tjĕt**, een soort van zweer op de vingers.

چتی **tjĕti**, fijn, lekker; — *rasa*, fijn van smaak.

چچه **tjĕtjah**, het vervaardigen van *sambal* (fijngemaakte spaansche peper); *tjĕmĕtjah*, *roedjak*, een soort van salade gemaakt van vruchten, rijp en onrijp, fijn gesneden en vermengd met azijn, suiker, spaansche peper, zout en uien.

چدس I. **tjĕdas**, schrander en schoon, lichamelijk en verstandelijk ontwikkeld. Synoniem met *tjarong*.

II. **tjĕdas**, bedreven. Synoniem met *oetoes*.

چدع **tjědéng**, koud, van spijzen.

چدوس **tjědoes**, een soort van vierkant stuk hout, dat als kussen achter den rug wordt vastgemaakt om bij het weven den draad strak te trekken.

حدوق **tjědoḳ**, ingetrokken of ingedoken gezicht even als een aap; b. v. *moeka si Poelan njan tjědok lagée awěk*, het gezicht van dien N. N. is ingedoken even als een lepel.

چدوی **tjědoewě**, tronk, afgesneden boomstam; b. v. *bek tadjak kěnan rědj tjědoewě kajée tadjam tadjam těhat*, loop niet aan deze zijde van den weg, er bevinden zich scherp afgesneden tronken.

چدیغ **tjědiěng**, nasnit, — *padé*, nasnit van de padi.

چدیق **tjědiḳ**, de uitstekende stukken hout aan bak- en stuurboord waarmede men een prauw in evenwicht houdt.

چر **tjěr**, greus, grensscheiding.

چرب I. **tjěrab**, inspannen, voor den wagen of den ploeg spannen.
II. **tjěrab**, het gezamenlijk lezen van eenig werk.

چربی **tjěrěbi**, scherp in zijne uitdrukkingen zijn, *tjěrěbi babah*, scherp van tong (mond).

چرچا **tjěrětja**, van iemand kwaad spreken, iemand belasteren, misprijzen.

چرچف **tjěratjap**, een stel bekkens.

چرچق **tjěrětjaḳ**, een kapstok. Synoniem met *sěnělěhad*.

چرچق **tjěratjěḳ**, kabbelende golven in zee of in eene rivier.

چردیق **tjěrědiḳ**, slim, geslepen, bij de hand; *mata* —, een scherp oog; *narit* —, een snedig gezegde.

چردیه **tjěradih**, naam van een boom met zwarte, zuurzoete vruchten.

چرس **tjěrěs**, harken, met de hark werken; — *tanâh*, den grond harken.

چرغ **tjěrěng**, van droogte barsten. Synoniem met *těhor*.

چرفو **tjěrěpoe** of **tjěrěpa** of **tjělěpa**, een metalen doos van zilver, goud enz. van vierkanten vorm tot opberging van reeds gemaakte sirihpruimen, tabak, gambir, pinang, enz. die men in zijn *boengkoes* (zakdoek) meêdraagt. Het deksel dezer doos is door een scharnier verbonden.

چرفی **tjěrapě**, een soort van wezel, die slangen doodt.

چرق **tjĕrĕk**, praten, babbelen, snappen; b. v. *hai poeë tamĕtjĕrĕk sabé djak oeděh woi oroi kasĕpoet*, wat zit ge daar samen te babbelen; welaan gaat terug naar huis, het begint reeds duister te worden. Synoniem met *rĕpoen*.

چرل **tjĕrĕl**, snoeien, afsnijden van takken; b. v. *taik oe tjong bak sĕtoel tatjĕrĕl dĕhĕn bak habis*, klim naar den top van den sĕtoelboom en snoei de takken.

چرلغ **tjĕrling**, een soort van vischetenden vogel.

چرموی **tjĕrĕmoi**, naam van een boom met zure vruchten, die gekonfijt worden.

چرمين **tjĕrmin**, spiegel, bril; — *moeka*, spiegel; — *mata*, bril; — *bantal*, de gekleurde glaasjes in den rand van kussens; *mĕtjĕrmin*, een bril dragen; voor zich spiegelen zegt men *loh droi*.

چرادی **tjĕradi**, stukken diamant; *mĕtjĕradi*, ingezet met stukken diamant.

چرانا **tjĕrana**, een ronde koperen schotel met één voet, voor sirih-benoodigdheden; ook een schotel, waarboven een goudsmid goud of zilver vijlt.

چروب **tjĕroeb**, een manilla-sigaar; *piĕp* —, een manilla-sigaar rooken.

چرڑب **tjĕroewĕb**, op zijn buik liggen, met het aangezicht naar den grond gekeerd, zooals b. v. indien men iemands voeten kust.

چرڑچوک **tjĕroetjoek**, een havenhoofd.

چرڑغ **tjĕrong**, water putten uit een diepen put; b. v. *tatjĕrong ijĕr lam mon ngon tima*, put het water uit dien put met een emmer.

چرڑک I. **tjĕroek**, *boh tjĕroek*, is een ronde ring, dien de Atjehers om hun sirihzak hebben bevestigd en waaraan tandenstokers, oorpeuters, enz. hangen.

II. **tjĕroek**, afstroopen, afrukken. Synoniem met *djoeroet*.

چرڑک **tjĕroewĕk**, inlaschgat bij stijlen, een gat in een stijl waarin men een ander stuk hout inlascht; b. v. *tamĕh roemåh loen kapatah lam tjĕrowĕk joh gĕmpa oroi djĕh*, de stijl van mijne woning is gescheurd in het inlaschgat tijdens de aardbeving op dien dag.

چرڑه **tjĕroh**, iets met olie braden. Synoniem met *rĕndang*.

چرڑه **tjĕrah**, spleet, scheur, gespleten of gescheurd, van den grond door langdurige droogte of eene aardbeving; ook van hout, dat door bliksem of droogte gespleten is, zegt men *tjĕrah*, *papĕn tjĕra*.

چری **tjéré**, scheiden; — *oedip* of *mětalĕk*, **scheiden door** het uitspreken van de *talak*; — *maté*, door **den dood van** elkaâr scheiden; — *bĕré*, overal verspreid. ***Bĕré* is op** zich zelf een woord zonder beteekenis.

چریت **tjérit**, spanning der spieren, *oroi tjĕrit*, **een zeer heete** dag, dag waarop het spant vanwege de **hitte**.

چریغ **tjéring**, *taloi tjĕring tamboer*, het **touw aan den** achterkant van een trom.

چریق **tjérik**, gescheurd, scheuren.

چس **tjas**, hysterisch; b. v. *si Poelan njan tjas tĕhat koewat tĕhat djikĕhim*, die N. N. is zeer hysterisch en **lacht voortdurend**.

چڠ **tjang**, met het zwaard op iemand houwen; ***mĕtjang***, op elkaâr met het zwaard houwen; *tjĕmĕtjang*, **hij die** met het zwaard houwt; *kĕnong tjang*, door **zwaardhouwen** getroffen zijn.

چڠڠ **tjéngang**, verbaasd staan **te kijken**, **stil en stom van** verbazing; *tĕrtjĕngang kĕnoi kĕdĕh*, hier en **daar verwonderd** opkijken.

چڠکر **tjangkir**, een kopje met één oor.

چڠکروم **tjinggrom**, voorschot op te leveren **producten**, werk of koopwaren. Synoniem met *tjaram*.

چڠکڠ **tjanggang** [?], lang.

چڠکالق **tjangkĕlaḳ**, welbespraakt, welsprekend; **b. v.** ***Tekoe*** *Poelan njan tjangkĕlaḳ tĕhat bak narit*, die **Tekoe N. N. is** welsprekend in zijn verhaal.

چڠکول **tjangkoel**, houweel om den grond om te **werken**.

چکڠی **tjanggé** [?], lang gegroeide nagels aan de **vingers**, **gouden** kunstnagels; — *rĕntjong*, de punt, waarin **het heft** van dat wapen uitloopt; *sĕloewĕr jang mĕtjanggé*, **een broek**, die met gouddraad geborduurde pijpen heeft.

چڠکوق **tjanggoeḳ**, kikvorsch.

چڠل **tjĕngal**, een harsachtige boom, voor prauwenbouw **gebezigd**.

چڠوم **tjéngom**, een afkeer van iemand hebben, haten.

چڠیه **tjéngéh**, reuk van gebrand haar of gebrande hoorn, **onaangename** doordringende reuk; b. v. *pat bée loengkée tootong tjĕngĕh tĕhat bée*, wat is dat voor een lucht **van gebrande** hoorn? het is een onaangename doordringende **reuk**.

چڤا **tjapa**, een soort van boom, waarvan het sap der **bladeren** tegen koorts wordt aangewend.

چڤت **tjĕpat**, uitwringen. Synoniem met *djĕpat*.

چڤيت **tjĕpit**, iemands lichaamsdeelen knijpen bij rhumatiek, ziekte, enz.

چڤ **tjap**, stempel, zegel, cachet; *mĕtjap*, stempelen, zegelen, drukken.

چق **tjaḳ**, dijken opwerpen met graszoden.

چقمر **tjoeḳmar**, knods, strijdhamer.

چکرا **tjakra**, een soort van boom; komt slechts in geschriften voor.

چکروالا **tjakrawala**, omwenteling van zon en maan.

چکغ **tjĕkang**, strak, gespannen, stijf. Ook van schrift gebezigd; *soerat tjĕkang*, stijve letters schrijven.

چکق **tjĕkaḳ**, iets wat men tusschen den duim en een der vingers kan houden; ook de hoeveelheid, die men daartusschen kan houden van groenten; voorts worgen, doch niet zoodat er de dood op volgt.

چکم **tjĕkam**, met zijne beenen stevig op den grond staan, om niet te vallen, indien men rechts en links wordt gestooten; *tjĕkam sanggoel*, een haarwrong op de kruin van het hoofd.

چکوة **tjĕkot**, iemand met den vinger aanraken, oprakelen.

چکور **tjĕkoer**, een plantaardige wortel door vroedvrouwen, bij sirih gekauwd en op dezelfde wijze aangewend als *djĕrĕngĕ*.

چکوق **tjĕkoḳ**, krom, gebogen, scheef; *djaroi* —, kromme vingers; *kajée* —, een gebogen stuk hout.

چکوک **tjĕkoek**, naam van een soort van boom met wrangzoete vruchten.

چکوى **tjĕkoeĕ**, water met de hand opscheppen.

چکوى **tjĕkoi**, troebel, onklaar, drabbig.

چکيق **tjĕkiĕḳ**, iemand met een touw worgen, tot er de dood op volgt. Gewone doodstraf voor vrouwen.

حکين **tjĕkin**, somber, duister van uiterlijk. Synoniem met *soerĭĕn*.

چکيه **tjĕkĕh**, een klein beiteltje, de Mal. *pĕrpatil*.

چگوة **tjĕgoet**, zich uitrekken om iets te krijgen of te vatten, met de handen naar iets grijpen, wat even buiten ons bereik is, b. v. het grijpen naar een tak, om de vruchten meester te worden.

چلا **tjĕla**, lasteren, kwaad spreken. Synoniem met *oepat*.

چلڤا **tjĕlépa**, zie چرڤو **tjérépoe**.

چلق **tjélaḳ**, fijn zwart poeder, waarmede **vrouwen de oog**-randen bestrijken.

چلک **tjélaka**, zie چیلاک **tjilaka**.

چلو **tjélo**, *tjĕmĕlŏ*, de nog gebolsterde padi **met den voet** stampen, om ze te ontbolsteren.

چلوف **tjoloep**, verven van stoffen, door ze in **een opgeloste** verfstof te dompelen.

چليترا **tjélitra**, verhaal, geschiedenis, verhalen; **b. v.** *radja wadirah loen tjĕlitra*, ik zal over Radja Wadirah **verhalen.**

چليچی **tjĕlitji**, op zijn recht staan, niet meer **of minder** willen geven, doen of verrichten. Synoniem **met** *mĕidi.*

چم **tjam**, het doorboren van een boom door **een olifant met** zijne slagtanden; *pĕtjam*, een olifant die **handeling doen** verrichten.

چمبغ **tjambong**, een groote kom, waarin rijst **en groenten** worden opgedischt.

چمبورو **tjémboeroe**, jaloersch, achterdochtig.

چمبول I. **tjémboel**, een ronde metalen doos tot opberging **van** tabak, gambir, die men **aan** de *poentjah* **(uiterste punt)** van de *boengkoes* heeft bevestigd; zijn reeds **al de sirihbe**-noodigdheden in de *tjĕrĕpoe* geborgen, **dan wordt de** *tjĕmboel* toch leeg als sieraad gedragen.

II. **tjémboel**, de zak waarin de muskusrat **haar mus**-kus bergt.

چمة **tjémât**, verhalen van een vaartuig door het **uitbrengen** van ankers en trossen; *taloi tjĕmât*, werptros.

چمچا **tjamtja**, lepel.

چمار I. **tjĕmara**, haarbos, die vrouwen bij hun **haar voegen**, om het weliger te doen schijnen.

II. **tjémara**, een breede gouden haarkam, die de **Atj.** vrouwen op hare opgemaakte haren dragen.

چمر **tjĕmar**, vuil, stof, onrein, ook onoprecht van **het hart.**

چمڤدق **tjĕmpédaḳ**, de wilde nangka, welks vruchten **gege**-ten worden.

چمڤغ چمڤغ **tjoempang-tjamping**, overal gescheurd van **kleeren.**

چمفاک **tjĕmpaga**, een soort van boom met welriekende, **gele** bloemen; *tanâh tjĕmpaga*, zwavelhoudende aarde.

چمفالا **tjimpala**, een wit en zwart gevlekte vogel met rechten bek, de Mal. *moerai.*

چمفنا **tjĕmpĕna**, een soort van draagstoel. Komt slechts in geschriften voor.

چمفيغ [oningevuld].

چمکوق **tjĕmĕkoḳ**, hikken, den hik hebben.

چمچوة **tjĕmoetjoet**, een grassoort waarvan het zaad zich aan aan de kleêren hecht en met groote moeite loslaat.

چندانا **tjindana**, *kajée tjindana*, sandelhout.

چندو I. **tjandoe**, extract van gekookte opium.
II. **tjandoe**, *minjĕk tjandoe*, extract van benzoë

چندوغ **tjandoeng**, een kapmes met kromme punt.

چندول **tjĕndoel**, een dunne brij van sago of meel van *bĕrĕs lĕkat* met kokosmelk, saka en stroop.

چندی **tjindé**, lange zijden doek als sjerp om de schouders of om het middel gedragen bij huwelijken, besnijdenissen en groote feesten.

چنيکيق **tjĕnĕkiḳ**, *tjĕnĕkiḳ koewala*, de geul voor de monding van een rivier.

چو I. **tjoe**, een boom van welks hout men scheeden voor blanke wapenen vervaardigt.
II. **tjoe**, angel van een bij of wesp.

چواچا **tjoewatja**, helder, onbewolkt, helderheid van de lucht.

چوب **tjob**, naaien; *mĕtjob*, naaien; *tjĕmĕtjob*, bezig zijn met naaien; *oetoes tjĕmĕtjob*, een naaister.

چوبا **tjoeba**, proef, beproeven; *mĕtjoeba*, beproeven.

چوبق [oningevuld].

چوبيت I. **tjoebit**, met de hand in 't vleesch van iemand knijpen; *tjĕmoebit*, de persoon, die de handeling verricht.
II. **tjoebit**, voedsel in den mond brengen door het tusschen de vingers te knijpen.

چوة I. **tjoet**, klein, gering.
II. **tjoet**, wordt als titel van aanzienlijke mannen en vrouwen gebezigd, zoo als *Tekoe Tjoet Banta, Tjoet Ma Piah.*

چوت **tjot**, recht, overeind, steil, wordt ook, zonder het woord *goenoeng*, gebezigd, om een steilen berg aan te duiden; b. v. *tjot Peradi, tjot bak sĕtoel.*

چوٗت I. **tjoewĕt**, verward; b. v. *taloi kamĕtjoewĕt tapĕdjĕlas*, het touw is verward, ontwart het.
II. **tjoewĕt**, een soort van zeevisch.

چوتک **tjoetĕk**, diminutief[?] van klein, gering, ook zuigeling.

چوتوق **tjoetoḳ**, bek, snavel van een vogel; — *manok*, kippenbek; *tjĕmoetoḳ*, pikken van een vogel.

چوتیت **tjoetit**, iemand in zijn vleesch knijpen en daarbij tevens eene draaiende beweging met de hand maken.

چوچا **tjoetja**, in alle gerechten, die op een gastmaal zijn, de vingers steken, dat voor zeer onbeschoft wordt gehouden; *tjĕmoetja*, een persoon, die zich aldus gedraagt.

چوچق **tjoetjok**, komt alleen voor in verbinding met *sangoel*; *tjoetjok sangoel*, haarpen.

چوچو **tjoetjo**, kleinkind, ook achterneef of nicht; *anĕk tjoetjo*, nageslacht, nakomeling.

چوچور I. **tjoetjoer**, water in een straal op iets doen vallen.
II. **tjoetjoer**, steil, van het dak van een huis.
III. **tjoetjoer**, een soort van gebak.

چوچوک [oningevuld].

چودیة **tjoedit**, zie چوتیت **tjoetit**[?]

چوُر I. **tjoewĕĕr**, stelen; *tjĕmĕtjoewĕĕr*, stelen; b. v. *gata kĕ jang tjĕmĕtjoewĕĕr*, gij zijt het die gestolen hebt.
II. **tjoewĕĕr**, een deel van iets, dat in meer dan twee deelen gespleten of gehakt is.
III. **tjoewĕĕr**, een eenschalig schelpdier, in zoetwater voorkomende, waarvan men den inhoud eet.

چورق **tjoeraḳ**, bont, kakelbont.

چورم **tjoeram**, hellend, van bergen, waterval.

چورو I. **tjoeroe**, een stuk hout, dat men aan een ander, dat gebroken is, bevestigt.
II. **tjoeroe**, een soort van bamboezen vruchtennet.

چورة **tjoerah**, overgieten, afgieten, begieten; b. v. *tjoerah ijĕr ladjoe*, giet het water spoedig af. Synoniem met *pĕlé* en *toengging*.

چوریس **tjoeris**, kras, schrap met een scherp werktuig maken.

چوریغ **tjoering**, de banen in een kleed of gordijn.

چوریِن **tjoeriĕn**, somber, duister van uiterlijk. Synoniem met *tjĕkin*.

چوریه **tjoerĕh**, vast, opstaand hout in een rivier; puntig, scherp, van steenen.

چوس I. **tjoewas**, afkoelen; b. v. *tatjoewas bĕsoi lam ijĕr na mangat sidjoek*, koel het ijzer in het water af opdat het koud worde. Synoniem met *tjĕroes*.

II. **tjoewas**, naam van een wildhoutboom.

چوڠ **tjong**, zweeren, speciaal aan de voeten.

چوڠكق **tjoengkaḳ**, een soort van spel, door vrouwen en kinderen gespeeld in een bak van den vorm van een prauw, waarin 2 rijen van 7 gaten, benevens een gat aan elk der uiteinden tot opberging der damschijven. Als schijven bezigt men de vruchten van de *gĕtoel*.

چوڠكيل **tjoengkil**, uitpeuteren, peuteren, peuter; *oe tjĕnoengkil*, copra; *mĕtjoengkil*, met peuteren bezig zijn. Synoniem met *tjoelik*.

چوفا **tjoepa**, geschonden. Synoniem met *tjatjat*.

چوفق **tjoepaḳ**, een maat voor droge en natte waren, die te Atjeh als geijkt wordt beschouwd, indien zij met rijst (*bĕrĕs*) gevuld, 24 pilaarmatten zwaar is. De *tjoepak* en ook de overige inhoudsmaten hebben op verschillende plaatsen naar gelang der producten die gewogen worden eene verschillende zwaarte.

چوفو [oningevuld].

چوفيڠ I. **tjoeping**, een plaatje van metaal of van een klapperdop, door zeer jeugdige meisjes gedragen ter bedekking van het schaamdeel.

II. **tjoeping**, *tjoeping bĭĕng*, de schaal voor de borst van een kreeft.

چوک **tjok**, nemen, weghalen, wegnemen; *tjĕmĕtjok*, iets weghalen.

چوكا **tjoeka**, azijn.

چوكوب **tjoekoeb**, voldoende, genoeg, toereikend, voltallig. Synoniem met *sib*.

چوكور **tjoekoer**, scheren; — *oek*, het haar scheren; *tjĕmĕkoer*, barbier; *mĕtjoekoer*, bezig zijn met scheren.

چوكى **tjoeké**, tol, recht.

چوكيه **tjoekĕh**, iemand zacht aanraken, om zijne opmerkzaamheid op iets te vestigen, tikken, iets omwoelen.

چوكوڠ **tjoegong**, een kropgezwel.

چولا **tjoela**, been-, hoorn- of vleeschachtige verhevenheid of uitwas aan den kop van sommige dieren; — *naga*, de kam van een draak.

چولت **tjoelét**, iets met de vingers aanraken.

چولس **tjoelas**, het uitloopen van het voorhoofd in het haar bij de slapen. Synoniem met *soelas*.

چولوت **tjoelot**, een aarden waterketeltje, dat men ook als lamp bezigt door in de tuit een lampekous te doen.

حولوٗت **tjoeloewét**, een soort van heester, waarvan de bladeren in de Atj. geneeskunde worden aangewend.

چولوق **tjoeloḳ**, iets met een stuk hout afstooten, b. v. vruchten.

چوليا **tjoelija**, bewoner van de kust van Koromandel.

چوليق **tjoeliḳ**, uitbeitelen van figuren enz., uitpeuteren; *oe tjĕmoelik*, copra; *mĕtjoelik*, bezig zijn met figuren uitbeitelen. [Vergel. *tjoengkil*].

چوم **tjom**, achter-achterkleinkind, afstammeling in den 4den graad.

چوم **tjoem**, ruiken, ook een kus, die eigenlijk in het opsnuiven van elkaârs reuk bestaat; *tjoem bée*, den reuk van iets opsnuiven.

چومٗوٗ **tjoemoewĕt**, bloedzweer; — *lada*, een bloedzweer met brandende randen.

چوميه **tjoemĕh**, groote schaard of kerf in snijtuigen, een stuk uit porselein, glas en aardewerk.

چوندا **Tjoenda**, *Tjoenda*, een rijkje op de Atjehsche oostkust, behoorende tot de Paseistreek.

چوندوع **tjoendoeng**, hellen, overhellen van huizen en boomen.

چوه **tjoh**, pikken van een vogel; *tjĕmĕtjŏh*, een vogel, welke die handeling verricht.

چوه **tjoeh**, een wapen in het heft doen vatten of het heft aan een wapen vast soldeeren.

چوی I. **tjoei**, een doorn met een pennemesje uit het vleesch halen; *tjĕmĕtjoei*, de persoon, welke die handeling verricht.

II. **tjoei**, aanpunten, aanscherpen.

چويت **tjoewĕt**, *mĕtjoewĕt-tjoewĕt*, kwispelstaarten.

چويک **tjoewĕk**, diepe ronde aarden schotel.

چه **tjah**, gelijk maken, gelijk kappen; *tjĕmĕtjah*, die handeling verrichten, met dat werk bezig zijn [vergel. چيت].

چهر **tjĕhĕr**, schaduw, lommer; b. v. *di sinoi oroi tarik tĕhat han djid tadong, di joeb kajée djĕh na tjĕhĕr*, hier is het spannend heet, men kan er niet staan, onder gindschen boom is er schaduw.

چھم چھوم **tjĕham-tjĕhoem**, het geluid dat ontstaat, wanneer men door het water loopt.

چھن۲ **tjĕhĕn-tjĕhĕn**, zie چھون۲ **tjĕhon-tjĕhon**.

چھو **tjĕho**, door den neus spreken.

چھوغ **tjĕhoeng**, de reuk van de urine, wanneer zij een nacht heeft overgestaan.

چھوق۲ **tjĕhok-tjĕhok**, door en door nat; b. v. *mĕtjĕhok-tjĕhok idjar di loen basah bak hoedjĕn*, mijn kleed is doornat vanwege den regen.

چھوق چھق **tjĕhoḳ-tjĕhĕḳ**, zich aan allerlei kwaad schuldig maken; b. v. *di gampong Bong djinoi orĕng tjĕhok-tjĕhĕk, djimĕrĕboet djitjĕmĕtjowĕr djimĕmoewak*, in de kampong Bong maken de menschen zich aan allerlei kwaad schuldig, zij rooven, zij stelen, zij hoereeren.

چھون۲ **tjĕhon-tjĕhon**, springen van zenuwachtigheid. Synoniem met *gĕrob*.

چھوی [oningevuld].

چھیا **tjĕhaja**, glans, luister; — *mata oroi*, glans van de zon.

چھیق **tjĕhiḳ**, oudste; *orĕng tjĕhik oeloen*, mijne ouders. Ook titel der hoofden in de Atj. vasalstaatjes; *kĕtjĕhik*, kampongshoofd, eigenlijk de oudste in de kampong.

چھین **tjĕhin**, medelijden, deernis; b. v. *ma ʾloen ka gĕmĕka-kawin hana gĕtjĕhin loen mantong oebit*, mijne moeder is hertrouwd, geen deernis met mij hebbende, toen ik nog jong was. Synoniem met *wĕs*.

چی **tji**, beproeven, de proef nemen, heeft dezelfde beteekenis als *tjoeba* en komt ook daarmede samengesteld voor, als *tjoeba-tji*, beproeven.

چیب **tjib**, het nuttigen van zelfstandigheden, waaromheen zich eene schil bevindt, die men etende uit den mond werpt.

چیت **tjit**, sits, gebloemd katoen.

چیتْ **tjiĕt**, ook, zelfs, wel; *sabé tjiĕt*, geheel dezelfde; *tjiĕt njoi*, wel zeker, juist zoo.

چیت **tjet** of **tjah**, achterkleinkind of afstammeling in den 3den graad.

چیتا **tjita**, komt slechts in samenstellingen voor; *doekatjita*, zielsbedroefd; *soekatjita*, vreugde, aangename gedachten.

چیتاتریا **tjitatria**, losbandig, zich aan wetten noch zeden storen.

چیچت **tjitjit**, een klein soort van zeevisch.

چيچف **tjitjap**, met den vingertop van iets proeven, snoepen; *tjitjap moennjah*, van alles een weinig op die wijze proeven, ook onthalen.

چيچق **tjitjaḳ**, hagedis.

چيچر **tjitjĕr**, het ontvellen van den voet tusschen de teenen.

چيچم **tjitjim**, algemeene naam voor vogel; — *soebang*, een vogel met vlekken ter groote van *soebangs*, (groote ronde oorringen der Atj. vrouwen).

چيدرا **tjidra**, ongemak, schade, nadeel, letsel.

چرية **tjirit**, dunne afgang, buikloop.

چيريڤ I. **tjiriĕk**, ketel voor koffie of thee, bak.

II. **tjiriĕk**, soort van kleinen ronden zeevisch.

چيڠ **tjing**, weegschaal voor ruwe voorwerpen; b. v. *timang ngon tjing*, weeg het op de weegschaal. Een weegschaal voor fijne voorwerpen b. v. voor goud noemt men *nĕrĕtjah*; *tjing karoet* of *ilat*, een valsche weegschaal, die steeds te veel aan de eene of andere zijde overslaat.

چيفير **tjipir**, klein rond presenteerblad; — *katja*, een klein rond glazen presenteerblad.

چيق **tjik**, de zwaarte van voorwerpen, door ze in de beide handen te wegen, gissen; *djoedi tjik*, een Atj. spel waarbij men raden moet, wat in de hand wordt gehouden.

چيلت **tjilĕt**, zijn vinger aan iets afwrijven, b. v. indien er sirihkalk aanzit.

چيلاک **tjilaka**, ongeluk, onheil, ook onheilaanbrengend; *anĕk tjilaka*, ongelukskind.

چينا **tjina**, Chineesch; *nanggroi* —, China; *tjina boeta*, wordt de tusschenpersoon genoemd, die zich voor loon leent, eene vrouw te huwen die 3 maal van haar man gescheiden is, om een nieuw huwelijk tusschen de gescheidenen mogelijk te maken.

چينو **tjinoe**, waterschepper van een klapperdop vervaardigd.

چينوت **tjinot**, *koelat tjinot*, een soort van paddestoel, champignon.

چينت **tjinta**, liefde; *mĕtjinta*, de gedachte van iets vervuld te hebben; *tjinta bĕrĕhi*, liefdesmart; *tjinta goena*, dankbaarheid.

چينترا **tjintra**, rad, wiel, vogelkooi [?]

چينتمانى **tjintamani**, een klein slangetje, dat van de vogels voedsel krijgt en door hen wordt vervoerd. Het wordt als gelukaanbrengend beschouwd.

چينچو **tjintjoe**, een chineesche supercarga.

چيڤكلوة **tjingklot**, op de teenen staan.

ح

حاجة **ḥadjat**, wensch, verlangen, behoefte, noodzakelijkheid; *měḥadjat*, het verlangen hebben.

حاريثا **ḥarissa**, een soort van Ar. gebak [هريسة?]

حاسب **ḥasab**, rekening.

حاسن I. **ḥasan**, mannelijke persoonseigennaam.
II. **ḥasan**, een boom met sierlijke, welriekende, goudgele bloemen.

حاسود **ḥasoed**, nijdig, nijd, afgunst; b. v. *pakon gata galak tĕhat taḥasoed tĕ gob jang hana takalon*, waarom hebt ge zoo'n genoegen? zijt ge afgunstig op een onzichtbaar persoon?

حاضر **ḥadlir**, tegenwoordig.

حايض **ḥaidl**, menstruatie.

حبشى **ḥabesjie**, Abyssinië; *orĕng* —, Abyssiniër.

حبيب **ḥabib**, titel waarmede de Arabieren [waarschijnlijk te lezen: de Séjjids] of hunne afstammelingen worden aangesproken.

حج **ḥadji**, iemand, die de bedevaart heeft verricht, hij wordt met den titel van *tĕngkoe* aangesproken; *ik ḥadji* ter bedevaart gaan.

حجة **ḥoedjah**, proef, bewijs.

حد **ḥad**, grens, begrenzing, bepaalde straf.

حديث **ḥadits**, overlevering van Mohammad.

حرف **ḥaraf**, letter.

حركة **ḥarĕkat**, winst, voordeel [?]

حرم **ḥarĕm**, ongeoorloofd, verboden; *anĕk ḥarĕm djĕdah*, onecht kind, bastaard.

حرمت **ḥormat**, eerbied, eer.

حصيل **ḥaṣil**, schatting, belasting, gereed, gereed zijn, slagen; *ḥasil lada*, de peperschatting of peperbelasting; *péḥasil*, doen gereed maken; *měḥasil*, gereed maken; *han ḥasil bak bitjara*, er niet in slagen te spreken.

حضرة **ḥadlarat**, tegenwoordigheid, majesteit.

حفظ **ḥafal**, iets van buiten kennen; b. v. uit den Koran.

حق **ḥaḳ**, recht, rechtmatig bezit.

حقيقة **ḥaḳiḳat**, waarheid, juistheid, ware gesteldheid eener zaak.

حقيقى **ḥaḳiḳi**, oprecht, waarachtig.

حكم **ḥoekoem**, vonnis, straf, wet; *ḥoekoem Allah*, wordt ook de dood genoemd; *ḥoekoeman*, straf; *mĕḥoekoem*, iemand veroordeelen.

حكمت **ḥikĕmat**, wetenschap, kunst, bovennatuurlijke kunst.

حكيم **ḥakim**, [eigenl. حاكم] rechter, magistraat.

حل **ḥal**, staat, toestand, omstandigheden; *ḥal-aḥoewal* = *ḥal*.

حلكوم **ḥalekoem**, adamsappel.

حلال **ḥalĕl**, wettig, geoorloofd.

حلوا **ḥaloewa**, een soort van gebak; *ḥaloewa maskat*, Maskatsch gebak.

حلوان I. **ḥaloewan**, gift, geschenk.

II. **ḥaloewan**, een dunne ijzeren priem, dien men even als de derwisjen door zijn neus, oorlellen enz. steekt bij het *ratip rapai* [Rapi'i ?].

حمار **ḥimar**, ezel.

حميل **ḥamil**, zwanger.

حوا **ḥawa**, in iets zin hebben, begeerig zijn naar iets [eigenl. هوا].

حيران **ḥĕrĕn**, verbaasd, verwonderd.

حيسب **ḥisab**, optelling, getal.

حيضر **ḥaidlir** [?] de naam van een der profeten, Chidhr.

حيكاية **ḥikajat**, verhaal, geschiedenis.

حيوان **ḥiwĕn**, dier, beest.

خ

خادم **chadam**, dienaar, titel door de Atj. vorsten aan hoofden in de onderhoorigheden verleend.

خاصية **chaṣit**, natuurlijke eigenschappen, eigenaardigheid.

خاصيب **chatib**, de preeklezer in de mesdjid.

خالص **chaliṣ**, oprecht, zuiver.

خالوة **chaloewĕt**, zich afzonderen; *orĕng chaloewĕt*, kluizenaar.

خالى **chali**, onophoudelijk, aanhoudend; b. v. *oroi njan prang hana chali lĕ tĕhat maté kawan radja kérah*, op dien dag werd er onophoudelijk gevochten en stierven zeer velen der door den vorst verzamelde volgelingen [*chali* bet. ledig; blijkens het voorbeeld is *hana-chali* = onophoudelijk].

خاليفه **chalifah**, chalief, plaatsvervanger.

خاليق **chaliḳ**, mannelijke persoonseigennaam [??]

خبر **chabar**, tijding, verhaal, gerucht, praatje, geschiedenis; *chabar djĕmoen*, verhaal van vroegeren tijd.

خبيث **chabits**, slecht, gemeen, schelm, schurk; b. v. *siboengkoeḳ chabits tĕhat perboela*, Siboengkoeḳ is een schelm die sterk liegt.

ختم **chatam**, het gebed dat in vele korans aan het einde van het laatste hoofdstuk voorkomt; *bĕdj ṣchatam*, de chatam lezen.

ختن **chatan**, het besnijden.

خرجة **chĕrĕdjat**, schatting, belasting; b. v. *chĕrĕdjat kĕroeng oesjoer koewala*, de schatting der rivier en de tienden der monding.

خرجن **chĕradjĕn**, koninkrijk, gebied; b. v. *tĕmpat chĕradjĕn nanggroi Watoe*, de plaats van zijn koninkrijk was het land Watoe.

خرسان **charsan**, Chorasan, het N. Oostelijk landschap van Perzië.

خرسنى **charsani**, Chorasanisch, van Chorasan (Perzië) afkomstig; *bĕsoi charsani*, Chorasanisch ijzer.

خرما **chorma**, dadel.

خرند **chĕrĕnda**, doodkist.

خشوع **choesjoe'**, zich vernederen, nederigheid, onderdanigheid; b. v. *choesjoe haté kĕ pauté allah*, zich vernederen voor God den Heer.

خصم **choṣam**, tegenpartij.

خصمت **choṣĕmat**, geschil, onuitgemaakt, onbeslecht.

خصوص **choeṣoeṣ**, waar, juist.

خط **chĕth**, schrift.

خطبه **chothĕbah**, de vrijdagspreek; *soerat* —, preek in schrift gebracht; *bĕdj* —, de vrijdagspreek lezen.

خلدى **chĕlĕdé**, ezel.

خلق **choeloeḳ**, aard, natuur.

خلمبق **chĕlĕmbaḳ**, een soort van Atj. odeur, samengesteld uit fijngewreven *tjindana* en *gahroe*-hout vermengd met bloemen, rozenwater en reukolie; b. v. *djipoet angĕn mĕgisar poetjak bée chĕlĕmbak gahroe tjindana*, de wind bewoog in draaiende richting den top, een geur van *chĕlĕmbak gahroe* afgevende.

خلمبو **chĕlĕmboe**, gordijn, bedgordijn.

خليفه **chalifah**, zie خاليفه chalifah.

خمت **chimat**, rekenen.

خميس **chamis**, *oroi chamis*, donderdag.

خنجر **chandjar**, dolk.

خندوری **chĕndoeri**, feest waarbij ook gebeden wordt.

خنديل **chandĕl**, hanglamp.

خنس **choensa** [خنثی], hermaphrodiet, geene [?] geslachtsdeelen hebbende.

خواطر **chawathir**, onrustige gedachten.

خيمه **chimah**, tent, zonnetent.

خيانة **chijanat**, verraad, ontrouw.

خيلف **chilĕf**, tegenspraak.

د

دا **da**, met dit woord spreekt men zijne oudere zusters aan. De oudste dezer zusters betitelt men met *da po*, de jongere met *tjoet da*. *Da po* of *da* wordt meer in de gemeenzame spreektaal gebezigd. Vaak voegt men achter *da* den naam; b. v. *da Patimah*.

داب **dab**, een groote tamboerijn; *mĕdab*, een tamboerijn-concert geven met viool en zang.

دابس **dabĕs**, koopwaren, handelsartikelen; b. v. *poeë dabĕs njan tasĕoen di gata*, welke koopwaren draagt ge op uw hoofd.

دابو **dabée**, bewolkt; *langit mĕdabée*, een bewolkte hemel.

دابوس **daboes**, een ijzeren priem van een voet lengte met een grooten ijzeren knop, waaraan vier kettinkjes, om gerinkink voort te brengen. Met dit voorwerp steken zich geestdrijvers en goochelaars zonder zich te kwetsen; *mĕdaboes*, daarmede toeren uitvoeren.

داتر I. **datar**, vlak, vlakte.
II. **datar**, grove vijl.

داتوق **datoeḳ**, titel der Mal. hoofden in de door Maleiers bevolkte Atjehsche Onderhoorigheden. Aanspreeknaam voor den tijger, wordt ook wel schertsenderwijze tot oude menschen gezegd; b. v. *nĕhoi Siboengkoeḳ bĕdos datoeḳ kĕnoi gata*, hij riep Siboengkoeḳ toe, sta op oude en kom hier.

داجل **dadjĕl** [دجال], Antichrist.

داچغ **datjing**, unster, balans.

دادا **dada**, de borst; *pĕdada*, man tegen man.

دادس **dadas**, eierstruif; b. v. *tadadas batjoet boh manok njo*, maak van deze eieren even een eierstruif.

دادغ **dadĕng**, drogen.

دادو **dadoe**, dobbelsteen, *mĕin dadoe*, dobbelen.

دأديه **dadih**, gestremde melk.

دار **dar**, *dar 'oessalam*, zoo wordt Atjeh door de Atjehers zelven genoemd, verblijf van den vrede.

دارا **dara**, maagden; *anĕk* —, maagd, jonge huwbare meisjes; — *baroe*, bruid.

دارة **darat**, vaste wal, bodem, grond, het land in tegenstelling van de zee; *djak mĕdarat*, over land gaan; *daratan*, binnenland.

دارس **daras**, deur van een omheining; b. v. *taměh daras mĕtjoelik*, *sipoet ban lĕk mĕloet dĕngon tjimpala*, de stijlen van de deur der omheining zijn gebeeldhouwd met bloemen, gelijkende op schelpdieren, even als de tortelduif vecht met den *tjimpala*-vogel.

دارو **darée**, een man, die niet in staat is den bijslaap uit te oefenen.

داروة **daroewĕt**, sprinkhaan, algemeene naam; soorten van sprinkhanen: — *ek asée*, sprinkhaan van de kleur van hondendrek; — *rimong*, — *barom*, — *inong*, — *agam*, — *sekeh*. De Atjehers eten de sprinkhanen gebakken als lekkernij, zeggen dat zij als garnalen smaken en noemen ze daarom *oedĕng darat*, landgarnalen; *daroewĕt kling*, de zwarte krekel, zoogenaamd naar de huidskleur der Klingen.

داروس **daroes**, *mĕdaroes* wordt het lezen van den Koran [?] genoemd tijdens de vastenmaand.

دروهكا **daroehaka**, weerspannig, ongehoorzaam tegen ouderen en meerderen.

داروى **daroei**, scheelen, aangaan; b. v. *poeĕ daroei gata*, wat gaat het U aan?

دارة **darah**, bloed; *padjoeh dara gob*, iemand uitzuigen door hem op alle mogelijke wijzen geldelijk te benadeelen.

داريس **daris**, naam van een doornachtigen wildhoutboom; *oelĕr daris*, een soort van slang; b. v. *oelĕr daris moedik taloi kĕroeng*

běněng di rěkoeng soetra, pěnoetar adat han maté ngon misě rinong bahlé loen djak toeng koelat Lamtěba, (Atj. pantoen) de slang *daris* gaat langs den rivieroever stroomopwaarts met een gedraaiden zijden draad aan haar hals; als ge niet sterft tengevolge der snorharen van den tijger, ga ik paddestoelen te Lamteba halen.

داس **das**, pit van een lamp.

داسه **dasah**, rustig, kalm, vergenoegd, op zijn gemak, in vrede, tevreden.

داغ **dang**, toestel om het touw op te houden bij het touwdraaien.

داغ۲ I. **dang-dang**, wachten doch slechts een oogenblik tijds; b. v. *dang-dang oeloen pikir*, wacht even tot ik er over heb nagedacht.

II. **dang-dang**, geschenken die men bij zwangerschap aanbiedt; *dang-dang masak*, wanneer het geschenk in spijzen; *dang-dang měntah*, wanneer het uit kontanten bestaat.

III. **dang-dang**, terwijl, gedurende, inmiddels, ondertusschen, intusschen.

دافور **dapoer**, stookplaats, keuken.

داک I. **dak**, behoeftig, nooddruftig.

II. **dak**, niet willen rijzen, van meelspijzen.

داگغ **dagang**, vreemdeling, iemand die rondreizende den kost zoekt; *aněk dagang*, de vreemdelingen; *mědagang*, rondreizen.

داگو **dagoe**, het boveneinde van de kiel van een schip.

دالغ **dalang**, een verhaler, een verteller; b. v. *kata dalang ampoenja rawi*, de verteller deed zijn verhaal [?]

دالم I. **dalam**, (voorz.): in, binnen; *di dalam njan*, intusschen.

II. **dalam**, paleis, verblijfplaats van den vorst.

دالو **daloeng**, een groote ondiepe ronde metalen of houten bak.

دالیل **dalil**, zedeles, moraal; b. v. *kata dalang ampoenja rawi njan poeě dalil chabar jang ka*, de verhaler wiens vertelling het was zeide, wat is de zedeles van het gedane verhaal?

دالیم **dalim**, aanspreekwoord voor ouderen broeder.

دالیه **daleh**, op iets duiden, op iets wijzen, verdenking.

دام۲ **dam-dam**, iemands ongeluk zoeken door allerlei mogelijke middelen en daarmede niet ophouden, alvorens het doel bereikt is, iemand voortdurend vervolgen; b. v. *radja ngon radja mědam-dam, těngkoe ngon těngkoe měděngki-děngki orěng kaja ngon orěng kaja měkowěh-kowěh*, (Atj. spreekw.) [vertaling ontbreekt].

دامر **damar**, hars; soorten van hars: — *poetih*; — *batée*; — *kajée*; — *mata mieč*.

دامو **damoh**, een menigte, zeer veel.

دامی I. **dami**, bij, in eeden; *dami Allah*, bij Allah.
II. **dami**, tijdens, toen.

دامی **damé**, vrede; *mědamé prang*, vrede stichten.

دانا **dana**, iemand, die nederig en milddadig is.

دانی **danoi**, het water, dat uit in ontbinding zijnde lijken vloeit.

داو **dawoe**, het uit het water trekken van de riemen of het roer, indien het laatste uit een lange roeispaan bestaat, om ze in de daarvoor vervaardigde plaatsen op te hangen.

داود **daoed**, David, mannelijke persoonseigennaam.

داوی **dawé**, dun metaaldraad; *soewět dawé*, een metaaldraad uittrekken.

داهشه **dahsjah**, verbazend, ontzettend, verbaasd.

داهگا **dahaga**, dorst.

دبر **dabar**, popelen van het hart.

دت **dět**, eene vischsoort die in lagunes wordt aangetroffen. Soorten van *dět* zijn: — *minjěk*, — *goeda*, — *měho*.

ددا **děda**, verhit.

ددا۲غ **dadang-dadang**, in den tijd van, gedurende.

ددق **dědaḳ**, zemelen; in 't algemeen alles wat er overblijft van producten, die men door stampen van hun buitenste omhulsel ontdoet; — *padi*, rijstschil; — *kahawa*, koffieschil; — *lada*, peperschil.

درا **dra**, geeselen, geeselslagen toedienen; b. v. *tělěs njan nědra sibědawi limong rětoes kali*, daarna liet hij den vagebond 500 geeselslagen toedienen.

درب **drěb**, volledig gekleed zonder dat een kleedingstuk ontbreekt, uitgerust; b. v. *soi djěh djak djingoei pěkajan ᵓoh drěb ban saboh badan*, wie gaat daarginds zoo gekleed dat er geen kleedingstuk aan zijn lichaam ontbreekt.

درجة **děrědjat**, rang, graad.

درس **děras**, snel van gang, stroom, wind, menschen, dieren, schepen enz.

درغ **děrang**, zaadkorrels;
b. v. *Leheé rětoes ban aněk děrang*
Soekeé Tjoet Sandang ban djira halěba

Soekée Toek Batée na batjoet-batjoet
Soekeé imam pĕt jang gok-gok doennja
(Atj. spreekw. betreffende de Atjehsche stammen)
De (stam) der driehonderd is (talrijk) gelijk de zaadkorrels.
De Stam Tjoet-Sandang is (talrijk) gelijk het anijszaad.
De Stam Toek Batée is slechts gering in aantal.
De Stam der vier Imams doet de wereld schudden.

دروب **drob**, grijpen, vatten, arresteeren, in hechtenis nemen.

دروس **dĕroes**, aanslaan, blaffen van honden, bassen; *asée dĕmĕroes*, een blaffende hond.

دروع **dĕroeng**, wordt van dieren gezegd, die om het een of ander te verrichten hunne voorpooten ombuigen, waardoor hun achterlijf zich boven het voorlijf verheft; b. v. *gadjah dĕroeng*, de olifant buigt de voorpooten.

دروی **droi**, zelf, zichzelf, in eigen persoon; *droi loen* of *droi koe*, ik, ik zelf, mijn persoon; *sidroi*, zelf, op zichzelf, uit zichzelf; wordt ook als samengesteld telwoord gebezigd, om de eenheid uit te drukken; *sidroi gob*, een mensch; *lakée droi*, iets voor zich zelf verzoeken; *sabĕ kĕdroi*, onder elkander.

دروين **droinĕ**, gij, pers. voornw. 2e pers. enk. in de beschaafde spreektaal gebezigd. Voor den 2en persoon bezigt men ook *droitĕ* en *droikĕ*. *Droinĕ* tegen meerderen en ouderen. *Droitĕ* tegen personen van den zelfden rang in de gemeenzame spreektaal. *Droikĕ* tegen geringen en jongeren. Van hoofden sprekende zegt men *tĕkoe*. Ook *toean* wordt gebezigd.

درهم **dĕrham**, eene kleine gouden Atj. munt, ter waarde van 2 pilaarmatten.

درهيم **dĕrĕhim**, gewoonte, gebruik, instelling; b. v. *mĕnan ʿadat dĕrĕhim doennja*, aldus zijn de gewoonten en gebruiken der wereld. Synoniem met *ʿadat* en *rĕsam*.

دريغ **dĕring**, iemand met zijne schouders op zij of van den weg loopen, indien men naast hem loopt, of achter hem komt aanloopen.

دريين **dĕriĕn**, de doerianvrucht.

دس **dĕs**, duidelijk zien, zichtbaar zijn, met het gezicht herkennen; b. v. *dĕs tĕhat lĕmah orĕng moeprang di sinoi*, het is duidelijk te zien, dat men hier aan het vechten is geweest.

دسفدس **daspĕdas**, venkel.

دستور **dastoer**, regeling, rangschikking.

دعا **doâ**, gebed; *mĕdoâ*, bidden.

دعوا **dâwa**, klacht, rechtsvordering; *mědâwa*, beschuldigen, ook aanspraak maken op iets.

دعوة **dâwĕt**, inkt; *plok dâwĕt*, inktkoker.

دغ۲ **dang-dang**, zie داغ۲ **dang-dang**.

دغدی **dangdi**, een soort van luit.

دغر **dĕngor**, hooren, vernemen; *pĕdĕngor*, hooren.

دغکغ **dĕngkang**, *dĕngkang-dĕngkang*, afsnauwen, op ruwe wijze iemand toespreken, met elkaâr twisten. Synoniem met *dĕhoet*.

دغکی **dĕngki**, verraad, op verraad zinnen, bedrog.

دغکیغ **dĕngkĕng**, zie دغکغ *dĕngkang*; *mĕdĕngkĕng soewara*, iemand met ruwe stem toespreken.

دغن **dĕngon**, met, vergezellen; wordt op verschillende wijzen vertaald; — *hana sapoeĕ*, zonder iets; — *pĕrĕntah*, op last; — *hoekoem*, volgens het vonnis, — *sidroi loen*, alleen.

دغوغ **dĕngong**, een brommend geluid voortbrengen, zooals een bromtol of een hevige wind; brommen, gonzen.

دغیق **dĕngĕḳ**, onbewoond; b. v. *roemâh njan singab tĕhat orĕng hana mĕdĕngĕk mĕng sidroi*, dit huis is zeer eenzaam, het is door niemand bewoond.

دفا **dĕpa**, vadem. Men onderscheidt de gewone *dĕpa*, den afstand der vingertoppen bij de uitgestrekte armen en de *dĕpa mĕnara*, bij landbouwers in gebruik, den afstand, wanneer men schuins staat, van den vingertop des uitgestrekten arms tot aan de teen van het uitgestrekte andere been.

دفتر **daftar**, register, journaal.

دق **dĕḳ**, hongerig, honger; b. v. *prĕoet koe dĕḳ boer hana lé*, ik heb honger, is er geen rijst meer.

دکو **dĕkoe**, *awih dĕkoe*, een rotansoort, waarvan men stokken en stelen voor lansen maakt.

دل **dĕl**, ondiep, laag van water; b. v. *dĕl ijĕr lam kĕroeng*, het water is laag in de rivier.

دمب **dĕmab**, met borst en buik lang uit op den grond liggen, om op zijn vijand te loeren en hem te overvallen. Het plat der handen brengt men bij die positie aan de borsten, om spoedig te kunnen opstaan; b. v. *dĕmab lagée paroi kĕnong kawi*, lang uit op den grond liggen als een *paroi*-visch, door een haak getroffen.

دمبا **dĕmba**, hopen, verwachten; b. v. *poeĕ loen dĕmba loen mĕkawin ngon gata harta han roepa tan bangsa han*, wat heb ik te verwachten? ik huwde met u terwijl ge noch

goederen noch een goed uiterlijk noch adel bezat; *poeë loen dëmba bak oenta adat bak goeda na tjit boelée, poeë loen dëmba bak gata adat bak orëng kaja na tjit meng bée*, (Atj. spreekw.) [vertaling ontbreekt].

دمفيغ **damping**, nabijzijnd, bestendig in de nabijheid van iemand zijn; *tsahbat damping*, een boezemvriend.

دمفيک **dëmpik**, met luider stemme schreeuwen; b. v. *dëmpik soewara hana tëdoh tamtsil goeroh di adara*, zonder ophouden met luider stemme schreeuwen even als de donder in de lucht.

دمم **dëmam**, koorts; — *koera*, koorts met opzetting van de milt; — *panës*, heete koorts; — *kapijalau*, heete koortsen, die met huiveringen aanvangen; — *sampong*, geelzucht.

دميدن **damidën**, spin. Voorts nog *ramidën* en *lamidën* in de spreektaal in gebruik.

دندا **dënda**, boete, geldboete.

دندغ **dëndang**, soort van wilde eend of duiker; b. v. *kée idjar gata bée dëndang mëaměk*, de geur van uw kleed is gelijk aan den geur van een duiker, die jongen heeft.

دندغ **dëndang**, een soort van gezang, *mëdëndang*, dendangs zingen.

دندم **dëndam**, heimwee, sterk verlangen: *rindoe dëndam*, weemoed en heimwee hebben.

دندن **dandan**, een zeerob. Men kent alleen de slagtanden, die als gevesten van krissen enz. worden bewerkt.

دندايغ **dëndajang**, hofdame, hofjuffer; b. v. *di hadapan doem dëndajang jang mësoebang jang moeda moeda*, ten aanschouwe van (voor) al de hofdames, die oorringen droegen en die jeugdig waren.

دنق **dënaḳ**, kort, breed geschouderd en goed in 't vleesch, gezet, ineengedrongen, van huizen laag.

دنن **dënën**, zich naast iemand nedervlijen; b. v. *bek kamëdënën bak kée kawëh këdëh*, vlijt u niet naast mij neder, scheert u weg. Synoniem met *siné*.

دنيا **doennja**, de wereld, het tegenwoordige leven.

دو I. **doe**, vader. De Pedireezen bezigen dit woord.

II. **doe**, zich in het gras verbergen of in 't bosch schuil houden, om iemand te overvallen.

دوا **doewa**, twee.

دوبی **dobi**, waschman.

دودی **doedoi**, daarna, vervolgens; b. v. *doedoi tapĕgĕdj*, dat moet ge daarna doen; *doedoi nibak njan*, overeenkomende met het Mal. *kĕmoedian dĕri pada itoe.*

دورری **doeroi**, doorn, stekel; *mĕdoeroi* wordt van een weg gezegd, die door roovers onveilig wordt gemaakt; *tring mĕdoeroi*, bamboe doeri.

دوستا **doesta**, liegen, leugen, leugenachtig; b. v. *sidroi pĕntjoeri sangat doesta*, een dief, die zeer loog.

دوسون **doesoen**, een gehucht, doch aan den rand van het bosch; *orĕng doesoen*, iemand van onbeschaafde manieren, doch onbeschaafd uit onwetendheid, dien men zijn gebrek aan wellevendheid daarom niet kwalijk neemt.

دوسين **dosin** of **losin**, dozijn, een twaalftal.

دوشا **déausja**, zonde, misdaad, schuld; *mĕdéausja*, zondigen tegen meerderen en God.

دوغ **dong**, opstaan, oprijzen, staan; *dong bak tjot*, recht overeind staan; *pĕdong alam*, zijn standaard planten; *pĕdong daâwa*, een klacht voorbrengen.

دوغ۲ **dong-dong**, iets op den rug dragen; b. v. *poeĕ tadongdong di likoet gata*, wat draagt ge op uw rug?

دوغون **doengon**, een harde houtsoort, waarvan het hout wordt gebezigd voor de spanten van een prauw.

دوق **doeḳ**, zitten, gezeten zijn, gaan zitten.

دوقما **doḳma**, een groote gouden, zelden zilveren, knoop, die door de Atjehers aan den hals van hun baadje wordt gedragen.

دوک **dok**, in zwijm vallen tengevolge van een inwendige gewaarwording.

دوکا **doeka**, smart, droefheid; *doeka tjita*, zielesmart.

دوکة **doekat**, losbandig, zich aan zeden, wetten noch gewoonten storen.

دوکوغ **doekoeng**, levende wezens op den arm dragen. Synoniem met *tingkoel.*

دوگل I. **doegal**, peilen; *bateé* —, peillood; *taloi* —, loodlijn, loodtouw; *mĕdoegal-doegal*, peilen.

II. **doegal**, pootstok.

دول۲ **doel-doel**, gebak van rijstemeel, suiker en geraspte kokosnoot.

دول **doewĕl**, nok van een huis.

دولة **déaulat**, sire, majesteit, ook: ja sire.

goederen noch een goed uiterl
dĕmba bak oenta adat bak
dĕmba bak gata adat bak or
spreekw.) [vertaling ontbreek

دمفيڠ **damping**, nabijzijnd, be
iemand zijn; *tsahbat dampi*

دمفيک **dĕmpik**, met luider st
soewara hana tĕdoh tamt
houden met luider stemm
in de lucht.

دمم **dĕmam**, koorts; — *l*
milt; — *panĕs*, heete
die met huiveringen a

دميدن **damidĕn**, spin. V
spreektaal in gebrui

دندا **dĕnda**, boete, ge

دندڠ **dĕndang**, soort
gata bée dĕndang
aan den geur va

دندڠ **dĕndang**, een
zingen.

دندم **dĕndam**, hei
moed en heim

دندن **dandan**,
die als geve

دندايڠ **dĕndajan**
dĕndajang
van (voor
jeugdig w

دنق **dĕnaḳ**,
gezet, i

دنن **dĕnĕn**
dĕnĕn
scheer

دنپا **doe**
دو I. **doe**
II. **doe**
honc

دوا **doe**
دوبی

...n een
...eel het
...eef zooveel
...wat ook

...van zwellingen;
...mijn been is zoo

...grond slepen, eigenlijk
...van rijst, die men ver-
...korrels op den grond val-

...en.

...pen: b. v. *orĕng njan mĕdĕhap-*
...na jang soesah atawa djid kĕmĕ-
...chabar, die man loopt hard, wat
...al er een ongeluk gebeuren; vraag
...hand is.

...: — *...mo*, een rundhalster; — *kĕbĕ*, een
...*...ng*, een geitentouw.

...elijke persoonseigennaam.
...ak-dehoḳ, het zingen van water, dat gekookt
...*...a djoer bak dapoer dĕhaḳ-dĕhoḳ sari*,
...van de groente is reeds in de keuken aan het
...(daar) het water reeds zingt. Men zegt ook
...
...boomtak.

...afsnauwen, op ruwe wijze iemand toespreken;
...*...soewara gata mĕdĕhoet-dĕhoet tĕhat*, waarom spreekt
...op zulk een ruwe wijze toe? Synoniem met *dĕngkang*.

دهوهٔ **dĕhot-dĕhot** of **dĕhĕt-dĕhĕt**, trippelen van een paard.

دهوق **dĕhooḳ**, ooievaar.

دهول **dĕhoel**, asch, stof. Synoniem met *abée*.

دهوهٔ **dĕhoh-dĕhoh**, iets onder den arm dragen, waarvan men den inhoud niet kan herkennen. Synoniem met *tĕhoh-tĕhoh*.

دهی **dĕhoi**, voorhoofd.

دیرهٔ **dairah**, grondgebied, omtrek; — *nanggroi*, omtrek van een plaats.

دی I. **di**, titel, dien men aan de kinderen van het mannelijk geslacht van *sejjids* geeft; b. v. *di Moelik*.

II. **di**, voorz. van, te. Komt veel in verbindingen voor: *di nab* en *di kĕ*, voor; *di likoet*, achter; *di gob*, voor de menschen; *di loen*, wat mij betreft; b. v. *di loen koe karang ngon bhasa droi*, wat mij betreft, ik stel het in mijne eigene taal.

دیا I. **daja**, list, bedrog, verschalken, bedriegen; b. v. *koe tipée saboh daja*, ik zal (hem) door een list bedriegen. Ook naam van een Atj. landstreek, genaamd: *tipeé daja*, omdat in die streek zoovele bedriegers en oplichters worden aangetroffen.

II. **daja**, *barat* —, zuidwesten; *selatan* —, zuid-zuid-west; *barat-barat* —, west-zuid-west.

دیت **dit**, weinig, gering, klein; b. v. *dit tĕhat gadji loen*, zeer gering is mijn loon. Synoniem met *mĭĕt*.

دیت **dĕt**, dek van een vaartuig.

دیٚت **diĕt**, bloedprijs.

دیری **diri**, *diri roemåh*, de korte balk tusschen de schraagbalken van het dak van een huis.

دیس **disa**, dorp.

دیغ **dajang**, gezelschapsdame, vrouwelijke volgeling, kamenier [vergel. دندایع].

دیف‌ **dip-dip**, [oningevuld].

دیق **deḳ**, borsten eener vrouw in de taal der bovenstreken (*toenong*).

دیق **diḳ**, woord waarmede jongere broeders worden aangeroepen of aangesproken.

دیلو **dilée**, voor, vooruit, eerder, eerst, de vorige; *bak djamĕn dilée*, in vroeger tijd; *bek dilée*, nog niet.

دولغ . ...andelaar.

دولی ...ng met *hina* gebruikt; *hina* ... gering.

دوم ... *tjoeba dindĕng ĕntjin gata* ...*ja*, vergelijk eens uw ring

دوم ... ien meesten glans?

...uk dat de Atjehers slechts uit

... het Atj. de naam van Hindostan.

...ats en poëzie.

...n godin; *boeroeng diwata*, para-

... tijd, ten tijde.

... gordijndamast; *masroe diwangga*; ...ijndamast.

... komt niet afzonderlijk, doch in samen- ... *kĕdĕh*, derwaarts, daarginds; *bĕlah* ... kant; *nĕdĕh*, aan dezen kant.

..., bidkapel. Synoniem met *dzéjah*.

ذ

... van iets; b. v. in *bismillah alrahman al-* ... *isim jang saboh dzat* is *dzat* het wezen

... dankbaar, inzonderheid jegens God.

... lid van menschen of dieren.

... plichtigen van den Mohammedaanschen staat.

... naam *dzoe'l karnain*, bijnaam van Alexan- ... de man met de twee horens.

... kennis geraken bij het doen van *dikir's*

... **'l hidjah**, de 12e maand van het Moh. jaar.

... **'lka'idah**, de 11e maand van het Moh. jaar.

... geest, verstand, talent.

... de bekende godsdienstoefeningen, die vooral door ... gehouden worden, bestaande in het reciteeren ... litanieën, begeleid door lichaamsbewegingen, enz.

ر

راب **rab**, nabij, bijna; *rab rĕbah*, het vallen nabij; *rab mĕtĕ-mĕng*, bijna verkregen.

رابا **raba**, bevoelen, betasten in het duister of van een blinde, ook verdwalen; *sisat mĕraba-raba*, geheel en al verdwaald zijn. Synoniem met *gĕr*.

رابطة **rabithah**, band.

رابق **rabaḳ**, een oude ligmat versnijden tot een matje voor het hoofd.

رابو [ربوع] **raboe**, *oroi raboe*, Woensdag, wordt ook als eigennaam gebezigd.

رابو **rabo**, het riet, dat langs de rivieroevers groeit.

رابوڤ **raboeḳ**, zwam, tondel; — *djoek*, zwam van den *arĕng*; — *oer*, zwam van den klapper; — *kajée*, molm van hout.

رابوتوڤ **raboeĕtoeĕ**, onrustig, nu dit en dan weêr dat; b. v. *bĕk tapĕra-boeĕtoeĕ obat taboh sapoeĕ-sapoeĕ*, gebruik toch niet op uw wond nu dit en dan weêr dat geneesmiddel, doch leg er één geneesmiddel op.

رابوغ **rabong**, eene zijde van een huis.

رابون **raboen**, bladeren roosteren om rook te verwekken; *il-mée pĕraboen*, de kunst om iemands oogen te benevelen.

رابى **rabé**, grazen, weiden; b. v. *loen djak rabé lĕmo oe blang*, ik laat mijn rund op het rijstveld grazen.

رابيت **rabit**, scheur in een kleedingstuk of in het vleesch door doornen veroorzaakt; *mĕrabit idjar*, zijn kleedingstuk door een doorn scheuren; *mĕrabit asoi*, het vleesch door een doorn scheuren.

راتا **rata**, vlak, effen, gelijk, zonder onderscheid; *pĕrata*, effen schaven.

راتب **ratab**, gelijk maken van een omheining.

راتب **ratĕb**, aanleggen, aangaan; *ratĕb djib-djib lĕhoek*, aan iedere baai aanleggen.

راتو **ratée**, bij tusschenpoozen stompzinnig.

راتة **ratah**, geen rijst, doch slechts de toespijzen daarvan, zoo als vleesch, visch, groenten enz. eten; *mĕratah engkoet*, niets dan visch eten.

راتيب **ratib**, het voortdurend (tot uitputting toe) opzeggen van zekere godsdienstige formulen. De verschillende wijzen waarop dit plaats heeft, heeten: — *rapail*, het opzeggen der geloofsbelijdenis met begeleiding der *rĕpana* en *rapail* [Rafe'i?] waarbij men zijne lichaamsdeelen met een ijzeren priem doorboort; — *sĕdati*, het opzeggen dier woorden, terwijl *sĕdatis* (kleine dansjongens) dansen; — *saman* [*Sammân*], het opzeggen van die woorden zittende en met hoofd en handen beweging makende; — *mĕsĕkat*, het opzeggen van die woorden knielende en het bovenlijf bewegende; — *minsar*, het opzeggen van die woorden rechtopstaande en een zagend geluid nabootsende.

راجب **radjab**, de 7e maand van het Moh. jaar.

راجم **radjam**, steeniging. In Atjeh als volgt ten uitvoer gelegd: wanneer de schuldige een man is, wordt hij vooraf tot aan zijne heupen, indien het eene vrouw is, tot aan hare borsten in den grond begraven.

راجوت **radjoet**, een geknoopt netje, waarin men uien, gambir, enz. in de *kĕdai's* ten verkoop hangt.

راجاولي **radjawali**, *tjitjim* of *siwa radjawali*, een soort van arend.

راجه **radjah**, het wegblazen van ziekten, nadat een gebedsformulier is opgezegd. Synoniem met *tangkal*.

راچون **ratjoen**, gift, vergift. Synoniem met *toeba*.

رادق **radaḳ**, met een lang en puntig voorwerp naar iets steken, zooals met een lans of piek.

راس **rasa**, smaak van iets, gevoel, gewaarwording, smaak; *mĕrasa*, iets proeven, van gevoelen zijn. Ook رسا geschreven.

راستوڠ **rastoeng** of **rastoem**, booze zweren in den neus.

راسڠ **rasĕng**, iemand, die jong van jaren doch oud van uiterlijk is; *padé rasĕng*, een padi-soort.

راسوك **rasoek**, pennen van hout, bamboe, enz. waarmeê men de *atap* vaststeekt.

راسوّل [رسول] **rasoel**, gezant (Gods).

راسى I. **rasi**, goed, geschikt. Ook van geneesmiddelen, waarvan men bij ondervinding de goede uitwerking kent.

II. **rasi**, een naam geven, benoemen.

راسيا **rasia**, **roesia** of **rahsia**, geheim.

راعى **râi**, bijdragen, om iets gezamenlijk tot stand te brengen.

راڠ **rang**, tusschenstijlen, die op de dwarsbalken rusten.

راڠكاين **rangkajan**, geraamte van een huis, vaartuig of vlieger; — *gĕlajang*, geraamte van een vlieger.

راڠكب **rangkab**, *rangkab manok*, een kippenloop; — *ĕngkoet*, een soort van fuik, waarin men bladeren doet en die men in 't water nederlaat om visch te vangen.

راڠكڠ **rangkang**, een hut, ladanghuisje.

راڠكم **rangkĕm**, versperring van doornachtige voorwerpen zooals van *tring mĕdoeroi*, bamboe doeri.

راڠكس I. **ranggas**, ontbladerd, van boomen, ijl, wijd uiteen; *ranggas boengong idjar*, kain, waarvan de bloemen ver uit elkaâr liggen.

II. **ranggas**, een eiland bij Rigas.

III. **ranggas**, een eetbare groote zeevisch van de soort *rapĕng*.

IV. **ranggas**, *papĕn ranggas*, roerplank of stuurplank bij prauwen.

راڠكم [oningevuld].

راڠكوڠ **roenggong**, een dubbele zeevischangel, uit een buffelhoorn vervaardigd.

راڠكوى **ranggoei**, met een mes schaven.

راڠوى **rangoi**, iets, wat in de zon gedroogd of wat gebakken is en dientengevolge licht verbrokkelt.

راڤت **rapat**, dicht, goed sluitend van timmerwerk; *pĕrapat*, iets naderen, benaderen.

راڤڠ **rapĕng**, een soort van eetbaren zeevisch.

راڤوك **rafoek**, een soort van schurft.

راڤايل **rapail**, een tamboerijn, kleine ronde handtrom. Synoniem met *rĕpana* [vergel. onder *ratib*].

راقسا **rakṣa**, kwikzilver.

راقساس **rakṣasa**, reus, tevens booze geest.

راقنا **rakṇa**, juweelen.

راكن **rakan**, volgeling, medegezel, deelgenoot, vennoot.

راكوة **rakot**, eene vaste hand hebben.

راكوة٢ **rakoet-rakoet**, niet eerlijk zijn, draaien.

راكيبة **rakibah**, het plaatsen van een woord, waarmede een geschreven blad begint, onder het voorgaande blad bij wijze van bladwachter.

راكية **rakit**, een vlot.

راگا **raga**, teenen mand of korf; — *nalĕng*, grasmand, — *ĕng-koet*, vischmand.

راكم **ragam**, kuur, luim, wijs, kleur, tint [vergel. ركم].

راكو **ragoe** of **rigoe**, verward, in de war, verliefd; *ragoe pikir*, verward denken.

راكوى **ragoi** I. gist, zuurdeeg; *ragoi tapĕ*, gist voor gekookte rijst.

II. **ragoi**, gestreept van goed.

راكهوى **raghoi**, tam, van vogels.

رام **ram**, *bak ram*, een soort van boom met kleine zwarte eetbare vruchten.

رامبت **rambat**, soort van middengalerij in de Atj. woningen, hooger dan voor- en achtergalerij.

رامباتو **rambatoe** of **lambatoe**, de groote roodachtig grijze boschduif.

رامبغ **rambang**, op goed geluk af, in 't wild, luk of raak.

رامبو I. **rambée**, naam van een eetbaren zeevisch; soorten van dien visch: — *titik*, — *boedjoer*, — *boeloeh*, — *oenpanas*, — *hadji*, — *hitam*.

II. **rambée**, *rambée boeboeng*, het uiteinde van een dak.

III. **rambée**, *rambeé idjar*, de lappen, die van een stof verschieten.

رامبو **ramboe**, een meetlijn, meettouw.

رامبوة **ramboet**, *boh ramboet*, de ramboetanvrucht.

رامبوغ **rambong**, *gĕtah rambong*, bij de Maleiers onder den naam van *gĕta kadjai* bekend. De zuivere *gĕtah pĕrtjah*.

رامس **ramas**, kneden, uitpersen.

رامڤس **rampas**, iemand met geweld zijne goederen ontnemen.

رامڤغ **rampang**, broos, bros, brokkelig, sprokkelig van metalen.

رامڤك **rampak**, breedgetakt; b. v. *rampak siroe di tandjong*, *tĕmpat sanak jang djan oroi raja*, *ikal di sapal ban sarang boeroeng*, *Sinjak di gampong mĕhat ka gob ba*, (Atj. pantoen) (zoo zeker als) de breedgetakte siroeboom op den hoek de plaats (is) waar de bekkens hangen op den feestdag, (zoo zeker als) de armband aan den bovenarm gelijkt op een *Salangane*-nest, zoo zeker is het dat men *Sinjak* (de beminde) uit de kampong heeft weggevoerd.

رامڤكوى **rampagoi**, pinangschaar, ook schaar om heggen te knippen. Synoniem met *katjĕhib*.

رامفوس **rampoes**, koopziek, koopgraag, ook van een lamp, die te veel olie verbruikt.

رامفون **rampon**, eene macédoine van groenten.

رامفونی **rampoené**, de groene boschduif.

رامفی **rampoi**, *boengong rampoi*, verschillende soorten van bloemen fijn gesneden en onder elkaâr gemengd.

رامفیغ **ramping**, slank en tenger van gestalte, doorzichtig, van stoffen.

رامفیه I. **rampih**, kneuzen; b. v. *Si Poelan kĕnong anĕk bĕdil bak takoeĕ hana tĕhat mĕrampih batjoet*, N. N. is door een geweerkogel in zijn hals getroffen, doch is slechts een weinig gekneusd.

II. **rampih**, een omheining van heesters snoeien.

رامل **ramal**, zakdoek.

رامن **raman**, mannelijke persoonseigennaam.

رامه **ramah**, kennen, in kennis, familiaar zijn met iemand.

رامی I. **ramé**, levendig, met velen samen zijn.

II. **ramé**, naam van een vruchtboom met eetbare rinsche vruchten.

رامیدن **ramidĕn**, spin. Synoniem met *damidĕn* en *lamidĕn*.

رامیّن **ramiĕn**, zich in optocht of met zijn velen ergens heen begeven om aan een feestmaal deel te nemen; b. v. *singâh gĕtanjoi tadjak meramiĕn oe pasir*, morgen gaan wij met zijn velen naar het strand om aan een feestmaal deel te nemen [verg. رامی].

رانا **rana**, *mĕrana*, doodziek, op den dood af ziek zijn; b. v. *sakit loen boelĕn dilée ᵓoh mĕrana*, ik was de vorige maand op den dood af ziek.

رانب **ranab**, nederhangen of nederbuigen van padihalmen en hoogstaand gras. Wordt ook gebezigd van boomen, die omgewaaid of geveld zijn.

رانتم I. **rantam**, met zijn velen iets doen of ondernemen, gezamenlijk eene som bijeenbrengen.

II. **rantam**, keuvelen, babbelen. Synoniem met *tjĕrĕk* en *rĕpoen*.

رانتو **rantau**, onbewoonde kuststreek; in het algemeen onbewoonde landstreek; *mĕrantau*, reizen, rondtrekken.

رانتی **ranté**, ketting; *ranté boei*, een stuk gedraaid ijzer, dat zich in den mond van varkens bevindt en waarvan het bezit iemand onkwetsbaar maakt.

راکا ... wijgen, sprokkelhout.

راکم ... ook klieven der baren.

راکو ... vat in het antwoorden.

... eigenlijk een soort van

کوی ... deelte van een stroom.

... lijn staan of zitten.

... die men in 't hout drijft.

وی ... op een slijpsteen.

رام ... stoken.

... scherp.

... dolk.

... zeekreeft.

... braden in olie of vet.

... indompelen, indoopen.

... haamd maken door het uitschreeuwen

... landoek], *kamĕng randoek*, een bok.

... zijn velen oplichten; b. v. *Si Poelan* ... *di pĕkan gĕrandé gĕpoewoi oe gam-* ... zooeven is hij op de markt gevallen, ... zijn velen opgelicht en naar de kam-

... sirih. Soorten van sirih: — *sĕlasi*, — *dja-* ... *oedĕng*.

... sterk gekleurd, van stoffen.

... volkomen, in den zin van rijp.

... dunne zijden stof.

... gordijnengoed; *kĕlĕmboe rawa*, een gazen gordijn.

... bewerken door er spaanders af te snijden, *pĕ-* ... sidus doen bewerken.

... verzinnen, verdichten.

... overal inloopen, aanleggen.

... hard en langgerekt roepen, de stem verheffen ... het maanblaffen van honden.

... angstig, ongerust, ongedurig.

... een soort van haspel bij het weven van zijden ... ook een kleine houten vork, waarmede men iets ...

راوی **rawi**, verhaal[?] b. v. *kata dalang ampoenja rawi*, de verteller wiens verhaal het was zeide.

راهو **rahoe**, gezwel, buil.

راهوب **rahoeb**, met de hand over het gezicht strijken.

رایا **raja**, groot, aanzienlijk, uitgebreid. Synoniem met *rajĕk*.

رایس **raïs**, gezamenlijk eten.

رایک **rajĕk**, groot, uitgebreid, aanzienlijk. Synoniem met *raja*.

رءت **rĕĕt**, touw of garen stuk trekken.

رئه **rĕah**, buiten adem, naar adem snakken, afgemat, vermoeid; afmatten, vermoeien.

ربع الاخر **rabi 'oel achir**, 4e maand van het Moh. jaar.

ربع الاول **rabi 'oel awal**, 3e maand van het Moh. jaar.

ربن **rĕban**, een soort van vogelkooi, waarin men een lokvogel plaatst, om vogels te vangen.

ربوء **raboeḳ** zie رابوء **raboeḳ**.

ربوة **rĕboet**, iemand op weg, te land of ter zee met geweld zijne goederen ontnemen, rooven; *orĕng mĕrĕboet*, roovers.

ربوس **rĕboes**, koken.

ربوغ **rĕboeng**, uitspruitsels van bamboe of kala, pisang, suikerriet, *alang-alang* enz.

ربوه ربه **rĕboh-rĕbah**, het zonder ophouden vloeien der tranen; b. v. *rĕboh-rĕbah ngon ijĕr mata*, zijne tranen vloeiden zonder ophouden. Synoniem met *rĕdjoeh-rĕdjah*, *boh-bah* en *djoh-djah*.

ربه **rĕbah**, omvallen, neêrvallen, neêrhangen. Ook hangende, van de borsten eener vrouw.

ربی **rabbi**, mijn Heer (van God).

رتب **rĕtĕb**, zie راتب **ratĕb**.

رتق **rĕtaḳ**, gebarsten, barst van porselein, glas, aardewerk en messen.

رتق **rĕtĕḳ**, algemeene naam voor peulvrucht; *rĕtĕḳ lĕk*, eene kleine peulvrucht in 't wild groeiende met driekantig blad, zoo genaamd omdat de tortelduif (*lĕk*) die als voedsel bezigt; b. v. *rĕtĕḳ lĕk jang hidjan oen rĕtĕḳ loeloen katjang kĕlisa ʾoh mĕroempok adé dĕngon loen mĕsing tanglong di gampong tjina*, (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt]; *rĕtĕḳ loeloen*, de gewone *katjang*.

رتوق **retoḳ**, langzame beweging, zoo als loopen waartoe men na herstel eener zware ziekte zich in staat gevoelt; b. v.

loen sakit baroi han ik loen djak saho, tětapi droi njoi ik loen rětoḳ batjoet-batjoet, ik was gisteren ziek en niet in staat ergens heen te gaan, doch heden voel ik mij sterk om een weinig te loopen.

رتيب **rateb**, zie راتب **ratib.**

رتيق **rětiḳ**, zich uitrekken; b. v. *rětiḳ droi na měng tělěpos kěrawat*, rek u uit opdat uwe samengetrokken (spieren) los worden.

رجا **radja**, vorst, koning, hoofd, heerscher; de heer van 't kaartspel; — *moeda*, troonsopvolger, onderkoning; — *inong*, vorstin; *aněk* —, vorstenkind, prins; b. v. *soi ta měradja*, wie is uw koning. In schriften vindt men *chěradjěn* of *kěradjaăn* voor koninkrijk, doch dit woord is van de Mal. overgenomen.

رجغ **rědjang**, spoedig, vlug, snel.

رجن **rědjan**, de koude pis hebben, telkens zijne urine loozen; van kippen: loslijvigheid; b. v. *gata karědjan siat-siat djak těk*, hebt gij de koude pis, elk oogenblik gaat ge wateren.

رجاودغ **radja-oeděng**, een soort van vogel die zich met garnalen voedt.

رجاوردى **radjawardi**, lazuursteen.

رجوڠرجه **rědjoeh-rědjah**, zie ربوڠربه **rěboh-rěbah.**

رحمن **rahman**, barmhartig (van Allah).

رحيم **rahim**, mededoogend (van Allah).

رد **rěda**, bedaard, van wind, regen en hartstochten; ook het geleidelijk zachter worden van geluiden, het geleidelijk afnemen van cholera en pokken.

رددب **rěděb**, de dadapboom; soorten van dadapboomen: — *boentar*, — *mědoeroi*, — *sangkoeloes.*

ردو **rědée**, donker, duister van de maan; b. v. *rědée boelěn malam njoi*, de maan is dezen avond duister.

ردوک **rědoek**, betrokken, regenachtig, van de lucht; b. v. *di toenong rědoek těhat kadang singåh těka ijěr raja*, in de bovenstreken ziet het er zeer betrokken uit, wellicht dat morgen eene overstrooming komt.

ردوم **rědom**, donker, somber.

رزقى **razeḳi**, levensmiddelen, levensonderhoud.

رسب I. **rěsab**, zweeten, van porcelein of aardewerk.
II. **rěsab**, van kleur veranderen, kleuren van menschen.

رسق **rĕsaḳ**, naam van een boom, die goed en duurzaam hout levert.

رسم **rĕsam**, gewoonte, gebruik; — *nanggroi*, de gewoonte eener plaats; — *orĕng*, de gewoonte der menschen.

رسواۏ **rĕsoewat**, [eig. ۏرشو], geld dienende om iemand om te koopen; b. v. *rĕsoewat han nĕtoeng*, hij liet zich niet door geld omkoopen.

رعيۃ **râjat**, onderdaan, onderhoorige.

رڠ **rĕng**, zie چرڠ **tjĕrĕng**.

رڠت **rĕngat**, breuk, een kleine scheur, geringe barst in porselein, glas, aardewerk en messen.

رڠكن **rĕngkan**, een soort van vlechtwerk, waarop men potten enz. plaatst, om zich niet te verbranden of vuil te maken.

رڠكہ۲ **rĕngkah-rĕngkah**, een soort van zwartharigen aap.

ڠكس **rĕnggas**, babbelen, snappen, veel en sterk praten.

رڠكڠ **rĕnggang**, wijd uit elkander, niet dicht.

رڠكوۃ **rĕnggoet**, wuiven, heen en weêr slingeren, schommelen, van boomen door den wind of van opstaande boomstammen in 't water door den stroom.

رڠى **rĕngé**, onaangename, doch niet doordringende reuk.

رڠيت **rĕngit**, een soort van stekende vliegen nog kleiner dan de agas.

رفس **rĕpas**, *mĕrĕpas*, worstelen. Synoniem met *lho*.

رفڠ **rĕpang**, horizontaal afgesneden, van hout enz.; gevijld, van de tanden.

رفنا **rĕpana**, tamboerijn, kleine ronde handtrom. Synoniem met *rĕpail*.

رفوك **rĕpoek**, voorspoedig opgroeien, van kinderen; b. v. *rĕpoek tĕhat Si Poelan rĕdjang rajĕk*, N. N. groeit voorspoedig op, hij is spoedig groot.

رفوہ **rapoeh**, breekbaar, licht brekend, broos, ook knappend van eetwaren, overrijp van padi, zoodat bij het snijden de korrels er uitvallen [vergel. ۏروڠكوق].

رق **rĕḳ**, vlechten; — *taloi*, touw vlechten; — *boengong*, samenvlechten van stelen van bloemen.

رقسى **raḳsi**, geparfumeerd, welriekend; *minjĕk* —, welriekende olie; *bakong* —, geparfumeerde tabak. Synoniem met *ganggang*.

رکعة **rakaât**, buiging (deel van de godsdienstoefening).

رکم **rĕkam**, pijnlijk, pijn, veroorzaakt door het trappen in doorns of door kramp in den buik.

رکوت **rĕkoĕt**, stekelig, vol oneffenheden.

رکوغ **rĕkoeng**, strot, luchtpijp.

رکس I. **rĕkis**, oneffen, niet glad.
II. **rĕkis**, *oĕdĕng rĕkis*, naam eener kleine garnalensoort.

رگم **rĕgam**, de gesloten vuist.

رگم۲ I. **ragam-ragam**, schertsen, iemand met schoone woorden afschepen, met een kluitje in het riet sturen, voor den gek houden.
II. **ragam-ragam**, velerlei, allerlei [vergel. راگم].

رگهق **rĕghaḳ**, het af- of neêrvallen van rijpende vruchten; ook weggemaaid, van menschen, door epidemieën; b. v. *boh dĕriĕn djinoi tĕngâh rĕghaḳ tĕhat sĕroedj*, de doerians zijn thans rijpende en vallen in menigte af.

رگیس **rĕgis** of **rigis**, geruïneerd, van alles ontbloot.

رلا **rĕla**, over den grond slepen; b. v. *bĕk mĕrĕla idjar loen bak tanâh*, sleep mijn kleed niet over den grond.

رلوس **rĕlos**, afbreken, omverhalen, sloopen; ook afbrokkelen, instorten, invallen van bergen, rivieroevers enz.; — *rĕlĕng*, afbrokkelen, van rivieroevers; — *glé*, instorten, van een heuvel.

رلوه **rĕloeh**, naar iets stooten, naar iets steken. Synoniem met *djoetĕhok*.

رلوی **rĕloei**, schaduw, lommer; b. v. *na rĕloei di joeb bak hasan njan*, er is schaduw onder dien hasanboom. Synoniem met *tjĕhĕr*.

رلی **rĕlé**, geheel en al instorten of invallen.

رلیغ **rĕling**, *tebée rĕling*, een zeer harde suikerrietsoort.

رلیغ **rĕléng**, hoog opstaande oevers van een rivier; b. v. *djĕmĕrang pitĕlĕs tĕngoh rĕléng*, aan de overzijde gekomen, besteeg hij den hoog opstaanden oever.

رمبغ **rĕmbang**, juist het doel treffen.

رمبوغ **rĕmboeng**, endeldarm.

رمبون **rĕmboen**, dicht gebladerd, bladrijk.

رمضان **ramĕdlan**, 9e maand van het Moh. jaar; vastenmaand.

رمفن **rĕmpan**, een fiere gang, gepaard aan eene voegzame kleeding, ook schoon marcheeren; b. v. *soi djak djĕh mĕrĕmpan tĕhat lagée oelĕebalang*, wie gaat daarginds met zoo'n fieren gang gelijk een *oelĕebalang*?

رمفه‌ا **rĕmpah-rĕmpah**, kruiden, specerijen.

رمنى **ramĕnĕ**, uitvluchten opperen of te berde brengen. Synoniem met *rĕntih*.

رموڠ **rĕmong**, naam van een eetbaren zeevisch.

رموک **rĕmok**, kort en klein, verbrijzeld, vermorzelen, verbrijzelen.

رميب **rĕmiĕb**, ingedrukt; *hidoeng* —, een ingedrukte neus; *kĕmoeras* —, een ingedrukte donderbus.

رميت **rĕmit**, bijten van visch aan een haak; b. v. *na djitjok ĕngkoet bak kawil gata, djĕrĕmit-rĕmit salĕh njo salĕh kon*, wil de visch zich door uw haak laten vangen, zij bijten; wellicht is het wat, wellicht niets.

رميس **rĕmĕs**, een soort van mossel, die gestoofd wordt gegeten.

رميه **rĕmĕh**, aangenaam, opgeruimd, innemend van uiterlijk.

رنتت **rĕntĕt** (ook **rĕntĕhak**), iets met geweld naar zich toetrekken, een wapen met geweld uit de scheede trekken.

رنتڠ **rĕntang**, in een rij, recht, gespannen, strak, gestrekt houden; b. v. *tadong bak mĕrĕntang*, ge moet recht staan.

رنتق **rĕntaḳ**, aanmoedigen, aanhitsen, aandrijven, ophitsen.

رنته **rĕntah**, merkteekenen in een bosch kappen ter aanduiding, dat men het wenscht te ontginnen.

رنتيه **rĕntih** of **rintih**, uitvluchten opperen of te berde brengen. Synoniem met *ramĕnĕ*.

رنچم **rĕntjam**, op verscheidene plaatsen; *rĕntjam kĕnong tjang*, op verscheidene plaatsen door houwen getroffen zijn.

رندڠ **rĕndang**, gebraden, braden in olie of vet.

رندڠ I. **rindang**, kiel van een vaartuig.
II. **rindang**, breed getakt en dicht gebladerd. Synoniem met *rampat*.

رندم **rĕndam**, weeken, indompelen, indoopen.

رندو **rando**, zie راندو **rando**.

رندو **rindo**, kant, galon, boordsel, franje.

رندى **randé**, zie راندى **randé**.

رنمارن **rĕnmarĕn**, velerhande, allerlei soorten; b. v. *adoi bĕk tadjak dalam hoetĕn lĕ rĕnmarĕn pĕnjakit rimba*, jongere broe-

der, ga niet in het bosch, want allerlei soort ziekten (kunt ge er opdoen).

رنوء **rĕnoeĕ**, *mĕrĕnoeĕ*, iets wat van verre, doch onduidelijk zichtbaar is. Ook *mĕrĕnoi* en *mĕrĕno*, uitgesproken.

رنوغ **rĕnong**, lange staak, om iets naar zich toe te trekken; b. v. *tamita rĕnong ngon sambat djaroi*, *tapĕgĕdj aoek bĕk toetoeng djaroi*, (Atj. spreekw.) zoek een staak om uwe vingers langer te maken, maak een lepel, om uwe vingers niet te branden.

رنيق I. **rĕniḳ**, *boelée rĕniḳ*, de halsvederen van vogels.
II. **rĕniḳ**, glinsterende kleur van olie of klappermelk.

رو **roe**, *boh roe*, een vierkante ring om de uiteinden van een Atj. sirihzak (*boengkoes*) bij elkaâr te houden en waaraan oorpeuters, tandenstokers, enz. hangen.

رو **ro**, uitgieten, uitstorten, wegvloeien.

روبغ **roeběng**, gevlochten of geweven oplegsel; — *tikar*, gevlochten oplegsel van een mat; — *idjar*, geweven oplegsel van een kleed.

روبوه **roeboh**, instorten, invallen.

روبيس **roebis**, minnares.

روبيغ **roebing**, een tijdelijk opstaanden kant aan voorwerpen maken om uitstorting te voorkomen, aan vaartuigen om het inslaan der golven tegen te gaan.

روبيک **roebik**, naam van den wilden kapasboom.

روت **roeĕt**, stijf binden, stijf vastbinden; b. v. *taroewĕt sĕloewĕr*, bind uw broek vast.

روت **rot** of **rĕt**, vreten, voedsel nuttigen van dieren; b. v. *goeda rot naléng*, het paard vreet gras.

روه **roewat** of **riwat**, knevelen, afpersen, uitzuigen, knevelarij.

روه **roewah**, zelfstandigheden uit zakken op een hoop storten, zooals padi, zout, peper, enz.

روتی **roeti**, brood.

روجا **roedja**, lapje, overschot van een stof, vod.

روجوع **roedjoe'**, terugkeeren van gescheiden echtgenooten tot elkander, of tot iemand, met wien men in onmin heeft geleefd.

روح **roeḥ**, levensbeginsel, geest.

رودا **roeda**, rad, wiel.

روده **roedoḳ**, met een puntig werktuig steken. Synoniem met *radaḳ*.

روده **roedoes**, een Atj. sabel, zonder scheede gedragen.

روده **roedoeël**, met gebogen hoofd loopen door een of andere oorzaak.

روده I. **roedi**, heerendiensten of belasting opleggen.
II. **roedi**, behoeftig, nooddruftig.

روسا **roesa**, hert.

روسق **roesaḳ**, verwond.

روسوق **roesoeḳ**, ribben van het lichaam en van het dak.

روسوه **roesoeh**, wanorde, oproer, ongeregeldheid, in opschudding brengen, onrust stoken; b. v. *dji pĕroesoeh nanggroi*, hij brengt het land in opschudding.

روغ **roewĕng**, een vak tusschen stijlen besloten, in een gebouw of schip.

روغ I. **roeng**, rug.
II. **roeng**, *balai roeng*, gehoorzaal, gerechtszaal.

روغكا **roengka**, bovengebinte van een huis.

روغكوب **roengkob**, beschadigd.

روغكوب **roengkoeb**, zegt men van hoornvee, waarvan de hoorns tegen elkaâr opstaan en ongeveer een ongesloten cirkel vormen.

روغكوق **roengkoḳ**, overrijp van padi, zoodat bij het snijden er de korrels uitvallen [vergel. روبو].

روغكهور **roengkĕhor** of **roengkĕhée**, uit een stam voortspruitende.

روغكهوم **roengkĕhom**, bespringen, tegen elkander aanvaren, met kracht tegen elkaâr aanloopen. Synoniem met *tĕgom*.

روغكيڠ **roengking**, tot armoede vervallen.

روغڬا **roengga**, uit de voegen gewerkt, van een huis, zooals door aardbeving.

روغكيڠ **roengging**, dansmeid.

روفا **roepa**, uiterlijk voorkomen, gedaante.

روفيا **roepia**, een guldenstuk.

روق **roĕḳ**, *pinĕng roĕḳ*, pinangs die zoo droog zijn, dat ze rammelen.

روک **roek**, een dwarshout waarmede de stijlen over de lengte van een Atj. huis bij elkaâr worden gehouden; — *pětoi*, de planken van een kist in elkaâr doen sluiten; — *pintoe*, de deur sluiten.

روک۲ **rok-rok**, opslurpen van voedsel door eenden, iemand in de rede vallen.

روک۲ **roek-roek**, iedere, elke; *roek-roek boelĕn*, iedere maand.

روکم **roekam**, *bak roekam*, een soort van boom, die eetbare zoetzure vruchten levert.

روکوع **roekoĕḳ**, zie ركع **rakaât.**

روکوک **roekok**, algemeene benaming voor **sigaar.**

روکون I. **roekoen**, pilaren van den Islam, de voornaamste godsdienstplichten, steun, bijstand, zaak van groot gewicht, grondbeginsel, grondinstelling.

II. **roekoen**, *roekoen-roekoen*, iedere, elke.

روکهق **roekĕhĕḳ**, wanordelijk, ordeloos, ongeregeld, b. v. *boeĕt gata roekĕhĕḳ tĕhat*, uw werk is zeer wanordelijk.

روکوم **roegoeĕm**, omhelzen, omarmen. Synoniem met *wa*.

روکی **roegoi**, verlies, schade; *laba roegoi*, winst en verlies.

روم I. **roem**, Konstantinopel, het Turksche rijk, Turkije.

II. **roem**, een soort van welriekende gele bloem.

روم۲ **roem-roem**, een soort van gebak, door de Maleiers *boewah Melaka* en *ondéh-ondéh* genaamd.

روما **roema**, *boelée roema*, haartjes op het lichaam; b. v. *tĕboeka boelée roema sĕroei bandoem*, al de haartjes van zijn lichaam rezen te berge.

رومان **roeman**, uiterlijk, voorkomen, gestalte.

روميت **roembět**, de pluim van een gewas; *roembět sidjaloh*, de pluim van de *sidjaloh*.

روميق **roembaḳ**, iets uit elkaâr rafelen.

روميو **roemboe**, uitvluchten opperen, bezwaren te berde brengen, b. v. *bak gata tjit lĕ tĕhat roemboe, loen kĕhĕn mĕnoi takĕhĕn mĕděh*, gij brengt ook vele bezwaren te berde, indien ik zeg dat het zoo is, zegt gij dat het aldus is. Synoniem met *raměné*, *rĕntih* en *djakalée*.

روميى **roembi**, *kasab roembi*, gouddraad.

روميى **roemboi**, versierselen van kant, zijde enz. aan bedgordijnen.

رومبیک **roemběk**, iets in duigen doen vallen.

رومفغ **roempang**, eenige tanden missen.

رومفک **roempak** of **roempok**, ontmoeten, tegenkomen, aantreffen, vinden; b. v. *sĕnsĕrodj mĕroempak soengei raja*, onverwachts een groote rivier aantreffen.

رومفوغ **roempong**, een oor, neusvleugel, lip of wang missen, tengevolge van een met een scherp werktuig toegebrachten slag. Ook zegt men *sĕkin roempong*, d. i. een *sĕkin* met een afgesneden heft.

رومفوک **roempok**, zie رومفک **roempak**.

رومفون **roempoen**, een eetbare plant bij de Maleiers als *kangkong* bekend.

رومفیت **roempit**, doorgescheurd van oorlellen; b. v. *inong roempit bèk tamĕkawin*, eene vrouw met doorgescheurde oorlellen moet ge niet trouwen.

رومه **roemâh**, woning, huis, gebouw; *anĕk* —, bediende; *asoi* —, de leden van het huisgezin; *pĕroemâh*, echtgenoote, vrouw.

رومیا **roemia**, de palmboom die bij uitstek sago levert. Synoniem met *maria*.

رومپا **roemnja**, een soort van zwarte hars uit Arabië aangevoerd en als geneesmiddel tegen wonden gebezigd.

رون **roen**, een hoop aarde, peper enz. verplaatsen.

رون **rawĕn**, zie راون **rawan**.

رونتون **roentoen**, afrukken, aftrekken, afscheuren.

رونتوه **roentoeh**, instorten.

رونچغ **roentjang**, door elkaâr schudden.

رونديق **roendoeḳ**, gebogen, ter aarde gebogen; *roendoeḳ poekat*, een net in gebogen vorm naar zich toehalen.

رونديغ **roending**, *bak roending*, een soort van boom.

رونوٗ **roenoeĕ**, een soort van boom welks ronde vruchten een sap inhouden dat als lijm wordt gebezigd.

روٗه **roĕh**, zweet, zweeten.

روه **roh**, juist, regelrecht; b. v. *roh oebak miĕ koe djoeḳ panggang*, juist aan de kat bied ik het geroosterde (vleesch) aan.

روه **roeh**, insteken, zich bemoeien, eene verkeerde richting inslaan; b. v. *karoeh djaroi lam rĕhoeng kajée*, hebt ge uw hand in het gat van het hout gestoken.

روه **roewah**, zelfstandigheden uit zakken op een hoop storten, zooals b. v. padi, zout, peper enz.

روهوغ **roehoeng**, iemand zonder neus.

روهى **roehé**, een afwezige in een belachelijk daglicht stellen.

رهب **rĕhab**, doodsbed benevens de daarop liggende kleêren van den overledene.

رهت I. **rĕhat**, verscheidene soorten van jeukachtige zelfstandigheden in iemands kleêren doen.

II. **rĕhat**, *bak rĕhat*, een doornachtige soort van *dadap*-boom.

رهسيا **rahsia**, zie راسيا **rasia**.

رهق **rĕhaḳ**, begeerte, verlangen; b. v. *poes rĕhaḳ*, is uw begeerte voldaan?

رهكى I. **rahgoi**, bekwaam, bedreven.
II. **rahgoi**, gist.

رهوغ **rĕhoeng**, holte, gat.

رهيڤ **rehiĕḳ**, doorschijnend, doorzichtig.

رى **ri**, verkorting van *barang gari*, wat ook, hoeveel; b. v. *ri na ri habis*, hoeveel er ook is, zooveel gaat ook op.

رى **ri**, wijze, manier, schijn, voorkomen, uiterlijk; *mĕri*, iets door het uiterlijk voorkomen bepalen; *pĕri*, iets doen bepalen uit het uiterlijk voorkomen; b. v. *tĕjoeĕr djipĕri oleh Mĕdĕhak toh oeram bak toh oedjongnja*, door hem werd gelast door Medehak uit het uiterlijk voorkomen te doen bepalen, waar het begin en waar het uiteinde van het hout was.

رى **ré**, onbetrouwbaar.

ريا **raja**, zie رايا **raja**.

ريا **rĕja**, uitbundige vreugde, luidruchtig, overvroolijk.

ريبا **riba**, woeker, interest, rente.

ريبغ **ribang**, vastbinden der zeilen; b. v. *taribang lajĕr bak gĕdj bèk tĕplos*, bind de zeilen goed vast, opdat zij niet los geraken.

ريبو **ribée**, duizendtal; *sĕribée*, een duizend.

ريبوت **riboet**, storm, geraas als dat van een storm.

ريج **rĕdj** ook wel **rodj**, weg, verder: wijze, manier.

ريحال [رحل] **riḥal**, lessenaar voor boeken.

ريديک **ridik**, rugvin van visschen. Ook *sirip*.

ريسا **risa**, buil, gezwel.

ريسى **risi**, *mĕrisi*, in de bres springen, iemands partij trekken, partijdig; b. v. *boeĕt gata mĕrisi tĕhat tĕgoi orĕng droi tapoebĕnar gob tapĕsalah*, ge gaat steeds partijdig te werk, want uwe menschen stelt ge in 't gelijk en anderen in 't ongelijk.

ريسيه **risĕh**, iemand naderen met een of ander doel.

ريضا **ridla**, tevreden met iets zijn, toestemmen.

ريغ **rĕjang**, wordt van een schip gezegd met te veel bovenlast.

ريڠكت **ringkat**, moeilijk loopen tengevolge van kogel- of doornwonden.

ريڠكهيق **ringkĕhĕḳ**, kreupel, mank. Synoniem met *tjapik*.

ريڠكيت **ringgit**, dollar of rijksdaalder; soorten van die geldstukken zijn: — *boeroeng*, mexicaansche dollar; — *mĕriam*, pilaarmatten; — *nonna* of *blanda*, een Nederlandsche rijksdaalder; — *arab*, een andere soort [?] van pilaarmat.

ريڠوة **ringot**, door den neus spreken.

ريق **rĕḳ**, leelijk, niet schoon, slecht; — *roepa*, leelijk van uiterlijk; — *pĕrangoi*, slecht van gedrag; — *akal*, een slechte streek [?].

ريڤ **riĕḳ**, op het strand brekende golven.

ريک **riĕk**, gedroogd van vruchten; soorten van gedroogde vruchten: *rĕtĕk* —, *djagoeng* —, *piĕk* —.

ريكا **rika**, bloemen fantaseeren voor eenig werk.

ريكس **rigas**, een staatje ter westkust van Atjeh.

ريل I. **rĕjĕl**, synoniem met *ringgit* rijksdaalder. De Atj. Bovenlanders bezigen *rĕjĕ(l)* in plaats van *ringgit*.

II. **rĕjĕl**, geluiden maken met een zeker doel.

ريمبا **rimba**, woud, bosch.

ريمبت I. **rimbat**, *rimbat dajoeng*, het hout boven de verschansing van een vaartuig aangebracht, waaraan de roeispanen worden bevestigd.

II. **rimbat**, zijwaarts van iets, aan de andere zijde.

ريمبس **rimbas**, een soort van krommen dissel, om planken effen te maken.

ريمبغ I. **rimbang**, een door kinderen met handen en voeten gespeeld balspel, waarvan de ballen uit klapperdoppen bestaan.

II. **rimbang**, een ooftboom, met groene eetbare vruchten.

ريمن **riman**, *koepiah riman*, een hoofddeksel van de **haarvezels** van den arèn-palm.

ريموڠ **rimong**, tijger.

رينتڠ **rintang**, verhindering, drukte, beletsel, verhinderen.

رينته **rintah**, goed zijn werk verrichten.

رينتهق **rintĕhaḳ**, zie رنتت **rĕntĕt**.

رينتيک **rintik**, *oedjĕn rintik*, motregen, stofregen.

رينچوڠ **rintjoeng**, een soort van dolk of mes.

رينچيق **rintjiḳ**, spatten, besprenkelen.

ريں٢ **rĕn-rĕn**, omwinden, omwoelen.

رينداڠ I. **rindang**, kiel van een vaartuig.
II. **rindang**, breed getakt en dicht gebladerd. Synoniem met *rampak*.

رينده **rindoe**, heimwee, sterk verlangen; *rindoe dĕndam*, een sterk en voortdurend verlangen.

رينده **rinda**, zie رنده **rindo**.

ريواڠ **riwang**, terug; *mĕriwang-riwang*, heen en weêr loopen, laveeren van vaartuigen; *mĕriwang*, teruggeven; *mĕriwang orĕng po arta*, der menschen goederen teruggeven.

ريوه **rioeh**, groot rumoer, gegons van een menigte, getier, leven. Synoniem met *âoe*.

رياية **riwajat**, verhaal, geschiedenis.

رپن **rĕnjĕn**, trap, ladder, leer.

رپوک **rĕnjoḳ**, iemand hevig bij zijn arm trekken.

رپوه **roenjoh**, in elkaâr frommelen.

رپه **rĕnjaḳ**, beplassen met water, een plas water; b. v. *pakon taplé ijĕr di sinan habis rĕnjah alĕr roemâh habis rĕnjah joeb mâh*, waarom giet ge daar het water uit? de vloer wordt met water beplast en onder het huis komen waterplassen.

ز

زبد **zabed**, gewoonlijk uitgesproken *djĕbĕt*, civet, muskus.

زبور **zaboer**, de psalmen van David.

زبيب **zabib**, gewoonlijk uitgesproken *djabĭb*, rozijnen.

زحل **zoehoel**, de planeet Saturnus.

زنگی I. **zanggi**, zwart van kleur; alleen in geschriften voorkomende.

II. **zanggi**, reus.

زکت **zakĕt**, gewoonlijk uitgesproken *djakĕt*, door de godsdienstige wet voorgeschreven belasting.

زکی **zaki**, vroom, rechtschapen.

زمان **zaman**, gewoonlijk uitgesproken *djamoen*, tijd.

زمروة **zameroet**, smaragd.

زمزم **zamzam**, de beroemde waterput te Mekka.

زانی **zani**, bedrijver van ontucht.

زوادة **zoewadah**, leeftocht, dien men op reis met zich medevoert.

زاول **zawal**, idioot, kindsch, verbijsterd [?].

زهرة **zohrah**, de planeet Venus, ook *bintang timoer* genaamd, teeken dat 't begint te dagen, morgenster.

زهید **zahid**, iemand, die zich aan de zaken dezer wereld onttrekt.

زیادة **ziadah**, vermeerdering, aanwas, bijvoegsel.

زیارة **ziarah**, naar een graf ter bedevaart tijgen.

زینا **zina**, ontucht, ook *mĕmoekah*.

س

سا **sa**, een; *saboh*, samengesteld telwoord ter aanduiding van kampongs, bergen, vaartuigen, huizen enz.; *satĕhat*, gelijk, eenerlei, hetzelfde; *sadoem*, gelijktijdig; *saban*, overeenkomende in beteekenis met *satĕhat*; *sabĕĕ*, van gelijken geur; *sapat*, op ééne plaats; *saho*, in ééne richting; *sasa*, eenerlei, eenerhande.

سابابیة **sababiah**, oorzakelijk, redegevend.

ساب **sabar** [صبر], berusten, geduld.

سابس **sabĕs**, zwaar van lichaam en sterk; b. v. *orĕng banggali sabĕs tĕhat badan*, de Bengaleezen zijn zwaar van lichaam en sterk.

سابس I. **sabas**, door het aangeven van slechte handelingen van anderen in gunst trachten te komen.

II. **sabas**, bij kinderen, die nog niet praten kunnen, eene uitnoodiging om iets af te geven.

ريمن **riman**, *koepiah rim*[illegible] [illegible]arvan men *belatjan* zels van den arèn-palm.

ريموڠ **rimong**, tijger.

رينتڠ **rintang**, verhinder[illegible] [illegible] *manok sabong*, vecht-

رينته **rintah**, goed zijn [illegible]

رينتهق **rintĕhaḳ**, zi[illegible] [illegible] niet loopen kan, met [illegible] brengt volgens het Atj.

رينتيك **rintik**, *oedjen* [illegible] [illegible]er of de moeder te weeg.

رينچوڠ **rintjoeng**, [illegible] [illegible]od overgeven.

رينچيق **rintjiḳ**. [illegible] [illegible]en om vuurwerk te maken

رين٢ **ren-ren**, [illegible]

ريندڠ I. **rinda**[illegible] [illegible]

II. **rinda**[illegible] [illegible]ruiper, zekere venerische ziekte.

met *rampa*[illegible] [illegible]an gelijke maat of gewicht.

ريندو **rindoe**. [illegible] [illegible]end, altijd; b. v. *sabé tĕka penjakit*, voort-

sterk [illegible] [illegible] eener ziekte.

ريندو **rind**[illegible] [illegible]nige gehechtheid.

ريواڠ **riwan**[illegible] [illegible]dig, te gelijker tijd; b. v. *padoem kapal* [illegible] [illegible]*enggi sadjan tĕka*, hoevele compagnie's [illegible] Frankische schepen kwamen er niet te

ريوه [illegible]

[illegible] [illegible]ets besluiten inzonderheid om op reis te

ريواية [illegible] [illegible] met *djazam*.

[illegible] [illegible] krom mesje om gras of padi te snijden,

[illegible] [illegible]ersien even als een zaag.

[illegible] [illegible]en, steunen, iets schuin ergens tegen aan

[illegible] [illegible]en, stut, b. v. een stuk hout tegen een boom.

[illegible] [illegible], middelmatig, tusschenbeiden.

[illegible] [illegible]ergulden, verguld; *sĕnadoer*, verguldsel.

[illegible] [illegible]ets slecht afwerken.

[illegible] [illegible]en soort van kist, waarvan het deksel voor de [illegible]gaat.

[illegible] [illegible]ading van een prauw; *sara tĕrbang*, bovenlading.

[illegible] [illegible]vol, vol geladen, gevuld; b. v. *inong boenting ka* [illegible] vrouw die reeds hoog zwanger is.

[illegible] [illegible]*sarang boeroeng*, de bekende eetbare vogelnestjes.

[illegible] wordt in geene andere beteekenis gebezigd.

[illegible] [illegible]ok, nachtelijk geluid.

سارونج I. **sarong**, scheede van een wapen; — *oelĕr*, afgevallen huid van slangen; — *sĕnampang*, lade van een geweer.

II. **sarong**, het woord waarmede men de béjos in Atjeh aanspreekt. De béjo is de bekende spreeuwsoort, die men kan leeren praten.

سارونق **saroeĕk**, een soort van hoofddeksel, dat men uit de bladscheede van de pinang vervaardigt, om beschut te zijn tegen zon en regen. Synoniem met *paroeĕk*.

سارووك I. **saroek**, de hoorns van een witten karbouw.

II. **saroek**, een weinig scheel zien.

III. **saroek**, even in 't vleesch verwond worden door doornen, enz.

سارووم **sarom**, uitdragersgoederen.

سارة I. **sarah**, ondiepe plaats in eene rivier.

II. **sarah, kitab sarah**, [eigenl. شرع] een werk over de Moslimsche wet.

ساري **saré**, gelijk, vlak, effen, b. v. *kajée njoi saré tĕhat djinjĕh*, dit hout heeft men zeer vlak geschaafd. Synoniem met *rata*.

ساري **sari** of **oh sari**, toen, ten tijde van, als, wanneer, b. v. *han sari mĕtĕmĕng loen ngon si Poelan njan tjit loen toenggée, lé oetang*, wanneer ik dien N. N. ontmoet, zal ik nogmaals op betaling van schuld aandringen.

ساريغ I. **saring**, doorzijgen, filtreeren, kleuren, filter, leksteen.

II. **saring**, iets kwalijk nemen.

ساسة **sasat**, verhooren, ondervragen; *sidik sasat*, iets uitvorschen en dan het verhoor aanvangen.

ساعة **saät**, een kwartier, kwart van een uur.

ساعي **saäi**, iemand, die zich van de wereld eenigszins afzondert. [?]

ساڠة **sangat**, zeer, uitermate.

ساڠر **sangĕr**, verwonderd opzien, vreemd opkijken.

ساڠي **sangé**, een deksel om een doelang (ronden houten bak) te sluiten. Soorten van deksels zijn: — *kampong*, — *randé*, — *daja*.

سافا **sapa**, begroeting van gasten.

سافت **sapat**, vereenigd, bij elkander zijn; *mĕsapat*, vergaderen, vergadering; *pĕsapat*, iets bij elkander doen brengen.

سافو **sapo**, *saboh sapo*, ieder één.

سافة **sapah**, een dijstuk.

سابو **sabée**, soort van kleine zeegarnaal, waar
maakt.

سابور **saboer**, *lajer saboer*, brandzeil.

سابوڠ I. **sabong**, hanen laten vechten; *man*
haan.

II. **sabong**, een kind, dat nog ni
zijn buik op den grond plaatsen; bren
bijgeloof den dood van den vader of d

III. **sabong**, zijn ziel aan God overg

IV. **sabong**, de bestanddeelen om
en te mengen.

سابون I. **saboen**, zeep.

II. **saboen**, een druiper, zekere v

سابى I. **sabé**, gelijk, van gelijke maat

II. **sabé**, voortdurend, altijd; b. v
durend terugkomen eener ziekte.

ساتوه **satoh**, trouw, innige gehecht

ساجن **sadjan**, gelijktijdig, te gelij
kĕmpĕni kapal pĕrĕnggi sadjan
schepen, hoevele Frankische
gelijkertijd.

ساجوه **sadjoeh**, tot iets besluite
gaan. Synoniem met *djazam*.

سادب **sadĕb**, een krom mesj
van tanden voorzien even

...ande

سادر **sadĕr**, leunen, steune
plaatsen, stutten, stut, b.

p.

: *lée sagoi*

سادرهنا **sadĕrhana**, middel

سادور **sadoer**, vergulden, v

ساديك **sadĕk**, iets slecht

سارا I. **sara**, een soort v tot opberging van
helft opengaat.

II. **sara**, lading va reden, ten gevolge van.

سارت **sarat**, vol, vol voorbeeld namaken, tee-
sarat, eene vrouw

سارڠ **sarang**, *sarang* ...ucht.
Sarang wordt in ...sel van kussens zoowel als van

سارق **sarĕḳ**, nachte

سالوق **saloeḳ**, *měsaloeḳ*, naar iets tasten, naar iets grijpen.

سالون **saloen**, stil, zonder beweging, zonder geluid; b. v. *ka djisaloen djěěm oeloen han djitim djak lé*, mijn klok staat stil en wil niet meer loopen.

سالة **salah**, fout, verkeerd, dwaling, verkeerde handeling, misdaad, schuld.

سالى **salé**, rooken, gerookt; *pisang salé*, gerookte pisang.

ساليب **salib**, de schors of bast van een boom aftrekken.

ساليق **saliḳ**, een asceet, [eigenl. سالک].

سالين **salin**, verwisselen, zich verkleeden, overgieten, van het eene in het andere doen, overzetten, vertalen, overschrijven, opvolgen van hoofden, enz. geslacht; *sigot salin pĕkajan*, een stel kleêren.

سالیٚن **saliĕn**, iets met beide handen wegwerpen.

ساليه **salĕh**, wellicht, misschien, nu en dan, bij tusschenpoozen, van tijd tot tijd, mogelijk, b. v. *salĕh na salĕh hana*, mogelijk is het er, mogelijk is het er niet. *Salĕh* in deze beteekenis wordt in de Bovenstreken ook wel als *alĕh* uitgesproken.

سام **sam**, Sem.

سامع I. **samaḳ**, looien, touwen.

II. **samaḳ**, zich van eene onreinheid zuiveren bij aanraking van onreine voorwerpen, zoo als honden of varkens.

سامن I. **saman**, *ratib saman*, een soort van *dikir*, naar den heiligen *Sam(m)an* genoemd.

II. **saman**, mannelijke persoonseigennaam.

ساموٚق **samoeĕḳ**, veel winst of voordeel behalen; b. v. *si Poelan njan samoeĕk tĕhat djitĕměng harĕkat djiboengkar go njoi*, die N. N. behaalt zeer veel winst, hij zal ook nu winst verkrijgen als hij ditmaal op reis gaat.

سامون **samon**, een soort van zenuwziekte, zenuwtoeval.

سامون **samoen**, rooven, struikroof bedrijven. *Rĕboet* wordt meer gebruikt.

سامى **samé**, aaneengeregen bladeren, waarvan men de zoogenaamde kadjangmatten maakt.

سانب **sanĕb**, *měsanĕb*, bedreven, ervaren.

سانن **sanan**, vrouwelijke persoonseigennaam.

سانی I. **sané**, water- of moerasgeesten.

II. **sané**, van één kant komen. Men zegt ook *doea né*, van twee kanten te gelijk komen, en verder *tĕhée né*, van drie kanten komen, *pĕt né*, van vier kanten komen, zie verder *né*; b. v. *pané tadjak*, *hana sané*, van waar komt gij geloopen? van geen kant.

سانیٔن **saniĕn**, tot armoede vervallen, behoeftig, nooddruftig, b. v. *gĕtanjoi tĕngâh saniĕn poeĕ jang tamĕkat djitĕka roegoi*, wij zijn bezig tot armoede te vervallen, waarin wij ook handel drijven, wij lijden verlies. Synoniem met *roengkĕhing*.

ساوٗه **saoeh**, anker, dreg; *boh* of *tĭĕk saoeh*, het anker werpen. Ook wel ساهو *sahoe* geschreven.

ساوا **sawa**, beschermgeest.

ساواق **sawaḳ**, iets over den schouder dragen; *idjar sawaḳ*, slendang.

ساوغ **sawang**, ondiep water bij de kust; ook een zeeboezem ingesloten door koraalriffen.

ساوق **sawoḳ**, buidelvormig net. Synoniem met *soedok*.

ساون **sawan**, stuipen.

ساوئت **sawiĕt**, uitschrapen.

ساويك **sawĕk**, een soort van armband, bij de Atj. vrouwen in gebruik.

ساويل **sawĕl**, bewaken, waken, de wacht houden over.

سايغ **sajang**, liefde, deernis, medelijden.

سايغ **sajĕng**, gelijktijdig afvaren, in eene linie varen.

سايف **sajap**, in schijven snijden, doch van zich afsnijdende.

سايف **sajĕp**, vleugel, vlerk, wiek.

سايك **sajak**, zeef.

سايوغ **sajong**, afhouwen, afsnijden. Eigenlijk van links naar rechts naar beneden houwen.

ساپم **sanjĕm**, stevig, hecht.

سب **sĕb**, schelden, honende woorden bezigen. Synoniem met *tĕnak* en *tjaroet*.

سبا I. **sĕba**, het product, dat na stamping verkregen wordt.

II. **sĕba**, verslonden worden door wilde dieren. Synoniem met *sĕdoi*.

سبب **sĕbab**, oorzaak, reden, aangezien, omdat, wegens, alzoo, om.

سبت **sĕbat**, iets stellig voornemen.

سبتو **sabtoe**, Zaterdag.

سبحان **soebhana**, lof zij (God).

سبدا **sabda**, spreken, zeggen, inzonderheid van vorsten en profeten, b. v. *radja kĕhĕn lé nĕmĕsabda*, de vorst sprak vervolgens, zeggende.

سبق سبوق **sĕbaḳ-sĕboeḳ**, onstuimig, van de zee; b. v. *laoet sĕbaḳ-sĕboeḳ tĕhat han djid taboengkar djinoi*, de zee is zeer onstuimig, wij kunnen thans niet vertrekken.

سبل **sĕbal**, beu, iets moede zijn, geblaseerd zijn.

سبو **sĕbée**, een gat met grond weder dicht maken, een diepte met grond vullen.

سبوة **sĕboet**, uitspreken, gewagen, vermelden.

سبوت۲ **sĕbot-sĕbot** of **sĕbĕt-sĕbĕt**, over iets peinzen, mijmeren.

سبوق **sĕboḳ**, tieren, razen, uitrazen. Synoniem met *aôê*, *kiroeh* en *rĕjoeh*.

سبون **sĕbon**, naam voor den *bĕlanak*-visch, alvorens hij gewassen is tot *rapĕng*; b. v. *oentoeng tjoet gĕkĕhĕn sĕrampong ᵓoh djid djipĕloeng gĕkĕhĕn kadra rajĕk batjoet gĕkĕhĕn sĕbon ᵓoh djid djitjĕhon rapĕng raja*, (Atj. sprw.) als hij (de *bĕlanak*) klein is, wordt hij *serampong* genoemd; als hij zich uit de voeten kan maken, wordt hij *kadra* genoemd, als hij nog een weinig grooter is, noemt men hem *sĕbon*, als hij kan springen, noemt men hem de groote *rapeng*.

سبيل **sabil**, eigenl. weg (van *Allah*); komt voor in *prang sabil*, heilige oorlog.

ست I. **sĕt**, zeven, ziften.

II. **sĕt**, voormalig, voorheen.

ستّ **sĕĕt**, water wegscheppen, uitscheppen; b. v. *tasĕĕt ijĕr prahoe*, schept het water uit de prauw.

ستررو **sitrée**, vijand.

ستڠكى **sĕtanggi** of **kĕtanggi**, een soort van reukwerk om te branden, vervaardigd van reukhout, suikerriet, tjindana, stroop en benzoë, de zoogenaamde Atj. wierook.

ستلوف **sĕtĕlop**, een stolplamp.

ستنتڠ **sĕtĕntang**, recht, in één lijn.

ستوج **sĕtodj** of **sĕtĕdj**, volgen, achternagaan, vervolgen.

ستوك **sĕtoek**, bladscheede van de *pinang* en *wiboeng*.

ستول **sĕtoel**, een soort van wrange vrucht; *bak setoel*, de setoelboom.

ستاون **sĕtawoen**, een plant met roode of witte bloemen.

ستيا **sĕtia**, trouw, oprecht; b. v. *gĕmasih palis sĕtia tjilaka*, (Atj. spreekw.) overdreven gul en trouw tot in het ongeluk.

سجا *sadja*, met voorbedachten rade, opzettelijk, willens en wetens, slechts, alleen.

سجاموغ **sĕdjamong**, een oogenblik, eene wijle.

سجوك **sĕdjoek**, koud, koel, frisch, kil; *sĕdjoek haté*, kalm en tevreden gestemd.

سجهترا **sĕdjahtra**, vrede, rust, veiligheid.

سحور **sahoer**, de maaltijd, die tijdens de vasten vóór het aanbreken der morgenschemering omstreeks 4 uur wordt gebruikt.

سحالت **sĕchalat**, scharlaken.

سحاوة **sĕchawat** of **sichawat**, mannelijk schaamdeel.

سدار **sĕdar**, niet ver noch dichtbij, van pas, juist.

سدريه **sadariah**, vest, buis, wambuis (eig. صدريه).

سدغ **sĕdang**, juist, juist van pas; b. v. *sidroi pĕrampoewĕn moeda sĕdang tĕbit oe blang mĕsoeka-soeka*, een jonge vrouw kwam juist op het rijstveld om zich te vermaken.

سداتى **sĕdati**, een dansjongen, tevens troubadour.

سدو **sĕdée**, idioot, stompzinnig.

سدوة **sĕdot**, vol, overvol; b. v. *orĕng ramé tĕhat di blang ᵓoh sĕdot blang*, er zijn vele menschen op het rijstveld, het is er overvol.

سدور **sĕdor**, denken aan iets, zich herinneren.

سدوغ **sĕdong**, *oelĕr sedong*, een soort van slang. Soorten van die slangen zijn: — *awé*, — *abée*, — *aoek*.

سدوى **sĕdoi**, opgevreten, verslonden worden door wilde dieren. Synoniem met *sĕba*.

سديا **sĕdija**, gereed, klaar, uitgerust, voltooid.

سديكلا **sĕdiakala**, oudtijds, immer, voorheen, in vroegere tijden.

سر **sĕr**, in iets bijten. Synoniem met *kĕng* en *jĕs*.

سرا I. **sĕra**, zorg, kommer.

II. **sĕra**, *mĕsĕra*, gevoelen, eene gewaarwording hebben.

سراب **sĕrab**, *sĕrab até*, voorgevoel, ingeving.

سربا I. **sĕrĕba**, een soort van vruchtboom; *sĕrĕba rabsa*, de boewah nonna; — *bintang*, de sarikaja.
II. **sĕrĕba**, een soort van pap.

سربت **sĕrĕbat**, sorbet.

سربن **sĕrban**, tulband.

سربوک I. **sĕrboek**, stof, gruis, pulver, poeder.
II. **sĕrboek**, sirih parfumeeren.

سرابی I. **sĕrabé**, een soort van dikke pannekoeken.
II. **sĕrabé**, wesp.
III. **sĕrabé**, zich verheffen, zich verhoovaardigen.

سرت **sĕrat**, netten breien, knoopen; — *njaring*, een drijfnet knoopen, — *djĕl*, een werpnet knoopen; — *sawok*, een buidelvormig net breien; — *poekat*, een zegen breien.

سرعت **sĕrĕĕt**, zich op iets werpen, geld naar iemand toetellen.

سرتا **sĕrta**, in gezelschap, in vereeniging, benevens, te zamen, met, tegelijk, mede, vergezellen.

سردادو **sĕrdadoe**, soldaat.

سردغ **sĕrdang** of **dang**, naam van een werktuigje om touw op te houden.

سرسری **sarsari**, bast van een boom, door Klingaleezen als geneesmiddel verkocht.

سرغ **sĕrĕng**, het doel voorbij streven, voorbijgaan, b. v. *narit jang katĕsĕrĕng han djid ta oebah lé*, het gedane verhaal streeft het doel voorbij [?], ge kunt er niets meer aan veranderen.

سراغ **sarang**, bootsman.

سراغکوغ **sĕranggong**, naam waarmede men een buffel op zee aanduidt, om slecht weêr te voorkomen.

سرفا **sĕrapa**, vloek, verwensching.

سرفا **sĕrpa**, vernietigd, verwoest.

سرفت **sĕrapat**, een boom van welks bast men touw vlecht; *bak sĕrapat boelat-boelat tadjok silipat kĕ taloi timah adat njo gata orĕng gĕdéaulat padoem boh sjarat gata taradja*, (Atj. Sprw.) [vertaling ontbreekt].

سرفه **sĕrapah**, zich zelven verheffend, opgeblazen, trotsch.

سرفیه **sĕrĕpih**, geknakt van een tak, stok, enz.

سرق **sĕraḳ**, bestijgen, op iets stijgen.

ستوك **sĕtoek**, bladscheede van [illegible] *di gampong loen*
ستول **sĕtoel**, een soort van wra[illegible] *a orĕng tamong*,
toelboom. [illegible] iederen nacht ko-

ستاون **sĕtawoen**, een plant m[illegible] [illegible]ier men kuikens zet.
ستيا **sĕtia**, trouw, oprecht, [illegible] de schenkbrieven of
(Atj. spreekw.) overdrev[illegible] [illegible] sultans.
سجا *sadja*, met voorbeda[illegible] [illegible] zeven of builen.
wetens, slechts, alle[illegible]
سجاموڠ **sĕdjamong**. [illegible] gras.
سجوك **sĕdjoek**, kou[illegible] [illegible] elkaâr vlechten.
en tevreden gest[illegible] [illegible] haren ten gevolge van
سجهترا **sĕdjahtra**. [illegible]
سحور **sahoer**. [illegible] [illegible]rk.
aanbreken [illegible] [illegible] takken van een boom.
gebruikt. [illegible] den *belanak*-visch, wanneer
سخالت sech[illegible]
سخاوة sech[illegible] [illegible] een vriend.
سدار sed[illegible] [illegible] van een huis.
سدريه [illegible] [illegible] zakken; b. v. *handjid tabloh kĕ-*
سدڠ [illegible] [illegible] *toet*, ge kunt daar niet loopen
[illegible] [illegible] bemodderd en men zakt er in
[illegible]
[illegible]داتى [illegible] *anĕk*, ontijdig bevallen.
سدو [illegible] [illegible]tus.
[illegible]وة [illegible] [illegible] het vuur oplichten; *sĕroeĕng boebée*,
[illegible] [illegible] eene opening steken; *sĕrong bĕ-*
[illegible] *[illegible]roem*, een draad in het oog eener
[illegible] [illegible] gras, geschreeuw.
[illegible] [illegible] van riviervisch.
[illegible] [illegible]ten, werpen. Synoniem met *soeh*.
[illegible] [illegible]niem met *galang*, *kapak* en *batji*.
[illegible] [illegible], netjes zijn, orde op zaken hebben.
[illegible] [illegible] van klarinet.
[illegible] [illegible] der padihalmen, voor den dag komen.
[illegible] [illegible] voor de tweede maal stampen van de padi
[illegible] [illegible] krijgen.

..i-beroi, allerlei soorten van glans of schittering.

.. het te berge rijzen der haren tengevolge van ...l.

.. roi kaja, een soort van eierstruif.

..rah, zich overgeven aan.

.. sĕrah, omspoelen, reinigen, zuiveren.

سراهي sĕrahi, flesch, flacon.

سری I. sri, de voedende bestanddeelen van het eten.
II. sri, ook als titel gebezigd.
III. sri, goed en wel, glans.

سراى sĕraja, iemands diensten inroepen, doch zonder loon, om hulp vragen.

سريڤ sĕriĕb, opsnuiven, den adem door den neus ophalen; *sĕriĕb ijĕr lam hidoeng*, water in den neus opsnuiven.

سريڤت sĕriĕt, vallen, van het water, afnemen, van opzwellingen, afvallen, van het lichaam. Synoniem met *joeĕk*.

سريديغ sĕriding, een soort van eetbaren zoetwatervisch.

سريغ I. sĕring, garen, touw enz. ineendraaien, twijnen, getwijnd, gestrengeld; — *soetra*, zijde twijnen.
II. sĕring, een boom met kleine zure vruchten, een soort van kleine citroen.

سريڬلا srigala, jakhals, wilde hond.

سريڬب sĕrgab, tot spoed aanzetten, spoedig.

سريندغ sĕrindang, een soort van klein groen parkietje; b. v. *tjitjim sĕrindit babah, mĕkoewit galak djitjĕpit boh padé moeda*, het parkietje heeft een krommen bek, hij houdt er van de jonge padi af te knijpen.

سريون sĕriwĕn, kippenhok met boogvormig dak.

سرياون sĕriawan, spreeuw.

سسا *sĕsa*, plaats maken om iemand voorbij te laten gaan.

سسا sasa, stevig van lichaamsbouw.

سساوى sĕsawi, de mosterdplant, waarvan de bladeren als groente worden gegeten.

سسق sĕsaḳ of sĕlĕsaḳ, nauw, niet wijd, van een menigte: opeengedrongen, dicht bijeen.

سسل sĕsal, berouw hebben, berouw gevoelen, schuldgevoel, berouw.

سراق سروق **sĕraḳ-sĕroeḳ**, onrust, zorg
djinoi sĕraḳ-sĕroeḳ tĕhat gĕnab ma
ik heb thans veel zorg in de kam
men er menschen binnen.

سركب **sĕrkab**, kegelvormige korf, wa
سركتا **sĕrkata** of **soerat sĕrkata**, l
besluiten der voormalige Atjehs

سركى **sĕrké**, door een uitgespannen

سرل **sĕrĕl**, een soort van welrieke

سرليغ **sĕrling**, een gebroken touw

سرم **sĕram**, het te berge rijzen
vrees.

سرمفغ **sĕrampang**, een houten v

سرمفق **sĕrampaḳ**, de uitlooper

سرمفوغ **sĕrampong**, de naam vo
hij nog klein is.

سرمفوى **sĕrĕmpé**, een kennis,

سرموى **sĕramoi**, open galerij

سروب **sĕroeb**, in den modde
nan rĕdj lĕhob sĕroeb »oi
(indompelen), de weg
tot aan de knie.

سروج **sĕroedj**, afvallen; s

سروجا **sĕrodja**, waterlelie

سروغ **sĕroeĕng**, iets van
fuiken lichten.

سروغ **sĕrong**, insteken,
nĕng bak poenggong
naald steken.

سروف **sĕrop**, rumoer,

سروكن **sĕroekan**, soo

سروم **sĕrom**, gooien,

سرون **sĕron**, bijl. S

سرونوء **sĕroenoh**, *m*

سرونى **sĕroené**, een

سروء I. **sĕroh**, uit
II. **sĕroh**, he
om ze wit te

سڠكو **sangkoe** of **mangkoeng doeksa**, een groote kom, saladebak.

سڠكو **sĕngko**, *ĕngkoet sĕngko*, naam van een stekeligen visch, die in moerassen wordt aangetroffen.

سڠكوت **sangkoet**, iets ophangen, ergens aan blijven haken. Synoniem met *lĕhat*.

سڠكوتفاوت **sangkoet-pawoet**, door het een of ander opgehouden worden; b. v. *di loen djinoi han djid loen boengkar lĕ kĕrĕna ka sangkoet-pawoet gĕtanjoi ba mĕanĕk-anĕk*, wat mij betreft, ik kan niet meer op reis gaan, want ik ben opgehouden geworden, daar wij een kind hebben gekregen.

سڠكوم **sĕngkom**, grooter of zwaarder dan de gewone grootte en zwaarte.

سڠكيرا **sangkira**, indien, als, wanneer; b. v. *di loen singâh sangkira hana poeĕ kĕsoekaran tjit tĕroes loen tĕka bak droinĕ*, indien ik morgen geene moeielijkheden heb, kom ik naar U toe.

سڠكا **sangga**, afweren, pareeren, met de handen beletten, dat iets valt, met de handen tegenhouden, iets in de beweging stuiten.

سڠكو **sanggo**, een lappendeken.

سڠكوڠ **sanggong** of **soenggong**, padihalmen die geen korrels bevatten en daardoor recht overeind staan.

سڠكوك **sanggoek**, een soort van driekantig of ovaalvormig net.

سڠكول **sanggoel**, opgebonden haarwrong; *tjoetjoek* —, haarpen; *toetoet* —, gouden sieraad om de haarwrong te bedekken; *mĕsanggoel litjin*, het haar glad opmaken.

سڠكوى **sĕngkoi**, [sic] doordringende pijn, steek; b. v. *di loen hana loen toekon ka doewa oroi sĕngkoi tĕhat lam dada*, wat mij betreft, ik weet niet waarom ik twee dagen doordringende pijn in mijn borst heb.

سڠكهسان **singgahsana**, vorstelijke zetel.

سڠكيڠ **sangging**, met zijn hoofd naar een der schouders gebogen loopen.

سڠم **sĕngam**, zoete, doordringende lucht.

سڠو I. **sĕngo**, de grove zelfstandigheden die na de zifting van rijst enz. overblijven.

II. **sĕngo**, *mĕsĕngo* iets tegen iemand hebben, het land aan iemand hebben.

سڠو **sengée**, *empĕk sengée*, naam eener soort van keladi (plant met meelachtig eetbaren wortel).

سڠوى **sĕngoeé**, eenzaam, verlaten door menschen, stil; b. v. *pakan Atjeh djinoi sĕngoeĕ tĕhat hana orĕng djak mĕkat*, de Atjehsche pasar is thans zeer stil; er komen niet veel lieden om handel te drijven.

سڠيه **sĕngĕh**, verruilen.

سفت **sĕpat**, naam van een zoetwatervischje.

سفاتو **sĕpatoe**, schoen.

سفرا **safra**, reizen, reis.

سفڠ **sĕpĕng**, sapan, waarvan het hout eene roode verfstof levert.

سفق **sĕpĕĕḳ**, verspreid, uitstrooien, uitwerpen, verspreiden; *sĕpĕĕḳ bidjé*, zaadpadi uitwerpen.

سفوت **sĕpoet**, donker, duister; — *toeloi* stikdonker; *sĕpoet-sĕpet glab goelita*, zoo duister als de nacht.

سفوج **sĕpodj**, slaan, afranselen; b. v. *bĕk lé tĕhat narit gata ngon loen ĕntrĕk loen sĕpodj ngon toengkat bak oelée*, ge moet niet zooveel praats hebben tegenover mij, een oogenblik nog en ik sla U met mijn stok op 't hoofd.

سفوه **sĕpoeh**, vocht, waarmede men iets kleurt, blinkend of schoon maakt.

سفوى **sapoeé**, eensgezind, van hetzelfde gevoelen.

سفه **sĕpah**, een uitgekauwde sirihpruim.

سفه بولن **sĕpah boelĕn**, een soort van insect overeenkomende met den duizendpoot.

سفيا **sĕpaja**, opdat, ten einde.

سفيڌ **sĕpit**, klemmen, geklemd; — *bĭĕng*, de knijpers van een kreeft; — *oeĕng*, de knijpers van een garnaal; — *pandé*, nijptang.

سفيڠ **sĕping**, een soort van wildhoutboom.

سفيه **sĕpih**, een bos doch speciaal van sirih.

سق **saḳ**, vullen, iets in een zak doen; b. v. *saḳ gapĕs dalam bantal*, vul het kussen met kapok.

سق I. **sĕḳ**, opschuiven, plaats maken; b. v. *sĕḳ kĕdĕh lom batjoet bĕk mĕsak kĕnoi bak gob doek*, schuif ginds nog een weinig op, dring niet zoo op waar de menschen zitten.

II. **sĕḳ**, iemand, die zich op zijn achterste voortbeweegt.

سقتي **saḳti**, bovennatuurlijke kracht, macht of vermogen.

سكت **sĕkat**, stroef, niet glijdend.

سكر **sakar**, rietsuiker.

سكر **sakĕr**, opzet, opzettelijke toeleg; b. v. *makin gĕtĕham makin tapĕsakĕr tjit*, hoe meer men u verbiedt, des te opzettelijker doet ge het. Synoniem met *ko*.

سكرق **sikraḳ** of **sikrĕḳ**, een stuk, van hout en stoffen.

سكم **sĕkĕm**, zemelen, kaf, bolster.

سكوت **sĕkoet**, stilzwijgend, van zwijgenden aard.

سكوٗت I. **sĕkoeĕt**, iets in zijn geheel wegnemen; b. v. *ka dji sĕkoeĕt lé wali harta Tĕkoe Poelan djih jang maté*, de erfgenamen hebben al de goederen weggenomen van Tekoe N. N. die gestorven is.

II. **sekoeĕt**, biezen lenig maken om er matten van te vlechten; *pĕnjĕkoeĕt*, de daartoe gebezigde kam.

سكوق **sĕkoḳ**, slaan, slagen geven of uitdeelen, doch in mindere mate dan *sakal* en *sĕpodj*.

سكى **sĕké**, de pandan, een soort van heester van welks bladeren men matten vlecht.

سكيا **sakia**, mandjes van klapperbladeren.

سكين **sĕkin**, algemeene naam voor rechte, aan één kant scherpe messen.

سگا **saga**, het roode boontje van de abrus precatorius, bij het goudwegen gebruikt.

Gewichtsverdeeling:

12 saga = 1 majam.

16 majam = 1 boengkal.

سگر **sĕgar**, frisch, gezond, krachtig, niet kwijnend, versch, niet verlept.

سگن **sĕgan**, afkeerig, lusteloos, geen zin hebbende, om iets te doen.

سگندر **sĕgandar** of **soegandap**, een soort van plant met witte en roode bloemen; *sĕgandar roesa*, een bijzondere soort van die plant.

سلا **sala**, een houtsoort, waarvan men masten voor vaartuigen vervaardigt.

سلاتن **sĕlatan**, zuiden; *angĕn sĕlatan*, de zuidenwind.

سلاد **sĕlada**, alleen voorkomende in *minjĕk sĕlada*, slaolie, door beschaafde Atjehers als ingredient bij hunne spijzen gebezigd.

سلادن **sĕladan** of **tĕladan**, voorbeeld, model.

سلاس **sĕlasa**, uitstekende plank boven aan de trap van een Atj. huis waarop men zitten kan.

سلاسيه I. **sĕlasih**, *bidjĕh selasih*, de vrucht van een heester, die in water geweekt als een soort van sorbet wordt gedronken.

II. **sĕlasih**, *ranoeb sĕlasih*, een geurige soort van sirih.

سلالو **sĕlalo**, een tot de bruidskleederen behoorend kleedingstuk bestaande uit een lang kleed dat als borst- en hoofdbedekking wordt gebruikt.

سلام **salĕm**, de Ar. begroeting: *assalam aleikoem*, waarop geantwoord wordt: *waäleikoem assalam*.

سلامت **sĕlamat**, voorspoed, welvaren, heil, gezondheid; *bri sĕlamat*, geluk wenschen.

سلبق **sĕlĕbĕḳ**, een soort van tarbot.

سلدادد **sĕlĕdad**, marinier, marinesoldaat in tegenstelling van *sĕrdadoe*, een soldaat van de landmacht.

سلسق **sĕlĕsaḳ**, zie سسق **sĕsaḳ**.

سلسيله **silsilah**, geslachtlijst.

سلطان **soelthan**, sultan.

سلغ **sĕlĕng**, tusschenruimte, tusschentijd; b. v. *sĕlĕng limong oroi*, een tusschenruimte van vijf dagen. Synoniem met *lĕhĕng*.

سلفوه **sĕlĕpoeḳ**, gebloemd.

سللا **sĕlala**, door de schittering of glans van eenig voorwerp verhinderd worden dat voorwerp te bezien.

سلمفو **sĕlampée**, open galerij voor een winkel waar men de waren uitstalt.

سلمفوغ **sĕlampong**, zie لمفوغ **lampong**.

سلودغ **sĕloedang**, omhulsel van den bloesem der palmgewassen.

سلودن **sĕloedan**, vallende ster.

سلور **sĕloewĕr**, broek, pantalon; — *atjeh*, een broek van eigenaardig Atjehschen snit.

سلورن **sĕloeran**, goot, waterleidingspijp.

سلوروه **sĕloeroh**, geheel, over het geheel; *sĕloeroh badan*, over het geheele lichaam.

سلوسوه **sĕloesoeh**, een soort van tooverij ter bevordering van het baren; tooverij om kisten of koffers te openen, waarvan de sleutel verloren is geraakt.

سلوق **sĕloeḳ**, den arm in iemands arm steken of het been om iemands been slaan.

سلومفوٗ **sĕloempoḳ**, schors van de bamboe en rotan.

سلومفیت **sĕloempit**, zie سومفیت **soempit**.

سلیسوی **sĕlĕsoi**, ontwarren, in orde brengen, vereffenen, schikken, geschikt, beslecht.

سلیسه **sĕlisih**, geschil, verschil; *sĕlisih pĕham*, woorden, die met elkander in strijd zijn.

سلیسی **selisé**, vloerkleed, van kadjangmatten, atap, of rotanmatten, die men in een prauw legt, om de lading tegen beschadiging te vrijwaren.

سلیکوع **sĕlĕkoeng**, sluier door vrouwen bij het bidden gebruikt.

سلیکوی **sĕligoi**, een soort van boog, waarmede men houten werpspiesen en steenen werpt.

سلیمبوة **sĕlimboet**, deken, dekkleed.

سلیمفق **sĕlimpoeḳ**, een soort van waterplant.

سلیور **sĕlioer**, indommelen, indutten.

سم **sam**, schoon, welgemaakt, fraai, mooi [?], komt alleen in verbinding met *binoi* en *lakoi* voor; *sambinoi*, een schoone vrouw; *samlakoi*, een welgemaakte man [?].

سما **sĕma**, een schurftdiertje.

سما I. **sama**, in het rond zweven van vogels.

II. **sama**, gelijk, even, samen; *sama tĕngåh rĕdj*, halverwege; *dji djak sama-sama*, zij gaan te zamen.

سمبت **sambat**, vasthechten, verbinden, vastmaken; *sĕnambat*, lasch. Synoniem met *sĕmong*.

سمبغ I. **sambang**, de naam van kanonschoten, die gelost worden, om den tijd aan te geven.

II. **sambang**, het elkaâr aanvliegen van vogels.

III. **sambang**, een nog versche honigraat; b. v. *dji poh oenoi tinggal sambang dji oewĕh dagang sĕnggoeĕ bandar*, als de bijen wegvliegen, blijft de verschè honigraat achter, als de vreemdelingen vertrekken, is de pasar verlaten.

سمبل **sambal**, toespijs bij de rijst.

سمبوة **samboet**, opvangen, aangrijpen met de handen.

سمبور **samboer**, een boordsel van gouddraad langs de pijpen van een broek of de boorden van een jas; *samboer sĕloewĕr kasab*, broekgalon.

سمبور **sĕmboer**, besprenkelen, doorspuwen.

سمبوغ **sambong**, aaneenhechten, lasschen van houtwerk.

سمبوق **samboeḳ**, sloep, schuitje.

سمبهيغ **sĕmbahjang**, ritueele godsdienstoefening; *watée sĕmbahjang*, de daarvoor aangewezen tijdsruimten.

سمبيلغ **sĕmbilang**, een soort van zeevisch.

سمت **sĕmat**, vaststeken met een puntig voorwerp zooals een speld.

سمسى **samsi**, een soort van zeegewas, dat het materiaal levert voor vischlijnen.

سمڠا **sĕmanga**, de kenanga, een boom met welriekende geelgroene bloemen.

سمڠا **sĕmĕnga**, uitstralen der warmte. Synoniem met *sĕmĕlit*.

سماڠة **sĕmangat**, levensgeest, bewustzijn; *gadoh sĕmangat*, zijn bewustzijn verliezen.

سمڠب **sĕmĕngĕb**, geeuwen, gapen.

سمڠكى **sĕmanggi**, een soort van moerasplant.

سمفرن **sĕmporna**, volkomen, volmaakt, iets waaraan niets ontbreekt.

سمڤغ I. **sampang**, vernissen van scheeden van wapens.
II. **sampang**, beeindigen.

سمڤك **sampak**, gouden omkleedsel aan het benedeneinde der heften van klewangs.

سمڤن **sampan**, een schuitje of bootje om goederen te lossen.

سيمڤن **simpan**, wegbergen, wegleggen, bewaren. Synoniem met *troh*.

سمڤنا **sĕmpĕna**, gezegend, iets waarop zegen rust.

سمڤوڠ **sampong**, groeiziekte van kinderen.

سمڤوم **sĕmpom**, iets op den grond laten vallen, nederkwakken; b. v. *djakalée koe sĕmpom kah bak batée sigo mĕhat bĕkah tangkoerah*, indien ik u een keer op een steen nederkwak, zal zeker uw schedel bersten.

سمڤوه **sampoh**, vegen, bezem, borstel; — *broes*, vuil opvegen; — *tjat*, verwen; — *ijĕr*, opdwijlen; *sĕmampoh*, bezig zijn met vegen.

سمڤوى **sampoi**, tot aan toe.

سمڤى **sampé**, niet in staat zijn iets ten einde te brengen, b. v. *wahé aněk tangké haté hana mĕsampé loen oesĕha*, *oroi njoi tatĕroen padjan lam tawoil*, *maté sidroi dĕngon ijĕr mata*, (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt; bij de verklaring der beteekenis is *hana* mede vertaald].

سمک **sĕmak**, vuilnis, onbegaanbaar door wild struikgewas, wildernis.

سملو **sĕmaloe**, parasietplant; b. v. *gata lagée sĕmaloe patjang tadoek tapĕsoesah gob*, gij zijt gelijk een parasietplant; waar ge U nederzet, maakt gij 't den menschen lastig.

سمليت **sĕmĕlit**, uitstralen der warmte; b. v. *djipĕhoedib apoei djĕh pat sĕmĕlit tĕroes kĕnoi*, zij maakten op gindsche plaats vuur aan en de warmte straalde tot hier uit. Synoniem met *sĕmanga*.

سمنتاران **siměntaran**, terwijl, zoo lang als, tijdens.

سمنتوڠ **sĕmantong**, een soort van vleermuis.

سموذرا **samoedra**, kampong in het Paseische.

سموڠ **sĕmong**, aaneenhechten, vasthechten, vastbinden, laschen; *sĕnĕmong*, lasch. Synoniem met *sambat*, [vergel. *sĕmat* en *sambong*].

سمولیڠ **sĕmoeling**, een doornachtige heestersoort.

سمه **sĕmah**, het gewone betoon van eerbied maken, zich tot zijn meerdere wenden, om iets te verzoeken, eerbiedig spreken, hulde bewijzen, groeten, begroeten. In geschriften bezigt men *sĕmbah*.

سمی **sĕmé**, zaailingen.

سمیڠ **sĕming**, zich aan iets uit liefde hechten, b. v. *di loen oh na anĕk saboh na kĕ tĕmpat pĕsĕming haté oroi malam*, nadat ik een kind heb, is er een voorwerp waaraan ik mij dag en nacht kan hechten.

سمیلو **sĕmiloe**, een splinter van bamboe of rotan.

سمیلوق **sĕmiloeq**, de paalworm.

سمیمبور **sĕmimbor**, het slaan der golven over de verschansing van een vaartuig.

سمینتوڠ **sĕmintong**, een soort van paarlemoerschelp.

سمانجم **sĕmanjam**, zetel van vorsten, zetelen.

سن **sĕn**, keer, maal; *si* —, een keer, een maal; — *batjoet*, elken keer, een weinig, — *si kerak*, elken keer een stuk; — — *sidroi*, elken keer een; *sadjan si* — *doewa*, beiden gelijktijdig.

سنا **sĕna**, *oen sĕna*, sennebladeren.

سنبرن **sĕnbrĕn** of **sonbron**, onbestemd van gedachte.

سنبوک **sĕnĕboek** of **senoeboek**, plantsoen, plantage; b. v. *di goenoeng koewali soi pĕtoewa sĕnĕboek*, wie is de oudste van de plantage op den berg *Koewali*.

سنت **sĕnat**, een soort van Chineesch vaartuig.

سنة I. **soenat**, besnijdenis; *mĕsoenat*, besnijden.
II. **soenat**, verdienstelijke, maar niet verplichte werken.

سنتت **santĕt**, gelijk, gelijkelijk; b. v. *santĕt pakat kamoi bandoem*, wij zijn allen van gelijk gevoelen.

سنتف **santap**, nuttigen van spijs en drank door vorsten; b. v. *pauté tĕngâh santap di mĕligoi*, de vorst was bezig in het paleis te eten.

سنتكى **sĕntagi**, snoer, koord.

سنتن **santan**, kokosmelk, uitgeperst sap van de kern der kokosnoot.

سنتوسا **sĕntéausa**, in vrede, in rust, veiligheid.

سنتوق **santoeḳ**, het slaan van de hoorns van een karbouw tegen het juk; b. v. *kĕbĕ santoeḳ ijoek*, de buffel slaat tegen het juk.

سنتون **santoen**, zie سومڤن **soempan**.

سنجا **sĕndja**, avondschemering, avondrood; *sĕndjakala*, de schemertijd.

سنجتا **sĕndjata**, wapenen.

سنجق I. **sandjaḳ**, een verhaal in een goeden rhythmus stellen; b. v. *hikajat njoi kĕnong tĕhat sandjaḳ*, dit verhaal is in een goeden rhythmus gesteld.
II. **sandjaḳ**, fraai, schoon.

سندا **sĕnda**, scherts, grap; *mĕsĕnda-sĕnda*, schertsen.

سندا غ **sandang**, iets onder den arm aan een touw dragen; — *pĕdĕng*, een zwaard dragen; — *pĕrisoi*, een schild dragen.

سندى **sĕndi**, gewricht van het lichaam; *sĕndi-sĕndi*, afwisselend.

سندیغ **sanding**, bergplaats voor goederen tegen de dakhelling.

سنسرج **sĕnsĕrodj** [sic], oogenblikkelijk, dadelijk, onverwijld.

سنروڠ **sĕnĕrong**, kromhout in den voor- en achtersteven van een vaartuig.

سنارى **sinaroi**, alle; b. v. *rajat sinaroi mamĕs moeka*, alle onderdanen zagen er tevreden uit.

سنڠ **sĕnang**, tevreden, vergenoegd, kalm, rustig, op zijn gemak.

سنق I. **sĕnaḳ**, asthmatisch.
II. **sĕnaḳ**, het hardworden van den grond, na omwerking.

سنم **sĕnam**, indigoblauw.

سنمڤڠ **sĕnampang**, snaphaan doch met één loop; — *doea laras*, een dubbelloopsgeweer.

سننا **sinĕnna**, alles; b. v. *langit doenia njawong badan pĕrĕntah hadlĕrat laoet darat ban sinĕnna*, hemel en aarde, ziel en lichaam staan onder Gods bevel, zee en land even als alles.

سنوٚة **senoeĕt**, slaan, slagen geven, met een zweep.

سنوڠكو **senoengkée** of **tenoengkée**, drievoet, treeft.

سنوم **sĕnom**, duiken; *pĕsĕnom*, indompelen, indoopen, naar iets duiken; *sĕmĕnom*, duiker.

سناوه **sinawah**, *pinĕng sinawah*, een pinangsoort, waarvan de vruchten zoo groot zijn als ganzeneieren. Wordt alleen bij gebrek aan gewone pinang gebezigd.

سنوه **sĕnoh**, zich meester maken van iets, wegnemen, wegvoeren, schaken; b. v. *Simin djisĕnoh peroemåh si Moed*, Simin heeft Si Moed's vrouw geschaakt.

سنه **sĕnah**, Ar. jaar.

سنيپا **sĕninja** of **soeninja**, een eenzame plaats, een vredige plaats.

سنپن **sĕnanjan**, *oroi sĕnanjan*, Maandag.

سو **soe**, aal, modderaal. Synoniem met *ĕndong*.

سوا **soea**, fakkel, toorts. Ook baak.

سوارا **soeara**, stem, geluid.

سواسا **soeasa**, alliage van goud en koper.

سواكا **soeaka**, huisvesting verleenen.

سوامى **soewami**, echtgenoot, man; wordt slechts in de schrijftaal gebezigd, b. v. *kon soewami kamoi gata*, gij zijt mijn echtgenoot niet.

سوٚب **soeĕb**, met de handen eten; *soeĕb boer*, rijst op die wijze eten.

سوب **soewĕb**, long.

سوٚب **sĕob**, in damp koken, koken met een omhulsel in een kokend vocht.

سوبرا **soebra**, geraas, getier, rumoer. Synoniem met *âǣ* of *rĕjok*.

سنت **sĕnat**, een soort van Chineesch

سنة I. **soenat**, besnijdenis; *mĕsoenat*.
II. **soenat**, verdienstelijke, maar

سنتت **santĕt**, gelijk, gelijkelijk; b. v
doem, wij zijn allen van gelijk

سنتف **santap**, nuttigen van spijs
pauté tĕngâh santap di mĕligoi
paleis te eten.

سنتكى **sĕntagi**, snoer, koord.

سنتن **santan**, kokosmelk, uitge
kosnoot.

سنتوسا **sĕntéausa**, in vrede, i.

سنتوق **santoeḳ**, het slaan v
tegen het juk; b. v. *kĕbĕ*
gen het juk.

سنتون **santoen**, zie سومڤن

سنجا **sĕndja**, avondschemer
mertijd.

سنجاتا **sĕndjata**, wapenen.

سنجق I. **sandjaḳ**, een
len; b. v. *hikajat nj*
in een goeden rhyth
II. **sandjaḳ**, fra

سندا **sĕnda**, scherts, g

سنداغ **sandang**, iet
— *pĕdĕng*, een
dragen.

سندى **sĕndi**, gewri
selend.

سندىغ **sanding**, b

سنسرج **sĕnsĕrodj**

سنروغ **sĕnĕrong**.
een vaartui

سمارى **sinaroi**,
derdanen

سنغ **sĕnang**,
gemak.

arde bui-

moedjoi, bor-

orten van voetangels zijn:

rt van schop, wegschoffelen, op-

rok.

vormig net.

ondervragen.

schen en dieren gemaakt, dus even
een paard als miauwen van een kat.

schrift; *sĕmoerat*, schrijven.

ongeluk zoeken.

, vreugdekreten slaken, toejuichen.

egenovergestelde van iets.

van kleine fuik.

uitgaan, retireeren, ebbe, vallen van 't wa-
ken van 't water.

, voortschuiven, wegschuiven, aan-
njoeng.

ergens instappen.

eevisch.

om zijde of garen op te houden bij

van een boom, die een goede houtsoort

outvellen.

spillage, verminderen, slinken.

onder iets stoppen, verbergen.

en, hoeveelheid van op, in of naast elkander

voorwerpen, opstapelen.

oesoeh, naam van een landschap, ter Westkust van

soesoeh **manok**, hanespoor.

سوسوءه **soesoeé**, lis, lus.

سوسه **soesah**, moeite, zorg, verdriet, drukte, ongerust, moeielijk, verlegenheid.

سوءڠ **soewang**, tegenspoed, ongunstige uitslag, teleurstelling. Synoniem met *soewĕk* en *malang*.

سوءڠسڠ **soengsang**, achterste voren, onderste boven.

سوءڠكيت **soengkit**, een bootje zoodanig sturen, dat het links wendt.

سوءڠكوه **soenggoeh**, wezenlijk, in ernst, inderdaad, waar, oprecht.

سوءڠى **soengoi**, rivier, stroom; alleen in geschriften voorkomende.

سوءڠيک **soengiĕk**, naam van een zoetwatervisch.

سوفق **soepaḳ**, witte vlekken op de huid, een soort van huidziekte.

سوق **soeḳ**, aantrekken van kleêren.

سوک **sok**, een vaartuig op een klip of op het strand zetten. Ook vastzetten.

سواك **soewak**, een kreek waarvan het water slechts bij vloed zijn uitweg vindt.

سويغ

... vreugde, verheugd, tevreden zijn met ...nden.

... ...eugde, aangename gedachte.

... ...an droge en natte waren.

... lastig, netelig.

... ...nde deel van iets.

... zelf gekeerd [vergel. سكوة].

... ...ekong, schoor om een zeil uit te zet... wind op te vangen.

... ...oodvrucht; *bak soekoen*, de broodboom.

... verhinderen, b. v. *perboewĕtan njoi* ... *S. Poelan*, dat werk is bereids door

... *mĕsoegoet*, kammen.

... ...hoonmaken der tanden, hetzij met een ... soort van tandenborsteltje.

... *djawab*, redetwisten, vraag en ant-

... inzetten, tusschen invoegen.

... kaal.

... waarheidlievend, oprecht; b. v. *bak oer njoi* ... klapperboom is zeer recht; *di loen loen* ... *marit pi oebé soeloer*, wat mij betreft, ik ... oprecht en zeg eveneens alles rechtuit.

... dageraad, morgenstond.

... ...eren, in tweeën deelen.

... ...egen, misleiden.

... ...let, piccolo.

... schillen, ontbolsteren; — *oer*, een klapper ... *mamplam*, een mangga schillen. Sy-

... verschillen, afwijken van, zich onderschei... speciaal ten opzichte van gelijkenis; b. v. ... *soeliĕk lageé koe dji roepa hana obah sa-* ... is in uiterlijk niets van zijn vader onder... verschilt in niets met hem.

سوم **sĕoem**, heet, warm; *sĕoem até*, boos gestemd, driftig. Gebezigd van spijzen, dranken en hartstochten.

سوم **som**, verbergen, verstoppen.

سوما **soema**, herstellen, doch speciaal van wonden.

سومبغ **soembang**, wanstaltig, wanklinkend.

سومبو **soemboe**, lampenkatoen; — *badĕk*, rhinocerosboorn. Synoniem met *das*.

سومبيغ **soembing**, iemand met een wapen of stok zoodanig treffen, dat de lappen erbij hangen.

سومفل **soempal**, stoppen, kurken, stop, kurk, prop; *sĕnoempah dji tampal rĕhoeng dji soempal*, ronde gaten moeten versteld en cylindervormige gaten gestopt worden.

سومفن **soempan**, met de beenen opgetrokken zitten; *soempan santoen*, fatsoenlijk op die wijze zitten.

سومفوغ **soempoeng**, eene grassoort.

سومفه **soempah**, eed, vloek; *kĕnong soempah*, door den vloek getroffen worden; *pĕsoempah*, iemand den eed opleggen, zweren, beëedigen.

سومفيت **soempit** of **sĕtoempit**, blaasroer.

سومفيغ **soempiĕng**, een langgetrokken gezicht.

سوون **sĕoen**, op het hoofd brengen, op het hoofd dragen, in eerbied ontvangen, hulde bewijzen.

سونتوق۲ **soentoek-soentoek**, gansch, geheel; *si oroi soentoek*, den ganschen dag.

سونتى **soenti**, gedroogde *bĕlimbing*-vruchten, (*bĕlimbing*, naam van een boom met zure vruchten); *soenti halia*, gedroogde gember.

سونتيغ **soenting**, een bloem of ander versiersel, achter het oor gestoken; *pĕsoenting*, achter het oor steken.

سوندق **soendak**, een soort van ijzeren werktuig dat men schuins in den grond steekt en waarop klappers worden stuk geslagen. Ook een blank wapen schuins dragen.

سوندى **soendi**, met het hoofd naar beneden en de beenen naar boven staan, iets onderste boven keeren.

سوندىٔ **soendiĕ**, een $\frac{1}{4}$ kal (kal = klapperdop).

سونديق **soendik**, iets te niet doen. Synoniem met *roembĕh*.

سونوت **soenoet**, geslacht; b. v. *soekée pauté njoi katoedjoeh sĕn soenoet*, de stam van den tegenwoordigen vorst is zeven geslachten oud.

سوكا **soeka**, genoegen, vreugde, verhe
iets, van iemand houden.

سوكاچيتا **soekatjita**, vreugde, aangena

سوكت **soekat**, meten van droge en n

سوكر **soekar**, moeielijk, lastig, netel

سوكو **soekée**, stam, vierde deel van

سوكوة **soekoet**, in zich zelf gekeer

سوكوڠ **soekong**, *gala soekong*, s
ten, om beter den wind op

سوكون **soekoen**, de broodvruch

سوڬڠ **soegang**, beletten, verh
ka mĕsoegang bak Si Po
N. N. belet.

سوڬوة **soegoet**, haarkam; *m*

سوڬوى **soegoi**, het schoon
pruim tabak of een soo ... water

سوڵ **soeĕl**, vraag; *soeĕl* ...
woord.

سول **soel**, iets ergens inz ... n, onbewoond,

سولا **soela**, spietsen.

سولس **soelas**, haarloos. ... oorduurd kleedje, dat
... presenteerblad doet.

سولڠ **soelĕng**, voedere ... rd; — *rakna*, komt alleen in

سولور **soeloer**, recht. ... n de kleeding gezegd: elegant.
soeloer tĕhat, de ... an provisiekist, gebezigd, indien
djak oelé soelo ... emt.
handel steeds o ... heid, onattent, nalatigheid, ver-

سولوس **soeloes**, da ... b. v. *pĕtoi gata hana tagoentji tĕkĕdir*

سولوه **soeloh**, ha ... *on sĕhal di atĕs gata*, uw kist hebt

سوليت **soelit**, be ... s bij toeval iets verdwijnt, is het dan
... gheid? Synoniem met *taksir*.

سوليڠ **soeling**. ... den zin van *sa* in eenvoudige en sa-

سوليق I. soel ... den; b. v. *siploeh*, tien; *siblas*, elf;
ontbolste ... *sikoerĕng blas*, negentien; *sidroi*, een
noniem ... de helft, doch overdwars; *sibĕlah*, de
II. ... lengte; *sikĕrak*, een stuk; *sitĕngåh*, de
den v ... gestapeld is; *sitoempoek*, een hoop; *sita-*
Njak ... hoop; *sigoh*, een maal, een keer; *sibak*,
gal, ... boomen; *siikat*, een bundel, een bos; *si-*
schei ... een bundel, een bos.

سى II. **si**, komt voor ook voor eigennamen, b. v. *si Daoed*, *si Doellah*, *si Djariah*.

سيا **sia**, verschroeid, verzengd, verbrand.

سيا٢ **sia-sia**, onzin, onnut, ijdel.

سياكق **siakaḳ**, de bekende kakap, naam van een zeevisch.

سيب **sib'**, genoeg, verzadigd.

سيبا I. **siba**, een soort van pinangboom, die groote pinangvruchten levert.

II. **siba**, links of rechts afslaan.

سيبغ **sibang** *paroei*, zwager van vrouwszijde.

سيبق **sibĕk**, van dezelfde soort.

سيبلس **siblas**, elf.

سيبليت **siblit**, een maal, een keer. Synoniem met *sigo*.

سيبور **siboer**, met water gooien.

سيبوک **siboek**, onverschillig zijn voor iets.

سيبوڠ [oningevuld].

سيبوى **siboi**, vleien, streelen, liefkoozen.

سيت **siat**, een oogenblik, eene wijle.

سيٗت **sëit**, tam, mak, getemd, niet wild.

سيٗت **siĕt**, padi-aren lezen, iets bij kleine hoeveelheden bij elkaâr zoeken.

سيتا **sita'**, dagvaarden.

سيتى **sité**, kakkerlak.

سيتى **siti**, eene deftige of aanzienlijke dame.

سيجل **sidjël**, zweeten van voorwerpen tengevolge van koude.

سيجوٗ **sidjot**, vloeien, uitloopen.

سيجوق **sidjoeḳ**, koud.

سيحير **sihir**, goochelen, goochelarij, tooveren, tooverij.

سيد **said**, titel der afstammelingen van den profeet Mohamad.

سيدا **sida**, een soort van kweekeling van schriftgeleerden, die de jonge kinderen onderwijst, doch zelf ook nog onderwijs ontvangt.

سيدر **sidĕr**, schuin.

سيدڠ **sidang**, vergadering.

سيدق **sidaḳ**, het rotantouw dienende om een tamboerijn strak te spannen; b. v. *tasak sidaḳ rĕpail bakkrĕs na mĕng tapĕh*, doet het rotantouw in de tamboerijn om haar te spannen ingeval ge er op wilt slaan.

سيدليڠكم **sidalinggam**, menie, vermiljoen.

سيدوة **sidoet**, onaangenaam aangedaan, verdrietig.

سيدوڠ [oningevuld].

سيدوم **sidom**, mier.

سيديا **sidija**, zie سدیا **sĕdija**.

سيديک **sidik**, onderzoeken, doch op eene fijne manier in tegenstelling van *sasat*, gewone vragen doen; *sidik sasat*, onderzoeken op vragende wijze.

سيديه **sidĕh**, ginds, *di sidĕh*, daarginds; b. v. *gata tadoek sidĕh bèk taminah*, ga ginds zitten en verplaats u niet.

سير **sir**, bijslaap, ontucht.

سيرا I. **sira**, zout; *sira batée*, grof zout.
II. **sira**, tijdens, terwijl, te gelijker tijd.

سيرف **sirap**, houten dakpan.

سيرق **sirĕḳ**, uitglijden.

سيرم **siram**, begieten, besproeien, baden door begieting.

سيروڠ **siroeng**, schuin in een lijn.

سيرون **siroen**, een houtsoort, van welks bast men touw vervaardigt.

سيرونچيٚن **siroentjiĕn**, ruiten bij 't kaartspel.

سيري **siri**, welke, wie, wat.

سيريب **sirib**, vin van een visch.

سيست **sisat**, verdwaald, afgedwaald, niet op den rechten weg.

سيسر **sisir**, een bos; *saboh sisir pisang*, een bos pisang.

سيسوب **sisob**, in den modder verstoppen.

سيسورق **sisoeroeḳ**, naam van een vliegend insektje.

سيسير **sisĕr**, in wanorde door elkander liggen.

سيسق I. **sisiḳ**, schubben van dieren.
II. **sisiḳ**, een soort van zeevisch.

سيڠا **singa**, leeuw.

سيڠكت **singkat**, te kort, te klein.

سيڠكل **singkal**, dwarsbalken in een vaartuig van het eene naar het andere boord, waarop het dek komt of de roeiers zitten.

سيڠكلا **singkla**, hand of voetboei, boeien.

سيڠكو **singkée**, elleboog.

سیڠکوڠ **singkoewang**, een plant, waarvan de knollen eetbaar zijn.

سیڠکول **singkoel**, tegenwind, zie *angĕn*, enz.; b.v. *angĕn sangkal handjid tapĕlajar* of *angĕn singkoel handjid tapĕlajar*, de wind is tegen, wij kunnen niet verzeilen.

سیڠکوی **singkoi**, iemand met zijn elleboog op zijde duwen. Synoniem met *sigong*.

سیڠکیل **singkil**, het gevoel in de tanden na het eten van iets zuurs, eggig, wreed, stroef.

سیڠڬه **singgah**, ergens aangaan, aanleggen, eene plaats aandoen.

سیڠوه **singoh**, morgen; *singoh bĕngoh*, morgenochtend.

سیڠیت **singit**, naar de eene zijde overhellen, op zijde hellen, scheef staan, op zijde liggen. Synoniem met *ging*.

سیڤ **siĕp**, juist, juist van pas, klaar, gereed, voltooid, voldoende, genoeg.

سیڤت **sipat**, meten, peilen.

سیڤق **sipaḳ**, schop, trap, zie *tĕrom*. Men zegt ook van een paard *sipaḳ*, schoppen.

سیڤو **sipoe**, beschaamd.

سیڤوت **sipoet**, een klein schelpdiertje.

سیکترا **sikatra**, het eiland Socotora; *laoet sikatra*, de zee nabij het eiland Socotora.

سیکل **sikal**, een klapperdop.

سیکلب سیکلیب **siklab-siklib**, met de oogen knippen, een oogenblik, eene kleine wijle.

سیکالی۲ **sikali-kali**, volstrekt, ten eenen male.

سیکالیلاوا **sikalilawa**, klaveren bij het kaartspel.

سیکمبوڠ I. **sikĕmbong**, de blaas.

II. **oerĕt sikĕmbong**, een klimplant, waarvan men touw vervaardigt.

سیکوتو **sikoetoe**, deelgenoot, metgezel, maat.

سیکورڠ **sikoerĕng**, negen.

سیکوروف **sikoeroep**, kurketrekker.

سیکوفن **sikoepan**, schoppen bij het kaartspel; *mĕin sikœpan*, kaartspelen. De aas heet *radja*; de heer *hé*; de vrouw *poetroi*; de boer *simĕgalang*.

سیکتو **sigĕtoe**, een weinig, luttel.

سيكرا **sigra**, onverwijld, spoedig, haastig.

سيكق **sigaḳ**, goed passend, netjes.

سيكلا **sigala**, alle, geheel uit een aantal deelen bestaande, gansch.

سيكندوڠ **sigĕndong** of **dagĕndong**, een soort van slak.

سيكو **sigo**, een maal, een keer. Synoniem met *siblit*.

سيكوڠ **sigong**, iemand of iets met den elleboog op zijde duwen.

سيكى **sigé**, een teeken, een bewijs eener publieke overeenkomst of handeling.

سيكبينا **sigoibéna**, schelm, schurk; b. v. *Mĕděhak hoekoem sigoibéna*, Mĕděhak veroordeelde den schelm.

سيّل I. **siĕl**, algemeene naam voor slachten, vleesch.
II. **siĕl**, zich naar den kant van den weg begeven.

سيلا **sila**, met de beenen kruiselings onder het lichaam zitten.

سيلب **silab**, vergeten, fouten in berekeningen maken, b. v. bij het optellen.

سيلڠ **silang**, schuin gekruist.

سيلق **silaḳ**, opstroopen van de mouwen, optrekken van de broek.

سيلک **silĕk**, schermen.

سيلن **silan**, het eiland Ceilon; *laoet silan*, de naam der zee bij het eiland Ceilon.

سيلو **silée**, schuilen, beschutten.

سيلو **silo**, een touw om een voorwerp slaan om iets goed vast te zetten. Synoniem met *daběh*.

سيلو **siloe**, een soort van spel in den trant van 't kegelspel, door kinderen gespeeld met kemirivruchten.

سيلوب **silob**, openschuiven van gordijnen.

سيلوڠ **silong**, *batée silong* een soort van steen, die in gouden sieraden wordt ingezet.

سيلوهق **siloehoḳ**, harten bij het kaartspel.

سيليفت **silipat**, slof.

سيليّق **siliĕḳ**, inwrijven, insmeren van geneesmiddelen.

سيم **siam**, het rijk van Siam; *ĕngkoet siam*, gedroogde Siameesche visch.

سيمبت **simbat**, oplichten van kleêren.

سيمبغ **siambang**, een soort van langarmigen aap.

سيمبن **simban**, iets wat gemakkelijk in de hand is, smakelijk van voedsel, gelukkig van een plaats.

سيمڤرل **simprĕl**, verspreid van glans of schittering.

سيمڤغ **simpang**, zijweg, zijtak, arm eener rivier.

سيمڤلاه **simpĕlah**, een gouden keten, die over de beide schouders wordt gedragen.

سيمڤن **simpan**, verbergen, wegleggen, bewaren. Synoniem met *troh*.

سيمڤى **simpi**, verhooging van het boord van een vaartuigje door planken, in tegenstelling van *roebing*, verhooging van het boord door *atap*.

سيمڤي **simpé**, een soort van handvatsel.

سيمق **simaḳ**, iemand bij het lezen nagaan.

سيمى **simé**, iemand met een boos opzet naderen.

سين **sen**, cent.

سينتول **sintoel**, iets langzaam naar zich toetrekken, iets aan een touw of stuk hout ophangen.

سينتهق **sintĕhaḳ**, een trek, een ruk aan iets, uittrekken. Synoniem met *rintĕhak*.

سينتهوب **sintĕhob**, verstampen, heien.

سينتهوڠ **sintĕhoeng**, iets met geweld uitstorten.

سينرى **sinaroi**, alle.

سينن **sinan**, daar, ginds; *di sinan*, derwaarts [?].

سينى **sinoi**, hier; *di sinoi*, herwaarts [?].

سيو **siwo**, links of rechts afslaan. Synoniem met *siba*.

سيوا **siwa**, huur, pacht.

سيواس **siwas**, een soort van dolk met kromme punt.

سيواق **siwaḳ**, tegenstroomingen.

سيوڠ **siwong**, kom in eene rivier.

سڤوك **sinjoek** of **sinjĕhoeḳ**, neerkwakken, kwakken.

سڤوم **sĕnjom**, glimlachen.

ش

شابس **sjabas**, voortreffelijk, braaf zoo.

شاريعت **sjariat**, wet, recht [eig. شريعة].

شافعی **sjafi-i**, naam van den stichter der Sjafi'ietische school; een aanhanger dier school.

شام **sjam**, Syrië.

شاویر **sjawir**, overleg, overpeinzen, overwegen, b.v. *aněk radja djin nan Pĕrail lĕ tĕhat sjawir*, de zoon van den vorst der booze geesten, Pĕrail genaamd, bezat veel overleg.

شاه **sjah**, vorst, heer, heerscher; *sjahi alam*, vorst der wereld.

شبهت **sjobĕhat**, twijfel, onzekerheid.

شرط **sjarath**, voorwaarde, regel.

شوع **sjarâ**, goddelijke wet, godsdienstige voorschriften. Vergel. سارة.

شروکا **sjĕroega**, het paradijs.

شریف **sjarif**, adellijke titel der mannelijke afstammelingen van Mohamad.

شریفه **sjarifah**, adellijke titel der vrouwelijke afstammelingen van Mohamad.

شری‌فدا **sjĕripada**, zijne hoogheid.

شریکت **sjarikat**, deelgenootschap, vennootschap.

شطر **sjathar**, bladzijde.

شعبان **sjâban**, de 8e maand van het Mohamedaansche jaar.

شعیر **sjâir**, vers, gedicht, poëzie.

شفاعت **sjoefa-ât**, bemiddeling, tusschenkomst.

شک **sjak**, bevreesd, ongerust zijn.

شکسی **sjaksi**, getuige.

شکور **sjoekoer**, dank, danken, dankzegging, dankbaarheid.

شمس **sjamsoe**, de zon; شمس القمر *sjamsoe alḳamar*, zon en maan [?].

شودرا **sjéaudara**, broeder of zuster.

شودکر **sjéaudagar**, koopman, handelaar.

شوکر **sjoekar** [?], moeielijk, lastig.

شوال **sjawal**, naam der 10e maand van het Mohamedaansche jaar.

شهادة **sjahadat**, geloofsbelijdenis.

شهبندر **sjahbandar**, havenmeester.

شهدن **sjahadan**, verder, vervolgens, daarna, begin van een nieuwen zin.

شهوة **sjahwat**, begeerte, verlangen, hartstocht, lust inzonderheid tot bijslaap.

شهود **sjoehoed**, getuigen, afleggen eener getuigenis.

شهيد **sjahid**, martelaar.

شيخ **sjech**, titel, dien men aan oelama's geeft, Heer, oudste.

شيطان **sjéthan**, duivel, satan.

شيقسا **sjiḳsa**, straf, ellende, verdriet, zorg, pijn.

ص

صبح **ṣoeboḥ**, de dageraad; *waḳtée ṣoeboḥ*, de tijd van de morgengodsdienstoefening.

صبر **ṣabar**, berusting, geduld.

صح **ṣah**, juist, waar, echt, geldig van een getuige.

صاحب **ṣaḥib**, baas, heer, meester, makker, metgezel, vriend.

صحبة **ṣaḥabat**, vriend, bevriend zijn.

صحيح **ṣaḥeh**, ja, juist, waar, echt.

صدقة **ṣěděḳah**, aalmoes, offerande, liefdegift.

صديق **ṣadiḳ**, oprecht, ongeveinsd, welgemeend.

صرف **ṣaraf**, *kitab ṣaraf*, spraakkunst.

صريح **ṣareḥ**, zuiver, duidelijk, in duidelijke bewoordingen te kennen geven dat eene quaestie afgedaan is.

صف **ṣef**, rij, gelid.

صفا **ṣafa**, helder, glanzend.

صفان صفا **ṣafan-ṣafa**, geheel en al vernietigd.

صفر **ṣafar**, naam der 2e maand van het Mohamedaansche jaar.

صالح **ṣaleḥ**, vroom, rechtschapen, braaf, een braaf man; b. v. *pěkějan poetih lagée ṣalěḥ njoem-njoem pakěh bak ri roepa*, witte kleederen even als een braaf man deden hem gelijken op een schriftgeleerde.

صلاة **ṣalah**, ritueele godsdienstoefening.

صلوة **ṣělawět**, [eigenl. meervoud van het vorige] het uitspreken van formulen als: *„Allahoemma ṣalli ᶜala saidina Mohamad."*

صوفى **ṣoefi**, wijs, verstandig [?].

صور **ṣawir**, overdenken, overpeinzen.

صيحت **ṣiḥat**, gezond zijn, gaaf van leden, gezondheid, welvarend.

صيفت **ṣifat**, hoedanigheid, eigenschap, attribuut.

ض

ضحى **dloeḥa**, tijd van den dag tusschen 7 en 9 uur 's morgens.

ضرورة **dlaroerat**, bekrompen omstandigheden, behoeftigheid, nooddrang, noodzakelijkheid.

ضعيف **dlaif**, zwak, teer, uitgeput, slap.

ضم **dlamma**, het klankteeken ’.

ضمن **dlaman**, instaan voor iets, borg zijn, verantwoordelijkheid.

ط

طابق **thabaḳ**, presenteerblad.

طاعت **thaât**, gehoorzaamheid.

طاعون **thaâoen**, de cholera, de pest, pestilentie.

طايف **thaif**, naam eener stad ten O. van Mekka, waarheen men ter bedevaart gaat.

طاهر **thahir**, zuiver, ongemengd, schoon, rein.

طبل **thabal**, inhuldigen.

طبيب **thabîb**, geneeskundige, arts.

طبيعت **thabîât**, karakter, natuur, natuurlijke aard.

طلق **thalĕḳ**, echtscheiding.

طمبور **thamboer**, trom.

طواف **thawaf**, een omgang om de Kaaba.

طوفن **thofoen** [?] orkaan, windhoos, typhoon.

ظ

ظاهر **tlahir**, uitwendig, uiterlijk, openbaar, zichtbaar, geboren worden.

ظلم **tlalim**, dwingeland, tyran.

ظهر **tlĕhoer**, middag; *waktée tlĕhoer*, tijd van de middag-godsdienstoefening.

ع

عاجم âdjam, bedreven, vaardig, geoefend, ervaren.

عادة âdat, gewoonte, gebruik, voorvaderlijke instellingen, gewoonterecht; *tapĕâdat*, tot adat maken, tot gewoonte maken; *âdat istiâdat*, de gewoonte kracht van wet geven.

عادل âdil, rechtvaardig, billijk.

عارف ârif, scherpzinnig, vernuftig, wijs.

عازيمت âzimat, talisman, amulet, behoedmiddel.

عاشيق âsjiḳ, verliefd, begeerig, verzot.

عافية âfijat, welstand, welvaren, gezondheid.

عاقبة âḳibat, gevolg van iemands gedrag.

عاقل âḳil, verstandig, vernuftig; *âkil balegr*, meerderjarig en bij zijn verstand.

عالم âlam, wereld, heelal.

عاليم âlim, geleerd, kundig.

عالية âliah, verheven; *déaulat aliah*, zijne verhevene majesteit.

عايب âib, schande.

عب âb, iets met de handen in den mond steken.

عبادة îbadat, aanbidding van God, godsvereering.

عبدى âbdi, slaaf.

عبارة îbarat, uitlegging, verklaring, zinspeling, bedoeling, gelijkenis.

عجايب âdjaib, verwonderd, verbaasd, zich verwonderen.

عجب âdjab, verwonderd, verbaasd.

عجل âdjal, [eigenl. اجل], stervensuur, laatste stonde.

عجم âdjam, Perzië.

عدم âdam, ontbreken, gebrek.

عدن âden, Aden, een stad in Arabië.

عدو âdoe, vijand.

عدوّن âdoewan, vijandschap, haat, wrok.

عدى âdi, held.

عذب âdzĕb, straf, strafoefening.

عذر ôedzor, afgeleefd, zwak [?].

عرب ârab, Arabieren.

عربي **ârabi**, Arabisch.

عرش **ârasj**, troon, heerlijkheid, heerschappij.

عرض **ârĕdl**, beletsel, hindernis. Ook اول *arĕl* geschreven.

عزرائل **îzraïl**, naam van den engel des doods.

عشكر **âsjkar**, leger.

عشور **ôesjoer**, soort van tiende; *oesjoer oetĕn*, boschtiende, bedragende een tiende van alle boschproducten; *ôesjoer koewala*, tolgeld om de monding van eene rivier binnen te varen.

عصر **âṣar**, achtermiddag van 3—6 uur; *waktée aṣar*, tijd van namiddaggodsdienstoefening.

عطر **âthar**, reukwerk; *minjĕk athar*, reukolie.

عفريت **âfrit**, booze geest, duivel, spook.

عقد **âḳad**, overeenkomst.

عقل **âḳal**, verstand, vernuft. Ook arglist, streek, list.

عقيق **âḳeḳ**, agaatsteen.

عقيقه **âḳiḳah**, het feest, waarbij het haar der kinderen voor het eerst wordt afgeschoren.

علا **âla**, hoog, verheven.

علام **âlam**, [eigenl. علم] vaandel, vlag, standaard.

علامت **âlamat**, kenteeken, kenmerk, doelwit; *alamat soerat*, adres, opschrift.

علما **ôelama**, schriftgeleerde.

علمو **îlmée**, kennis, wetenschap, kunde, kunst.

عليكم **âleikoem**, verbonden met *salĕm*, vrede zij over ulieden, zie *salĕm*.

عليه **âlaihi**, verbonden met *salĕm*, vrede zij over hem.

عمبر **âmbar**, amber.

عمره **ômrah**, de kleine bedevaart te Mekka. Men zegt ook *hadji omrah*.

عمل **âmal**, werk, daad, handelwijze.

عمور **ôemoer**, leeftijd, levensduur, ouderdom.

عوام **âwam**, de menigte, de groote hoop, het publiek, allen.

عوج **ôewĕdj**, inslikken.

عورة **âurat**, die gedeelten van het lichaam, die men volgens de Wet bedekken moet.

عوك **ôk**, den bijslaap uitoefenen. Synoniem met *pab*.

عوه **ôh**, tot aan, grens; *mĕôh*, begrenzen; *ôhnoi*, tot hier toe, *ôhnjan*, tot daar toe; *ôh djĕh*, tot ginds toe, *ôh tĕlĕs*, daarna, nadat.

عي **ôi**, over den grond kruipen; van kleine kinderen, zich op handen en voeten voortbewegen.

عيشا **îsja**, tijd van ongeveer $1^1/_2$ uur na zonsondergang tot het begin der ochtendschemering; *waktée isja*, tijd van de nachtelijke godsdienstoefening.

عيْق **îĕk̲**, urine, pis, wateren, pissen; b.v. *djak toh îĕk gĕdĕh bak goeha*, ga daar in die spelonk wateren.

غ

غايب **grâib**, verdwijnen; b.v. *Prail graib siklab siklib*, Prail verdween in een oogwenk.

غاليب **gralib**, de overhand hebben, zegevierend.

غريب **grarib**, vreemdeling.

غزا **graza**, beoorlogen.

غلط **gralath**, dwaling, vergissing, feil, fout.

غيب **graib**, het verborgene, de toekomst.

غيرة **grirat**, ijverzucht, naijver, afgunst, eerzucht.

غْ

غْا **nga**, een soort van wildhoutboom.

غْب٢ **ngab-ngab**, inhalig, schraapzuchtig.

غْبول **ngaboel**, ochtendschemering.

غْت **ngĕt**, idioot, stompzinnige.

غْداڤ **ngadap**, ontmoeten, zijne opwachting maken, hulde bewijzen.

غْر **ngĕr**, de achtergelaten kool van eene verbrande zelfstandigheid; — *kajée*, houtskool, — *broek*, houtskool van klapperdoppen; — *batée*, sintels van steenkolen.

غْرغْ **ngĕrang**, kreunen, zuchten, steunen.

غْرين **ngérin**, spijtig zijn, verdrietig, hinderlijk, onaangenaam, ijverzuchtig.

غن٢ **ngĕn-ngĕn**, verward geluid, geraas.

غن **I. ngon**, makker, metgezel, kameraad.
II. ngon, voorz. *met*. Verkorting van *dĕngon*.

غنجول **ngandjoel**, onstuimig, van de zee; *laoet ngandjoel*, onstuimige zee. Synoniem met *haroek*.

غوب **ngob**, boordevol, overstroomd, kopje onder.

غوت٢ **I. ngot-ngot**, brommen, grommen.
II. ngot-ngot, kloppen van het hoofd, kloppen van eene wond.

غوف٢ **ngop-ngop**, zie غوت٢ **ngot-ngot**.

غوم **ngom**, een biezensoort grooter dan de barom.

غوم٢ **ngom-ngom**, geraas, verward geluid.

غوي **I. ngoeï**, leenen.
II. ngoeï, zich kleeden, kleeding aandoen, aanhebben.

غيرب **ngirab**, slaan van de zeilen.

غيڠ **ngiĕng**, zien, gadeslaan, bezichtigen.

غيڠ **ngĕng-ngĕng**, het geluid, dat een muskiet maakt, zaniken, zeuren.

ف

فأل **faäl**, voorteekens raadplegen.

فاتحه **fatihah**, de eerste soera van den Koran.

فارسي **farisi**, een Pers, Perzisch.

فاريق **farik**, onderscheidend, onderkennend, in gevoelen verschillen. Synoniem met *parak*.

فاسد **fasid**, bedorven, verkeerd (van eene handeling, volgens de Wet).

فاسق **fasĕk**, slecht, goddeloos, zondig, deugniet.

فايدة **faidah**, nut, voordeel, de bedoeling van iets.

فتح **fatah**, het klankteeken '.

فتنه **fitĕnah**, kwaadstoken, lasterlijke betichting.

فتوا **fitoewa**, uitspraak der schriftgeleerden.

فجر **fadjar**, morgenrood, morgenschemering, dageraad.

فديه **fĕdĕjah**, losgeld wegens niet vasten en andere overtredingen.

فرايض **faraidl**, aandeel; *ilmée faraidl*, wetenschap der verdeeling van erfenissen.

فرج **farĕdj**, geslachtsdeelen der vrouw.

فردوس **firdoes**, het Paradijs.

فرشت **fĕrasjat**, *ilmée fĕrasjat*, gelaatkunde, karakterkunde, psychologie.

فرعون **fĕraoen**, Pharao. Men zegt van iemand, die slecht is, ook *fĕraoen*.

فرمان **fĕrman**, gebod; *fĕrman Allah*, Gods woord.

فسخ **fasach**, verbreking van een huwelijk, scheiding; ook wel verbreking van eene overeenkomst.

فصل **fatṣal**, afdeeling, hoofdstuk, artikel.

فصيح **faṣĕh**, welsprekend; *lidah faṣĕh laram mĕrdoe*, welsprekend van tong op de manier der Merdoeërs.

فصيحت **faṣiḥat**, welgemanierd, beschaafd.

فضولي **fĕdloeli**, zich bemoeien met zaken, die iemand niets aangaan, bemoeial.

فطرة **fithrah**, eene opbrengst van 2 aré's (bamboe) na het einde der vasten aan de geestelijkheid.

فعل **fi-îl**, daad, werk.

فقير **faḳir**, arme, behoeftige, bedelaar.

فقيه **faḳih**, godgeleerde.

فكير **fikir**, overdenking, gedachte, overpeinzing, denken, peinzen, overwegen.

فوّد **foeĕd**, gemoed, hart.

فهم **fĕham**, kennis, verstandig, bevattelijk.

فيروز **firoes**, een turkoois.

فيقه **fiḳah**, kennis, wetenschap; *malim fiḳah*, een wetenschappelijk godgeleerde.

ڤ

ڤابن **paban**, wat is er aan te doen? gewoonlijk zegt men: *paban bah*.

ڤاتروى **patroi**, soldeersel; *moepatroi*, soldeeren.

ڤاتم **patam** *dĕhoi*, hoofdversiersel op het voorhoofd.

ڤاتن **patan**, Patani, een plaatsje op het schiereiland Malakka.

ڤاتن **patén**, half rijp.

ڤاتوة **patoet**, passend, voegzaam, behoorlijk, betamelijk.

ڤاتوغ **patoeng**, beeld, afbeeldsel.

ڤاتوک **patok** of **datok**, haan van een geweer.

ڤاتة **patah**, geknakt, afgebroken, doorgebroken, breken, knakken, in stukken breken.

ڤاتهوق **patĕhoeḳ**, van dieren met het vooruitstekende gedeelte van den kop bijten, pikken; — *oelĕr*, slangenbeet; — *manok*, pikken van een kip.

ڤاتهيڤ **patĕhip**, opbewaren, opbergen.

ڤاتي **paté**, in papier of blad pakken of wikkelen.

ڤاتي اوڤيه **pati oepih**, de bladscheede van de pinang, ontdaan van het grove uitwendige.

ڤاتيسة **patisah**, een soort van Atj. gebak.

ڤاتيڠ **pating**, houten pen, die men ergens inslaat, om iets op te hangen of een boom te beklimmen.

ڤاتيک **patik**, gebatikt; *tĕngkoe loek* —, gebatikte hoofddoek; *idjar* —, gebatikt kleedje.

ڤاتيک **patik**, wordt in geschriften gebezigd om het pers. voorn. woord van den 1en persoon uit te drukken.

ڤاتيڬروده **patigĕroedoe**, een soort van nijptang, door goud- en gewone smeden gebruikt.

ڤاتيه I. **patih**, een landschap ter westkust van Atjeh.

II. **patih**, vertrouwen in iets stellen, volgzaam, naar goeden raad luisteren.

ڤاجق **padjaḳ** of **badjaḳ**, pacht, overeenkomst.

ڤاجن **padjan**, wanneer, te welken tijde; b.v. *padjan tadjak*, wanneer gaat ge op weg?

ڤاجوة **padjoeh**, eten, nuttigen, voedsel nemen; *padjoeh boer*, rijst eten; *penadjoeh*, spijs; *padjoeh poengoeng*, pederastie uitoefenen.

ڤاچت **patjat**, kleine springende bloedzuigers; *patjat oen*, een grooter soort dan de gewone patjat.

ڤاچڠ **patjang**, paal, palissade.

ڤاچق **patjaḳ**, onbeweeglijk.

ڤاچوٗب **patjoeĕb**, een houtje of bamboetje, dat men in een knoop van het touw vasthecht, dat door den wand van den neus van hoornvee wordt gestoken.

ڤاچوة **patjoet**, zuster van vaders zijde.

ڤاچوق **patjoḳ**, een soort van houten grendel voor deuren.

ڤاچوک **patjoek**, bamboe tot opberging van water of andere zaken.

ڤاچوٗن **patjoeŏn**, stiefvader.

ڤاچه **patjah**, druk begaan van een weg, uitlekken van een geheim, dagelijks dragen van kleederen.

ڤاچي **patjé**, gepulveriseerde specerijen, die men op het kleed strooit, waarin een lijk zal gewikkeld worden.

ڤاچيس **patjis**, een Klinganeesch dobbelspel, dat door een even getal personen met katjes wordt gespeeld.

ڤادغ I. **padang**, boomlooze vlakte.
II. **padang**, Hoofdplaats van Sumatra's Westkust.

ڤادن **padan**, in overleg treden, overleg.

ڤادو **padée**, door iets weerhouden worden, verhinderd, belet.

ڤادوب **padoeb**, hoeveel. Synoniem met *padoem*.

ڤادوق **padoeḳ**, een soort van spel, waarbij men met geld in een gat werpt; b. v. *loen padoeḳ han roh loen poh han kĕnong patis lĕk inong djiba pĕsoena* (Atj. Spreekw.) [vertaling ontbreekt], wordt gebezigd wanneer men eene vrouw, op wie men verliefd is niet kan bekomen.

ڤادوک **padok**, verschuilen, verbergen.

ڤادوکا **padoeka**, wordt geplaatst voor de titels van aanzienlijke personen.

ڤادوم **padoem**, hoeveel, b. v. *padoem ijoem*, hoeveel kost het. Synoniem met *padoeb*.

ڤادوي **padoi**, voortdurend, onophoudelijk.

ڤادى **padé**, rijst in den bolster, rijstplant.

ڤاديب [oningevuld].

ڤاديت **padit**, geringste prijs van iets, luttel.

ڤار **para**, zolder, speciaal van eene woning.

ڤارس **paras**, glad, effen.

ڤارغ **parang**, hakmes, kapmes.

ڤارق **paraḳ**, onderscheidend, onderkennend. Synoniem met *fariḳ*.

ڤارو **parau**, krassend, krijschend van de stem, schor, heesch.

ڤاروت **paroet**, litteeken, schram.

ڤاروک **paroek**, een soort van hoofddeksel van de bladscheede van de pinang. Synoniem met *saroek*.

ڤاروه **paroeh**, wegjagen, verjagen.

ڤاروي **paroei**, een soort van rog.

ڤاروى **paroei**, jongere broeder of zuster van echtgenoot en echtgenoote.

ڤارى **pari**, een soort van schoon en goed bovennatuurlijk wezen.

ڤاريس **parĕs**, een goed schoon uiterlijk.

ڤاريک **parik**, gracht, sloot, waterleiding, kanaal.

ڤاريه **parĕh**, winnen, zegevieren.

ڤاسڠ I. **pasang**, bestijgen van beesten; *pasang goeda*, te paard stijgen.

II. **pasang**, paar, span, koepel. In deze beteekenis steeds gebezigd met het telwoord voor zich, *sipasang*. Synoniem met *djoedoe*.

ڤاسڠ I. **pasĕng**, opkomen van 't water, vloed; *ijĕr pasĕng*, vloed.

II. **pasĕng**, het water, dat uit eene of andere zelfstandigheid vloeit, zweeten, zooals uit zout, uit suiker. Synoniem met *sidjĕl*.

ڤاسق **pasaḳ**, houten pen, houten nagel.

ڤاسو **pasoe**, een soort van aarden pot in den vorm van een afgeknotten kegel, dienende bij de Atj. suikerfabrikatie om de suiker te stollen; wordt ook gebruikt om water in te bergen, of als bloempot.

ڤاسوڠ **pasong**, iemand in een blok sluiten, ook het blok zelf.

ڤاسوى **pasoi**, pakken, vullen, iets ergens indoen; *pasoi idjar lam pĕtoi*, kleêren in een kist pakken.

ڤاسي **pasi**, opgedroogde etter.

ڤاسى **pasé**, de zoogenaamde Pasaistreek ter Noord-Oostkust van Atjeh.

ڤاسير **pasir**, zand; *abée pasir*, stuifzand.

ڤاعى **paâé**, de gekko.

ڤافن **papĕn**, plank; — *sĕmoerat*, schrijfplank, bord; — *tjoengkah*, een schuitvormig blok hout met kuiltjes voor zeker Inl. spel; — *tjatoer*, schaakbord.

ڤاكل **pakal**, breeuwen, kalfateren.

ڤاكن **pakon**, waarom? om welke reden?

ڤاكو I. **pakoe**, algemeene naam voor varen.
II. **pakoe**, twijnen, draaien.

ڤاكون **pakon**, zie ڤاكن **pakon**.

ڤاكيوق **pakĕhoek**, aanraken, met de hoofden bij elkaâr zitten, alsof zij raakten, improviseeren.

ڤاكي **paké**, twist; *moepaké*, twisten.

ڤاكب **pagab**, omsingelen, insluiten.

ڤاكر **pagĕr**, haag, omheining, palissade.

ڤاكو **pagoe**, zolder, zoldering, speciaal van hutten en opstallen.

ڤاكي **pagé**, de dag des oordeels; *oroi pagé*, oordeelsdag.

ڤالا **pala**, muskaatnoot; *boh* —, muskaatvrucht; *bak* — muskaatboom; *boengong* —, foelie.

ڤالت **palĕt**, palm van de hand, zool van den voet. Synoniem met *tapak*.

ڤالغ **palĕng**, kale kruin; b. v. *oelée palĕng sĕoen tapĕh, oeleé palis sĕoen sira*, (Atj. spreekwoord) [vertaling ontbreekt].

ڤالغ ڤاليغ **palang-paling**, *boh palang-paling*, kettingkogel.

ڤالم **palam**, een houten of ijzeren werktuig, door timmerlieden gebezigd om planken door middel van hameren dichter bijeen te brengen.

ڤالو **paloe**, slag, slaan, doch met een voorwerp zooals een stok of in 't algemeen met een voorwerp, dat als zoodanig dienst kan doen; b. v. *gĕpaloe gong mangat boenjoi*, men slaat op de gong, aangenaam is het geluid.

ڤالو **palée**, slaan met een metalen hamer.

ڤالوت **paloet**, zich inwikkelen, zich inwerken.

ڤالوڠ **palong**, trog voor voederbak, waterbak of spoelingbak.

ڤالوه **paloeh**, geraamte van een tamboerijn of trom.

ڤالوى **paloi**, verstoren, belemmeren, bederven, storen; b. v. *boeĕt njoi kapaloi han djid tadjak boeĕt lé*, dat werk is reeds verstoord; het is niet noodig, dat ge het nog gaat verrichten.

ڤاليت **palit**, omwinden, omwikkelen. Synoniem met *lilit*.

ڤاليت ڤالوة **palĕt-palot**, rust noch duur hebben.

ڤاليس **palis**, ongelukkig, dom; b. v. *kafir palis*, ongelukkige ongeloovige; een scheldwoord, waarmede speciaal de Nederlanders worden betiteld; *palis, tjilaka metoewah, mebahgia*, (Atj. spreekwoord) [vertaling ontbreekt].

ڤاليغ **paling**, afgewend, afgekeerd, omwenden, omkeeren, omdraaien.

ڤاليكت **palikat**, *idjar palikat*, een soort van grove kain, van eene plaats van dien naam op de kust van Koromandel afkomstig.

ڤاروه **paroeh**, wegjagen, verjagen.

ڤاروي **paroi**, een soort van rog.

ڤاروى **paroei**, jongere broeder of zuster
echtgenoote.

ڤارى **pari**, een soort van schoon en goed b

ڤاريس **parĕs**, een goed schoon uiterlijk.

ڤاريک **parik**, gracht, sloot, waterleidin

ڤاريه **parĕh**, winnen, zegevieren.

ڤاسڠ I. **pasang**, bestijgen van beester
stijgen.

II. **pasang**, paar, span, koepel
gebezigd met het telwoord voo
met *djoedoe*.

ڤاسڠ I. **pasĕng**, opkomen van
vloed.

II. **pasĕng**, het water, da
digheid vloeit, zweeten, zo
niem met *sidjĕl*.

ڤاسق **pasaḳ**, houten pen, ho

ڤاسو **pasoe**, een soort van
afgeknotten kegel, die
om de suiker te stolle
te bergen, of als bloe

ڤاسوڠ **pasong**, iemand i

ڤاسوى **pasoi**, pakken,
lam pĕtoi, kleêren

ڤاسي **pasi**, opgedroog

ڤاسى **pasé**, de zoo
van Atjeh.

ڤاسير **pasir**, zand;

ڤاعى **paâé**, de g

ڤافن **papĕn**, pla
kah, een s
Inl. spel;

ڤاكل **pakal**, b

ڤاكن **pakon**

ڤاكو I. **pak**
II. **pak**

ڤاكون **pak**

...ais
... der
— *oenoi*,
; — *roesa*,

... buik van slacht-

...are mangga; — *zenggi*,

...ruid, in een blad gewikkeld

...volle zee te visschen; *moepajang*,

...iemand in eene goede stemming bren-

...of regenscherm.

..., zwaar; van ziekten: gevaarlijk, doode-

...meen het ontzinken van de krachten; *pĕ-*

... Mal. **palita**, een soort van lamp.

uitoefenen, neuksel; *aněk sigěpabma*, euksel. Synoniem met *ôk*.

bak, waar hebt ge dat gezet?

ekaart.

van een gehucht, ladang of

ar voorwerp ombuigen en vervol-
et overhalen van den haan van een
n snaren; *pětik gamboes*, cither.
ende pěpaja; *boh pětik*, de pepajavrucht.

atsvervanger; b. v. *Těngkoe Těrboel di gam-
ng pětimang sjěch oelama*, Tengkoe Terboel
Blang was de plaatsvervanger van Sjech

akken.

, borax, waarvan twee soorten zijn; — *boer*, borax,
e soldeeren; — *toelěng*, fijn gewreven met water ver-
ugd tegen dikke beenen en rheumatisme als wrijfmid-
el aangewend.

ڤجدج **pědja-dja**, overal heen brengen, medevoeren.

ڤجاجب **pědjadjab**, een soort van prauwen, op de Oostkust van Sumatra speciaal in het Tamiangsche in gebruik.

ڤچروک **pětjěrok**, nazetten, vervolgen; b. v. *pětjěrok rědjang rědjang*, zet hem snel na.

ڤچم **pědjam** [*sic*], uit het oog verliezen, uit den gezichteinder verdwijnen.

ڤدا **pěda**, een soort van vischgelei; *pěda-děwa*, een dergelijke gelei als sambal, vervaardigd van ikan soerai, die van Voor-Indië wordt ingevoerd en veel overeenkomst heeft met de *pětis*. Soorten van pěda zijn: — *bilis*, — *awo*.

ڤامور **pamoer**, damasceersel op wapen
ceeren.

ڤانس **panas**, de nangka; *bak panas*,

ڤانو **panée**, vlekken op de huid van
dan de huid zelve. Synoniem
de Atjehers worden deze vlekk
't lichaam gerekend; b. v. *di*
née mĕtaboer mitsil mĕtiar,
vlekken niet te aanschouwen.
paarlen.

ڤانو٢ **panée-panée**, beneveld;
hana dĕs loen kĕmalon, m
niet duidelijk.

ڤانى **pané**, van waar; b. v.

ڤانيكر **panikar**, meester in

ڤاوت I. **paoet**, de spieren ... met
overtollige vet met war
II. **paoet**, een bootje

ڤاوس **paoes**, walvisch. ... nd niet aan-
[فضو

ڤاوڠ **pawang**, iemand, ... naast elkander ge-
baas of hoofd daari ... erdringen van men-
visschers; — *sampa* ... hoeveel kost een bos
iemand, bedreven ... *moepĕdoi*, er zijn zoo
hertenjager; — *ga* ... , dat zij elkaâr verdringen.

ڤاوك **pawoek**, omtrek ... lading.

ڤاوٗل **paoeĕl**, het ... , brandend gevoel van een wond.
dieren.

ڤاوه **paoeh**, een ... platen; *poepor gĕlajang*, een vlieger
een groote so ... *blang poepor gĕlajang*, *tadoek di*
... *tangoh oe langit na tjahja bintang*,

ڤايس **pais**, visch ... *ang tjahja moeka adoi*, (Atj. pantoen)
en dan gero ...].

ڤايڠ **pajang**, ... welgemanierd.
op die wij ...

ڤايو **pajoe**, goe ... aharan, een gelukkige vindplaats.
gen, paa ... daad, verrichting, gedrag, handelwijze.

ڤايوڠ **pajong**, ... en, liegen, overdrijven, b. v. *kon bĕrakah*
... het zijn sprookjes noch leugens.

ڤايه **pajah**. ... gend vocht van vruchten die uitgeperst worden.
lijk, ... *najah*, ... spuiten, uitbruisen. Synoniem met *sĕnĕboer*.

ڤاپوة **par** ... de eerste, in de eerste plaats, ten eerste.

ڤرتمؤن **pĕrtĕmoeĕn**, eene door de Voorzienigheid aangewezen echtgenoote.

ڤرچهيا **pĕrtjahja**, vertrouwen, gelooven aan iets, geloofwaardig; *pĕrtjahjaän*, vertrouweling.

ڤردا I. **pĕrĕda**, fijne blaadjes van koper; — *mirah*, roode koperblaadjes; — *hidjau*, groene koperblaadjes; — *koening*, gele koperblaadjes; *ijĕr* —, goudvernis.

II. **pĕrĕda**, gemaakte bloemen van koperblaadjes, die men bij feesten op de deksels der schotels plaatst.

ڤردو **pĕrdée**, stam, begin; *pĕrdée oer*, klapperstam.

ڤردهنا **pĕrdahna** *mantroi*, eerste minister, rijksbestierder.

ڤرسلينن **pĕrsalinan**, *pĕkajan pĕrsalinan*, staatsiekleed.

ڤرسين **pĕrsĕn**, geschenk, fooi.

ڤرسيه **pĕrsih**, helder, onbewolkt, van iemands uiterlijk en van den hemel gezegd.

ڤراڠ **pĕrang**, krijg, oorlog, slag, gevecht; *pĕrang sabil*, heilige oorlog, oorlog tegen de ongeloovigen; *pĕpĕrangan*, slagveld; *bĕtjah pĕrang*, uitbarsten van den oorlog, uitbreken van den oorlog.

ڤرڠ ڤرڠ **prang-pring**, geluid van vallende glazen en borden.

ڤرڠي **pĕrangoi**, aard, inborst, geaardheid.

ڤرڠكى **pĕrĕnggi**, een bewoner van Koromandel. Wegens hunne diefachtigheid en oplichterij geeft men den naam van *pĕrĕnggi* ook aan oplichters en bedriegers.

ڤرقناسمبه **pĕraḳnasĕmbah**, vorstelijke audientiezaal.

ڤركارا **pĕrkara**, zaak, geval, onderwerp, ding, kwestie.

ڤركسا **pĕrkasa**, dapper, kloek.

ڤركى **pĕrgi**, gaan, slechts in handschriften voorkomende.

ڤرل **prĕl**, motregen.

ڤرلن **pĕrlan**, inslikken. Synoniem met *oewĕdj*.

ڤرلورڠ **pĕrĕloeng**, diepte in eene rivier.

ڤرلوق **pĕrlok**, lek, een gat dat door en door is.

ڤرليڠ **pĕrling**, een soort van pluvier.

ڤرام **pĕram**, uitslag, die spoedig verdwijnt.

ڤرمتا **pĕrmata**, juweel, edelgesteente; — *intan*, diamant; — *poedoi*, robijn.

ڤرمداني **pĕrmadani**, tapijt (lengte 3, breedte 2 elleboogslengten).

ڤدب **pĕdab**, dekken, beplakken; — / met atap dekken; — *gĕlajang*, een plakken.

ڤداتي **pĕdati**, de tweewielige kar. Ook

ڤدرا **padra**, gelijk van kracht, niet v b. v. *Tĕkoe Poelan ngon oeloen a hana tiwas saho*, Tekoe N. N. e gelijk van kracht; geen van onder.

ڤدس **pĕdas**, sterk gekruid, heet v

ڤدڠ **pĕdĕng**, zwaard, sabel.

ڤدق **pĕdeḳ**, lever.

ڤدنا **pĕdĕna**, groote verglaasde

ڤدندڠ **pĕdĕndang**, de oleander

ڤدوق **pĕdoeĕḳ**, nederzetten. *kĕbah.*

ڤدوكن **pĕdiwakĕn**, een Boeg

ڤدولي **pĕdoeli**, zich bemoeie gaan, verwaand, aanma

ڤدوي **pĕdoi**, hoeveelheid plaatste voorwerpen, schen; b. v. *padoem* sirih? *orĕng di blang* veel menschen op h

ڤديڠ **pĕdiĕng**, laden; *p* ...oi, on

ڤديه **pĕdĕh**, steken, ze

ڤر **por**, vliegen; *poep* ..., vermorzel oplaten; b. v. *ta* ...in, ik zal uw *rangkang taoeloe* ...n met *ĕmpoer-loen ngiĕng oe* ... *kalon pĕroi h* [vertaling ontbr ... zegt.

ڤربا **pĕrba**, fatsoen

ڤربندهارن **pĕrban** ...melken; *pĕnĕrah*, pers.

ڤربواتن **pĕrboew** ... vaartuig in 't algemeen.

ڤربولا **pĕrboela**, ... *kon pĕrboela* ...meesche zijden kleedjes.

ڤرت **pĕrat**, uitv ... van zijn toestand, gesteldhei

ڤرت **pĕrĕt**, ui

ڤرتما **pĕrtama** ... van groente. Soorten van p ... — *sakar.*

ڤريس **pris**, blazen, van katten en slangen.

ڤريسى **pĕrisé**, klein rond schild, gewoonlijk van rotan of leer, waarop koperen halve bollen. Vroeger schijnen zij van ijzer geweest te zijn; in de Sjah Kobat leest men: *saboh pĕrisé bĕsoi Khorasani.*

ڤريڠ **pring**, stil, bedaard, kalm, bedaren van het weder, b. v. *hoedjĕn oroi njoi hana pring sagal*, de regen wil heden maar niet bedaren.

ڤريق **prioeḳ** *apoei*, mortier.

ڤريق٢ **prĕḳ-prĕḳ**, druppelen van den regen.

ڤريق **priĕḳ**, spannen, vaneen scheuren; b. v. *koe priĕk tang-koerak gata*, ik zal uw hoofd vaneen scheuren. Synoniem met *tjĕrit.*

ڤريقسا **pĕriḳsa**, onderzoek, navraag, onderzoeken.

ڤريک ڤروك **prĕk-prok**, onafgebroken en zonder zin spreken, het geluid van onafgebroken vallen van vruchten, van rumoer en getier in de verte.

ڤريمڤڠ I. **pĕrimping**, slapen van het hoofd.
II. **pĕrimping**, de kanten van een aangeslagen zeil.

ڤرينته **pĕrintah**, bevel, last, bevelen, gelasten, gebieden.

ڤرينچيق **pĕrintjiḳ**, komt slechts voor in *anĕk pĕrintjik*, hagel.

ڤريه **prĕh**, wachten; b. v. *prĕh dilée*, wacht even; *prĕh siat*, wacht een oogenblik.

ڤسا **pĕsa**, rol bij het weven, waarop de geweven stof van tijd tot tijd opgerold en waartegen de slagader gedurig aangebonden wordt.

ڤسڤا **pĕsĕpa**, de bloemen en figuren; *pĕsapa ragam*, veelkleurig, bont. Komt slechts in handschriften voor.

ڤسڤارڤا [oningevuld].

ڤسڤاورنا **pĕsĕpa warna**, van verschillende kleuren. Komt slechts in handschriften voor.

ڤسكا **pĕsaka**, erfenis, erfstuk.

ڤسن **pĕsan**, eene boodschap medegeven, boodschappen, iemand eene commissie opdragen.

ڤسونا **pĕsoena**, kwaadspreken, lasteren.

ڤسه **pĕsah**, bekommerd, verdrietig.

ڤسير **pasir**, zand, strand, oever.

ڤسيڠ **pĕsiĕng**, het vuil of oneetbare uit iets snijden, hetzij uit slachtvee of groenten.

ڤرمفوّن nèr... ...niarcent, een 2½ cent stuk, het $\frac{1}{100}$ van een

ڤرمان p...

ڤرمي pèrme... ...manvoerder, onderhoofd eener bende, onder-

ڤرميسوري ...

... ...uw of kabel waarmede men vaartuigen aan

ڤران pĕrèn, ...meert.

ڤرنچوت peran... ...matel, houten werktuig om iets om te roeren.
zeven oogen... ...an. zoogmoeder.

ڤرنسيس peransis. ...iakrnit, dat men in het zundgat van een

ڤرنما pĕrnama ... ...et te outsteken.
boelĕn pĕrnama ... ...*agaai.*
maan. ...gen. oplichten, misleiden.

ڤرنه pĕrnah, ...van gestoofde vruchten.
ik heb het ...
...en van mannen; *anĕk orĕng lakoi tĕhat*

ڤروت prĕoet, bu... ...schoone jongen.
darm; — *pa...* ...renn. helder.

ڤروس pĕroes, kra... ...waarin sommige vruchten verdeeld zijn.
wegblazen.

ڤروك prok, door de ...apeling van donkere wolken.
prok lagée ĕk kĕbe... ...en. in onmacht vallen.

ڤرول proeĕl, bestrooien. ...ing op iets of iemand maken, zin-

ڤروم pĕrom, vruchten ...

ڤرومه pĕroemah, huisv... ...bediening.

ڤرونوي pĕroenoi, leeren... ...n of hebben.

ڤروه pĕroh, waterpokken ... van steenkolen zijn: — *loeng-*

ڤروه proh, verbrijzelen. ... echte steenkolen; — *oen*
b. v. *koe proh oelĕr* ... ...ol.
sekin verbrijzelen. ... ...ie als spit gebezigd

ڤروي pĕroi, zeggen; b. v. ...
eens wat N. N. er ...

ڤرويرا prawira, hofdame... ...drukking ...:
... genade ...

ڤره pĕrah, uitpersen, ...

ڤرهو prahoe, prauw, v...

ڤري prai, zwarte Siamee...

ڤري proi, wijze van zijn ...
geval.

ڤريا pĕria, soort van groen...
kit, — laoet, — sakar.

ڤاڤا **papa**, arm, behoeftig, na in betere omstandigheden verkeerd te hebben.

ڤاڤه **papah**, een zieke steunen bij het gaan.

ڤق **paḳ**, pacht.

ڤق **pĕḳ**, uitwerpen, wegwerpen. Synoniem met *sĕt*.

ڤقت **paḳat**, overleggen, beraadslagen, eensgezind.

ڤكرى **pakri**, hoe, wat; b. v. *pakri bah*, hoe komt het; *pakri djid*, hoe is het geschied?

ڤكسا I. **paksa**, gunstig, voordeelig, van den wind.

II. **paksa**, dwang, dwingen.

ڤكاسم **pĕkasam**, gepekelde of ingezouten eetwaren, hetzij groenten, vleesch of visch; b. v. — *doeriĕn*, ingemaakte doerian; — *rĕbong*, ingemaakte uitspruitsels van groenten en vruchten; — *siĕl*, gepekeld vleesch; — *ĕngkoet*, gezouten visch.

ڤكاكس **pĕkakas**, gereedschappen, werktuigen, benoodigdheden.

ڤكاين **pĕkajan**, kleederen.

ڤكق **pĕkaḳ**, hardhoorig; b. v. *poeè gata ka pĕkaḳ hana tadĕngor loen tawoek*, zijt ge zoo hardhoorig, dat ge niet hoort, dat ik U roep.

ڤكن **pĕkan**, markt, marktplaats, eene plaats, waar men slechts over dag zijne waren ten verkoop aanbiedt, in tegenstelling van *kĕdei*, eene marktplaats, omgeven door winkeltjes waarin men overnacht.

pĕgawé, amulet tegen wonden.

gĕdj, vervaardigen, maken.

goi, wekken, wakker maken, doen ontwaken; b. v. *Radja Ishan soi djid pĕgoi mĕng kon djoedoe droi ena biasa*, wie zal den zoon van den vorst Ishan wanneer het niet door zijne vrouw geschiedt, gewoon is te doen.

rklaren, verhalen, vertellen, zeggen; b. v. *Boeka pĕpĕgah*, over Boeka Saqti zullen wij verhalen.

atnoot.

e vrouw, die zich aan iedereen overgeeft.

mulet dienende om iets gewild te doen zijn,

eb of **blab-bloeb**, geluid van iets, dat in

ڤلر **plér**, wrijven, over iets heen strijken. Synoniem met *oewĕt* of *gĕsok*.

ڤلغ **pĕlang**, gevlekt, bont; *goeda pĕlang*, een bont paard.

ڤلغكى **pĕlanggi**, veelkleurig.

ڤلڤك **pĕlĕpĕk**, bladsteel van een palmboom, ook van pisang.

ڤلنا **pĕlana**, zadel.

ڤلنتيك **pĕlĕntik**, val om beesten te vangen.

ڤلندوق **pĕlandoeḳ**, dwerghert.

ڤلوة **pĕloet**, het tegen elkaâr doen vechten van vogels, zoo als *balams*, *poegoe's*.

ڤلوس **plos**, losmaken; b. v. *plos taloi*, maak het touw los.

ڤلوغ **pĕloeng**, vluchten, hard weg loopen, zich uit de voeten maken; b. v. *pĕloeng rĕdjang rĕdjang*, vlucht spoedig.

ڤلوق **pĕloḳ**, alle soorten van kleine vazen met nauwen hals; — *dawĕt*, inktkoker; — *ijĕr*, karaf.

ڤلوٚق **pĕloeĕḳ**, afstroopen, villen, het vel afhalen.

ڤلومڤق **pĕloempoeḳ** *mata*, de oogleden.

ڤلون **pĕloen**, uitdooven, uitmaken; b. v. *pĕloen apoei*, doof het vuur uit.

ڤلوه **paloeh**, geraamte van een tamboerijn of trom.

ڤلوه **pĕloeh**, tiental; *sipĕloeh*, tien; *doewapĕloeh*, twintig; *moepĕloeh pĕloeh*, bij tientallen.

ڤله **pĕlah**, splijten, klieven, klooven, in tweeën scheiden.

ڤلهرا **plahra**, verzorgen, hoeden, fokken, kweeken, onderhouden.

ڤلى **plĕ**, uitgieten, uitstorten. Synoniem met *toengging*.

ڤلير **pĕlir**, de mannelijke roede. Synoniem met *kĕmiroi*.

ڤليڠكم **pĕlinggam**, *batée pĕlinggam*, albast.

ڤلينتى **pĕlinté**, iemand, die zich steeds netjes kleedt, die door een ringetje is te halen, een fat.

ڤليهن **pĕlĕhĕn**, zacht aan, kalmpjes aan, bedaard.

ڤمالوى **pĕmaloi**, verboden, ongeoorloofd.

ڤموراس **pĕmoeras** of **kĕmoeras**, donderbus, een soort van geweer met breeden tromp, door de Atjehers voornamelijk bij aan- en overvallen gebezigd.

ڤناوا **pĕnawa**, een soort van voorbehoedmiddel tegen allerlei ziekten; *ijĕr pĕnawa*, gewijd water, dat als zoodanig te drinken wordt gegeven.

ڤنب **pĕnab**, voor iets staan, met de voorzijde toegekeerd zijn naar iets, front maken naar iets, zich bevinden voor of tegenover iets, b. v. *poeĕ tapĕnab di sinoi pakon han tadjak kĕnoi*, waarom staat ge hier voor en gaat ge niet verder?

ڤنتت **pĕntat**, iemand raadgevingen medegeven tegen booze geesten op zijn sterfbed.

ڤنتر **pantĕr**, stellage, stelling, ruif.

ڤنتس **pantas**, vlug, snel; *pantas lagée kilat*, snel als de bliksem.

ڤنتغ **pantang**, verboden, verbod, zich van iets onthouden.

ڤنتک **pantak**, iets met geweld in een gat drijven.

ڤنتوغ **poentoeng**, overgebleven stomp, afgehouwen stuk.

ڤنتون **pantoen**, volksdicht, gedicht.

ڤنتون **panton**, effen, gelijk, vlakte; *lada panton*, peper die in een vlakte wast.

ڤنتی **pantĕ**, oever van de zee of rivier, die bij eb bloot komt.

ڤنجارا **pĕndjara**, gevangenis, b. v. *boh lam pĕndjara*, zet hem in de gevangenis.

ڤنجغ **pandjang**, lang; *sipandjang rĕdj*, den geheelen weg langs; *han sipandjang*, geheel en al; *poepandjang*, verlengen; *pĕnandjang*, lengte.

ڤنجوی **pandjoi**, een kapokboom.

ڤنجیک **pandjĕk**, beklimmen, bestijgen, opklauteren.

ڤنچا I. **pantja**, iemands sterkte of kracht beproeven, door de uitgestrekte handen tegen elkaâr te houden en de vingers in elkaâr te slaan en dan naar tegenovergestelde zijden te drukken.

II. **pantja**, staande urineeren.

ڤنچاڤرسدا **pantjapĕrsada**, vorstelijke badplaats.

ڤنچاڤناور **pĕntjapĕnawar**, de wachthuisjes voor de poort der vorstelijke woning.

ڤنچاورن **pantjawarna**, veelkleurig.

ڤنچیل **pantjil**, alleen geraakt, verdwaald.

ڤندغ **pandang**, zien naar, kijken naar, aankijken, aanzien, aanschouwen, beschouwen.

ڤندغ **pĕndang**, een geneeskrachtige wortel, de zoogenaamde *gadong tjina*, waarvan het afkooksel tegen syphilis wordt ingenomen en salivatie veroorzaakt.

ڤنق **panĕk**, kort.

ڤندو **pandoe**, loods, tevens tolk.

ڤندى **pandé**, bedreven in eenig werk, knap.

ڤنديتا **pandita**, geleerde; b. v. *padoem-padoem hoekoem miskil jang han hasil bak pandita bak Mĕdĕhak sitĕhat moeda*, hoevele moeielijke rechtskwestiën, die de geleerden niet konden uitmaken, werden door Medehaq gemakkelijk (beslist).

ڤنديغ **pending**, metalen buikplaat.

ڤنره **pĕnĕrah**, pers. [vergel. ڤره].

ڤنسي **pensé**, potlood.

ڤنتو **pintoe**, deur, poort.

ڤنكا **pĕnaga**, naam van een boom en ook een dorp in het Melaboehsche.

ڤنومن I. **pĕnoman**, kompas.

II. **pĕnoman**, een steenen watervaatje.

ڤنوندوق I. **pĕnoendoeq**, de bovenschoot.

II. **pĕnoendoeq**, een zeevischje, waarvan het vleesch bedwelmend werkt.

ڤنوه **pĕnoh**, vol, gevuld, boordevol, vervuld van gedachten, vol van iets zijn.

ڤنى **pénée**, een aarden bord. Synoniem met *tjapah*.

ڤنيغ **pĕning**, duizelig, draaierig, bedwelmd in 't hoofd.

ڤو **po**, vorst, prins, hoofd; *patjoet*, de kleine prins, een titel, die aan de prinsen van het Atjehsche vorstenhuis, voortgesproten uit het huwelijk eener prinses met een niet vorstelijk manspersoon, wordt gegeven.

ڤو **po**, bezitter, eigenaar, heer van iets zijn, hetzelfde als het Mal. *ampoenja*; b. v. *soi po kitab*, wiens boek is dit?

ڤواس **poewĕs**, verzadigd, genoeg van iets hebben, bevredigd, voldaan; — *dahaga*, zijn dorst verzadigen; — *rĕhak*, zijne lusten bevredigen.

ڤواسا **poeasa**, de vasten.

ڤوب **poeĕb**, goot, waterleiding; b. v. *tapĕgĕdj poeĕb na mangat ilir ijĕr*, maak de goot in orde, opdat het water stroomafwaarts kan vloeien.

ڤوبلا **poebla**, scheiden van twistenden, bemiddelen, tusschen beiden komen; b. v. *tapoebla orĕng mĕtjang*, scheid die houwenden van elkaâr.

ڤوبلي **poebloi**, verkoopen, van de hand doen, b. v. *tapoebloi ĕngkoet njan*, verkoopt ge dezen visch?

ڤوة I. **poet**, zich met een waaier verkoelen, blazen, wegblazen.
II. **poet**, in zich zelf spreken; *moepoet-poet*, voortdurend of allerlei in zichzelf spreken.

ڤوت **pauté**, koning, vorst, zijne Majesteit.

ڤوتر **poetar**, gedraaid, gewonden, omwinden, draaien, zijne woorden verdraaien.

ڤوترى **poetroi**, prinses.

ڤوتو **poetoe**, een soort van lekkernij, die den vorm heeft van macaroni en met klappermelk en stroop wordt genuttigd.

ڤوتوس **poetoes**, breken, gebroken, afgebroken stuk, van touw; geëindigd, beslist, van eene zaak; — *ijoem*, den prijs uitmaken; — *njawong*, het leven verliezen; — *narit*, een verhaal afbreken; — *chabar*, het bericht afbreken.

ڤوتير **poetir**, in de rondte draaien, winden. Synoniem met *poetar*.

ڤوتيڠ **poeting**, puntig uiteinde van iets, dat in een daarvoor bestemde holte komt; — *sĕkin*, de punt van een grasmesje; — *rĕntjong*, de punt van een dolk; — *tamĕh*, het uiteinde van een deurpost; — *tĕk*, de tepels van de borsten eener vrouw; — *roekoh*, een eindje sigaar.

ڤوتيق **poetiḳ**, de jonge vruchten, die zich ontwikkelen na het afvallen van den bloesem.

ڤوتيه **poetih**, wit, rein, blank, zuiver, oprecht van 't hart.

ڤوجا **poedja**, bezweren, bezwering.

ڤوجوى **poedjoi**, prijzen, verheerlijken, loven; *poedji-poedjian*, de zegenbede in den aanhef van een geschrift; *pĕroedjoi*, lof, loftuiting.

ڤوچة **poetjat**, bleek, flets.

ڤوچق **poetjaḳ**, top, kruin; b. v. — *mesdjid*, de top van een bedehuis; — *oelée*, kruin van 't hoofd.

ڤوچوڠ **poetjoeng**, naam van een soort van grijzen reiger.

ڤوچوك **poetjoeḳ**, het bovenste einde van iets, spruit, b. v. *di poetjoeḳ kroeng tampat doesoen*, zijn verblijfplaats was aan het boveneinde van de rivier.

ڤودوى **poedoi**, gruis van kleine edelsteentjes, gruis van metalen om te soldeeren.

ڤودیڠ **poeding**, naam van een heester, die als sier- en geneeskrachtige plant wordt gebezigd.

ڤورا **poera**, komt alleen in samenstelling met *papĕn* voor; *papĕn poera*, Singapoersche planken.

ڤورا۲ **poera-poera**, veinzen, huichelen, zich houden alsof, voorwenden.

ڤورو **poerée**, huiduitslag, huidziekte. Soorten van huiduitslag zijn: — *oen*, — *djagong*, — *boer*, — *poena*, syphilis.

ڤورو **poero**, beursje, zakje.

ڤوروی **poeroi**, geschieden, plaats hebben, gebeuren; b. v. *mĕnan poeroi dilée jang ka*, aldus geschiedde het vroeger reeds.

ڤوریه **poeréh**, nerf van een blad; — *oen oer*, nerf van een klapperblad.

ڤوروون I. **poeroen**, afbranden, van struikgewas over eene aanzienlijke uitgestrektheid.

II. **poeroen**, afstroopen van vruchten; — *lada*, peper afstroopen; — *kĕhawah*, koffie pellen.

ڤوری **poeri**, alleen overgebleven in Indrapoeri, hoofdplaats van de V Moekims der XXII.

ڤوریس **poeris**, ladder van een enkelen bamboe, om vruchten te plukken.

ڤوست **poesat**, navel, navelstreng, middelpunt.

ڤوسر **poesar**, in de rondte draaien, malen; *poesar oelée*, de spiraalvormige draaiing der haren op de kruin van het hoofd. Bij dieren zijn het de kenteekenen, waaraan men ze herkent.

ڤوسوڠ I. **poesong**, naam, dien men aan kleine reven geeft. De groote heeten *loengkap*.

II. **poesong**, *prĕoet poesong*, een opgezwollen buik.

ڤوسيڠ **poesing**, draaien om een middelpunt, omwentelen.

ڤوڠر **poengor**, gek, zinneloos. Ook verzot op iets, gek van verliefdheid of vreugde; *poengor boei*, toevallen hebben; *poepoengor*, iemand gek maken.

ڤوڠڬڠ ڤوڠڬيت **poenggang poenggit**, schommelende beweging van een vaartuig.

ڤوڠڬوڠ **poenggoeng**, bil, achterste; *padjoeh poenggoeng*, (een gemeen scheldwoord) pederastie uitoefenen.

ڤوڠڬوق **poenggoek**, een soort van uil.

ontschepen; *poenggah asoi prahoe*, lossen.

een vaartuig, neêrvallen.

achting.

den vorm van een houdt.

rijsachtige heet

die op de heilige graven

atie; *sjéaudara sipoepo*, volle rs- of zusterskind; *tjoetjo si-* roeder of zuster.

k prikkelend smeersel tegen rheu- n, vervaardigd van *brĕs lĕkat* (*kĕtan*), ruchten van de *kastoeri* en welriekende

anketsel.

het tegen elkaâr doen vechten (doch zonder) van hanen.

sang of **boepisang**, de kromhouten van een

, een soort van chineesch kaartspel; *mĕin pok*, dat spelen.

. **poḳ**, stooten; *poepoḳ*, tegen elkaâr stooten.

II. **pok** *idjar*, kaarden.

III. **pok-pok** *idjar*, het slaan van nat goed, om het gereinigd te krijgen; *pok-pok djaroi*, in de handen klappen.

ڤوكت **poekat**, zeggen, groot trek- of sleepnet.

ڤوكر I. **poekĕr**, een bedwelmend middel, om iemand in diepen slaap te brengen, dat steeds door dieven wordt aangewend.

II. **poekĕr**, een soort van zeevisch.

ڤوكوك **poekok**, het begin van iets, grondslag, grondkapitaal.

ڤوكولا **poekoela** *djawa*, een soort van vruchtboomen, waarvan de vruchten ongeveer als mispels smaken.

[illegible]

[illegible]

[illegible] werp ombuigen.

[illegible] geleend is.

[illegible]

[illegible] ede wordt ons N.N. uit-
[illegible] dan weer dat.

[illegible] rijst in pisangblad.

[illegible] nonieme met *soelik*.

[illegible] en vorigen staat, herstellen
[illegible] en.

[illegible]

[illegible] wildhoutboom.

[illegible] armband, die aan het bovenste
[illegible] it gedragen.

[illegible] een soort van boom, waarvan de
[illegible] gegeten.

[illegible] iets, punt, slip, pand van een

[illegible] van gevlochten klapperbladeren,
[illegible] kookt.

[illegible] soort van zakje, ontstaan door de 4
[illegible] goed met de vuist bijéén te pakken.

[illegible] ntje, zweertje op het oog.

[illegible] eer voorhanden, vernietigd, verkwist.

[illegible]

[illegible] met zaken, die iemand niet aangaan;
[illegible] *boeĕt gob*, wat gaan U anderer men-
[illegible] aan.

[illegible] *bak mati*, iemand slaan, tot hij den
[illegible] *padoem*, hoe laat is het?

[illegible] — *sĕbab*, waarom? — *njan*, wat is dat?
[illegible] dit? *kĕpoeĕ*, waarvoor? waarom? wordt
[illegible] nen gebezigd.

[illegible]

[illegible] soort van kwartel, die in Troemon als
[illegible] it gebruikt.

ڤوڤو **poenjo**, verfrommelen, verkreukelen. Synoniem met *roedjoh*.

ڤوڤيّ **poenjieë**, vergruizelen, vergruizen. Synoniem met *pinjĕt* en *roenjĕt*.

ڤها **pĕha**, dij, dijbeen, achterbout.

ڤها **pĕha**, een vierde van een *thail*.

ڤهت **pĕhĕt**, beitel; *moepĕhĕt*, beitelen.

ڤهر **pĕhĕr**, vruchten, die naar de schil smaken.

ڤهڠ **pĕhĕng**, met de beenen wijd uit elkaâr.

ڤهڠ **pĕhang**, Pahang, een plaatsje op het schiereiland Malaka.

ڤهلا **pĕhala**, belooning of erkenning voor eenig verdienstelijk werk.

ڤهلاون **pĕhalawan**, held, aanvoerder, een groot en sterk man.

ڤهم **pĕham**, begrijpen, beseffen, verstaan, beteekenis.

ڤهن۲ **pĕhoen-pĕhoen**, begin, aanvang; *poepĕhoen*, beginnen, aanvangen; *pĕhoen-pĕhoen chabar*, begin van 't verhaal; b. v. *loen poepĕhoen poedjoi*, ik vang met eene loftuiting aan. Ook ڤهون geschreven.

ڤهوڠ **pĕhong**, een luchtje aan iets, bedorven; b. v. *kil lĕmo njoi kapĕhang han lĕt tapadjoeh lé*, aan dit vleesch is een luchtje, het is niet meer te eten.

ڤهوى **pĕhoei**, licht, niet zwaar; *pehoei tĕhat*, zeer licht.

ڤهه **pĕhah**, openen, openmaken, opendoen, losmaken.

ڤهيت I. **pĕhit**, bitter, niet zoet.
II. **pĕhit**, de gal.

ڤى **pé**, *boh pé*, katrol, blok, takel, hijschblok.

ڤى I. **pi**, dient om de aandacht te vestigen en komt overeen met het Mal. *poen*.
II. **pi**, een soort van moerasplant waarvan men omheiningen maakt.

ڤيا **paja**, moeras, drasland.

ڤيالا **piala**, een klein kommetje; *piala sira*, een zoutvaatje.

ڤيٮ **piĕb**, zuigen, rooken, schuiven; *piĕb mom*, aan de borst zuigen; *piĕb roekok*, een sigaar rooken; *piĕb tjandoe*, opium schuiven.

ڤيت **piĕt**, luis; *piĕt kĕbĕ*, karbouwenluis; *piĕt lĕmo*, runderenluis; *piĕt angin*, de luis, die bij menschen wordt aangetroffen.

ڤيت **pit**, *pit mata*, de oogen sluiten.

ڤيتا **pita**, lint, band.

ڤيتق **pitaḳ**, de laadruimte in een vaartuig, het ruim.

ڤيتم **pitam**, toevallen, zware duizeligheid.

ڤيتيس **pitis**, speelmerken, fiche.

ڤيجة **pidjat**, kleine boschbloedzuiger.

ڤيجة **pidjit**, wandluis, weegluis.

ڤيجوٗة **pidjoeët** of **pĕdjoeët**, mager, schraal.

ڤيچيت **pitjit**, zacht knijpen tusschen de vingers.

ڤيچيق **pitjiḳ**, nauw, eng, bekrompen, benepen; *pitjiḳ pikiran*, bekrompen van gedachten. Synoniem met *kot*.

ڤيرغ **pirang**, bedaren, kalm, bedaard van het weder; b. v. *hoedjĕn hana pirang sagal*, de regen wil volstrekt niet bedaren.

ڤيرق **piraḳ**, zilver; *ijĕr* —, zilver verguldsel; — *sĕntagi*, zilveren koord of snoer.

ڤيروٗ **pirau-pirau**, laveeren.

ڤيروٗت **piroeët**, fijn, niet grof; *anĕk piroeët*, een fijn kindje. Synoniem met *krĕl*.

ڤيروس **piroes**, turkoois; *ĕntjin mata piroes*, een ring ingezet met een turkoois.

ڤيريت **pirit**, platdrukken, platgedrukt.

ڤيريڠ **piring**, een overgeschoten lap van iets, een kliekje, overgeschoten beetje.

ڤيس **pis**, fijnwrijven, fijnstampen; b. v. *koepis tangkoerak*, ik zal zijn schedel fijnstampen; — *lada*, peper fijnmaken; — *oer*, klapper raspen; — *awĕs*, specerijën fijnstampen.

ڤيسڠ **pisang**, banaanvrucht. Soorten van pisang zijn: — *mas*; — *taloen* of — *radja*; — *albin*; — *boengong*; — *bĕrat* of — *ambon* of *boeĕ*; — *klĕng* of — *tandoek*; — *simatoe* of — *batoe*; — *soewasa*; — *oedĕng*; — *abée* of — *bĕng*; — *kapok*; — *djaroem*; — *sididi* of — *lidi*; — *kapal*, een miniatuurpisangplant met groote vruchten; — *roesa*; — *sĕlajoe*; — *noe*, een tros pisang; *si sisir* —, een stuk van een tros pisang.

ڤيڠكوا **pingkau**, schraal, inzonderheid van gewassen.

ڤيڠكوم **pingkom**, luizen platdrukken.

ڤيڠكوى **pingkoei**, met het hoofd onder de beenen doorkijken.

ڤيڠڬڠ **pinggang**, iets om de lendenen vasthechten; *idjar pinggang*, doek, dien men om 't midden doet.

ڤيڠن **pingan**, bord, schotel.

ڤيڤا **pipa**, vat.

ڤيڤت **pipĕt**, scheuren, vaneen rijten. Synoniem met *pipaḳ*.

ڤيڤق **pipaḳ**, scheuren, vaneen rijten; b. v. *pipaḳ ĕngkoet*, rijt het vleesch vaneen; *blangong pipaḳ*, een gescheurde pot. Synoniem met *pipĕt*.

ڤيڤيت **pipit**, *tjitjim pipit*, een rijstvogeltje.

ڤيڤ۲ **pip-pip**, een fluitje.

ڤيٚق **piĕḳ**, *boh piĕk*, de katellavrucht. Soorten van de katellavruchten zijn: — *galah*, — *tjanggoek* en — *oelĕr*.

ڤيٚق **pĕiḳ**, zenden; *pĕnĕiḳ*, het gezondene.

ڤيک **pikir**, denken, overdenken, peinzen, nadenken; *pikiran*, gedachte.

ڤيكول **pikoel**, een maat van 100 katis, waarvan de bamboe 24 pilaarmatten zwaar is.

ڤيكو **pigau**, Pegu.

ڤيلت **pilĕt**, aanraken, aanroeren, met de hand aan iets komen, zich ophouden. Synoniem met *pilĕk*.

ڤيلت **pilĕt**, ontvellen, van de huid tengevolge eener kneuzing.

ڤيلر **pilĕr**, instorten, invallen, opnieuw ziek worden na aan de beterhand te zijn geweest.

ڤيلو **piloe**, verblind door de zon.

ڤيلوق **piloḳ**, iemand, die op de kanten zijner voeten loopt.

ڤيلهٔ **pilĕh**, een kippensoort; *manok pileh*, pilehkippen. Soorten van die kippen zijn: — *anĕk djoek*, — *sangkaloi* en — *awo moeda*.

ڤيليٚق **piliĕḳ**, aanraken, aanroeren, met de hand aan iets komen, zich ophouden. Synoniem met *pilĕt*.

ڤيليه **pilih**, kiezen, uitkiezen.

ڤينتا **pinta**, verzoeken, vragen, smeeken.

ڤينتو **pintoe**, deur, poort.

ڤينچوڠ **pintjong**, de uiteinden van het lendenkleed.

ڤينچوک **pintjoek**, een soort van toespijs bij de rijst.

ڤينڠ **pinĕng**, de betelnoot. Soorten van pineng zijn: — *manggis*, — *moesang*, — *siba*. De laatste soort wordt minder gegeten.

ڤينه **pinah**, verhuizen, verplaatsen; *minah*, zich verplaatsen, verhuizen.

ڤيوتغ **pioetang**, schuldvordering.

ڤيوه **pioeh**, wachten, verbeiden; b. v. *pioeh siat lé bitjara*, wacht een oogenblik alvorens te spreken; *pĕnioeh*, verwachting.

ڤيه **pĕh**, kloppen, slaan, tikken.

ڤيهق **pihaḳ**, kant, richting, zijde.

ڤيپت **pinjet**, vergruizelen, vergruizen. Synoniem met *poenjĕ* en *roenjĕt*.

ڤيپو **pinjée**, zeeschildpad; *boh pinjée*, de eetbare eieren van de zeeschildpad. Soorten van zeeschildpadden zijn: *pinjée karah*, de kleine zeeschildpad; — *blimbing*, de groote zeeschildpad.

ڤيوى **pinjoi**, den draad uit de katoenvrucht werken; b. v. *pinjoi gapĕs tapĕgĕdj kĕ das panjoet*, werk den draad uit de katoenvrucht en maak er lampkatoen van.

ڤيارم **pĕnjaram**, een soort van gebak.

ڤياريغ **pĕnjaring**, filter.

ڤياكوٗت **pĕnjekoeĕt**, een houten of bamboezen werktuigje om rotan en biezen lenig te maken.

ڤياكيت **pĕnjakit**, ziekte, ramp, onheil.

ڤيمفق **pĕnjampaḳ**, schoot, touw om een zeil te spannen.

ڤيمفوه **pĕnjampoeh**, bezem; — *poerik*, een bezem van bladnerven; — *boelée idjoeh*, een bezem van arenvezels; — *tapih*, een tapihbezem.

ڤيوٗغكيت **pĕnjoengkit**, wig, houten spie.

ڤيوكور **pĕnjoekoer**, scheermes.

ق

قاري **ḳari**, voorlezer, die iets voordraagt, vooral den Koran.

قاضى **ḳadli**, alleen rechtsprekend rechter in alle geschillen den godsdienst en het recht betreffende; *ḳadli Malikoel adil*, de erfelijke opperrechter in Groot Atjeh.

قاف **ḳaf**, gebergte in Arabië.

قافيله **ḳafilah**, karavaan.

قامت **ḳamat**, laatste oproeping tot de godsdienstoefening door den bilal uitgesproken na den bang.

قاموس **ḳamoes**, *kitab kamoes*, woordenboek.

قايدة **ḳaidah**, [eigenl. قاعدة], regel, gewoonte.

قايم **ḳaim**, vastgesteld; b. v. *pĕrsĕmbahan ḳaim gĕ antat*, de vastgestelde arbeidcijns werd door hen opgebracht.

قبلة **ḳiblat**, de streek, waarheen men zich bij de ritueele godsdienstoefening richt; *pĕt ḳiblat* of *pihaḳ*, de vier hemelstreken.

قبور **ḳoeboer**, begraven, graf.

قبول **ḳaboel**, goedkeuren, toestemmen, goedkeuring; *kaboel pinta*, een verzoek inwilligen.

قبة **ḳoebah**, grafgewelf, grafkoepel.

قدر **ḳadar**, rang, staat, praedestinatie.

قدرة **ḳodrat**, almacht.

قدوس **ḳoedoes**, heilig.

قدير I. **ḳadir**, machtig; *toehan ḳadir*, de almachtige Heer.
II. **ḳadir**, mannelijke persoonseigennaam.

قديم I. **ḳadim**, eeuwig; *toehan kadim*, de eeuwige Heer.
II. **ḳadim**, erkennen, bekennen [?]

قران **ḳoraän**, Koran.

قربان **ḳĕrbĕn**, offerhande, offer.

قرطس **ḳĕrtas**, papier.

قريب **ḳarib**, nabij.

قربة **ḳĕrabat**, aanverwanten, nabestaanden.

قصد **ḳaṣad**, opzet, opzettelijk.

قصر **ḳaṣar**, lezen met inachtname der interpunctie [?]

قصص **ḳiṣĕṣ**, wedervergelding, talio.

قضا **ḳadla**, uitspraak; — *hadjat*, zijn behoefte doen.

قطوب **ḳoethob**, pool; b. v. *bintang ḳoethob tanda kiblat pantoen hana loen toepat aras nanggroi* (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt].

قلة قمر **ḳoelah-ḳamar**, kroon; b. v. *nĕboh di oelée ḳoelah ḳamar*; hij plaatste de kroon op zijn hoofd.

قمرية **ḳamariah**, *tĕhĕn ḳamariah*, maanjaar.

قنوت **ḳoenoet**, formule, die bij sommige godsdienstoefeningen voorkomt.

قوة **ḳoewat**, kracht, krachtig.

قول **ḳaoel**, gelofte, woord, plechtig woord.

قوم **ḳaoem**, bloed- en aanverwanten, familie.

قوى **ḳawi**, sterk.

قويوت **ḳoejoet**, vreesachtig, beangst.

قهر **ḳĕhĕr**, macht, zeer machtig, geweldig; *ngon kĕhĕr Alluh*, door Gods almacht.

قياس **ḳias**, analogie, vergelijking.

قيام **ḳiam**, rumoer, geraas.

قيامت **ḳiamat**, dag der opstanding, van het laatste oordeel.

قيصه **kiṣah**, verhaal, geschiedenis, verhalen; b. v. *tadèngor loen kisah saboh radja*, hoor naar het verhaal, dat ik u over een vorst zal doen.

ك

ك **kĕ**, aan, voor, om, jegens, tot.

كا **ka**, reeds; dient om een verleden tijd uit te drukken.

كابت **kabat**, metaaldraad; — *bĕsoi*, ijzerdraad; — *tĕmaga*, koperdraad; — *pirak*, zilverdraad.

كابجيكن **kabĕdjikan**, goedheid.

كابر **kabĕr**, een bootje zoodanig sturen of roeien, dat het rechts wendt.

كابور **kaboer**, mistig, nevelig, mist, nevel.

كابوڠ **kabong**, een lengtemaat voor het meten van geweven stoffen, overeenkomende met 4 elleboogslengten.

كابوم **kabom**, iets in den mond hebben, zooals een pruimpje.

كابهر **kabhar**, de bekende akar bahar.

كابير **kabir**, groot door heerlijkheid en voortreffelijkheid.

كاتوك **katok**, enkel van den voet.

كاتوي **katoi**; naam van een gewicht van het honderdste van een pikol. In Atjeh is de kati 22, 23 en 24 pilaarmatten zwaar; de kati om gouddraad te wegen is 36 pilaarmatten zwaar.

كاتهق **katĕhĕḳ**, een soort van oneetbare garnaal, die zich in ziltige streken nabij de zee ophoudt en aldaar woningen van ½ à 1 meter hoogte bouwt.

كاتهيڤ **katĕhip**, dicht vallen.

كاتى **katé**, rotan vlechten; ook een soort van ronde reismand uit gevlochten rotan, die met een slot gesloten wordt.

كاتيڠ **kating**, een soort van langwerpig vierkante mand van de schors van een heester, *bili* genaamd, gevlochten. In deze manden, die een bepaalden inhoud van 1 of 1½ nalé hebben, wordt de padi van het veld huiswaarts gedragen, zoodat men onmiddellijk berekenen kan hoe groot de oogst is geweest.

كاجڠ **kadjĕng**, matten van bangkoewang-, ripah- of masia- (sagopalm) bladeren. Synoniem met *samé*.

كاچا **katja**, glas, flesch.

كاچڠ **katjang**, bij Atjehers alleen bekend in de verbindingen: *katjang kĕlisa*, de driehoekige peulvrucht en *katjang parang*, waarvan de bloemen als sajor worden genuttigd, doch de vrucht oneetbaar is; b. v. *boengong katjang parang gĕrindang ngon minjĕk sapi kon soekée barang-barang njoi kĕsoekée tĕkoe kadli* (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt].

كاچق **katjaḳ**, beproeven, trachten.

كاچو **katjau**, bedriegen, in de war brengen, misleiden.

كاچو **katjoe**, naam van een geneesmiddel, uit de pinangnoot verkregen.

كاچهب **katjĕhib**, schaar om pinangnoten te schillen en in stukken te snijden, pinangschaar.

كاچهوق **katjĕhoḳ** of **kĕtjĕhoḳ**, een levendig geluid voortbrengen.

كادس **kadas**, een ronde houten bergplaats.

كادڠ **kadang**, somtijds, bijwijlen, bij tijden, nu en dan; *kadang-kadang*, een enkele maal.

كادوة **kadoet**, zak. Synoniem met *baloeĕm*.

كارت **karat**, haast, spoedig, haastig. Synoniem met *geriĕt*.

كارس I. **karas**, een soort van meelgebak.

II. **karas**, een soort van zilveren of gouden sirihdoos van ellipsvormige gedaante.

كارڠ **karang**, samenschikken, rangschikken, samenstellen, opstellen van een geschrift; *karangan*, boek van iemands compositie.

كارڠ **karĕng**, koraal, koraalrif, koraalklank, klip.

كارل **karĕl**, inpalmen van touwwerk.

كارام **karam**, verongelukken van schepen, vergaan, schipbreuk lijden. Synoniem met *lĕham*.

كارم **karĕm**, een boom met doornen omgeven; *kĕnarĕm*, de doornen, die daartoe dienen.

كارو **karoe**, in spanning verkeeren; *pĕharoe*, in spanning, in onrust brengen.

كاروت **karoet**, verward, in verwarring, in de war raken, doorschrappen van woorden.

كاروغ I. **karong**, groote grove zakken van iboesbladeren gemaakt.

II. **karong**, de bloedverwanten van moederskant.

كاروم **karom**, broeien; *manok kĕmarom*, een broeiende hen; *batée karom*, eelt.

كارون **karoen**, goederen of schatten op onwettige wijze verkregen.

كارونپا **karoennja**, gunst, genadebewijs, gunstbewijs.

كاري٢ **karé-karé**, iets ruw vastbinden of omwinden. Synoniem met **rĕn-rĕn**.

كاريغ **karing**, kleine gedroogde vischsoorten. Men onderscheidt: *karing iblis*, *karing awo* en *karing tri*.

كارئغ **kariĕng**, een soort van wildhoutboom.

كاريه **karĕh**, omroeren; b. v. *karĕh boer bĕk mĕntah*, roer de rijst om, opdat zij niet ongaar blijve.

كاسب **kasab**, [eigenl. قصب] zilver- of gouddraad.

كاسم **kasam**, *hiramkasam*, wrok koesteren.

كاسوة **kasoet**, sandalen, schoeisel.

كاسور **kasoer**, bultzak.

كاسوك **kasok**, een tweesnijdend mes.

كاسى **kasé**, een soort van kleinen zeevisch.

كافر **kafir**, ongeloovige, *kafir palis*, rampzalige ongeloovige.

كافن **kafan**, voorkomende in *idjar kafan*, lijkkleed.

كافور **kafoer**, kamfer; *minjĕk* —, kamfer-olie; *papĕn* —, planken van kamferhout.

كاڤق **kapaḳ**, een korte bijl om hout te kloven; *lĕmbing kapaḳ*, werpspies.

كاكف **kakap**, voorkomende in *mata kakap*, gat in een prauw, waardoor men 't water laat uitloopen.

كالغ **kalang**, vuil van 't lichaam en van wit goed.

كالغ **kalĕng**, rol of blok, dat men onder een voorwerp plaatst om het van den grond vrij te houden; *bantal kalĕng*, rolkussen; *kĕnalĕng*, het blok.

كالم **kalam**, [eigenl. قلم] pen; — *poerih*, een pen van de nerf van een arèn-palm; — *bĕsoi*, een stalen pen; — *boelée*, een ganzenpen.

كالوة **kaloet**, het iemand lastig maken, lastig vallen.

كاليه **kalĕh**, wedervergelden, weêrwraak nemen, omslaan van den wind naar den tegenovergestelden kant; b. v. *ka djipoh gata takalĕh poh djĕh sigo*, hij heeft u geslagen, nu moet ge het vergelden door hem eenmaal te slaan.

كامؤ **kamoewĕ**, witte mier.

كامي **kamoi**, wij, ons, persoonlijk of bezittelijk voornaamwoord van den 1en persoon.

كاميل **kamil**, volmaakt, voltooid, voleindigd.

كانيت **kanit**, pot om rijst in te koken.

كاوة **kawoet**, wenken, wuiven, een sein met de hand of een doek geven. Synoniem met *lambé*.

كاوس **kawoes**, kous [?].

كاوال **kawal**, bewaker, wacht, de wacht houden.

كاول **kaoel**, eene gelofte doen.

كاون **kawan**, kameraad, metgezel, volgeling.

كاوى I. **kawi**, het vlies, dat om de pit van een nangkavrucht zit.

II. **kawi**, *tanâh kawi*, roode kleigrond.

كاويت **kawit**, *sĕkin kawit* of *sadip kawit*, een mesje met een weêrhaak, gewoonlijk aan een stok bevestigd om bladeren van boomen af te halen; *kawit badjée*, een gouden versiersel in den vorm van een halve maan, door de Atjehsche vrouwen voor aan den hals gedragen.

كاويل **kawil**, hengelen, hengeltuig, vischlijn, vischhaak.

كاوين **kawin**, huwen, in den echt treden.

كايف **kajap**, een soort van gevaarlijken uitslag, waarvan de ergste soort *kajap apoei* heet.

كايو **kajée**, hout.

كايوة **kajoh**, pagaaien, scheppen, roeien met korte riemen; *pĕngajoh*, schepriem, pagaai.

كاييت **kajit**, een toespeling maken op iemand of iets, zinspelen; b. v. *narit gata mĕkajit oedjoeng*, het doel van uw verhaal is eene zinspeling. Synoniem met *pangsir*.

كب **kab**, bijten van menschen en dieren; *mĕkab*, elkaâr bijten; *kĕmĕkab*, bijten.

كبڠ **kĕbĕng**, vak van een sawah; b. v. *padoem kĕbĕng jang ka tapoela*, hoeveel vakken sawah hebt ge reeds beplant?

كبڠكبب **kĕbang-kĕbĕb**, den mond verdraaien.

كبڠكبق **kĕbang-kĕbaḳ**, oorverdoovend; een geluid waarbij het hooren en zien vergaan.

كبقكبوك **kĕbaḳ-kĕboek** of **sĕbaḳ-sĕboek**, hooge deining, rolling.

كبل **kĕbal**, onkwetsbaar, onverwondbaar.

كبو **kĕbo**, ronde zes- of achtkantige uit pandan gevlochten doozen, voorzien van een deksel.

كبوس **kĕbos**, slaap in 't been, verdooving van eenig lichaamsdeel.

كبوٗل **kĕboeël**, verzamelen; b. v. *orĕng kampong njan mĕkĕboeël tĕhat*, de menschen uit die kampong verzamelen zich in groote menigte.

كبون **kĕbon**, alleen voorkomende in *kĕbon boengong*, bloementuin.

كبو **kĕbĕ**, buffel, karbouw.

كبه **kĕbah**, iets laten staan, neêrzetten, plaatsen. Synoniem met *pĕdoek*.

كتا **kĕta**, slaapstede, zit- of rustbank. Synoniem met *pĕratas*.

كتا **kata**, zeggen, gezegde, iemands woorden.

كتب **kĕtab**, een soort van armband, ook *poetjoeḳ rĕbong* geheeten naar de overeenkomst, die het sieraad heeft met de uitspruitsels van een bamboestoel.

كتب I. **kĕtĕb**, de beweging en het geluid dat men maakt door duim en middelsten vinger tegen elkaâr aan te knippen.
II. **kĕtĕb**, dubbeltje, tiencentsstuk.

كتب كتوب **kĕtab-kĕtoeb**, verwijderd geluid van geweervuur.

كتڠ كتيڠ **kĕtang-kĕting**, geluid van een slaande klok.

كتافڠ **kĕtapang**, een boom, waaraan eetbare notenvruchten groeien.

كتق۲ **ketoeḳ-ketoeḳ**, klepper om vogels te verjagen.

كتقكتوق **kĕtaḳ-kĕtoḳ**, geluid van hout, waartegen men slaat.

كتق كتوق **kĕtĕḳ-kĕtoḳ**, geluid van een klok.

كتمكتوم **kĕtam-kĕtoem**, geluid van geweervuur.

كتوتوك **kĕtoetoek**, uil.

كتوفت **kětoepat**, rijst gekookt in een van kokosbladeren gevlochten mandje.

كتوفوڠ **kětoepong**, klapper, waaruit het klapperwater verwijderd is.

كتوك **kětok**, zacht kloppen of tikken tegen de deur.

كتومبار **kětoembar**, korianderzaad.

كتومبور I. **kětoemboer**, een zilveren zeskantige sirihdoos.
II. **kětoemboer**, een soort van wildhoutboom, die in lagunes groeit.

كتومبيت **kětoembit**, een soort van plant, waarvan de jonge bladeren als groenten worden genuttigd. Soorten van die plant zijn: *batak* en *pasir*.

كتويوڠ **kětoejoeng**, een klein watervat.

كتي **kěti**, wegknippen.

كتيق **kětěḳ**, geluid van een kip, die eieren wil leggen.

كتيلا **kětila**, de catellavrucht, zoete aardappel.

كجا **kadja**, het touw aan het uiteinde van een zeil of net.

كجب **kědjab**, *sikědjab*, een oogwenk, een oogenblikje. Synoniem met *siat*.

كجڠ **kědjang**, hijgen, buiten adem zijn.

كجوة **kědjoet**, verschrikt, verschrikken, ontsteld; *pěkědjoet*, iemand doen schrikken.

كجى **kědji**, laag, verachtelijk, leelijk, slecht.

كچف **kětjap**, smakken.

كچويوڠ I. **kětjoebong**, de doornappel.
II. **kětjoebong**, naam van een Atj. werktuig bij de timmerlieden in gebruik om hout vlak te schaven (hakken).
III. **kětjoebong**, een soort van dwerghert.

كچهيق **kětjěhiḳ**, oudste, titel der kamponghoofden in Atjeh.

كدب **kědab**, water, dat het eerst 's morgens vroeg uit de bron wordt gehaald en als geneeskrachtig badwater wordt gebezigd.

كدڠ **kědang**, het om elkaâr loopen van hanen, die vechten willen.

كدڠسا **kědangsa** of **kělangsa**, een soort van groote sinaasappel, pompelmoes.

كدكى **kěděké**, vruchten uit Voor-Indië die in de geneeskunde worden aangewend.

كدوة **kědoet**, kreuk, rimpel, plooi, vouw.

كدودق **kědoedoek**, een soort van heester, waarvan de vruchten worden gegeten. Het afkooksel der bladeren en jonge vruchten is een middel tegen buikpijn.

كدور **kědor**, vuil (water), onhelder; *ijěr kědor*, vuil water.

كدوندوغ **kědoendoeng**, een houtsoort, die als levende heg wordt gebruikt.

كدى **kědi**, coquet, fatterig, van mannen.

كدى **kědé**, marktplaats, ook stalletje, kraam, winkel.

كديدى **kědidi**, een soort van snip.

كديس **kěděs**, overblijfsel van spijzen in potten, waarin zij gekookt zijn; de korst, die zich door te zware hitte aan den pot vasthecht; aanbrandsel.

كديه **kěděh**, daarheen, derwaarts, naar eene verwijderde plaats, samengesteld uit *kě* en *děh*.

كر **kar**, land- of zeekaart.

كرا **kěra**, algemeene naam voor aap. Soorten van apen zijn: *ěngkong*, de aap, dien men africht om klappers te plukken; *boeě*, de langstaartige aap; *siamang*, *aeěk rangka*.

كرب **kěrab**, dicht op elkander, dicht aaneensluitend.

كرب كروب **krab-kroeb**, geluid van voetzoekers, die afgestoken worden.

كرابو **kěraboe**, een klein soort van oorringen.

كرات **karat**, haast, spoedig, haastig. Synoniem met *gěriět*.

كرات **kěrat**, karaat, goudgewicht.

كرت **krět**, nabootsing van krassende geluiden, tandengeknars; *měkrět-krět*, met de tanden knarsen.

كرتوس **kěrětoes**, geweerpatronen.

كرجا **kěrdja**, werk, bezigheid, handeling, bedrijf.

كرس I. **kěrěs**, hard, vast, stevig, sterk, onbuigzaam, straf, streng, kras, geweldig.

II. **kěrěs**, *boh kěrěs*, de kemirivrucht.

III. **kěrěs**, *aněk kěrěs*, de ballen van 't mannelijk schaamdeel.

كرس كروس I. **krěs-kros**, geluid van dieren, die door gras loopen of van door den wind bewogen bladeren.

II. **krěs-kros**, ongestadig, b. v. *pakon gata krěs-kros těhat hana tětap sagal bak tadoek*, waarom zijt ge zoo ongestadig, kunt ge volstrekt niet stil zitten?

كرسيق I. **kĕrsiḳ**, *gĕlĕng kĕrsik*, een holle armband, waarin men iets doet, dat geluid veroorzaakt.

II. **kĕrsiḳ**, een soort van riviervisch.

كرڠ **kĕrĕng**, een soort van eetbaar zoutwaterschelpdier. Soorten van die schelpdieren zijn: *gĕnoekoer*, *gading* en *nipah*.

kĕrĕng gading manis koewah,

kĕrĕng nipah poetih asoi.

Si Njak Poetih boentoeng toewah,

Si Njak Isa loen toeng boewĕt djaroi. (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt].

كراڠ **kĕrang**, broos, sprokkig, van goud en ijzer.

كرڠكى **koringgi**, heidensche bewoner van de kust van Koromandel.

كرافو **kĕrapée** *mĭĕk*, een soort van visch.

كراق I. **kraḳ**, aangebrande korst van rijst.

II. **kraḳ**, de ziel van 't hout.

كرامبيق **kĕrambiḳ**, een klein krom mesje van Padangsch fabrikaat, dat in den gordel wordt gedragen.

كرامت **kramat**, heilig graf.

كرفوى **kĕrapoi**, patroontasch.

كرق I. **kĕraḳ**, alleen in verbinding met *si* voorkomende als samengesteld telwoord en beteekent dan een stuk van lijnwaden.

II. **kĕraḳ**, *kĕrak gantang*, geleding van een bamboe.

كركون **kĕrkoen**, geheimschrijver, hoofd der schrijvers.

كرلب **kĕrlib**, kakkerlak.

كرلوڠ **kĕrĕloeng** of **kloeng**, krabben, krauwen.

كرلوق **kĕrĕloḳ** of **kloḳ**, iets krabbende wegnemen, schrapen.

كرليڠ **kĕrling**, lonken, van ter zijde naar iets zien, een zijdelingschen blik op iets werpen.

كرليڠ **kĕrĕlĭĕng**, een zeer smakelijke riviervisch.

كرما **kĕrĕma**, dadel, ook wel خرما geschreven.

كرمس **kĕrĕmĕs**, overblijfsel van iets dat uitgeperst is, zoo als klappers, sago, enz.

كرمق **kĕrĕmaḳ**, zekere eetbare plant.

كرن **kran**, een komfoor.

كرنا **kĕrna**, oorzaak, reden, omdat, dewijl, naardien; *kĕrna Allah*, om Gods wil.

كرنجي **kĕrandji**, een boom met rinsche eetbare vruchten.

كرنچڠ **krantjang**, cylindervormige mand; pakmand.

كرنچي **kĕrĕntji**, een Korintjiër.

كرندم **kĕrandam**, een metalen doosje om sirihkalk in te bergen.

كراني **krani**, schrijver, klerk, secretaris.

كرو **kroe**, schin, roos op het hoofd.

كرواڠ **kĕrawang**, kantwerk, beitel- of snijwerk met gaten. Ook كراوڠ geschreven.

كروب **kroeëb**, een soort van zee- en lagunevisch.

كروبوس **kroeboes**, mandjes, van de bladscheede van de pinang vervaardigd, dienende om mondkost in te bergen.

كروت **kĕroet**, kreukel, plooi, frommel, rimpel, frons, rimpelig, verschrompeld, gerimpeld.

كروات **kĕrawat**, de pijnlijke aandoeningen in armen en beenen die de koorts voorafgaan.

كروت **kĕroeët**, een soort van aromatische citroen.

كروت **kĕroet**, schrapen, afkrabben.

كروتكروت **kĕroet-kĕrĕt**, zich onwel gevoelen.

كروسماڠت **kroesĕmangat**, tot bewustzijn wederkeeren; b. v. kom terug, levensgeest van hem, (die hem verloren heeft): een gewone uitroep, vooral bij plotselinge ongesteldheid van kinderen.

كروسوڠ **kroesoeng**, gedroogd pisangblad.

كروسي **kĕroesi**, stoel, zetel; *tikar mĕkĕroesi binĕh*, een mat met gevlochten rand.

كروڠ **krong**, sarong, kleed dat inzonderheid door de vrouwen als rok wordt gedragen; *idjar krong*, sarong.

كروڠ **kroeng**, rivier, stroom.

كروڠكوڠ **kĕroengkoeng**, een landschildpad. Synoniem met *biengkoeng*.

كروفيڠ **kĕroeping**, korst, roof, schilfer.

كروكوة **kĕrokot**, ineengetrokken, ingekrompen, verkleind.

كرونچوڠ **kĕroentjong**, holle ringen om de enkels, waarin zich iets bevindt, dat geluid veroorzaakt. Een versiersel door Atj. vrouwen en kinderen gedragen.

كرونپا **karoennja**, zie كارونپا, **karoennja.**

كرونپوڠ I. **kĕroennjong**, een menschenlengte van de voeten tot aan het einde der vingers van de boven het hoofd opgestoken hand.

II. **kĕroennjong**, vluchten.

كروه **kĕroh**, wrok koesteren. Synoniem met *koeëh.*

كرويڠ **kĕroeing**, een soort van boom, die olie en hars levert. Het hout is goed voor stijlen en planken.

كراه **kĕrah**, het oproepen van een menigte personen.

كرى **kré**, een diertje dat de hoorns van het hoornvee uitknaagt.

كرى **kri**, verkorting van *pakri*, waarom.

كريٚت **kriĕt**, gierig, vrekkig, vasthoudend; *kriĕt kĕdĕkit*, buitengewoon gierig.

كريس **kĕris**, kris, een soort van dolk. Soorten van krissen zijn: *pandjang*, een lange kris; *mata madjapahit*, een kris met 3 golvingen in 't lemmet; *sĕmpĕna*, een kris met 7 golvingen in 't lemmet; *sipoekor*, een rechte kris zonder golvingen.

كريسي **kĕrisi**, een soort van zeevisch.

كريكل **kĕrikal**, een groot presenteerblad op een voet.

كريمن **kĕriman**, brief, zendbrief.

كريمو **kĕrimoeĕ**, mug.

كريمين **kĕrimin**, een soort van zeevisch.

كريه **krĕh**, fijn, niet grof. Synoniem met *piroet.*

كس **kĕs**, zinken Atjehsche duiten.

كستوري **kastoeri**, muskus; *tikoes kastoeri*, muskusrat.

كسن **kĕsan**, welgevormd, geëvenredigd. Synoniem met *gab.*

كسومبا **kĕsoemba**, een plant, die een roode verfstof oplevert.

كسيٚب **kesiĕb**, plooien in de huid, door koude veroorzaakt, ineengedoken, ineengezakt tegenover aanzienlijken. Synoniem met *kĕnnjoet* en *kĕot.*

كسيه **kasih**, liefhebben, beminnen, liefde; *kasih sajang*, liefde en deernis gevoelen.

كشمش **kisjmisj**, krenten.

كعبه **kaâbah**, het heiligdom te Mekka, een vierkant gebouwtje in de moskee aldaar.

كڠ **kĕng**, afbijten. Synoniem met *zĕr.*

كڠ **kĕng**, kin.

كڠسو **kangso**, of **kanso**, blik.

كڠكوڠ I. **kangkong**, een soort van houten halsketting, die men de geiten omdoet om haar te beletten de rijpende padi op te vreten.

II. **kangkong**, naam eener eetbare plant.

كفر **kĕpĕr**, keper, wit katoenen stof.

كفق I. **kĕpaḳ**, klapwieken.

II. **kĕpaḳ**, van menschen, opschrikken. Synoniem met *tĕkĕtar*.

كفل **kapal**, schip, vaartuig.

كفالڠ **kĕpalang**, ontoereikend, onvoldoende, ongenoegzaam.

كفور **kĕpoer**, zich schudden, van dieren gezegd.

كفوڠ **kĕpong**, omringen, omsingelen, insluiten, belegeren.

كفوق I. **kĕpoeḳ**, holle cylinder van boomschors of bamboe tot opberging van rijst of andere producten, gewoonlijk onder de Atjehsche huizen geplaatst.

II. **kĕpoeḳ**, met de platte hand op een voorwerp slaan. Synoniem met *tĕpoek*.

كفيتن **kapitan**, kapitein.

كفيرى **kafiri**, ongeloovige [? vergel. كافر].

كفيڠ **kĕping**, stuks, telwoord voor dunne en platte voorwerpen; b. v. *padoem kĕping sirap*, hoeveel stuks sirappen?

ككارس **kĕkaras**, een soort van gebak.

ككتوا **kakatoea**, een groote witte papegaai.

ككڠ **kĕkang**, toom, gebit; *taloi kĕkang*, leidsel.

ككفا **kĕkapa**, tijdelijk en los boord van planken bij lage vaartuigen tegen het inslaan der golven.

ككل **kĕkal**, duurzaam, bestendig, onveranderlijk, eeuwigdurend.

ككندا **kĕkanda**, oudere broeder of zuster in de eerbiedige of hoffelijke spreekwijze.

ككورا **kĕkoera**, rivierschildpad.

ككورة **kĕkoerah**, een soort van hijschtoestel, een bok.

ككوڤق **kĕkoepaḳ**, kinderarmbanden die hol zijn en waarin men steentjes heeft gedaan om een rinkelend geluid voort te brengen.

ككيروڠ **kĕkirong** of **tangkirong**, soort van klein zeevischje.

ككيندڠ **kĕkindang**, uitwendige omwandingsplank van een huis.

كل **kal**, een inhoudsmaat te Atjeh ter zwaarte van 12 en te Melaboeh van 14 pilaarmatten.

كلا I. **kala**, schorpioen.

II. **kala**, tijd; *sĕdia kala*, in vroegere tijden.

III. **kala**, *boengong kala*, een roode bloem met zure vruchten, die als groente of in sambal wordt gegeten; *kala biloe*, een zelfde plant met welriekende bladeren.

كلا I. **kla**, uitgehongerd.

II. **kla**, in stukken snijden.

كلابو **kĕlabée**, grijs, grauw, aschkleurig.

كلاسى **kĕlasi**, matroos.

كلت I. **kĕlat**, wrang, samentrekkend.

II. **kĕlat**, ook een soort van boom met hard en rood hout; voor huisbouw gebezigd.

III. **kĕlat**, schoot, touw, aan den benedenhoek van een zeil vastgemaakt, dienende om het te spannen.

كلت **kĕlĕt**, ongetemd, wild; *kĕbé kĕlĕt*, een ongetemde karbouw; *tjitjim kĕlĕt*, een wilde vogel.

كلدي **kĕlĕdé**, ezel.

كلڠ **klĕng**, de gewone Ind. kiekendief, roofvogel.

كلڠكڠ **kĕlangkang**, lies. Synoniem met *loengkiĕk*.

كلف **kĕlap**, de oogen sluiten; *kĕlap-kĕlip*, knippen van de oogen; *sikĕlap sikĕlap*, een oogwenk, een oogenblik.

كلف **kĕlip**, de oogen opendoen; *kĕlip-kĕlap*, knippen van de oogen; *sikĕlip sikĕlip*, een oogenblik.

كلا **kĕlala**, bewaken, waken over, in het oog houden, hoeden.

كلم **kĕlam**, duister, donker; *kĕlam kaboet*, stikdonker.

كلم **kalĕm**, woord; *han mĕobah-obah kalĕm*, zijne woorden niet verdraaien.

كلو **kĕlau**, stom, sprakeloos; *kĕlau-pĕkak*, stom; *kĕlau toelai*, doofstom.

كلوبوڠ **kĕloeboeng**, een sluier, die over het hoofd wordt gedragen.

كلوارگا **kĕloewarga**, maagschap, familie, gezamenlijke verwanten.

كلوسوڠ **kĕloesoeng** of **kĕloensoeng**, peperhuisje; b. v. *loen mĕkaoel saboh kĕloesoeng boengong bak Pĕngkoe Andjoeng*, ik heb eene gelofte gedaan om een peperhuisje met bloemen te offeren aan Pengkoe Andjoeng.

كميق **kemiĕk**, op den arm of op den rug dragen. Synoniem met *tingkoeĕ*.

كميجا **kĕmidja**, hemd, overhemd.

كميروى **kĕmiroi**, het mannelijk schaamdeel; *awĕk* of *boh kĕmiroi*, de ballen.

كميغ **kamĕng**, geit.

كميلى **kĕmili**, naam van een eetbare aardvrucht.

كن **kon**, verkorting van *boekon*, dient ter uitdrukking van ontkenningen, iets niet zijn.

كناڠا **kĕnanga** of **sĕmanga**, naam van een boom met welriekende bloemen.

كنتم **koentoem**, een nog niet ontloken bloemknop.

كمجد **kamdjad**, ondeugend, stout, ongehoorzaam. Synoniem met *bisoi*.

كنجى **kandji**, stijfsel, een soort van pap.

كنچيل **kantjĕl**, stout, ondeugend, ongemanierd, van kinderen.

كندڠ **kandang**, graf van heilige en aanzienlijke personen.

كندرن **kandrĕn**, op een draagzetel of zadel stijgen.

كندور **kandoer**, een soort van pompoen.

كندور **kĕndoer**, slap, loshangend, niet gespannen.

كندوى **kandoi**, zie كنديت **kandit**.

كندي **kĕndi**, aarden waterkaraf met langen hals. Synoniem met *toerak*.

كنديت **kandit**, iets in een zak of in een kleed voor den buik dragen; *kinandit*, de aldus gevormde zak.

كنديس **kandis**, naam eener soort van asam of wilde mangga, die zeer zure, zelden zoete, vruchten draagt.

كنڠ **kĕnang**, aan iets denken, zich herinneren.

كنل **kĕnal**, kennen, herkennen, kennis maken.

كنن **kĕnan**, daarheen, derwaarts, b. v. *rajat sĕgala doem kĕnan tĕka*, alle onderdanen kwamen daarheen.

كنوڠ **kĕnong**, raak, geraakt, getroffen.

كنول I. **kĕnoeël**, *nalĕng kĕnoeël*, een grassoort.
II. **kĕnoeël**, hiel van den voet. Synoniem met *toemĕt*.

كنوى **kĕnoi**, hier, hierheen, herwaarts. Samengesteld uit *kĕ* en *noi*.

كنيڠ **kĕning**, voorhoofd; *boelée kĕning mata*, de wenkbrauwen.

كنيت **kĕnnjĕt**, leelijke gezichten trekken.

كنيڠ **kĕnnjang**, een draad van zoo'n lengte, dat men er gemakkelijk mede naaien kan.

كنيوت **kĕnnjoet**, plooien van de huid, door koude veroorzaakt, ineengedoken, ineengezakt tegenover aanzienlijken. Synoniem met *kĕot* en *kĕsiĕb*.

كو I. **ko**, opzet, met opzet, met voorbedachten rade.
II. **ko**, angstig, bevreesd.

كو **koe of kée**, verkorting van 't Mal. *akoe*, ik, pers. voornw. van den 1^en^ persoon, komt meer in de schrijf- dan in de spreektaal voor; b. v. *goena tjokmar njan koe pĕgah bak gata*, het nut van dien strijdknods zal ik U verklaren; ook »vader" in de gemeenzame spreektaal.

كوا **koea**, een soort van tortelduif.

كوات [eigenl. قوة] **koewat**, sterk, krachtig, stevig.

كواسا **koewasa**, kracht, macht, machtig, in staat zijn tot, iets vermogen.

كواڠ **koewĕng**, een touw in een cirkel leggen; *kĕnoewĕng*, het aldus gelegde touw. Synoniem met *lingkang*.

كواق **koewaḳ**, uit elkaâr trekken, vaneenrijten, vaneenscheuren. Synoniem met *koejak*.

كوالا **koewala**, monding eener rivier.

كوالى **koewali**, ijzeren pot om iets in te koken; — *tĕmaga*, koperen pot, ook pan om iets in te braden.

كواه **koeah**, een soort van soep, saus, nat.

كوٗب **koeĕb**, naar iets duiken; *koeĕb oedĕng*, naar garnalen duiken.

كوبڠ **koebang**, modderpoel, waarin de karbouwen zich wentelen; ook gaten, door kippen of kwartels gemaakt om er zich in neêr te vleien.

كوبوق **koeboeḳ**, verzamelen, opeen gedrongen van menschen, doordringend, van reuk.

كوبه **koeboh**, schuim.

كوبيق **koebĕḳ**, een metalen, bamboezen of beenen cylinder, waarin ouden van dagen de sirih fijnstooten; — *bĕsoi*, ijzeren sirihvijzel; — *toelĕng*, beenen sirihvijzel; — *tring*, bamboe sirihvijzel.

كوّة **koewĕt**, slap, week, zacht, buigzaam, lenig, zachtzinnig, gedwee; b. v. *loen koewĕt tĕhat lam atoet han ĕk loen djak lé*, ik ben zeer zwak in mijne gewrichten en niet sterk genoeg om te loopen.

كوّت **kĕot**, plooien in de huid, door koude veroorzaakt, ineengedoken, ineengezakt tegenover aanzienlijken. Synoniem met *kĕsĭĕb* en *kĕnnjoet*.

كوّة **koeĕt**, wegnemen.

كوّت **koeĕt**, bijeenschrappen met de handen van zand, aarde of geld.

كوتا **koeta**, versterkte plaats, vesting, bevestigde hoofdplaats.

كوتق **koetaḳ**, vak, vakje, hokje in een kast, kist of doos.

كوتور **koetor**, vuil, morsig, smerig, onrein.

كوتوك **koetoek**, vloek, vervloeking, vervloekt.

كوتهغ **koetĕhang**, een boom met een welriekend soort van bloemen. Synoniem met *kĕtĕngga*.

كوتي **koeté**, rooktabak.

كوتيب **koetib**, plukken, speciaal vrucht voor vrucht.

كوتيف **koetip**, aalmoezen vragen, aalmoezen ophalen.

كوتيفن **koetipan**, aalmoes.

كوتيكا **koetika**, tijd, oogenblik, tijd, tijdens, juiste of gunstige tijd voor iets.

كوجوم **koedjoeĕm**, glimlachen, grijnzen.

كوچافى **koetjapi**, een soort van viersnarige luit.

كودرغ I. **koedĕrang**, naam van een soort oranjekleurig verfhout.
II. **koedĕrang**, oranjekleurig.

كودوق **koedoeḳ**, de nek.

كودي **koedoi**, *sikoedoi*, een twintigtal.

كودى **koedé**, ronde van rotan gevlochten mand tot opberging van goederen.

كوديد **koedir**, schurft, huiduitslag; *koedir boeta*, roode hond.

كور **koer**, raspen; *gĕnĕkoer* [?] rasp.

كورا **koera**, milt.

كورب **koerab**, een soort van huidziekte. Soorten van huidziekten zijn: *koerab lĕhoer*, de gevaarlijkste soort van ringworm; *koerab manok*, ringworm; *koerab ijĕr*, een huiduitslag, dien men krijgt door in brak water te loopen; *koerab bĕsoi*, uitslag als ijzerroest.

كورس **koeras**, een katern papier, een boek papier.

كورڠ **koerĕng**, onvoldoende, ontoereikend, min, te weinig, gebrek hebben aan iets, afnemen.

كورو **koerau**, een soort van zeevisch.

كورو I. **koeroe**, van hetzelfde geslacht, van denzelfden stam.
II. **koeroe**, een viertal.

كوروڠ **koeroeng**, opsluiten, insluiten, schutten, kooien; *koeroengan*, gevangenis, hok, kooi, hut van een schip.

كوروك **koerok**, wroeten, peuteren, delven.

كورى **koeré**, gevlamd, geaderd van hout, gedamasceerd van wapenen.

كوريڠ **koering**, gevlekt, van honden en katten.

كوريق **koerĕḳ**, peuteren, wroeten, ondergraven.

كوس **koes**, delven, graven; *koes djirat* of *koeboer*, een graf delven.

كوس **koes**, naam eener struik, het afschraapsel van welks stam als geneesmiddel tegen wonden wordt gebezigd.

كوسوة **koesoet**, verward, in de war, van een touw, een draad of eene zaak.

كوسوڠ **koesong**, ledig, ijdel.

كوسوم **koesoeĕm**, verbergen, wegsteken.

كوعيه **koĕh**, afgunstig. Synoniem met *kroh*.

كوڠ I. **kong**, sterk, stevig, hecht, krachtig.
II. **kong**, stooten.

كوڠسى **kongsi**, vennootschap, compagnieschap, maatschappij.

كوڠكڠ **koewangkang**, een chineesch vaartuig.

كوفو **koepoe**, *sikoepoe*, gelijk, gelijkheid van partijen voor een huwelijk.

كوفور **koepoer**, atheïst, godloochenaar[?].

كوفيه **kopiah**, gewoon Atj. hoofddeksel.

كوكوت **koekoeĕt** of **goekoeĕt**, benedenpoot[?] van een slachtdier.

كوكوق **koekoeḳ** of **goekoeḳ**, het hanengekraai.

كوكوه **koekoeh**, stevig, vast, sterk.

كول I. **koeël**, een smeltkroes.
II. **koeël**, een knoop in een touw enz. leggen.

كولت **koelat**, champignon, zwam, paddestoel.

كولم **koelam**, vijver, waterkom, waterreservoir.

كولو **koeloe**, een soort van broodvruchtboom, waarvan de vruchten als groente worden genuttigd.

كولوب **koeloeb**, iemand, die niet voldoende besneden is.

كولوڠ **koelong**, de tripang.

كولوم **koeloem**, iets in den mond hebben, zabbelen.

كولة **koelah**, een soort steenen vergaarbak; *boer koelah*, rijst, in een blad gewikkeld om als leeftocht op reis te dienen.

كولى I. **koeli**, sjouwer, daglooner.
II. **koeli**, een houtsoort, voor huizenbouw gebezigd.

كوليت **koelit**, vel, schil, schors, dop, omhulsel, schelp, bast.

كوليق **koelĕḳ**, een soort van klein zeevaartuig; b. v. *do ida iděk ijĕr pasĕng tamong koelĕk*,
idjar poetih sĕrĕban dagang
idjar hitam ajoen Si Tjoet Tĕk, (Atj. wiegelied) [vertaling ontbreekt].

كوم **koem**, een soort van blikken kom.

كوم **kom**, bedorven, van eieren; *boh manok kom*, bedorven kippeneieren; *boh itik kom*, bedorven eendeneieren.

كومبڠ **koembang**, kever, tor, hommel.

كومبو **koembée**, ontluiken van bloemen.

كومفنى **kompĕni**, het Gouvernement, de N. I. regeering.

كومن **koemĕn**, huidmijt, huidworm, huidmade, schurftmijt.

كومور **koemoer**, uitspoelen van den mond.

كومى **koemé**, lijstwerk waarin rechtlijnige insnijdingen.

كوناڠن **koenangan**, volgeling van een hoofd, die zijn sirihgereedschap enz. draagt.

كونچوڠ **koendjoeng**, op lijkbezoek gaan; *kĕmoendjoeng*, lijkbezoek.

كونچوڠ **koentjong**, gebreide zak of gebreide overtrek, waarin men de beenen steekt om tegen de muskieten gevrijwaard te zijn.

كونچوف **koentjoep**, samengevouwen, gesloten.

كونچى **koentji**, sluiten; *broek koentji*, slot; *anĕk koentji*, sleutel.

كوندرا **koendra**, een soort vaartuig, van de kust van Malabar afkomstig.

كوندور **koendoer**, soort kauwoerde, de vrucht wordt geconfijt gegeten; b. v. *bah koendoer dalam tabak takoejak tatjok até; tooendoer sĕn-sĕn sitapak tatoelak hana lĕmah ri*, (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt].

كوندى **koendé**, de haarlokken eener vrouw bij de slapen van het hoofd.

كونون **koenoen**, gerucht, zeggen, volgens gerucht.

كونيغ **koening**, geel; *koeningan*, geelachtig.

كوه **koh**, snijden, hakken, houwen.

كويت **koewit**, cirkelvormige bloem, een figuur uit de Atj. schoone bouwkunst; b. v. *taoekir boengong bak mĕkoewit*, beitel er bloemen in, die den cirkelvorm hebben.

كويق **koejaḳ**, rijten, scheuren, verscheuren. Synoniem met *koewaḳ*.

كوين **koejan**, maat voor ladingen in groote vrachten:
1 koejan = 10 goentja = 40 pikols,
1 goentja = 10 nalé = 4 pikols,
1 nalé = 16 aré,
1 aré = 4 kal = 63 of 56 of 48 pilaarmatten zwaar.

كويٚن **koewiĕn**, ingetrokken van de ledematen; *kĕnoewiĕn*, de stand van het ingetrokken been; b. v. *djaroi sipĕloeh handjid koewiĕn pĕnoh intjin oenggas dĕrĕma*, (Atj. pantoen) [vertaling ontbreekt].

كويو **koejoe**, bevreesd, angstig.

كويون **koejoen**, citroen, lemmetje.

كوپت **koenjit**, naam eener plant, welker wortel in de keuken en als medicijn wordt gebruikt.

كوپيه **koenjĕh**, kauwen.

كه **kah**, gij, pers. voornw. van den 2en pers. in de gemeenzame spreekwijze.

كهم **kĕhĕm**, niet opkomen, van zaad, uitsterven.

كهن **kĕhan**, komt alleen in verbinding met *si* voor: *sikĕhan*, en beteekent dan de helft, doch overdwars.

كهن **kĕhĕn**, spreken, zeggen, praten.

كهوا **kĕhawa**, koffie.

كهوس **kĕhoes**, muf, vunzig.

كهوڠ **kĕhong**, droog, van het jaargetijde; *moesim kĕhong*, de drooge moesson.

كهوق **kĕhop**, reuk van bedorven zelfstandigheid, krengenlucht.

كهير **kĕhir**, reuk van gebraden olie.

كهيغ **kĕhing**, stinkend, walgelijke reuk. Superlatief van *kĕhĕp*.

كهيف **kĕhĕp**, stinkend, walgelijke reuk.

كهيم **kĕhim**, lachen.

كى I. **ké**, een soort van klapper.
II. **ké**, bij het tellen één der getelde voorwerpen afzonderlijk leggen om tientallen, honderdtallen enz. aan te geven.

كيا **kaja**, rijk, vermogend.

كيبس **kibas**, een soort van schaap.

كيٚت **kiĕt**, rangschikken, ordenen.

كيتب **kitab**, boek, geschrift.

كيتڠ **kitang**, een soort van riviervisch, ook wel *tjabis* genoemd.

كيتن I. **kitan**, geteerd touwwerk.
II. **kitan**, boordsel.

كيدجڠ **kidjang**, een soort van klein hert.

كيدوت **kidoet**, iets afplukken tusschen wijsvinger en duim. Synoniem met *gĕtoe*.

كير **kir**, met de voorzijde naar iets toegekeerd zijn, voor. Synoniem met *nab*.

كيرا **kira**, berekenen, gissen, gissing, meening, van meening zijn, bedenken, gedachte.

كيرب **kirab**, reiniging der veêren met den snavel, bij vogels. Synoniem met *loewĕs*.

كيرس **kirĕs**, wroeten van een kip in den grond of in vuil; b. v. *manok kirĕs abée*, de kip wroet in de asch.

كيروه **kiroh**, getier, geraas, leven, rumoer. Synoniem met *âoê*.

كيرى **kiré**, een soort van gevlekte paling.

كيريق **kirĕḳ** of **girĕḳ**, peuteren, uitpeuteren; *kirĕḳ gĕloenjoeĕng*, het oor uitpeuteren.

كيريمن **kiriman**, zie كريمن **kĕriman**.

كيسق **kisĕḳ**, omroeren, wentelen.

كيٚر **kĕ-ir**, wegschuiven. Synoniem met *kĕ-is*.

كيٚس **kĕ-is** of **kĕ-ir**, wegschuiven.

كيٚڠ **kiĕng**, lendenen.

كيٚڠ **kĕĕng**, heet, gepeperd, branden; b. v. *goelé kĕĕng tĕhat lé tĕhat tjampli*, die groente is gepeperd, er is veel spaansche peper in.

كيڠكڠ **kĕngkĕng**, verwarring, beroering, verward; *nanggroi kĕngkĕng*, een land, dat in beroering is.

كيفارة **kifarat**, verzoeningsofferande, soenoffer.

كيفس **kipas**, een waaier niet alleen ter verkoeling, maar ook om stof af te nemen, vliegen te verjagen, vuur aan te maken, enz.

كيفى **kipé**, een geldzak, dien men voor zijn buik draagt.

كيكير **kikir**, vijl.

كيلب **kilab**, goud bewerken bij wijze van brillant [?].

كيلت **kilat**, weerlicht, weerschijn, lichtglans, schittering, glinsteren van voorwerpen.

كيلوق **kiloḳ**, in de war sturen.

كيلير **kilir**, koperdraad bij vischhaken.

كيليف I. **kilip**, ons kruis- en muntspel.
II. **kilip**, iemand met kleine oogen.

كيليق I. **kilèḳ** of **silèḳ**, pareeren bij het schermen.
II. **kilèḳ**, een watervat op den arm dragen.

كيما **kima**, de reuzenschelp.

كينچا I. **kintja**, overal rondzoeken.
II. **kintja**, spatel. Synoniem met *tjawo*.

كينچوڠ **kintjong**, schudden van speelkaarten.

كينچيت **kintjit**, ontlasting, die plaats heeft zonder dat men er zich van bewust is.

كيندڠ **kindang**, *kĕrtas sikindang*, een riem papier.

كيواڠكيوت **kiwang-kiwot**, zich in allerlei bochten bewegen.

كيول **kiwĕl**, achtervolgen, achterna zitten. Synoniem met *lĕt* en *pĕtjĕrok*.

كيويڠ **kiwing**, in allerlei bochten gaan, gebogen.

كيويڠكيوت **kiwiĕng-kiwot**, zie كيواڠ كيوت *kiwang-kiwot*.

كيه **kĕh** *apoei*, lucifer.

كيه٢ **kĕh-kĕh**, zich krabben, zich krauwen.

كيه **kĕĕh**, vetballetjes in het vleesch van hoornvee.

كپڠ **kĕnjang**, een draad van die lengte, dat men er gemakkelijk mede naaien kan.

ڬ

ڬابرا **gabĕra**, leven maken, tumult maken, geraas maken, geraas, geruisch. Synoniem met *aôé* en *kiroh*.

گابل **gabal**, ruw, grof, niet fijn; *djěl gabal*, een grof net; *idjar gabal*, een grof kleed.

گابن **gaban**, *barang gaban*, hoe het er ook uitziet.

گابور **gaboer**, een soort van eetbaren zeevisch.

گابوس I. **gaboes**, een aanzetplank voor messen.
II. **gaboes**, *apam gaboes*, een soort van koek.

گابوٗك I. **gaboeëk**, verschrikt, ontsteld.
II. **gaboeëk**, niet afgaan, van een geweer.

گابي **gabé**, *barang gabé*, hoe groot ook.

گاتل **gatal**, jeuk, krieuwelen, prikkelen, stekelen, geil, heet, vuile taal uitslaan.

گاتو **gatoe**, in zijn schik zijn, uitgelaten, vroolijk; b. v. *oeloen toewan gatoe těhat oroi njoi lé těhat měkěměng lába*, ik ben van daag zeer in mijn schik, omdat ik veel winst gemaakt heb.

گاتی **gati** of **kati**, de balanceerstokken van een vlerkprauw.

گاتيه **gatih**, achterpoot van een slachtdier; — *lěmo*, runderachterpoot; — *kaměng*, geitenachterpoot. Synoniem met *koekoeët* of *goekoeët*.

گاجن **gadjan**, *barang gadjan*, wanneer ook.

گاجه **gadjah**, olifant.

گاجی **gadji**, bezoldiging, loon, gage; *padjoeh gadji*, in dienst zijn van iemand, loontrekkende zijn.

گاچوٗ **gatjoeë**, versneld.

گاچوٗل **gatjoeël**, vlug over den weg gaan, ijlings voortschrijden, hard loopen.

گادوب **gadoeb**, *barang gadoeb*, hoeveel ook.

گادوغ **gadong**, een soort van groote en eetbare aardvrucht. Soorten van die aardvruchten zijn: — *lěkat*, de roodachtige gadong, — *oer*, de witte gadong en — *adong*, de zwarte gadong.

گادوم **gadoem**, *barang gadoem*, hoeveel ook.

گادوه **gadoh**, verdwijnen, verliezen.

گادوه **gadoeh**, getier, leven, rumoer, geraas, confusie, wanorde. Synoniem met *aôé*, *gaběra* en *kiroh*.

گادی **gadai**, aalmoezen vragen, *gěmadai*, verbaal derivatum van *gadai*; *sigěmadai*, iemand, die aalmoezen vraagt.

گادیغ **gading**, olifantstand, ivoor.

گارو **garoe**, krabben van het lichaam; ook een krab van een kat.

گاری **gari**, ophijschen, speciaal van goederen.

گاريڠ **garing**, hard gebakken, geroosterd, knappend, croquant.

گاسر **gasar**, grof, onbeleefd, hard, lomp, ruw, onhoffelijk, onbeschaamd; *idjar gasar*, grof kleed; *pĕnĕgĕdj gasar*, grof maaksel; *adat gasar*, ruwe gewoonte.

گاسڠ **gasing**, een tol (speeltuig voor knapen).

گاسڠ **gasang**, wild, onrustig, van kinderen; b. v. *si Poelan njan gasang tĕhat dji-ik kĕdĕh dji-ik kĕnoi*, die N. N. is zeer onrustig; dan klimt hij hierin, dan klimt hij daarin.

گاسق **gasaḳ**, aanstampen, de lading van een vuurwapen indrukken. Synoniem met *lantak*.

گاسل **gasal**, oneven.

گاسوي **gasoi**, *barang gasoi*, wie ook.

گاسي **gasi**, lubben, ontmannen; *pĕgasi*, actief verb. van *gasi*.

گاسين **gasin**, arm, behoeftig; b. v. *orĕng jang gasin doem habis nĕtoeloeng*, de behoeftige menschen werden allen door hem geholpen; *orĕng gasin mĕkoewĭĕn lam tapĕh*, *orĕng kaja mĕtia bak waris* (Atj. spreekw.) [vertaling ontbreekt].

گاسيه **gasih**, liefde, medelijden, mededoogen, deernis, erbarming; *pĕgasih*, liefhebben, beminnen.

گاسيه **gasĕh**, dakspar.

گافت **gapat**, *barang gapat*, op welke plaats ook.

گافس **gapĕs**, boomwol; *bak gapĕs*, de boomwolheester.

گافور **gapoer**, kalk.

گافوى **gapoeĕ**, *barang gapoeĕ*, wat ook.

گافه **gapah**, vet, reuzel.

گافى **gapi**, bleek van tint; ook een albino.

گافيت **gapit**, iets onder den arm houden of dragen.

گاكرى **gakri**, *barang gakri*, hoe ook.

گاكي **gaki**, voet, poot.

گاگب **gagab**, stotteren, stamelen.

گاگق **gagaḳ**, kraai.

گاگه **gagah**, sterk, krachtig (van lichaamskracht); *gagah bĕrani*, overmoedig.

گالا **gala**, verpanden, in pand geven, in pand nemen, beleenen.

گالر **galĕr**, zich uit kwaadheid op den grond werpen.

گالغ **galang**, bijl om hout te kloven of te hakken, ook om hout te behouwen.

گالق **galaḳ**, tevreden met iets zijn, iets lekker vinden.

گالن **galĕn**, een karbouw met rosachtige tint.

گالوٚ **galoeĕ**, reep, lange smalle strook. Synoniem met *tjoering*.

گالوغ **galong**, bepraten, mooi praten, iemands hart innemen, door praten overhalen.

گالوه **galoeh** of **gĕgaloeh**, een soort van avondvlinder.

گالة **galah**, boom, lange stok, boomen.

گامت **gamat**, een geneesmiddel tegen wonden.

گامق **gamaḳ**, met een zwaard, lans of dolk dreigen.

گامم **gamĕm**, verwonderd, verbaasd. Synoniem met *tahĕr* en *hĕran*.

گاميت I. **gamĕt**, de haan van een vuurwapen.

II. **gamĕt**, iemand met zijn hand wuivende roepen.

گانوگنا **ganoe-gana**, toedracht; b. v. *loen hana loen toepoeĕ ganoe-gana*, ik weet de toedracht niet.

گاني **gané**, laden; b. v. *soi gané mĕriam*, wie laadt het kanon? Synoniem met *pasoi*.

گاني **gani**, gambir.

گاوغ **gawang**, iets op en neêr bewegen; b. v. een stuk hout; van honden, kwispelstaarten.

گاول **gawoel**, verward, in de war.

گاهو **gaho**, *barang gaho*, waarheen ook.

گايغ **gajang**, niet passend meer in den oorspronkelijken toestand.

گايم I. **gajam**, heerschen, bevelen.

II. **gajam**, *mad gajam*, het handvat van een pagaai.

گايو **gajo**, Gajoe, een volkstam in de Atjehsche binnenlanden.

گب I. **gab**, welgevormd, geëvenredigd; b. v. *badan si Poelan njan gab tĕhat*, het lichaam van die N. N. is goed geëvenredigd. Synoniem met *kĕsan*.

II. **gab**, *lajĕr gab*, bramzeil.

گب۲ **gab-gab**, kloppen van 't hart; b. v. *haté oeloen mĕgab-gab tĕhat*, mijn hart klopt geweldig. Synoniem met *mĕdĕbar*.

...ijk voornaamwoord van den 2en persoon ... meervoud, wanneer personen van ...r spreken; verkort als *ta*[?] voor ... drukt het een imperatief uit; ...geef.

...er den mond van een flesch, glas, ...

...ken met een kleed bedekken.

...akken tusschen wijsvinger en duim. Syno... *...t.*

... een gezwelletje dat zich op handen en voeten ...

...el, een soort van doorn, die zich aan de kleede... ...n hecht.

...getah, plantengom, plantensap. Soorten van die gom zijn: — *balam*, gomelastiek; — *rambong*, de zoogenaamde getah pertja; — *djěrěnang*, drakenbloed.

گتی I. **gěti**, knippen met de vingers.
II. **gěti**, een soort van boom, waarvan de bladeren als groenten worden genuttigd.

گتیق **gětěḳ** of **kětěḳ**, kraaien van een kip, die eieren wil leggen.

گتیڤ **gětiěḳ**, oksel.

گج **gědj**, goed, schoon, fraai, mooi; *gědj těhat*, zeer goed; *pěgědj*, iets goed maken.

گچا **gatja**, de hennaplant, waarvan de bladeren fijn worden gewreven tot het rood verwen van de nagels, enz.

گچهیق **gětjěhěḳ** of **litjěhěḳ**, iets met de voeten betreden.

گدا۲ **gada-gada**, vlaggestok, windwijzer op een masttop.

گدم **gědam**, stampen met de voeten.

گدوبڠ **gědoebang**, een soort van Atjehsch zwaard.

گدوڠ **gědong**, bergplaats in 't algemeen, een pakhuis of magazijn.

گدوق **gědoeḳ**, rollen van eenig geluid, zoo als van golven. Synoniem met *tagor*.

گدومبق **gědoembaḳ**, een soort van kleine tamboerijn.

گر **gěr**, tasten, betasten, bevoelen met de hand, aanraken. Synoniem met *raba*.

گراتن I. **gěratan**, roest.
II. **gěratan**, een balk, waarin de vloerbalken worden ingelaten.

گراق **gĕrak̤**, zenuwtrekkingen, beven, trillen.

گرب **gĕrab**, *taloi gĕrab*, telegraaf.

گربغ **gĕrbang**, los en verward van de haren.

گرتغ **gĕrĕtang**, stijf van een kleed.

گرتو **gĕrĕto**, de wilde moerbeziënboom, waarvan de bladeren tot voedsel strekken van den zijdeworm.

گرتوک **gĕrĕtoek**, uitkloppen, uitslaan, uitstoffen.

گرعنگغ **gĕrĕnggang**, een soort voor huizenbouw gebezigd hout.

گرگاجی **gĕrgadjoi**, zaag.

گرگاسي **gĕrgasi**, een reus uit den voortijd.

گرم **gĕram**, aanhitsen, aanzetten, in het oor blazen.

گرمس **gĕrmĕs**, aanvliegen van een kat.

گرنتغ **gĕrantang**, opvliegend. Synoniem met *dĕhoet*.

گروٚ **gĕroeĕ**, *boelée gĕroeĕ*, de manen van het paard.

گرو **gĕro**, een soort van zoetwatervischje.

گرو۲ **gĕro-gĕro**, snorken, snurken; b. v. *djiĕs mĕgĕro-gĕro lagée lĕmo gĕsil*, hij snorkt als een os, die geslacht wordt.

گروب **gĕroeb**, springen, over iets heen springen.

گروبق **gĕrobak̤**, een tweewielige kar.

گروتو **gĕroeto** of **gĕroetĕn**, dichtgekruld, wolachtig. Synoniem met *gĕpĕn*.

گروتوٚ **gĕroetoet**, niet glad.

گرودی **gĕroedoi**, boor, drilboor, zwaaiboor.

گروڤوٚ **gĕroepoeh**, luidruchtig; b. v. *djitoedj ngon bĕdil mĕgroepoeh nanjĕm roentoeh alam doennja*, zij schoten met geweren zoo luidruchtig, dat men denken zou, dat de wereld instortte.

گروگوٚ **gĕroegoeh**, golvend, van het terrein.

گرونچغ **gĕroentjang** of **goentjang**, schudden, heen en weer bewegen.

گروٚ **gĕroh**, ontzagwekkend, ontzaglijk.

گرٚ **gĕrah**, dorstig; b. v. *loen gĕrah tĕhat hana ijĕr loen kĕmĕng djib*, ik ben zeer dorstig, er was geen water, dat ik kon drinken.

گرها **gĕrĕha**, de tanden laten zien. Synoniem met *gĕrĕhing*.

گرهن **gĕrahna**, zons- of maansverduistering.

گرهيڠ **gĕrĕhing**, de tanden laten zien. Synoniem met *gĕrĕha*.

گرهيم **gĕrhĕm**, kuchen, het geluid van „hm, hm" maken.

گريت **griĕt**, wegspoeden; b. v. *loen megriĕt tĕhat dji pagab lé moesoeh boenoi*, ik spoedde mij weg; de vijand wilde mij zooeven omsingelen. Synoniem met *karat*.

گريتا **gĕrita**, een soort van zeedier, van vangarmen voorzien.

گريس **gĕris**, samengesteld telwoord; *sigĕris kajée* of *tĕbée*, een stuk hout of suikerriet.

گس **gĕs**, brutaal, overmoedig; b. v. *inong njan gĕs tĕhat hana sapoeĕ djitakoet*, die vrouw is zeer brutaal, zij vreest niets.

گسڠ **gĕsang**, een insect (op Java *walang sangit*, op Sumatra *pianggang* genaamd).

گسق I. **gĕsoḳ**, schuren, poetsen, polijsten.

II. **gĕsoḳ**, iemand tegen een ander opzetten, opstoken.

گسوٗن **gĕsoeĕn**, bevreesd, vreesachtig, beangst, angstig; b. v. *Si Poelan njan gĕsoeĕn tĕhat han djidjid djak bak prang*, die N. N. is zoo angstig, dat hij niet meê ten krijg kan gaan.

گڠكم **gĕnggam**, onderwerpen, cijnsbaar maken, schatting opleggen.

گفل **gĕpal**, iets in de volle hand samenknijpen.

گفن **gĕpĕn** of **gĕtĕn**, gekroesd, dicht gekruld van hoofdhaar, wolachtig.

گفوس **gĕpoes**, onrein, van het lichaam.

گفوه **gĕpoeh**, een soort van kelder of magazijn onder een huis.

گفيت **gĕpit**, een aarden watervat.

گلا **gĕla**, glibberig, glad; b. v. *gĕla tĕhat han djid oeloen toewan djak*, het is zeer glibberig, zoodat ik niet kan uitgaan. Synoniem met *gĕloeĕ*, *djĕloeĕ* en *djĕla*.

گلابه **gĕlabah**, spinneweb.

گلاسير **gĕlasir**, bulten op het lichaam, die jeuk verwekken.

گلاڬا **gĕlaga**, zwartsel van een lampekous of van een pannetje. Synoniem met *djĕlaga*.

گلب **gĕlab**, zie گلف **gĕlap**.

گلر **gĕlar**, titel.

گلس I. **gĕlas**, glas.

II. **gĕlas**, voldaan, afgedaan, van schuld; b. v. *oetang loen bak Si Ano ka gĕlas hana lé tinggal mĕng sipĕng*, mijn schuld aan N. N. is geheel voldaan; geen cent blijf ik hem meer schuldig.

كلغ **gělang**, worm; — *apoei*, de pier.

كلغ **gělĕng**, armband, ring; — *gaki*, een ring, boven de enkels gedragen; — *djaroi*, armband; *gěleng-gěleng pintoe*, deurring.

كلغكغ **gělanggang**, vechtplaats voor hanen, karbouwen, bokken en schapen.

كلغكغ **gělinggang**, een soort van heester, waarvan de bladeren tegen *koerap ijĕr* worden gebruikt.

كلف **gělap**, donker, duister, ondoorschijnend, gevangenis; *gelap-goelita*, stikdonker, pikdonker, stikduister; b. v. *ladoem djigělab* (*djigělap*) *djipĕsjiksa*, een gedeelte wierp hij in de gevangenis en strafte hij.

كلق **gělaḳ**, beu, iets moede zijn, geblaseerd zijn. Synoniem met *djělaḳ*.

كلم **glĕm**, de bast van zekeren boom, gebezigd als werk om naden en voegen van planken te breeuwen.

كلمبغ۲ **gělĕmbang-gělĕmbang**, onverwachts sterven.

كلن **glĕĕn**, lachen of huilen, zoo dat men niet meer spreken kan.

كلنتر **gělantir**, donderslag; *gělantir tak*, door den bliksem (donderslag) gespleten.

De Atjehers meenen, dat de donder en niet de bliksem inslaat.

كلنچر **gělintjir**, uitglijden. Synoniem met *tĕrsirĕk*.

كلو **gěloeĕ**, glibberig, glad. Synoniem met *djĕloei*, *gěla* en *djěla*.

كلورا **gěloera**, branding.

كلوڠ **gěloeng**, schoppen. Synoniem met *djĕloeng* en *trom*.

كلوڠ I. **gělong**, langwerpig rond; ook samengesteld telwoord; *si gělong awih*, een bos rotan, (langwerpig rond gebogen).

II. **gělong**, iets in den grond steken.

كلوفق **gěloepaḳ**, hulsel, kelk van een bloem; — *oer*, hulsel van den klapper; — *boengong*, bloemkelk; — *sĕkin*, versiersel in den vorm van een kelk aan het gevest van een recht zwaard.

كلوق **gloeḳ**, een soort van klein aarden watervat. Synoniem met *kĕtoejoeng*.

گلوم **gĕloem** of **djĕloem**, witte vlekken op het lichaam.

گلومبغ **gĕloembang**, deining, hooge en lange voortrollende golven.

گلومت **gĕloemat**, dek van een schip.

گلومفغ **gĕloempang**, een hooge statige boom zooals de waringin.

گلي **gĕli**, kittelig, kittelen.

گلی **glé**, heuvel.

گليت **gĕlit**, omsingelen, insluiten.

گليس **gĕlis**, zuiver, rein, schoon, reinigen, schoon maken; *idjar* —, een rein kleed; *pingan* —, een schoon bord; *rĕdj* —, een zuivere weg; *badan* —, een zuiver lichaam.

گليق **gĕlĕḳ**, kittelen.

گليم I. **gĕlim**, gierst.
II. **gĕlim**, een mesje om padi te snijden.

گم **gam**, mannelijke persoonseigennaam.

گم۲ **gam-gam**, zijne zinnen op iets gevestigd hebben.

گمبر **gambar**, schilderij, teekening, portret, beeld. Synoniem met *patong*.

گمبغ **gambang**, een harmonica.

گمبوت **gamboet**, een moeras, waarover men loopen kan en waarvan de grond trilt.

گمبور **gamboer**, los, luchtig, licht.

گمبير **gambir**, catechu, plant, waarvan het dik uitgekookte sap der bladeren bij de sirih wordt gebruikt.

گمتور **gĕmĕtor**, een soort van wesp.

گمچيڤ **gĕmĕtjiĕḳ**, het uitgillen of uitschreeuwen van pijn.

گمر **gĕmar**, genoegen, lust.

گمريب **gĕmĕrib**, uit angst gillen of schreeuwen; b. v. *dji gĕmĕrib ri jang gĕsoĕm mitsil kamĕng ploeng oedjĕn timpa*, hij gilt het uit van angst gelijk een vluchtende geit, die door regen wordt getroffen.

گمڤا **gĕmpa**, aardbeving; *mĕgĕmpa*, schuddend bewegen.

گمڤر **gĕmpĕr**, vadsig, traag.

گمڤوغ **gampong**, kampong, dorp.

گمڤول **gampoel**, garen of zijde opwinden; *gĕnampoel*, de klos, waaraan men opwindt.

گمفوه **gampoh**, twee of meer stukken goed, draad of touw tot een geheel vereenigen, zoodanig dat men de deelen nog kan onderscheiden; verbinden, samenvoegen.

گمفيت **gampit**, een vischmandje van gevlochten bladeren; *oempang gampit*, een biezen zakje.

گمنتر **gĕmĕntar**, schuddende zijn.

گمنتم **gĕmĕntam**, op den grond stampen van woede.

گمورو **gĕmoeroeh**, komt alleen voor in *darah gĕmoeroeh*, kloppen van het hart (bloed).

گميلغ **gĕmilang**, glinsteren, flikkeren, flonkeren.

گنتا **gĕnta**, klok, bel.

گنتر **gĕntar**, beven, sidderen ten gevolge van vrees of overmatige inspanning.

گنتغ **gantang**, een inhoudsmaat van 2 arés of 4 tjoepaks.

گنتوت **gĕntoet** of **kĕntoet**, scheet, veest.

گنتوغ **gantoeng**, het hangen, opgehangen zijn aan iets; *gĕnantoeng*, een stelling om iets aan op te hangen; *mĕgantoeng*, hangen, ophangen.

گنتون **gĕnton**, door iets gedrukt worden, bezwaren.

گنتی **gantoi**, de plaats innemen van, vervangen, aflossen, opvolgen; *mĕgantoi*, verwisselen met, vervangen worden door; *mĕgantoi-gantoi*, bij beurten; *gĕnantoi*, vervanger, aflosser, opvolger.

گنتيغ I. **gĕnting**, dakpan.

II. **gĕnting**, inkeping in iets, b. v. het spoor, door een knellenden ring achtergelaten.

گنجا **gandja**, een plant waarvan de bladeren een bedwelmenden invloed bezitten. Men rookt ze met tabak vermengd.

گنجق **goendjak**, levendig, opgewekt; b. v. *ratib sĕdati mĕgoendjak-goendjak tĕhat*, het gezang der troubadours was zeer levendig. Synoniem met *goera*.

گنجور **gĕndjoer**, los, niet stijf. Synoniem met *kĕndoer*.

گنجيل **gandjĕl**, oneven.

گنچيغ I. **gantjing**, een soort van gouden versiersel, dat als borstketting wordt gedragen.

II. **gantjing**, een deur met een schuif sluiten; *gĕnantjing*, schuif.

III. **gantjing**, *hak gantjing*, waarborgsom.

گند I. **ganda**, dubbel, verdubbelen.

II. **ganda** *soetra*, ruwe zijde.

III. **ganda**, steel; — *saoeh*, de steel van het anker; — *dajoeng*, de steel van een roeispaan; — *kĕmoedoi*, helmstuk van een roer.

گندرغ **gĕndĕrang**, een soort van groote trom.

گندروس **gandaroesa**, een soort van plant, waarvan bladeren en steel fijn gewreven tegen pijn in de heupen worden gebezigd.

گندوم **gandoem**, meel, tarwe, koren.

گندوی **gandoi**, boog, handboog.

گندیت **gĕndit**, een versiersel van 8 tot 12 gouden paarlen door naakte kinderen aan den buikband gedragen.

گنف **gĕnap**, even, voltallig, in zijn geheel; *gasah gĕnap*, ons »even of oneven", bij de Atjehers omgekeerd uitgedrukt; *mĕgĕnap*, met elkaâr overleggen; *gĕnĕnap*, volledig maken.

گنوکور **genoekoer**, rasp.

گنوکول **gĕnoekoel**, een kluit grond.

گو **go**, keer, maal; *sigo*, een keer, eenmaal.

گوٗب I. **goeĕb**, een soort van spruw, bij de Maleiers *goewam* genaamd.

II. **goeĕb**, hard geworden vleesch van de klapper.

گوب **gob**, mensch, men, onbepaald persoonlijk voornaamwoord. Indien men zich beschaafd uitdrukt, zegt men voor mensch: *manoesia*.

گوبرنور **goebernor**, gouverneur.

گوبل **goeběl**, hoeden van dieren; *gĕmoeběl*, runderen hoeden; *si gĕmoeběl* veehoeder.

گوٗگوٗ **goet-goet**, een soort van koekoek.

گوت **goet**, naar zich toetrekken, naar zich toehalen.

گوچی **goetji**, aarden pot.

گودا **goeda**, paard.

گودغ **goedang**, magazijn, pakhuis.

گودی **goedi**, dokken van schepen.

گور **gor**, heft; — *sĕkin*, heft van een grasmesje; — *toembak*, heft van een lans.

گورٗگور **gor-gor**, donder. Synoniem met *gĕlantir* en *goeroeh*.

گورا **goera**, opgewekt, levendig.

كوليك

[illegible] wild, woest van menschen en dieren.

[illegible] met gaffelschoenertuig of voor- en [illegible] ook wel كورب goerab, geschreven. De- [illegible] eertijds dien naam.

[illegible] leermeester; *mĕgoerée*, onderwijzen,

[illegible] passend, niet sluitend; — *labang*, een [illegible]

[illegible] Synoniem met *gĕlantir* en *gor-gor*.

[illegible] *mĕgoeris*, zich schrammen.

[illegible], een soort van groven slijpsteen.

[illegible] een ijzeren haak om een olifant te

[illegible] liefkoozen, streelen.

[illegible]

[illegible] opstaan, stijf.

[illegible] bekken.

[illegible] koekoeĕt, achterpoot van een slachtos.

[illegible] koekoeĕḳ, kraaien van hanen.

[illegible] der vingers en voeten.

[illegible] werk, — *tarik*, kokinje; — *djoek*, palm-

[illegible] den schouder dragen of iets aan een stok

[illegible] oprollen; — *tikar*, een mat oprollen; — *roe-* [illegible] rollen; *sigoeloeng tangkoeloek*, een rol

[illegible] zwaar gebouwd, van kinderen en jongen van

[illegible] een soort van groentensoep, die als toespijs bij [illegible]

[illegible] als 't zoo duister is, dat men niets meer on- [illegible] kan; als de wind zoo hevig huilt dat men [illegible] kan; als het rumoer zoo hevig is, dat men [illegible] kan verstaan, in 't algemeen als men door [illegible] andere oorzaak zien noch hooren kan.

[illegible] rollen, afrollen, wentelen.

[illegible] middelen zoeken om een doel te bereiken.

كوم I. **gom**, met het gezicht voorover vallen, iets uitstorten. Synoniem met *loengkob*.

II. **gom**, iets bedekken; *gĕnĕgom*, een soort van fuik in den vorm van een deksel.

كومبق **goembaḳ**, staart of bosje haar op het overigens kaal geschoren hoofd.

كومتيا **goemtia**, hut van een schip.

كومفيتا **goempita**, bulderend geluid.

كوموى **goemoi**, overrompelen, verrassen, overvallen.

كونا **goena**, nut, waarde, voordeel.

كوناون **goenawan**, nuttig.

كونتور **goentoer**, door alles heengaan. Synoniem met *dadjoer*.

كونتيڠ **goenting**, schaar, knipschaar.

كونچا **goentja**, een inhoudsmaat tot het meten van droge en natte waren:

1 goentja = 10 nalé
1 nalé = 16 aré
1 aré = 2 tjoepak
1 tjoepak = 2 kal.

كونچڠ **goentjang**, schudden, *mĕgoentjang*, schudden.

كونچى **goentji** of **koentji**, sleutel.

كونچى **goentjé**, de knoop van een hoofddoek.

كوندة **goendah**, bekommerd, ongerust.

كونديق **goendiḳ**, bijzit, bijwijf, die slavin moet zijn en waarmede men niet gehuwd is.

كونوڠ **goenong**, heuvel; *goenong-goenongan*, heuvelreeks, heuvelrij.

كوني **goeni**, zakken van jute-vlas.

كوة **goh**, nog niet; komt gewoonlijk in verbinding met *lom*, nog, voor; *goh lom*, nog niet.

كوة **goeh**, bult van een mensch of dier; *goeh lĕmo*, bult van een stier; *mĕgoeh*, een bult hebben.

كوها **goeha**, grot, spelonk.

كوى **goeë**, bladscheede. Soorten van bladscheeden zijn: — *oer*, — *pinĕng*, — *boeging*.

كويڠ **goejang**, schommelen.

كة **gah**, beroemd, berucht; verkorting van *mĕgah*.

كهار **gahara**, echte vrouw; *anĕk gahara*, een wettig kind.

كهارو **gaharoe**, het bekende reukhout.

كهت **gĕhet** of **gĕt**, de rand van een net of eene mand.

كهق **gĕhĕḳ**, rochelen, fluimen opgeven; *gĕnĕhĕk*, fluim, rochel.

كهم **gĕhĕm**, kus.

كهوْن **gĕhoeĕn**, stollen, in vasten staat overgaan.

كهون **gĕhon**, zwaar; b. v. *barang njoi gĕhon tĕhat han ik loen mé*, dat goed is zeer zwaar, ik ben niet sterk genoeg om het te brengen. Synoniem met *brat*.

كهيٮت **gĕhiĕt** of **giĕt**, de vischben in visschersvaartuigen.

كيٌ **giĕ**, netjes, coquet. Synoniem met *dĕhit*.

كيٮت **giĕt**, zie كهت **gehiĕt**.

كيتيق **gitiḳ**, pink.

كيدوڠ **gidong**, trappen op iets. Synoniem met *gilho*.

كيدوٚق **gidoeĕḳ**, op iets zitten.

كيراڠ **girang**, met geweld iets doordrijven.

كيسا **gisa**, een soort van fuiknet. Men onderscheidt 2 soorten: *gisa baploeng* en *gisa baloeĕm*.

كيسر **gisar**, zich omkeeren, omwenden, draaien.

كيسق **gisĕḳ** of **kisĕḳ**, wentelen, omroeren.

كيسيڠ **gĕsing**, tegen iets aanstooten, tegen elkaâr schuren.

كيڠ **ging**, aan eene zijde overslaan; b. v. *bak gĕdj tatimang bĕk ging prahoe*, houd goed het tegenwicht, opdat het vaartuig niet aan eene zijde oversla. Synoniem met *singit*.

كيڠڬڠ **ginggang**, geruit goed.

كيڠكوڠ **gĕnggong**, een mondharmonica.

كيكي **gigoi**, tand; — *miděn*, de voortanden; — *asée*, hoektand; *mĕgigoi*, getand; *pĕgigoi*, tanden in iets maken.

كيكيس **gigĕs**, bedrijvig, werkzaam, ijverig.

كيلا **gila**, gek, waanzinnig. Synoniem met *poengor*.

كيلب **gilab**, polijsten, iets schitterend maken.

كيلهو **gilho**, trappen op iets. Synoniem met *gidong*.

كيليڠ **giling**, door rollen vermalen; *mĕgiling-giling*, op en neer rollende iets vermalen. Synoniem met *pis*.

كيواڠ **giwang**, parelsnoer.

ل

لا lé, veel, menigvuldig, talrijk, dikwijls, vele malen; *pělé*, vermeerderen; *nělé*, veelheid, meerderheid, menigte, b.v. *namit pi lé arta mamoer*, zijne slaven waren vele, zijne bezittingen menigvuldig; *rajat nělé měribée-ribée*, de menigte zijner onderdanen bedroeg duizenden.

لأ lěa, blad van steen, metaal of hout; *měs mělěa*, goud in bladen.

لابس labas, zorgeloos, zonder zorgen.

لابغ labang, spijker, nagel.

لابو laboe, komt slechts in verbinding met *boh* voor; *boh laboe*, pompoen, kalebas. Soorten van laboe zijn: — *ijěr*, fleschkalebas, waarvan men *gěndi's* vervaardigt; — *kědiděk*, oranjegele pompoen; — *pěhagadjah*, groote langwerpige pompoen; — *pěhit*, de bittere pompoen, wordt als middel tegen vergift gebruikt.

لابود laboed [Arab. لا بدّ], zonder falen, noodzakelijk, onfeilbaar.

لابور laboer, smeersel; b.v. *boh laboer*, zet er een smeersel op; *mělaboer*, bestrijken, besmeren.

لابوه laboeh, laten vallen, nederlaten, uitwerpen, ankeren; — *poekat*, een net uitwerpen; — *saoeh*, het anker laten vallen; b.v. *kamělaboeh saoeh*, hebt gij reeds het anker laten vallen? *pat djilaboeh poekat*, waar hebben zij hunne netten uitgeworpen?

لاتة latah, een soort van zenuwziekte, waarin men alles nadoet, wat een ander doet.

لاتيه latěh, opvoeden; b.v. *gědj gělatěh aněk njan*, dat kind wordt door u goed opgevoed.

لاجو ladjoe, snel, vlug, gezwind; b.v. *pěloeng* —, snel vluchten; *padjoeh* —, vlug eten; *djak* —, snel vooruitgaan; *měladjoe-ladjoe*, harddraven, wedrennen; — *goeda*, harddraverij van paarden; — *samboek*, wedren van roeibooten.

لاجوم ladjoem, een soort van mossel.

لاچف latjap, door de fortuin begunstigd, den loop hebben; b.v. *latjap těhat lagoet oroi njoi bak kědei gata*, gelukkig en zeer gewild is uw winkel heden.

لاچف **latjĕp**, vuile taal spreken, een vuilen mond hebben; b. v. *gata latjĕp tĕhat baba koewat tĕhat tjĕmaroet*, gij hebt een zeer vuilen mond en zijt sterk in het uitslaan van vuile taal.

لاچق **latjaḳ**, het voorkomen hebben, uiterlijk, uitzicht; b. v. *latjaḳ lagée inong*, het voorkomen hebben eener vrouw; *latjaḳ djih kĕmĕng pĕmoepoh*, zijn uiterlijk duidt een vechtersbaas aan.

لادغ I. **ladang**, bouwgrond, ontstaan door het vellen van het geboomte.

II. **ladang**, steigerend; *goeda* —, een steigerend paard.

لادوم **ladoem**, een deel, deels; b. v. *boengkar raâjat tĕhat bhar 'oellah ladoem mĕgadjah ladoem mĕgoeda*; oneindig vele onderdanen begaven zich op weg, een deel op olifanten, een deel te paard.

لادیغ **lading**, een houwer, mes.

لاذة **ladzat**, lekker, smakelijk, heerlijk.

لارب **larab**, het toenemen eener ziekte, hevig; *sakit* —, een hevige ziekte; — *sakit*, hevig ziek.

لارس **laras**, loop van een geweer; *bĕdil doewa* —, een dubbelloopsgeweer.

لارغ **larang**, verbieden, schaarsch, zeldzaam; *nĕlarang*, wat verboden is, verboden.

لاری **lari**, de tusschenvakken bij een soort van dobbelspel, waarbij een kruis op een mat geteekend wordt, waar men zijn geld opzet.

لاریس **laris**, gewild, goeden aftrek hebbend van koopwaren.

لاریق **lariḳ**, op een draaibank draaien.

لازم **lazim**, noodzakelijk, dringend, noodwendig.

لاغوغ **langong**, groote, groene vlieg.

لاغوی **langoeĕ**, zwemmen; *mĕlangoeĕ-langoeĕ*, zwemmende zijn.

لاغي **langai**, ploeg.

لاغیت **langit**, hemel, uitspansel.

لاغیر **langir**, zich na het baden met rijstpoeder doen besmeren.

لافغ **lapang**, wijd, ruim, vrij.

لافن **lapan**, acht.

لافوم **lapom**, zwaar van lichaam, doch niet gespierd.

لاڤ **lapah**, in schijven snijden, van zich afsnijdende.

لافي **lapé**, iemand, die het gebruik zijner ledematen niet heeft tengevolge van ziekte of verwonding.

لافيس **lapis**, laag, stapel, rij; *mělapis-lapis*, in lagen op elkander gestapeld.

لافيڠ **laping**, een soort van boom, waarvan het sap buitengewoon bijtend is en bij aanraking opzwelling der ledematen ten gevolge heeft.

لافيک **lapik**, onderlaag, bekleedsel, voering.

لاکا **laka**, geraamte van een prauw.

لاکو **lakoe**, gedrag, handelwijs, handel en wandel.

لاکو **lakée**, vragen, verzoeken, afsmeeken.

لاکوم **lakoem**, een soort van wilde druif met zeer zure, donkerroode vrucht.

لاکی **lakoi**, man, echtgenoot, mannelijk; — *binoi*, man en vrouw; *mělakoi*, gehuwd zijn, van de vrouw sprekende; *pělakoi*, uithuwelijken.

لاڬ **lagang**, ziltig; *tanâh* —, een soort grond van zoutachtigen smaak.

لاڬم **lagěm**, iets door teekenen of geluiden afspreken.

لاڬو **lagau**, slaan, treffen, klieven; b. v. *koelagau bak oelé kěngon njoi maté*, ik zal dien persoon op zijn hoofd slaan tot hij sterft. Synoniem met *poh*.

لاڬو **lagée**, manier, gewoonte, zangwijze, melodie, even als, gelijk.

لاڬوت **lagoet**, gewild, aftrek hebbend, b. v. *lé lagoet měněkat oroi njoi*, de handelsgoederen vinden heden veel aftrek.

لاڬی **lagi**, kaatsen.

لاڬينا **lagoina**, voortreffelijk, in waarheid, inderdaad, uiterst; *djěroh* —, uiterst schoon.

لالت **lalat**, vlieg; *ěk* —, sproeten; — *mirahroeng*, een soort vlieg, die de wonden openrijt, figuurlijk ook: achter iemands rug kwaad spreken.

لالو **laloe**, voorbij, vervolgens, daarna, voorbijgaan.

لالى **laloi**, verbijsterd, verwonderd bij het zien van iets vreemds.

لالى **lalé**, afgetrokken, onattent zijn, onoplettend, zijne gedachten niet bij elkaâr hebben.

لامت I. **lamat**, het touw van den eenen vleugel van een net, dat men op den oever in de hand houdt; *roendoek*, het touw van den anderen vleugel van het net, dat men in zee uitbrengt.

II. **lamat**, het hout van den ploeg, waarmede men hem bestuurt.

لامو **lamot**, een mengsel van ijzer en staal.

لامون **lamon**, iets door elkaâr haspelen; figuurlijk ook: eene zaak in den doofpot doen, eene zaak uitstellen.

لانم **lanam**, iets wat zeer ver, zeer diep of zeer hoog is.

لانوي **lanoei**, zachte glooiing of helling.

لاوا **lawa**, eene klimplant.

لاوت **lawĕt**, kenteeken op het lichaam tengevolge van een bekomen slag of wond.

لاوٴ **laoet**, zee, door de Atjehers evenals door de Maleiers naar de omliggende plaatsen genoemd: — *Selan*, — *Mĕlaka*, — *Sikatra*; *rĕdj mĕlaoet*, zeeweg.

لاوغ **lawang**, soort van kaneelbast, die naar kruidnagelen riekt; *boengong* —, kruidnagelen.

لاون **lawan**, tegenstander, tegenpartij; *mĕlawan*, bestrijden, tegenstand bieden; — *marit*, iemand tegenspreken.

لاوى I. **lawi**, lang van duur, met het oog op het verledene.

II. **lawi**, het gedeelte van een net boven het lood, dienende, om het te doen zinken.

لاويت **lawit**, langzaam, lang geleden; b. v. *lawit tĕhat boewĕt njoi*, zeer langzaam geschiedt dit werk; *lawit doedoi ni bak njan mĕoewoil karangan kĕ pauté radja*, lang daarna gaf men het antwoord aan zijne Majesteit den vorst terug.

لاهو **lahée**, wild, ongetemd, ontembaar; *goeda* —, een wild paard.

لاهورى **lahori**, een soort van tapijt van Lahoorsch weefsel.

لايا **laja**, aanvangen, om een mat te maken.

لاير I. **lajĕr**, zeil; *mĕlajĕr*, wegzeilen; *pĕlajaran*, zeereis; *ilmée pĕlajaran*, zeevaartkunde.

II. **lajĕr**, tijdens, ten tijde van; b. v. *lajĕr chĕradjan Mĕkota alam*, tijdens de regeering van Mekota alam.

لايغ I. **lajang**, in de lucht zweven; *mĕlajang-lajang*, heen en weêr zweven; *gĕlajang*, vlieger.

II. **lajang**, iets in dunne schijven snijden.

لايق **lajaḳ** [?], betamelijk, behoorlijk, waardig.

لاين **lain**, een ander, anders, onderscheiden, behalve, zonder, buitendien.

لايو **lajée**, verwelken van bloemen, vervallen van het lichaam; *boengong* —, een verwelkte bloem.

لايور **lajoer**, verschroeid, verzengd.

لايوه **lajoeh**, van slaap dichtvallen der oogen, indommelen, b. v. *mata loen lajoeh kěměny těngět*, mijne oogen vallen dicht van den slaap, waarom ik wensch te gaan slapen.

لايه **lajah**, ongelijk, niet passend, niet aansluitend.

لبا **laba**, winst, voordeel, baat; *mělaba*, winstgevend zijn; *pělaba*, winstgevend maken, productief maken; *mělaba-laba*, interest op interest trekken.

لبب٢ **lěbab-lěboeb**, tusschenwerpsel voor een dof ploffend geluid.

لبت **lěbat**, dik, dicht; *hoedjěn* —, dik van regen; *djanggoet* —, een dichte (zware) baard; *misé* —, een zware knevel; *oek* —, zwaar hoofdhaar.

لبس **lěbas**, overrijp.

لبم **lěbam**, tusschenwerpsel voor een dof bulderend geluid.

لبم لبوم **lěbam-lěboem**, het geluid van iets, dat van eene hoogte valt.

لبن **lěběn**, vermoeid van het spreken; b. v. *di loen han ik loen pěroenoi gata oh lěběn baba loen gěnap oroi loen kěhěn han tapatih*, wat mij betreft, ik gevoel mij niet meer in staat u te onderrichten, want mijn mond is vermoeid, door den geheelen dag te spreken, zonder dat er acht op wordt geslagen.

لبوٚ **lěbot**, half droog; b. v. *siël baloe lěbot*, het in de zon gedroogde vleesch is half droog.

لبوٚ **lěboewě**, naam eener plant met meelachtigen eetbaren wortel, de zoogenaamde *kladi*. Synoniem met *ěmpěk*.

لبور **lěboer**, grond, die geheel door ploegen, schoffelen, enz. uit elkaâr is gewerkt.

لبوم **lěboem**, tusschenwerpsel voor een bulderend geluid; b. v. *poeë sěroet mělěboem*, wat valt daar bulderend neêr?

لبوی **lěboei**, het dichtvallen der oogen van slaap of vermoeidheid; — *mata*, vermoeide oogen.

لبي **lěbé**, een soort van mindere Mohammedaansche schriftgeleerde.

لبيٚ **lěbié**, smakeloos.

لبيغ **lĕbing**, eene kleine roode luis, die men op pluimgedierte en vee aantreft.

لبيه **lĕbeh**, meer, meerder, van hoogeren rang, overschot, overblijfsel; *pĕlĕbeh*, iets vermeerderen; *pĕlĕbeh droi*, zich verheffen boven.

لتا **lata**, kruipen, voortkruipen; b. v. *oerĕt mĕlata*, een kruipende plant; *binatang jang mĕlata bak boemoi*, het gedierte, dat over den grond kruipt.

لتيک **lĕtik**, *mijĕk lĕtik*, klapperolie, door koken verkregen, in tegenstelling van *mijĕk bĕroek*, klapperolie, door uitpersing verkregen.

لتيه **lĕteh**, vermoeid, afgemat, flauw; — *lĕsoeh*, afgemat en lusteloos.

لچه **lĕtjah**, doorweekt, nat, waterplas.

لحق **l'haḳ**, gewricht; — *djaroi*, vingergewricht; — *tĕoet*, kniegewricht; — *gaki*, voetgewricht.

لدا **lada**, peper. Soorten van peper zijn: — *poetih*, witte peper; — *hitam*, zwarte peper; — *èkoer*, staartpeper.

لذ **lĕdzat**, zie لذة **ladzat**.

لس **las**, berouwen, berouw, schuldgevoel hebben; b. v. *kĕ pĕdjid djinoi talas droi dilée hana tapikir*, waarom berouwt het u thans, hebt gij er te voren niet over nagedacht?

لس I. **lĕs** of **tĕlĕs**, daarna, vervolgens.
II. **lĕs**, vrij, los, ontkomen, voorbij.

لسف **lĕsap**, in een oogenblik, onzichtbaar.

لسوغ **lĕsong**, vijzel, mortier, rijstblok.

لسون **lĕsoen**, het netjes afhakken van den bast van een klapper.

لسوه I. **lĕsoeh**, zwaar dof geluid als van een kanonschot.
II. **lĕsoeh**, welgemaakt, groot.

لشکر **lasjkar**, krijgsman, soldaat.

لطيف **lathif**, tenger, fijn, dun.

لعنت **lanat**, vloek; — *allah*, Gods vloek.

لغت **lograt**, woordenboek, lexicon.

لغم **lagram**, met een welluidend stemgeluid lezen; b. v. *kĕnong tĕhat lagram Tĕngkoe jang bĕdj*, de Tengkoe leest met een zeer welluidend en juist getroffen stemgeluid.

لغ **lĕng**, uitspreiden, openslaan, ontrollen; b. v. *lĕng tikar*, spreid die mat uit; *lĕng idjar*, ontrol dat kleed; *lĕng kitab*, sla het boek open.

ليڠ **lĕĕng**, verminderen of afnemen van den regen, van den gang van het gevecht en van ziekten.

لڠر I. **lĕngor of dĕngor**, hooren, luisteren.
II. **lĕngor**, schudden; — *oetak*, hersenschudding.

لڠس **lĕngas** of **djoem**, kleverig, vochtig, uitgeslagen.

لڠست **langsat**, een soort van zure doekoe.

لڠسوڠ **langsoeng**, regelrecht op iets afgaan, voorbij streven, voorbijgaan, doorgaan.

لڠكا **lĕngka**, voleindigd, reeds, bereids, afmaken, beëindigen, iets ten einde brengen.

لڠكف **langkap**, een doornachtige plant, die in de rijstvelden na den oogst opschiet.

لڠكف **lĕngkap**, uitgerust, van het noodige voorzien, gereed, vaardig.

لڠكواس **langkoewĕs**, naam van een plant, waarvan de wortel in de keuken en als geneesmiddel wordt gebruikt.

لڠكوبو **langkoebée**, snip.

لڠكوڠ **lĕngkong**, cirkel, cirkelvormig van groote voorwerpen.

لڠكه I. **langkah**, pas, tred, stap, schrede.
II. **langkah**, iemand uitnoodigen om ergens te komen, hetzij in zijn huis of op eene andere aangewezen plaats; b. v. *Tĕkoe mĕlangkah kĕnoi siat*, kom een oogenblik binnen, Tĕkoe.

لڠكيق **langkĕḳ**, een soort van schelpdier, uit welks schelp men ringen vervaardigt.

لڠكا **langga**, het vellen van vrucht- of ander nuttig geboomte voor iemands huis als vergelding, indien men de weêrwraak niet kan uitoefenen voor eene ondergane beleediging.

لڠكر **langgar**, iets verrichten, wat tegen de gewoonte of instellingen aandruist.

لڠكق لڠكوق **lĕnggaḳ-lĕnggoeḳ** of **lĕnggĕḳ-lenggoḳ**, slingeren, schommelen van een vaartuig.

لڠكم **langgam**, spoor, in- of afdruk, door iets nagelaten, overblijfsel; b. v. *langgam koeta*, overblijfsel eener versterking.

لڠكوت **lĕnggoet**, het naar zich toehalen van een tak, zonder dat hij breekt. Synoniem met *lĕgoet*.

لڠكيس **langgis**, knevelen, zich met geweld iets toeëigenen.

لغوڠ **lĕngong**, naam van een oliegevend zaad, in de suikerbakkerij in gebruik, *sesamum indicum*.

لفت **lĕpat**, een soort van rijstgebak, in een pisangblad gerold.

لفس **lĕpas**, voorbij, vrij, reeds, bereids, na, afgedaan; —*narit*, reeds gesproken of verhaald hebben; —*boewĕt*, gedaan hebben met werken; b. v. *kalĕpas gĕdjak*, is hij bereids op weg gegaan?

لفقلفوق **lĕpaḳ-lĕpoḳ**, het ploffend geluid, veroorzaakt door iets, dat op den grond valt.

لفو **lĕpoe**, gesloten voorgalerij van een Atjehsch huis, waar de gasten worden ontvangen.

لفون **lĕpon**, week, zacht; *tanâh* —, weeke grond; *kasoer* —, een zachte bultzak. Synoniem met *lĕmon*.

لفوه **lĕpoh**, naam van een kleinen, venijnigen met stekels voorzienen zoutwatervisch.

لفيس **lĕpĕs**, huid van een schip, bekleedsel.

لفيٞ **lĕpiĕ**, koud, stijf.

لفيق **lĕpiḳ**, het overhangende vel van den buik bij dikke menschen; b. v. *lĕpiḳ pĕroet ban bantail goeda*, het overhangende vel van zijn' buik gelijkt de kussens, die men op een paard legt. (Atj. spr.); *bak lĕpiḳ pĕroet djid tamĕin djidoek piĕt angin doewa lĕhée goendja*, op het overhangende vel van zijn buik kan men spelen; twee of drie *goendja's* luizen kunnen er op zitten.

لق۲ **laḳ-laḳ**, een plant met roode bladeren, die men aan het hoofdeinde der graven plant.

لق **lĕḳ**, tortelduif.

لقب **laḳab**, een titel of naam geven.

لقسا **laḳsa**, tienduizend; *mĕlaḳsa*, bij tienduizenden.

لقسان **laḳsana**, gelijk, zooals, gelijkenis.

لقسمان **laḳsamana**, zeeoverste, zeebevelhebber.

لقسين **laḳsin**, honderd duizend.

لقمان **loḳman**, naam van een beroemd Arab. wijsgeer.

لك **lak**, lak om brieven te sluiten.

لكت **lĕkat**, kleefrijst; soorten van die rijst zijn: — *adang*, zwarte kleefrijst; — *dadi*, witte kleefrijst; — *lidah kĕbĕĕ*, een grove soort kleefrijst.

لكغ **lĕkang**, iets uittrekken, iets aftrekken, afvallen, afscheiden.

لكهف لكهوف **lĕkĕhap-lĕkĕhoep**, geluid, door het sluiten van een deur of venster veroorzaakt.

لكهق لكهوق **lĕkĕhaḳ-lĕkĕhoḳ**, geluid, door het hoesten voortgebracht.

لكهم لكهوم **lĕkĕham-lĕkĕhoem**, geluid, veroorzaakt door iets, dat men wegwerpt.

لكى I. **lĕki**, witte vlekken op de huid.
II. **lĕki**, een soort van plant met eetbare knollen.

لكيت **lĕkit**, geurig.

لڭب لڭوب **lĕgab-lĕgoeb**, klappend geluid, voortgebracht door het slaan op een of ander voorwerp.

لڭت **lĕgat**, in dezelfde richting voortsnellende, snel.

لڭم لڭوم **lĕgam-lĕgoem**, donderend geluid, veroorzaakt door kanonschoten of bonzen tegen een wand of deur.

لڭوت **lĕgoet**, zie لڤڭوت **lĕnggoet**.

للا **lĕla**, rol of blok, die men onder iets plaatst, om het van den grond vrij te houden; — *rĕdj*, hout of bamboe, dat men op een bemodderden weg legt, om te kunnen passeeren.

للاڠية **lĕlangit**, gehemelte, verhemelte, hemel van een ledikant.

للاين **lĕlajan**, vlerkprauw.

للق **lĕlaḳ**, verwoesten, vernielen; b. v. *gampong ka lĕlaḳ djitoedj lé moesoeh*, de kampong is reeds verwoest; zij is door den vijand in brand gestoken.

للومبا **lĕloemba**, de bekende zeevisch, »de boer met zijn varkens."

لله **lĕlah**, slap, mat, vermoeid, afgemat.

لله **lillah**, bij God, aan God, voor God.

لوة **loet**, uittrekken, indringen, kwetsbaar, kwetsen; b. v. *orĕng njoi han loet bĕsoi*, deze man is niet te kwetsen (niet in te dringen) door het ijzer.

لم I. **lam**, in, binnen. = inwendig, diep, woning.
II. **lam**, vestiging, dorp; *Lambaroe*, het nieuwe dorp; *Lampisang*, het dorp der pisangaanplantingen; *Lamdĕriĕn*, het dorp der doerianboomen.

لم **lom**, nog, nog steeds, zelfs, ook.

لما **lama**, vergulden; — *mĕs*, met goud vergulden.

لمارى **lamari** of **almari**, kast.

لمباتو **lambatoe**, een groote grijze houtduif, ook *rambatoe* genoemd.

لغوڠ **lĕngong**, naam van een [illegible]rig. bakkerij in gebruik, *sesam*[illegible]

لفت **lĕpat**, een soort van rijst[illegible]

لفس **lĕpas**, voorbij, vrij, ree[illegible] *rit*, reeds gesproken of v[illegible] hebben met werken; b. v. [illegible]akte; *baris* —, plateau, weg gegaan?

لفق‌لفوق **lĕpaḳ-lĕpoḳ**, het [illegible]schen. iets, dat op den gron[illegible]agen; b. v. *Allah ka dji-*[illegible]od, hij heeft N. geslagen,

لفو **lĕpoe**, gesloten voorgal[illegible] de gasten worden ont[illegible] van is.

لفون **lĕpon**, week, zach[illegible] een zachte bultzak[illegible]. volgzaam, gemoedelijk.

لفوه **lĕpoh**, naam van [illegible]ng werpen. voorzienen zoutwater[illegible]. zachtzinnig, gemoedelijk.

لفيس **lĕpĕs**, huid van ee[illegible] plant, waarvan de bladeren

لفيٓ **lĕpiĕ**, koud, stijt[illegible].

لفيق **lĕpiḳ**, het ov[illegible] menschen; b. v. [illegible]spies; — *kapak*, hellebaard. gende vel van [illegible] hals van een rund, de lel een paard legt. *doek piĕt angin* [illegible]. vel van zijn [illegible] luizen kunnen

لق‌لق **laḳ-laḳ**, een [illegible]mpang. hoofdeinde der [illegible]

لق **lĕḳ**, torteldu[illegible]. bank, winkeltafel, uitstalbank.

لقب **laḳab**, een [illegible]nting; — *boengong*, bloementuin;

لقسا **laḳsa**, tienu[illegible].

لقسان **laḳsana**[illegible] een net.

لقسمان **laḳsam**[illegible]. es, goed gaar gekookt, malsch,

لقسين **laḳsin**.

لقمان **loḳma**[illegible] ener plant; zingiber zerumbet of

لك **lak**, la[illegible] Atjeh, doch op het eiland Bras

لكت **lĕkat**[illegible] zwa[illegible] slaan of verwonden, zonder dat een [illegible]at; *mĕlĕmpah*, aldus treffen.

لكغ **le**[illegible] cht van smaak. sch[illegible] elend, wankelend, onvast.

لمبو **lĕmboe.**

لموع **lĕmoeng**, op den schoot houden, op den schoot nemen; b. v. *radja nĕdoek dalam mĕligoi nĕlĕmoeng poetroi di atĕs kĕta*, de vorst zat in zijn paleis op een rustbank, de vorstin op zijn schoot houdende.

لمون **lĕmon**, week, zacht. Synoniem met *lĕpon*.

لموه **lĕmoh**, week, zacht, slap, malsch, lenig, gedwee.

لمه **lĕmah**, zien, zichtbaar zijn, naar iets zien, op iets letten.

لميق **lĕmiḳ**, gestold.

لن **lan**, tegenzin, afkeer bekomen van spijzen; b. v. *lan loen tĕhat loen kalon si Poelan njan magoen*, ik krijg grooten afkeer van het eten, indien ik die N. N. zie koken. Synoniem met *loewat* en *sĕgan*.

لن I. **loen**, ik, mijn, verkorting van *oeloen*, pers. voorn. van den 1en persoon enkelvoud.

II. **loen**, blusschen, uitdooven, uitdampen; b. v. *ka loen apoei atawa goh*, is het vuur uitgebluscht of nog niet?

لن **lon**, aanslibbing, slib, slijk.

لن **lĕn**, erf, hof.

لنتق **lantaḳ**, indrijven, aanzetten, instampen, inheien; *talantak obat mariam*, stamp het kruit in het kanon.

لنتور **lĕntoer**, buigen, naar beneden gebogen zooals een tak door de zwaarte zijner vruchten.

لنتوڠ **lĕntong**, water, dat door de eene of andere hinderpaal niet kan wegvloeien. Synoniem met *siwong*.

لنتوي I. **lantoei**, zoetwaterschildpad.

II. **lantoei**, heiblok.

لنتيڠ **lanting**, afzonderlijk, eenzaam, alleen, ver verwijderd; b. v. *prahoe njan lanting tĕhat dji boh saoeh*, die prauw werpt zijn anker ver van den wal. Synoniem met *mĕngkleh*.

لنتيک **lĕntik**, iets naar boven buigen, omgebogen zooals een zwaard.

لنجر I. **landjar**, spoedig, vlug, snel; b. v. *djak landjar kĕnoi*, kom snel hier.

II. **landjar**, zonder af te breken, zonder haperen lezen; b. v. *djibĕdj koran landjar tĕhat lagée djihafadl*, hij reciteert den koran zonder haperen evenals of hij hem uit zijn geheugen opzegt.

لنجوة I. **landjoet**, fijn, pieperig, dun, hoog van de stem.

II. **landjoet**, langdurig.

لنچر **lantjar** of **tĕlantjar** of **tĕlintjir**, voorbarig.

لنچغ I. **lantjang**, een zoutkeet.
II. **lantjang** *poekat*, een visschersprauw.
III. **lantjang**, een prauwtje, vervaardigd van de bladscheede van de pinang, die men als offer eene rivier doet afdrijven, om ziekte of epidemieën te verdrijven.

لنچوق **lantjoeḳ**, puntig. Synoniem met *tintjoe* en *rantjoeng*.

لندس **landas**, aambeeld.

لندغ **landang**, vreemd, uitheemsch, vreemdeling; b. v. *bé nĕpoh-poh kamoi mĕdagang orĕng landang bak tĕmpat gata*, gij moet de kooplieden niet slaan, want het zijn vreemdelingen in uw land.

لندق **landaḳ**, stekelvarken.

لندوق I. **landoeḳ** of **randoeḳ**, een bok.
II. **landoḳ**, slib, slijk.

لندى **landai**, zie لنوى **lanoei**.

لندیل **lĕndil**, vette vezels van het vleesch.

لندیک **lĕndik**, zie لنتیک **lĕntik**.

لنسوغ **lansoeng** of **langsoeng**, doorgaan, voorbijgaan, passeeren.

لنوة **lĕnoet**, een gekromde tak, overhangende tak.

لنپف **lĕnnjap**, verdwijnen, uit het oog verdwijnen, uit het oog verliezen.

لنپو **lĕnnjau**, hoedanigheid van den grond, die van boven vast schijnt, doch inderdaad diepe modder is; het geluid, dat men maakt, indien men door diepen modder loopt.

لو **loe**, toegenegenheid, liefde toedragen; b. v. *oeloen loe tĕhat bak koe oeloen hantom gĕpoh hantom gĕtjaroet*, ik draag mijn vader groote toegenegenheid toe, omdat hij mij noch slaat noch bekijft.

لوار **loewar**, buiten.

لواس **loewas**, uitgestrekt, vrij, open, breed, wijd, onbelemmerd.

لواك **loewĕk**, tusschenruimte, plaats, ruimte, afdeeling; *tabri loewĕk batjoet oeloen tamong*, maak een weinig plaats, dat ik kan binnen treden.

لوب I. **lob**, doorbladeren, bladzijden omslaan.
II. **loeb**, bukkende onder iets doorgaan, b. v. door een heg; gevogelte in een kooi of hok drijven.

لوبر **loebor**, aarsdarm. Synoniem met *djoebor*.

لوبڠ **loebĕng**, kuil of groeve, waar altijd vocht of water in is; b. v. *dijoep moh gata loebĕng hana tĕhor sagal*, de kuil voor uw huis is nimmer droog. Synoniem met *adin*.

لوبق **loeboek**, diepte of kom eener rivier. Synoniem met *toewi*.

لوبها **loebha**, inhalig, begeerig.

لوت **loewat**, tegenzin, afkeer bekomen van spijzen. Synoniem met *lan* en *sĕgan*.

لوتوڠ **loetoeng**, naam van een soort van langstaartigen aap.

لوتوك **loetok**, vuil, smerig, vervuild.

لوتى **loeti**, iets wat fijn, gewreven of gestampt is. Synoniem met *loemat*.

لوچوة **loetjoet**, ontglipt, uit de hand geschoten, iets, wat men niet aan elkaâr kan verbinden, ontschieten.

لوح **loeh**, een soort van houten bord, waarop kinderen leeren schrijven, blad; — *perak*, een zilveren blad.

لودة **loedah**, spuwen.

لوروس **loeroes**, recht, oprecht, ongeveinsd.

لورڠ **loeroeng**, geluk, voorspoed; b. v. *si Poelan njoi lĕ tĕhat djitĕmĕng harĕkat loeroeng tĕhat djih dalam boelan njoi*. Die N. N. heeft veel winst verkregen, hij is in deze maand zeer gelukkig geweest.

لورو **loeroh**, afvallen van bladeren, bloemen of vruchten.

لوز **loez**, amandel.

لوس I. **loes**, kaal, haarloos, glad, plukken van een kip, het wegscheren of wegknippen der pluisjes uit geweven kleedingstukken.

II. **loes**, engte tusschen reven, geul, nauwe invaart.

III. **loes**, zich opschikken, zich opsieren, ook gebezigd van gevogelte, dat zich opschikt door het reinigen zijner veeren.

لوسا **loesa**, overmorgen.

لوسين **loesin** of **doesin**, een dozijn.

لوڠ **loeng**, waterleiding, leiding; — *oemong*, de waterleiding van het rijstveld; — *bata*, eene leiding van gebakken steen.

لوڠكب **loengkab**, onzichtbare klip.

لوڠكڠ **loengkĕng**, rond, cirkelvormig van kleine voorwerpen.

لوڠكو **loengkée**, hoorn.

لوڠكوب **loengkob**, met het gezicht voorover vallen, iets uitstorten.

لوڠڬى **loenggi**, een soort van zijden of katoenen kain van Atjehsch of Klinganeesch weefsel; *idjar* —, een kleedje van dat weefsel.

لوفوت **loepoet**, verbijsterd door toorn, schoonheid of eenige andere gewaarwording.

لوكا **loeka**, wond, kwetsuur, gewond, gekwetst.

لوكت **loekat**, aftrekken, retireeren, uittrekken, lichten; b. v. *pĕrang boenoi di blang soi loekat*, zooeven had een gevecht op het rijstveld plaats, wie is afgetrokken? *kaloekat saoeh pĕrahoe njan*, is het anker van die prauw reeds gelicht?

لوكس **loekis**, het vervaardigen van figuren van goud of zilverdraad, of gekleurd garen, inzonderheid op kains en laken.

لولو **lolo**, iets slordig afwerken; b. v. *oetoes njoi pĕgĕdj roemåh oeloen hana gĕdj boeĕt dji lolo*, deze werkman heeft mijn huis niet goed vervaardigd, zijn werk is slordig.

لؤلؤ **loḳ-loḳ** [?], paarl.

لولوة **loeloet**, vol zweren of wondjes, tengevolge van schurft of uitslag; b. v. *anĕk oeloen poerée loeloet ban saboh badan*, mijn kind heeft uitslag en is vol zweren over zijn geheele lichaam.

لولوس **loeloes**, overdoen, overnemen, gelukken; b. v. *tapĕloeloes kĕloen saboh boh dĕriĕn*, doe mij een doerianvrucht van u over; *oebuk akail hana loeloes mĕlainkan djiboh tipée daja*, wat zijne listen betreft, die gelukken niet, doch hij tracht thans bedrog te plegen.

لولون **loeloen**, uitpluizen, uittrekken van katoen, om er draad van te vervaardigen.

لوم I. **lom** zie لم **lom**.
II. **loem**, het vleesch tusschen de pitten van een *sĕtoel*-vrucht.

لومب **loemba**, wedijveren, om het hardst doen, om den voorrang strijden, wedrennen.

لومبس **loembas**, boven anderen uitsteken in lengte, schoone vormen en stemgeluid. Synoniem met *riĕm*.

لومبى **loembé**, een soort van boom, waarin spoken huizen.

لومت **loemat**, iets wat fijn gewreven of gestampt is, fijn als poeder. Synoniem met *loeti*.

لومر **loemor**, besmeren, bestrijken; b. v. *taloemor oebat bak badan loen*, smeer dit geneesmiddel op mijn lichaam. Synoniem met *sampoeh* of *gĕsok*.

لومڤڠ **loempang**, logeeren, huisvesten, voor een tijd bij iemand intrekken, aan boord van een schip als passagiers, medegaan, mededoen.

لومفوي **loempoi**, droomen.

لوميس **loemĕs**, begeerig, gretig, inhalig, steeds naar meer verlangen.

لونتيٚل **loentiĕl**, een soort van kleine vleermuis.

لونق **loenaḳ**, bekend.

لويڠ **loejang**, metaalmengsel van koper en zink, messing.

لها **lĕha**, verlangend om iets te eten.

لهب **lhab**, indompelen, indoopen; — *idjar*, een kleed in het water dompelen.

لهت I. **lhat**, iets ergens insteken of tusschensteken; b. v. *lhat sĕkin*, steek uw zwaard (in de scheede) op; *lhat di bintĕh*, steek het tusschen de omwanding.

II. **lhat**, *orĕng lhat*, worden de zoogenaamde *orang laoet*, genoemd; *lhat* wordt ook in de beteekenis van zeeroovers gebezigd.

لهد **lhad**, haak, om iets aan op te hangen; *sĕnĕlhad*, haak.

لهر **lhar**, spaanders.

لهر **lhĕr**, kweekbed voor padi op bewaterde velden.

لهر **lhir**, braden zonder vet of olie.

لهڠ **lhang**, wesp.

لهڠ **lhĕng** of **sĕlhĕng**, tusschenruimte, tusschentijd; *sĕlhĕng limong oroi*, een tusschenruimte van vijf dagen; *talhĕng-lhĕng saboh*, om den andere; *lhĕng-lhĕng si oroi*, een tusschenruimte van een dag.

لهم I. **lham**, schop, spade.

II. **lham**, zinken, verzinken, onder water staan.

لهن **lhan**, boa of reuzenslang, die geiten en kippen verslindt.

لهنه **lahnah**, geschenk, voor iemand van eene reis medegebracht. Ook لهنا *lahna* geschreven.

لوڠكڠ **loengkeng**, rond, cirkelvormig van kl

لوڠكو **loengkée**, hoorn.

لوڠكوب **loengkob**, met het gezicht voorover
storten.

لوڠڬى **loenggi**, een soort van zijden of
Atjehsch of Klinganeesch weefsel; *idja*
dat weefsel.

لوفوت **loepoet**, verbijsterd door toorn,
andere gewaarwording.

لوكا **loeka**, wond, kwetsuur, gewond,

لوكت **loekat**, aftrekken, retireeren,
pĕrang boenoi di blang soi loekat,
op het rijstveld plaats, wie is a
pĕrahoe njan, is het anker van

لوكس **loekis**, het vervaardigen
verdraad, of gekleurd garen
laken. ... gordijnen
... vallen.

لولو **lolo**, iets slordig afwerken:
oeloen hana gĕdj boeĕt dji ... ngt.
huis niet goed vervaardigd ... onbedekt; *lada* —,

لؤلؤ **loḳ-loḳ** [?], paarl.

لولوة **loeloet**, vol zweren of ... weer ontladen.
of uitslag; b. v. *anĕk oe* ... licht zoeken, iets tegen
mijn kind heeft uitslag ... *oeh*.
lichaam. ... ter uitdrukking, van een

لولوس **loeloes**, overdoen,
loes kĕloen saboh boh ... nadrukswijzer; *bahlé*, laat
u over; *oebuk akail* ...
wat zijne listen bet
thans bedrog te pl ... opening gaat of in iets past;
... er in.

لولون **loeloen**, uitplui ... dikkeren, van diamanten en edel-
van te vervaardig ... *blit-blot*.

لوم I. **lom** zie لم le
II. **loem**, het v ... schrokkig, inhalig, vasthoudend,
vrucht. ... Synoniem met *kriĕt*.

لومب **loemba**, w ... vervolgen.
rang strijde ... tong, veroorzaakt door het bran-

لومبس **loembas** ...
vormen en ... ontstaan door den beet van een
... insect. Synoniem met *bitjoeh*.

لومبى **loembé** ...

·npen, betreden. Synoniem met

rig.

loopen, om iets rondloo-
lang-lidang sinoi gèdj tami-
neêr te loopen, het is beter

. schuw.

den rand, nerf of vezel afsnijden, b. v.
r lirang oen, jang tèmboen bak batée lada,
k bak gĕpit, jang djirit doek bak goeha,
) haar, die mager is, moet ge gelasten,
ngs hun nerf af te snijden, haar, die zwaar
ge aan het pepermalen of fijn rollen zetten, haar,
gebaard heeft, moet ge voor een watervaatje plaat-
j, die buikpijn heeft, moet bij een grot zitten.

. voorspoed, geluk; b. v. *djĕkalée na toewah liro ngon*
loeng tjitĕk loen tĕmĕng woil oe Atjeh, indien ik geluk,
oorspoed en voordeel heb, ben ik ook in staat naar At-
jeh terug te keeren.

لیریل **liriél**, iets, dat muf is in de zon drogen.

لیرین **lirĕn**, omwinden; b. v. *talirĕn dĕngon taloi bakong bè tĕplos*, omwind die tabak met touw, opdat zij niet uit elkaâr valle.

لیس **lis**, aflekken.

لیسی **lisi**, voorzichtig, voortschrijden of loopen; b. v. *talisi batjoet-batjoet rĕdj bineh kĕroeng*, loopt een weinig voorzichtig op den weg langs den rivieroever.

لیسیک **lisik**, vernuftig, scherpzinnig, schrander.

لیڠ **ling**, schenken, inschenken, uitschenken, uitstorten; b. v. *taling ijĕr batjoet kĕloen*, schenk mij wat water in. Synoniem met *toengging*.

لیڠ **liĕng**, doodskuil, waarin men het ongekiste lijk legt; het onderste gedeelte van het graf, dat uitgegraven wordt.

لڠکر **lingkar**, rondom, in het rond.

لیڠکر **lingkĕr**, over iets heen stappen.

لیڠکڠ **lingkang**, zie **lĕngkong**, rond, cirkelvormig.

لیڠکوڠ **lingkoeng** of **sĕlingkoeng**, bereid vischlijm, dat men als lekkernij eet of met ijswater drinkt.

ليڠكوق **lingkoḳ** of **lingkoh**, krom, gebogen, kromte, draai; b.v. *lingkoh rĕdj*, kromte in den weg; *lingkoh kĕroeng*, kromte in eene rivier.

ليڠڬڠ **linggang**, slingeren, zwaaien met de armen, zwaaiende zich bewegen; *taloi* —, het touwwerk ter bevestiging van de masten van een schip.

ليڠڬير **linggir**, helling, hellend.

ليڠلوڠ **lĕnglong**, verkooping, vendutie.

ليڠه **lingah**, zonder reden lachen.

ليڠيک **lingik**, het hoofd van links naar rechts heen en weêr bewegen, b. v. *djitik lingik na joem sigoepang*, *djitik linggang na joem sibahra*, (Atj. spreekw.) hij doet zijn hoofd van links naar rechts heen en weêr bewegen, of de waarde er van een koepang is, hij laat zijne armen zwaaien, of de waarde er van een bahra is.

ليفت **lipat**, vouwen, vouw, verveelvuldigen, verveelvoudigen.

ليفى **lipé**, laag, niet diep; b. v. *prahoe njoi lipé tĕhat*, deze prauw is zeer laag. Synoniem met *dé*.

ليفيس **lipis**, dun, fijn. Synoniem met *nipis*.

ليكت **likat**, onhelder van water, gebonden, stroopachtig; b. v. *ijĕr kĕroeng Atjeh likat tĕhat*, het water van de Atjeh-rivier is zeer onhelder.

ليكوت **likoet**, achterkant, achterzijde; *di* —, achterna.

ليلا **lila**, draaibas, lange vuurmond van klein kaliber.

ليلى **lili**, met een lange roeispaan roeiende sturen.

ليليت **lilit**, omwinden, bewinden, omwoelen, omslingeren, zich winden om iets, zich slingeren om iets, om zich zelven winden.

ليلين **lilin**, was, waskaars.

ليم **lim**, verkorting van *dalim*, oudere broeder.

ليمبڠ **limbang**, een soort van werktuigje, van karbouwenhoorn vervaardigd, waaraan de haak der vischdobbers is bevestigd.

ليمبق **limbaḳ**, uitstorten, uitschudden van eenig vocht, uit een glas, kom, enz.

ليمبوڠن **limboengan**, een dak voor inlandsche vaartuigen.

ليمبيق **limbĕḳ**, een soort van riviervischje.

ليموڠ **limong**, vijf; ook wel geschreven ليمڠ.

ليمفا **limpa**, lever.

لیمفن **limpĕn**, duizendpoot.

لیمفه **limpah**, overvloeien, overloopen, van vocht in een vat, en zich buiten het vat uitspreiden; van een glans: zich verspreiden.

لیمفیغ **limping**, een soort van gebak, bestaande uit sago, geraspte klapper en suiker.

لیمیغ **limĕng**, naam van een boom en de vrucht zelve, die eetbaar is, *avezrhoa*.

لینتس I. **lintas**, heen en weêr loopen, om iets heen draaien; b. v. *bé mĕlintas gob doek*, loop niet zoo heen en weêr, waar de menschen zitten.

II. **lintas**, een houten lasch, die men ergens inzet.

III. **lintas**, zich iets herinneren, iets wat in de gedachten komt.

لینتغ **lintĕng**, dwars, dwars zijn, breedte, dwars liggen.

لینتو **linto**, bruidegom.

لینتیغ **linting**, zwierig, sierlijk, fraai, opgeschikt.

لینچت **lintjĕt**, een sprenkel, deeltje van een vocht.

لیندغ **lindang**, vet, machtig, vetachtig.

لیندوغ **lindoeng**, schaduw, onder bescherming staan, zich voor iets beschutten; *mĕlindoeng*, beschermen, beschutten.

لینوة **linot**, wesp.

لینوغ **linong**, aal.

لیو **lijo** of **sĕlijo**, dommelig, slaperig, soezen, indutten.

لیواط **liwath**, sodomie.

م

ما **ma**, moeder, ook aanspreekwoord voor oude vrouwen; *ma tjoet*, zuster van vader of moeder (tante), die echter jonger is dan vader of moeder.

ماء **maḳ**, zie *ma*.

مابوق **maboḳ**, bedwelmd, bevangen, beschonken, dronken.

ماتن **matan**, [eigenl. متن], tekst, die uitgelegd wordt.

ماتی **maté**, dood, overleden, gestorven, verdord; *joem* —, naaste prijs, waarop niet meer af te dingen valt; *ijĕr* —, tijdperk tusschen kleinsten vloed en kleinste eb; — *angin*, de wind, die is gaan liggen [?]; *kajée* —, verdord hout.

ليڠكوق lingkoq of lingkoh, krom... ...verleveringen der b.v. *lingkoh rĕdj*, kromte i... kromte in eene rivier.

ليڠڬڠ linggang, slingeren, zwa... zich bewegen; *taloi* —, het ... ...del. de masten van een schip. ... soort, wijze.

ليڠڬير linggir, helling, helle... ...et. Soorten van die net-

ليڠلوڠ lĕnglong, verkooping; ... ...aut.

ليڠه lingah, zonder reden l... ...oken.

ليڠيک lingik, het hoofd v... bewegen, b. v. *djitik li... gang na joem sibahra*, (a... ...an denzelfden man, mede- links naar rechts hee... ...an iemands vrouw, min- er van een koepang ... de waarde er van e...

ليفت lipat, vouwen, vo... ...met doornen.

ليفى lipé, laag, niet ... prauw is zeer laag.

ليفيس lipis, dun, fijn. ...gevaar; b. v. *loen singâh ...ang djak oe dalam*, ik wil

ليكت likat, onhelder ... ...an, indien mij geen ongeluk *ijĕr kèroeng Atjèh* ... is zeer onhelder.

ليكوة likoet, achterka... ...kwaad.

ليلا lila, draaibas, ...

ليلى lili, met een ...

ليليت lilit, om... ...erw. zich winden ... ...wend. zelven winden ... ...op zich zelven; al wie.

ليلين lilin, was. ...zilt, ziltig.

ليم lim, verkortin... ...eigennaam.

ليمبڠ limbang, ...van smaak, heerlijk, genoege- vervaardigd, ... *...nyat tĕhat boh panas njoi*, deze tijd. ...ker.

ليمبق limbak een ...

ليمبوڠن ... ...n, garcinia mangostana.

ليمبيق li... ...verblijf, standplaats.

ليمڠ lim... ...alleen in de beschaafde spreekwijze,

ليمفا li... ...tot den maaltijd noodigt.

...n, spijzen toebereiden. Synoniem met

...en soort van citroen.

...of **mangkin**, des te meer of eerder, zooveel ... v. *makin trib makin gĕdj*, hoe langer hoe beter.

... lui, traag. Synoniem met *bĕo*.

...ig, dwarsboomen, dwars.

...alap, van een vuur: klein, smeulend; van een mes: bot.

...malam, nacht.

... malée, beschaamd, bescheiden, zedig, schande, zich schamen.

مالو **malau**, gomlak; wordt tot rood verwen van zijde, garens en witte stoffen gebezigd.

مالي **malé**, vrouw of man, die geene kinderen kunnen verwekken; b. v. *pauté malé anĕk nĕtan*, de vorst kon geen kinderen verwekken en had geen kinderen.

مالي **mali**, even, gelijk, afgedaan, van eene schuld of van de wedervergelding; b. v. *boešt njoi kon kamali*, *kĕdĕh ka tapoh kĕnoi katapoh*, dit werk is nu immers gelijk, ginds is er geslagen, hier is er geslagen.

مالي **malé**, snoer van bloemen.

ماليک **malik**, mannelijke persoonseigennaam.

ماليم **malim**, een schriftgeleerde.

مامت **mamat**, mannelijke persoonseigennaam.

مأموم **mämoem**, voorgegaan door den Imam in de godsdienstoefening.

ماموه **mamoh**, kauwen.

ماميس **mamĕs**, zie مانيس **manis**.

مأنسيا **mänoesia**, mensch.

مأنكم **mänikam**, robijn.

مانو **manoe**, de halfrijpe vrucht van de tamarinde.

مانوٗ **manoḳ**, kip, hoen.

مانوس **manos**, de orang oetan.

مانى **manoi**, zich baden.

مانى **mani**, het mannelijk zaad [vergel. منى].

مانيس **manis**, zoet, zacht, liefelijk, innemend, bevallig, vriendelijk.

مانيق **manik**, koraal; soorten van koraal zijn: — *měs*, gouden koraal; — *lok-lok*, amberkoralen; — *mirah*, bloedkoralen.

ماور **mawar**, *ijĕr mawar*, rozewater; *boengong mawar*, de roos.

ماوردي **mawardi**, rozenolie uit Constantinopel [?].

ماوس I. **mawas**, beesten van een ander onderhouden voor de helft der te werpen jongen of velden van een ander bewerken tegen een zeker overeengekomen deel van den oogst.

II. **mawas**, onbeslist, weifelend.

ماهر **mahĕr**, schrander, kundig.

مايي **maji**, een soort van zwarte verfstof, die men onder de oogen strijkt. Synoniem met *sĕnna*.

مايدة **maidah**, [eigenl. معدة], maag.

ماير **major**, majoor.

مايوغ **majoeng**, danseressen, die een dans uitvoeren, die op Malaka tehuis behoort.

ماڤغ **manjang**, hoog.

ماڤق **manjaḳ**, zuigeling.

ماڤم I. **manjam**, bloesem van de pinang.

II. **manjam**, zeker goudgewicht $= \frac{1}{16}$ boengkal $= 12$ saga.

ماڤم **manjĕm**, vlechten; — *tikar*, een mat vlechten.

مايوه **manjoh**, verborgen verlangen; *manjoh dĕndam*, het heimwee hebben, weemoedig zijn; *manjoh mĕtjin*, sterk en aanhoudend verlangen.

مب **mĕb**, verloren, verdwenen, kwijt; *gadoh mĕb*, geheel en al verdwenen.

مبا **maba**, aanmoedigen, aansporen, dringen, drijven, opwekken, uitnoodigen, verzoeken om iets te doen; b. v. *nĕmaba Si Gam oe pĕkan*, spoort Si Gam aan, om naar den pasar te gaan.

مت **mat**, houden, vasthouden, aanvatten; *moemat djaroi*, elkaâr de hand reiken, eigenlijk elkaâr de vingers vasthouden.

متا **mata**, oog, maas, steek, gat, punt, lemmer, streek op het kompas; — *oroi*, de zon; — *ijĕr*, uit zich zelf ontspringend water, b. v. van eene rivier of bron, de oorsprong; — *apoei*, het bovenste einde van een vlam.

متت۲ **mětat-tat**, pijnlijk gevoel in de vingers, veroorzaakt door een daarop toegebrachten slag. Synoniem met *mětoertoer*.

مترتب **mětěrtib**, rangschikken; b. v. *Allah Tĕkoe njan mětĕrtib tĕhat bak marit*, Allah, die Tekoe rangschikt zeer goed bij het verhalen.

متكبرين **moetakabirin**, trotsch, opgeblazen, zich zelven verheffend [Arab. meervoud].

متو I. **moetoe**, van gelijken rang of afkomst; b. v. *kah bé kah moepaké ngon kée hana sabé moetoe ngon kah sĕbab kah tĕmon gob*, gij moet u niet als ik kleeden, gij zijt niet van gelijke afkomst, want gij zijt een slaaf.

II. **moetoe**, karaat; b. v. *měs sipĕloeh moetoe*, goud van tien karaat; *laksana měs sipĕloeh moetoe patoet kĕdjoedoe intan pĕrmata*, (Atj. spreekw.) bij een schoonen man past een schoone vrouw.

متواء **mětoewah**, gelukkig zijn, voorspoedig zijn.

متور۲ **mětoer-toer**, zie متت۲ **mětat-tat**.

متيا **mětia**, parel.

متيارا **mětiara**, paarlemoer.

مثل **mitsĕl**, gelijkenis, spreuk, fabel, gelijkend.

مثلا **matsala**, bijvoorbeeld.

مجذوب **mĕdjĕdzoeb**, zich aangetrokken gevoelen tot iemand door liefde of toegenegenheid.

مجرا **mĕdjĕra**, mikken, aanleggen.

مجاروم **mĕdjaroem**, wegens grooten afstand iets als verkleind zien, gelijken op, zich voordoen als; b. v. *Allah gĕtanjoi mĕlajĕr njoi laoet tĕhat oh mĕdjaroem kajée anĕk*, Allah, wij zeilden zoo ver in zee, dat de boomen heesters geleken.

مجليس **mĕdjĕlis**, vergadering, bijeenkomst, collegie, plaats om te zitten.

مجمل **mĕdjĕmal**, eensgezind; b. v. *pakon gata hana mĕdjĕmal dĕngon sjéaudara*, waarom zijt gij niet eensgezind met uw broeder?

مجموع **mĕdjĕmoeḳ**, compendium, kort begrip.

مجن **mĕdjan**, soms, nu en dan, van tijd tot tijd; b. v. *hai gata natom tadjak oegam poeng Miroek? mĕdjan na loen djak mĕdjan hana*, hé zijt gij gewoon naar de kampong Miroek te gaan? soms ga ik er heen, soms niet.

مجن۲ **mědjěn-djěn**, onafgebroken, onophoudelijk vloeien, van tranen of bloed en vocht uit den neus; b. v. *ijěr mata dji těbit mědjěn-djěn*, zijne tranen vloeien onophoudelijk.

مجنون **mědjěnoen**, door een boozen geest bezeten, onzinnig, woedend, razend.

مجيد **madjid**, mannelijke persoonseigennaam.

مچيس **mětjis**, beroemd wegens fraaiheid.

مچين **mětjin**, liefhebben, beminnen.

مچيه۲ **mětjeh-tjeh**, afzonderlijk.

محبوب **mahabob**, naam, waarmede men slaven betitelt.

محراب **mehrab**, plaats voor den Imam, de naar Mekka gerichte nis in eene moskee.

محرام **měharam**, naam der eerste maand van het Mohammedaansche jaar.

محسود **měhasoed**, kwaad spreken, belasteren; b. v. *pakon gata koewat těhat ta měhasoed kě gob*, waarom belastert gij de menschen zoo?

محشر **mahsjar**, *padang mahsjar*, de vlakte, op welke het laatste oordeel zal plaats hebben.

محكم **mahkoem**, personen, die wegens bloed- of aanverwantschap niet als getuigen mogen optreden; b. v. *gata han djid kěsaksi Si Mahkoem*, gij kunt niet als getuige optreden tegen Si Mahkoem [?].

محكمت **mahakamat**, rechtbank; *balei mahakamat*, gerechtshof.

محمد **mohammad**, mannelijke persoonseigennaam.

محمود **mahmoed**, mannelijke persoonseigennaam.

محيدين **mahidin**, mannelijke persoonseigennaam.

مخا **mocha**, stad in Arabië.

مخصمت **mochasamat**, twistgeding, proces.

مخلفه **mochalafah**, wederspannigheid, tegenstreving, tegendeel.

مخلوق **měchěloeḳ**, geschapen, schepsel.

مدبر **měděbar**, opschrikken.

مدبر **měděbar**, van een slaaf, vrijgelaten [?].

مدح **madah**, gedicht.

مدروس **mědaroes**, zie مندروس **měndaroes**.

مداغ **mědang**, naam van een boom, die goed timmerhout oplevert. Soorten van die boomen zijn: — *djempa*, — *pěhoei*, — *loengké*, — *ara*.

مدالیه **mědaleh**, verdenken, verdenking, vermoeden; b. v. *boenoi oreng toenong djitjang tjina di loen loen droi rědjang loen takoet mědaleh loen djipěgah loen tjang*, zooeven heeft iemand van de bovenstreken een Chinees verwond; wat mij betreft, ik keer spoedig huiswaarts, ik vrees voor verdenking en zij zullen zeggen, dat ik hem verwondde.

مدلول **mědělоel**, wat bewezen is, betoog, bewijs.

مدن **mědan**, volwassen.

مدنی **mědéné**, rustig, kalm, fraai; b. v. *di oelée koeroeng těhat mědéné*, wat betreft het boveneinde van de hut, dat was zeer fraai.

مدیه **mědeh**, daarginds; b. v. *mědeh tapěgědj*, daarginds kunt gij het herstellen.

مذکره **mědzakarah**, herinnering, herdenken met elkaâr; b. v. *hai Tékoe nědjak kénoi mangak ta mědzakarah chabar zamén*, hé Tekoe, kom hier, opdat wij vroegere verhalen herdenken.

مذکور **madzékoer**, vermeld, gemeld, medegedeeld.

مذهب **mědzéhab**, systeem, rechtsschool; — *Sjafii*, — *Hanafi*, — *Maliki*, — *Hambali*, de school van Sjafii, enz.

مر **mar**, verkorting van *témar*, daarna, vervolgens.

مربق **měréboek**, een soort van wilde duif.

مربو **měrbau**, naam van een boom, die zeer goed timmerhout oplevert, ijzerhout.

مریت **měrabit**, gescheurd, vaneengereten; b. v. *idjar loen boenoi ka měrabit bak doeroi*, ik heb zooeven mijn kleed gescheurd aan doornen.

مرتبت **měrtabat**, rang, trap, waardigheid, orde, graad, ambt, bediening.

مرتد **moertad**, afvallige van den Islam.

مرجان **měrdjan**, bloedkoraal, rood koraal.

مرچو **měrtjoe**, hoogst gedeelte, top, kruin van bergen en gebouwen, torentje, wachttorentje, uitkijk.

مرحوم **měrhoem**, wordt alleen van vorsten gebezigd, wijlen, zaliger; b. v. *pauté měrhoem baroe*, wijlen de onlangs overleden vorst.

مرد **moeréd**, wil, verlangen, bedoeling.

مردو I. **mĕrdoe**, zacht, liefelijk, van de stem; b. v. *soewara mangat laram mĕrdoe soi jang dĕngor hirĕn bitjara*, eene aangename stem, gepaard aan eene liefelijke voordracht (air), zoodat wie het hoorde, er met verwondering over sprak.

II. **merdoe**, naam van een landschap ter N. O. kust van Atjeh.

مردواتي **mĕrdowati**, naam van een kampong nabij den Kraton.

مدهكا I. **mĕrdĕhka**, vrij, niet gebonden door slavernij of eenige andere verhouding.

II. **mĕrdĕhka**, haasje van een beest; *asoi merdĕhka*, vleesch van het haasje.

مرسل **moersal**, gezondene, apostel, gezant; b. v. *nabi jang moersal*, de profeet, die gezonden is.

مرشيد **moersjid**, geestelijke leider.

مراقبه **mĕraḳabah**, vreeze Gods.

مراني **mĕranoi**, aan dezen kant, aan deze zijde, aan dezen oever.

مرق **mĕraḳ**, pauw.

مركا **mĕrka**, toorn, toornig, vertoornen, vergrammen; b. v. *oeloen toewan katé mĕrka bak pauté*, de vorst was vertoornd op mij.

مركب **mĕrkab**, vaartuig.

مركوه **mĕrĕgoeh**, volwassen; *lĕmo* —, een volwassen rund.

مرمبوى **mĕramboei**, het gevoel, veroorzaakt door het fluiten van een kogel of het suizen van een gemisten slag.

مرن **mĕran**, eene ziekte, door ons koude pis genoemd, waarbij men telkens moet wateren.

مرنا **mĕrĕna**, bewegingloos, onbeweeglijk.

مرنتق **mĕrĕntaḳ**, bluffen, pochen, grootspreken.

مرنديه **mĕrandeh**, aan gene zijde, aan genen oever.

مرنو **mĕrĕno**, een groote menigte of groot aantal personen of kudde, die zich gezamenlijk beweegt; b. v. *sĕrdadoe djitĕbit di dalam boenoi oh mĕrĕno djidjak moebaris*, de soldaten kwamen zooeven uit de dalam, het was eene groote menigte, die gingen exerceeren.

مرنيق **mĕrĕnĕḳ**, glanzig.

مروا **mĕroewa**, leguaan.

مروی۲ **mĕroei-roei**, in groote menigte of in groot aantal komen aanzetten of opzetten.

مریا **mĕria**, naam eener soort van palmboom, die bij uitstek sago levert en waarvan de bladeren als atap (dakbedekking) worden gebezigd.

مریبا **mĕriba**, veranderen.

مرید **moerid**, leerling.

مریکن **marikan**, Amerikaansch; *idjar marikan*, Amerikaansch weefsel.

مریکیت **mĕrĕka-itoe**, die lieden, zijlieden.

مریم I. **mĕriam**, kanon, geschut.
II. **mĕriam**, persoonseigennaam voor vrouwen.

مس **mĕs**, goud. Soorten van goud zijn: — *hoerai*, — *kĕrtas*, bladgoud.

مسا **masa**, tijd, tijdens, tijd van de stonde.

مسٔاله **mas'alah**, vraagstuk.

مسبح **mĕsabah**, den rozekrans (*tasbeh*) tellen bij het reciteeren van litanieën; *boh mĕsabah*, de balletjes van het bidsnoer.

مستجب **mĕstadjib**, verhoord, gunstig aangehoord van een bede.

مستحق **mĕstahaḳ**, waardig.

مستعید **moestaid**, gereed, bereid, geschikt, in orde.

مستقیم **moestaḳim**, [eigenl. **moestaḳa**], een soort van benzoë.

مستکا **moestaka**, steenachtige substantie in levende wezens, vruchten en dieren groeiende.

مستول **mĕsĕtol**, pistool.

مستولی **mĕsĕtoeli**, zijdegaren; b. v. *sĕlŏewer njoi bandoem soetra mĕsĕtoeli*, die broek is geheel van zijdegaren.

مسجد **mĕsdjid**, moskee.

مسرا **mĕsĕra**, innig vermengd, chemisch vermengd.

مسرو **mĕsĕroe**, met gouddraad doorweven kain.

مسری **mĕsĕri**, gevlochten gouddraad.

مسکت **mĕsĕkat**, de stad Maskat; daarnaar heet een soort van banket *halowa mĕsĕkat*.

مسکوت **mĕsĕkoet**, beschuit, inzonderheid de Huntley and Palmers Biscuits.

مسکی **měsěki**, alhoewel, ofschoon.

مسکین **měsěkin**, arm, behoeftig.

مسکیت **měsěgit**, zie مسجد **mesdjid**.

مسلمین **moslimin**, [Arab. meervoud], muzelman, rechtgeloovige. Inzonderheid noemen zich de ons vijandige Atjehers aldus.

مسما **měsama**, een hoen in zijn geheel braden.

مسوی **měsoewé**, van gevoelen veranderen; b. v. *di loen boenoi loen kěměng djak oe pasir doedoi tětmar měsoewé bak haté loen hana djadeh loen djak*, wat mij betreft, zooeven wilde ik mij naar het strand begeven, doch daarna ben ik van gevoelen veranderd, zoodat van mijn gaan niets is gekomen.

مسوي **měsoewi**, naam van een geneeskrachtige bast.

مسي **měsi**, buskruit; *sira měsi*, salpeter.

مسین **měsin**, zie مثل **mitsěl**.

مشاهدة **měsjoehadah**, [mystieke term], beschouwing, bespiegeling.

مشرافه **moesjarafah**, edel; bijnaam der stad Mekka.

مشرق **měsjěrěk**, oosten.

مشروة **měsjěroet**, zin, beteekenis.

مشغول **měsjěgroel**, bezorgd, vervuld zijn van iets.

مشکل **měsjěkil**, moeielijk, ingewikkeld, duister; b. v. *Allah boeě njoi měsjěkil těhat bakta pikir*, Allah, dat werk is zeer lastig naar onze meening.

مشوارة **měsjěwarat**, overleg, beraadslaging, raadvraging.

مشهور **měsjěhoer**, alom bekend, vermaard, beroemd.

مصحف **měsěhaf**, de Koran.

مصر **měsir**, Egypte.

مصلا **moesalla**, bidkleed, bidmatje.

مصلحت **měsělihat**, oorzaak van het slagen [?].

مضرة **mědlarat**, nadeel, schade, schande.

مطالعة **měthalâah**, nauwkeurig beschouwen, bestudeeren.

مطلب **moethalib**, mannelijke persoonseigennaam.

مطلق **moethalaḳ**, volstrekt, algemeen; b. v. *wakil* —, generaal gevolmachtigde; *ijěr* —, water zonder bijmengsel; *moesoeh* —, algemeene vijand.

مڤلهر **mĕtlahar**, plaats, waar eene openbaring geschiedt.

معاف **meâf**, vergiffenis, vergeving vragen, vergeven aan iemand.

معبود **mâboed**, aangebedene, vereerd, gediend.

معتمد **moêtamad**, vertrouwd wordend, vertrouwde, vertrouweling; b. v. *pakri jang ka moetamad pĕrboeĕtan njoi*, hoe is men vertrouwd geworden met dit werk.

معجزة **moêdjizat**, wonder, mirakel.

معرفة **mârifat**, kennis, wetenschap, gemeenzaamheid met iets.

معروف **mâroef**, bekend, befaamd, voegzaam, billijk, goed.

معزول **mâzoel**, afgezet, ontslagen.

معصية **mâsit**, wederspannigheid, muiterij, ongehoorzaamheid.

معلوم **mâloem**, bekend, erkend.

معليم **mâlim**, stuurman.

معمور **mâmoer**, bebouwd, bewoond, overvloedig, bloeiend, volkrijk, levendig.

معن **mâna**, zin, beteekenis.

معور **mêoer**, ploegen.

معين **mêin**, spelen, zich vermaken, iets vertoonen; *mĕnĕin*, spel.

مغرب **magrib**, het tijdsverloop tusschen 6 en 7 uur s'avonds.

مڠ **mĕng**, zelfs, wat betreft, als, indien, even als, in geval, slechts.

مڠکت **mangkat**, sterven, op reis naar de eeuwigheid gaan inzonderheid van aanzienlijken.

مڠکل **mĕngkal**, van vruchten, halfrijp.

مڠکلیه **mĕngkleh**, afzonderlijk, eenzaam, alleen, ver, verwijderd.

مڠکوتا **mĕngkota**, kroon, figuurlijk ook vorst.

مڠکوڠ **mangkoeng**, kop, kom.

مڠکير **moengkir**, meineedig zijn, zijne belofte breken, zijne belofte loochenen, afvallig worden; — *sĕtia*, de trouw breken.

مڠکيق۲ **mĕngkĕḳ-mĕngkĕḳ**, verzwakt, caduc; b. v. *pakon gata mĕnan badan mĕngkĕḳ-mĕngkĕḳ tĕhat*, waarom zijt gij aldus, uw lichaam is zeer verzwakt.

مڠکين **mangkin**, zie ماکين **makin**.

مڠرچهوق **mengĕrĕtjĕhoḳ**, levendig, rumoerig geluid.

مسکی **mĕsĕki**, alhoewel, ofschoon.

مسکین **mĕsĕkin**, arm, behoeftig.

مسکیت **mĕsĕgit**, zie مسجد **mesdjid**.

مسلمین **moslimin**, [Arab. meervoud], muzeln
vige. Inzonderheid noemen zich de ons vij
aldus.

مسما **mĕsama**, een hoen in zijn geheel brad

مسوی **mĕsoewé**, van gevoelen veranderen:
noi loen kĕměng djak oe pasir doedoi
haté loen hana djadeh loen djak, wat
wilde ik mij naar het strand begeve
ik van gevoelen veranderd, zoodat
is gekomen.

مسوي **mĕsoewi**, naam van een geneesk

مسي **mĕsi**, buskruit; *sira mĕsi*, salpete

مسین **mĕsin**, zie مثل **mitsĕl**.

مشاهدة **mĕsjoehadah**, [mystieke ter
geling.

مشرافة **moesjarafah**, edel; bijnaam

مشرق **mĕsjĕrĕk**, oosten.

مشروة **mĕsjĕroet**, zin, beteekenis.

مشغول **mĕsjĕgroel**, bezorgd, ver

مشکل **mĕsjĕkil**, moeielijk, ing
boeĕ njoi mĕsjĕkil tĕhat bakta
lastig naar onze meening.

مشوارة **mĕsjĕwarat**, overleg, b

مشهور **mĕsjĕhoer**, alom beke

مصحف **mĕsĕhaf**, de Koran.

مصر **mĕsir**, Egypte.

مصلا **moesalla**, bidkleed,

مصلحت **mĕsĕlihat**, oorza

مضرة **mĕdlarat**, nadeel,

مطالعة **mĕthalâah**, nauw

مطلب **moethalib**, man

مطلق **moethalak**, vo
raal gevolmachtig
moesoeh —, algem

مگروق۲ **mĕgroḳ-groḳ**, tusschenwerpsel voor een snorkend geluid.

مگرلب **mĕgĕrlab**, schittering, door een of ander glanzend voorwerp veroorzaakt.

مگرو۲ **mĕgro-gro**, snorken, rochelen van een geslacht beest.

مگروق۲ **mĕgroeḳ-groeḳ**, tusschenwerpsel voor een dof brommend geluid; b. v. van den donder in de verte.

مگریق۲ **mĕgrĕḳ-grĕḳ**, tusschenwerpsel voor een snerpend geluid.

مگور۲ **mĕgor-gor**, sidderen, beven, schudden.

مگوك۲ **mĕgok-gok**, schudden, in beweging brengen, in beroering brengen.

مگوی **mĕgoi**, bebouwen.

مگه **mĕgah**, beroemd, berucht.

ملا **mala**, verwelkt, verflenst, geurloos; b. v. *boengong mĕloer njoi ka mala hana gĕdj lé*, deze melatibloem is reeds verwelkt en niet goed meer.

ملاتی **mĕlati**, de bekende Indische jasmijn.

ملاکا I. **mĕlaka**, naam eener stad op het Mal. Schiereiland.
II. **mĕlaka**, *boh mĕlaka*, een soort van Atjehsch gebak van meel, suiker en geraspte klappers in den vorm van balletjes.

ملاکت **molakat**, naam van den ring van Salomo.

ملایکت **mĕlaikat**, engel.

ملایو **mĕlajoe**, Maleisch; *orĕng mĕlajoe*, Maleier.

ملس **mĕlas**, spijt hebben van iets, berouw hebben van iets.

ملعون **mĕlêoen**, vervloekt.

ملغ۲ **mĕlang-lang**, zweven.

ملور **mĕloer**, eene Indische jasmijnsoort; — *tjina*, de gewone jasmijn.

ملور۲ **mĕloer-loer**, schitteren, glanzen.

ملیا **mĕlia**, roemrijk, edel, luisterrijk, verheven, aanzienlijk, geëerd.

ملیغ۲ **mĕling-ling**, het tranen van de oogen.

ملیکن **mĕligan**, vuil, morsig; *badjée mĕligan*, een vuil baadje; b. v. *loen kamĕligan lĕhob*, ik ben vuil van den modder.

ملیلا **mĕlila**, staal.

ملينتس **mélintas**, van gevoelen veranderen; b. v. *di oeloen toewan mĕnoi mĕlintas bak pikiran oeloen toewan*, wat mij betreft, ik ben van gevoelen veranderd.

ملينتو **mélintée**, schoonzoon of schoondochter; b. v. *Simin njo mĕlintée gata*, is Simin inderdaad uw schoonzoon?

ملينكن **mélinkan**, uitgezonderd, behalve, slechts, alleen, enkel, tenzij, doch.

مم **mom**, de borsten eener vrouw, de uiers van een beest. Synoniem met *tĕk*, *mĕk* en *dĕk*.

مم٢ **mam-mam**, woord, door kinderen gebezigd, om gebak aan te duiden.

مما **mama**, oom of moei van vaders- of van moederszijde.

ممبغ **mambang**, soort van geesten.

ممڤلم **mampĕlam**, de bekende mangga.

ممڤلى **mampĕlĕ**, het begeleiden van een bruidegom.

ممڤوس **mampoes**, dood, verrekt.

مامڤوڠ٢ **mĕampong-ampong**, drijven; b. v. *baroe orĕng Pidir lĕham di laoet mĕampong-ampong hanjoet*, zooeven is een Pedirees in zee verdronken en afgedreven.

ممكين **momkin**, mogelijk.

ممندغ **moemandang**, het breken der oogen van een stervende.

ممیزا **moemiza** [?], onderscheidend, onderkennend; b. v. *pakon mĕnan boeĕt gata hana moemiza sagoi sala* [*sic*] *dĕngon bĕnar kapĕsa*, waarom handelt ge aldus en onderscheidt ge niet tusschen het kwade en het goede, doch wordt door u gehandeld of er geen verschil was.

مناتو **mĕnatoe**, waschbaas.

مناجة **mĕnadjat**, het opzeggen van lofliederen voor Allah en den profeet gedurende de nachten van de vasten [?].

منارا **mĕnara**, minaret, plaats, waar men licht ziet, lichttoren, plaats waar het vuur brandt.

مناسبة **mĕnasabat**, gelijkvormigheid, gelijknamigheid, evenredigheid, gelijknamig, gelijkvormig, geëvenredigd, passend, geschikt.

مناسة **mĕnasah**, bedehuis, inzonderheid van hout.

مناف **manaf**, mannelijke persoonseigennaam.

منافق **menafeḳ**, schijngeloovige, slecht Mohammedaan.

·d, dol, schuim; *gadjah* —, een woedende een woedend mensch; — *batée*, het uit de rotsen vloeiende.

·nister.

mantong Tèkoe di kantor
Varen al de Tekoe's nog
·ven huiswaarts keerdet?

·t, ongaar, onrijp; van stoffen

·ngen van kleine vischjes boven het

·cht zijn aan, vertrouwelijk, gemeenzaam,

·aroem, zie مجاروم **mĕdjaroem.**
·ndjélis, zie مجليس **mĕdjĕlis.**
·endjénoen, zie مجنون **mĕdjĕnoen.**
·andjor, afdak.

moendjing, half-cylindervormige gebakken steen, waarmede de Atjehsche putten worden bekleed.

منچ **mantjang**, zekere manggasoort.

منچک **mĕntjak**, op Maleische wijze schermen.

منچل **mantjĕl**, ondeugend, stout, van kinderen. Synoniem met *wadal*, *tjabak* en *dachad*.

منچوغ **mantjoeng**, vooruitstekende snuit van een dier, vooruitstekend, spits.

منداير۲ **mĕndajoe-dajoe**, waggelen, wankelen, heen en weêr zwikken, onvast, wankelend; b. v. *pakon gata mĕnan mĕndajoe-dajoe tĕhat*, *oeloen toewan sakit sabĕ gĕnap-nap oeroi*, waarom waggelt ge aldus? ik ben iederen dag ziek.

مندرس **mĕndĕras**, herhalen, repeteeren van het gelezene om het des te beter in te prenten.

مندرس **mandras**, Madras.

مندروس **mĕndaroes**, den koran onder elkaâr bij herhaling reciteeren [?].

مندق **mandak**, het goud onder het gevest van een kris.

مندم **moendam**, groote koperen of zilveren waschkom.

مندور **moendoer**, wijken, achteruitgaan, terugtrekken.

مندورا **mĕndoera**, Madoera.

مندوق **moendoḳ**, een soort van grasmes.

منسر **mĕnsar**, zich bij het opzeggen van Gods lof zoodanig opwinden, dat men opspringt en allerlei gebaren maakt.

منسوخ **mensoch**, afgeschaft, opgeheven [van bepalingen der Moslimsche wet].

منصور **mansoer**, mannelijke persoonseigennaam.

منغ **mĕnang**, winnen, overwinnen, zegevieren.

منفعة **menafaât**, nut, voordeel, [vergel. مفعة].

منكر **monkar**, goddeloos, slecht.

منكير **moenkir**, zie مڠكير **moengkir**.

منن **mĕnan**, zooals dat, zoo, aldus; *moemĕnan*, aldus zijnde.

منوم **mĕnom**, waterkip.

منى **mĕnoi**, zooals dit; *moemĕnoi*, zooals dit zijnde.

منى۲ **mené-né**, van waar al.

منى **mani**, teelvocht, mannelijk of vrouwelijk zaad [vergel. مانى].

منيسن **mĕnisan** of **mĕlisan**, confituren.

منيكم **manikam**, zie مانكم **manikam**.

منيمبڠ **menimbang**, overwegen.

مو **moe**, tros; *moe pisang*, een tros pisang.

مو **mée**, voegzaam, passend, behoorlijk, betamelijk; b. v. *mée tapoeboeĕt mĕnan gata*, het is voegzaam, dat ge aldus handelt.

موالف **moealaf**, tot den islam bekeerde.

موبذا **moebidza**, zie ميزا **moemiza**.

موت **maut**, de dood, het bestemde uur van den dood.

موتو **moetoe**, zie متو **mĕtoe**.

موجو **moedjoe**, persoonseigennaam, dien men aan slaven geeft.

موجود **maudjoed**, zeggend dat er één God is[??].

موخا **mocha**, zie مخا **mocha**.

مودا I. **moeda**, jong, jeugdig; van vruchten: onrijp, onvolwassen; van kleuren: licht, helder, bleek.

II. **moeda**, wordt als titel voor de namen der Atjehsche Hoofden gebezigd, b. v. *Tĕkoe Moeda Lamkota*, *Tĕkoe Moeda Latif*.

مودل **modal**, kapitaal, inleg, fonds.

مودة **moedah**, gemakkelijk, licht te doen.

مودیق **moedik**, eene rivier opvaren, zich naar de bovenstreken begeven; b. v. *gĕta njoi loesa tamoedik oe Lamtĕba tadjak mita djaloer*, wij begeven ons overmorgen naar de bovenstreken naar Lamteba, wij gaan er een kano zoeken.

مودیم **moedim**, persoon, die met de besnijdenis is belast.

مورو‌غ **moerong**, naam van een boom, die eetbare bladeren en vruchten draagt.

مورو‌ة I. **moeroh**, gasten noodigen.
II. **moeroh**, het spreken, het opzeggen van gebeden.

مورة **moerah**, goedkoop, overvloedig, mild, barmhartig, grootmoedig, gul, gemakkelijk.

موسغ **moesang**, een soort van civetkat. Soorten van die katten zijn: — *djĕbĕt*, civetkat; — *boeloeh*.

موسوة **moesoh**, vijand, landsvijand.

موسى **moesa**, mannelijke persoonseigennaam: Mozes.

موسیم **moesim**, moeson, jaargetijde, bepaalde tijd voor iets; — *timoer*, oostmoeson; — *barat*, westmoeson; — *oedjĕn*, regentijd; — *kĕhoeng*, droge tijd.

موغ۲ **mong-mong**, bekkens.

موق **moek**, iets in den mond werpen of gooien; b. v. *bé tamoek bĕrĕs*, ge moet geen rijstkorrels in uw mond werpen.

موقیم **moekim**, zie مقیم **moekim**.

موک **mok**, vogelzaad.

موکا **moeka**, aangezicht, gelaat, uiterlijk; — *rĕdj*, punt van uitgang van een weg.

موکد **moeakkada**, bevestigd, vast, versterkt, herhaald.

موکل **moewakil**, iemand stellen om eene zaak waar te nemen, lastgever.

موکة **moekah**, overspel, echtbreuk, minnaar van een getrouwde vrouw.

موکی **moegé**, opkooper.

مولا I. **moela**, begin, oorsprong, aanvang; b. v. *moela pĕhoen-pĕhoen gĕpĕdoek pakat Potjoet Mohamad gĕboh kĕradja*, in den aanvang zaten zij te overleggen, om Potjoet Mohamad tot vorst aan te stellen.
II. **moela**, radijs, lobak.

مولانا **maulana**, onze Heer; wordt ook als titel gebezigd, indien men van den profeet en van vorsten spreekt.

مولد **mauloed**, geboortetijd, inzonderheid van den profeet Mohammed; naam van de maand *Rabioel-awal*, waarin de profeet geboren is.

مولوس **moeloes**, naam van een zout- en zoetwatervisch, de Mal. bandang.

موليغ **moeling**, naam van een boom, welks vruchten en bladeren als groente wordt gebezigd, en van welks bast men touw vlecht.

مرمت **moemĕt**, een soort van kippeluis.

مومغ **moemang**, duizelig; b. v. *oeloen toewan moemang tĕhat oelée oroi njoi*, ik ben van daag zeer duizelig in het hoofd.

مومیت **moemit**, beven, sidderen.

مومین **moemin**, geloovig, beschermend, medelijdend; b. v. *Allah bitnjo Tĕkoe gĕtanjoi moemin tĕhat haté poeš jang talakée rĕdjang lé gĕbri*, Allah, onze Tekoe is inderdaad zeer medelijdend van harte; wat ge vraagt, wordt spoedig door hem gegeven.

مون **moen**, puist, uitslag; — *sira*, puistjes ter grootte van zoutkorrels; — *gadjah*, groote puisten.

مون **mon**, vijver, put; — *ĕngkoet*, vischvijver; — *ijĕr tabĕr*, zoetwaterput.

مون۲ **mon-mon**, verstopt in den neus, verkouden.

مونة **moenah**, persoonseigennaam van vrouwen.

موی **moi**, weenen, huilen.

مه **meh**, aanreiken, aangeven; b. v. *meh kĕnoi koepiah loen*, reik mij mijn muts aan.

مها **mĕha**, groot, uitmuntend, luisterrijk, zeer, in hooge mate; — *mĕlia*, zeer roemrijk; — *soetji*, zeer rein, zeer heilig.

مهاجنا **mĕhadjana**, iets wat zeer uitgestrekt is, onoverzienbaar; *blang* —, een onoverzienbaar rijstveld.

مهاليکی **mĕhaligoi**, zie مليکي **mĕligoi**.

مهت **mĕhat**, zeker.

مهت **mĕhĕt**, begeerte, lust, verlangen.

مهر **mĕhar**, huwelijksgift.

مهرجا **mĕharadja**, opperheer, soeverein.
In Atjeh had men voorheen 3 mĕharadja's: — *mangkoe boemi*, inner van de schatting ter oostkust van Atjeh; — *bĕsoi*, inner van de schatting ter westkust van Atjeh; — *lĕla*, schatkistbewaarder; zij waren slechts gewone ambtenaren van den Sultan.

مهكوتا **mĕhakoeta**, zie مكوتا **makoeta**.

مهل **mĕhal**, duur, hoog in prijs, schaarsch; b. v. *pakon mĕhal tĕhat tapoebloi boebiri njoi*, waarom hebt gij dit schaap zoo duur gekocht?

مهلابى **mahlabi**, een soort van saus voor gebakken.

مهمبي **mĕhambi**, metalen omkleedsel of bekleedsel; *ĕntjin mĕhambi mĕs*, een ring met een gouden omhulsel; *batĕl mĕhambi soeasa*, een watervaatje met soeasa-bekleedsel.

مهورى **mĕhoerai**, verspreiden, verstrooien.

مهوڠ **mĕhoeng**, sterk rieken; b. v. *ranoeb njoi mĕhoeng tĕhat*, deze sirih riekt sterk; *boh dĕriĕn njoi pĕhit mĕhoeng*, deze doerianvrucht riekt sterk en bitter.

مهون **mĕhon**, verzoeken, vragen, smeeken.

مى **miĕ** of **minjiĕ**, kat.

مى **mĕi**, vak van een net.

مى I. **mé**, brengen, wegbrengen.
II. **mé**, tamarinde; *bak* —, tamarindeboom.

ميبو I. **mibau**, een soort van waterplant.
II. **mibau**, naam eener Atjehsche kampong.

ميٚت **miĕt**, weinig, gering, klein; b. v. *pakon miĕt tĕhat tabri ranoeb di loen*, waarom geeft ge mij zoo weinig sirih? *ânĕk miĕt*, een klein kind. Synoniem met *diĕt*, *niĕt*, *sigetoet* en *batjoetteh*.

ميدن **midĕn**, vlakte, plein, openbare plaats; — *prang*, de oorlogsvlakte; — *radja*, het koningsplein.

ميراه **mirah**, rood, ros, bruin; — *moeda*, licht bruin; — *toeha*, donkerbruin; — *boh manoek*, dooiër van een ei.

ميروک **miroek**, een soort van klimplant of klimop; *oerĕt miroek*, de wortel van die klimplant.

ميرەفاتي **mirahpati**, de duif.

ميريک **mirik**, een soort van vink, die peervormige nesten maakt.

ميزن **mizan**, weegschaal, balans.

نرکا **nĕraka**, hel.

نزر **nazar**, offeren [?] om iemands voorbede te verkrijgen; b. v. *nazar loen bak Tĕngkoe di Koewala si hidang boer koenjit*, mijn offer aan Tengkoe di Koewala is een schotel gele rijst.

نساء **nisa**, vrouw [Arab. meervoud].

نسب **nĕsab**, geslacht, afkomst.

نسچیا **nistjaja**, voorwaar, gewis.

نسخة **naschah**, exemplaar.

نصرانی **nasĕrani**, christen, christelijk. Gewoonlijk in de spreektaal tot *sĕrani*, verbasterd.

نصف **nesfoe**, helft, wat middelmatig is, noch groot, noch klein, noch oud, noch jong.

نصیب **nasib**, deel, aandeel, lot, fortuin.

نصیحت **nasihat**, raad, advies, vermaning, moraal van een verhaal.

نظم **natlam**, gedicht, orde, methode, gewoonte, leefregel.

نعم **nâäm**, ja, zoo is het, juist.

نعمت **nâämat**, gewoonlijk *nekmat* uitgesproken, lekker van smaak, lekkernij, welzijn, welbehagen.

نغ **nang**, moeder.

نغکری **nanggroi**, stad, plaats, land, rijk.

نیغ۲ **ning-ning**, komt in een wiegelied voor; b. v. *ning-ning ning boi*, *sinja tjoet loen bak raja sanggoi*, slaap in, slaap in, mijn kleine, opdat ge een grooten haarwrong verkrijgt; [Atj. wiegelied voor een meisje; voor een jongen hetzelfde, doch de drie laatste woorden worden dan vervangen door *bak rĕdjang kaja*, opdat ge spoedig rijk wordt, of *bah rĕdjang malim*, opdat ge spoedig geleerd wordt].

نف **nap**, zie نب **nab**.

نفاس **nifas**, kraambed, bloed, dat na de geboorte uitkomt.

نفس **nafas**, adem, ademhaling.

نفسو **nafsoe**, begeerte, lust, voornemen, wil.

نفسي **nafsi**, zelf, ziel, persoon.

نفقة **nafaḳah**, kosten van levensonderhoud.

نفیري **nafiri**, bazuin.

نق **nĕḳ**, verkorting van *anĕḳ*, kind.

نقطه **noḳthah**, punt, stip, diakritisch punt.

نكاح **nikah**, trouwen, echt, huwelijk.

نكير **nakir**, naam van een der engelen, die de overledenen in het graf door vragen op de proef stellen.

نكرها **noegrĕha**, zie انكرها **anoegĕraha.**

نلا I. **nala**, een soort van Indische tarwe, die men gepoft eet; b. v. *lĕ tĕhat kapal djidong di laoet tihang sĕpoet sang bak nala*, er zijn vele schepen op zee, hunne masten verduisteren (den horizont) even als de nala-halmen.

II. **nala**, spellende lezen.

نلاين **nĕlajan**, zie للاين **lĕlajan.**

نم **nam**, zes.

نم۲ **nam-nam**, naam van een vruchtboom met rinsche vruchten.

نما **nama**, naam, benaming.

نمرود **namroed**, Nimrod.

نميت **namit**, zie ناميت **namit.**

نن **nan**, naam, benaming.

ننتياس **nantiasa**, altijd, aanhoudend, onafgebroken, voortdurend, doorgaans.

ننوه **nĕnoh**, het zoogenaamde blok, waarin misdadigers met handen en voeten worden geplaatst en dat in de Inlandsche maatschappij ter vervanging der hand- en voetboeien dient.

نوٗ **noḳ**, bedoeling, meening; b. v. *gob njan gĕmarit lain noḳ gĕlain*, die man spreekt anders dan zijne bedoeling is.

نوبت **nobat**, een soort van kanon, waarmede tijdens het sultansbestuur de tijd van zonsondergang werd aangegeven.

نوح **noh**, Noach.

نور **noer**, licht.

نوركا **noerĕka**, zie نركا **nĕraka.**

نورى I. **noeri**, een soort van papegaai.

II. **noeri**, *sĕrbat noeri*, een soort van roode rozestroop.

نوگا **noega**, houten hamer.

نوگار **noegara**, bazuinvormige trompet.

نومر **nomor**, nommer.

نانا **nana**, ongehuwde dochter van Europeanen of Chineezen, jong meisje.

نه **neh**, kieskeurig; b. v. *Nja' Agam neh těhat*, Nja' Agam is zeer kieskeurig.

نهن **nĕhĕn**, vischvijver.

نهي **nahi**, verbieden, verbod.

نى **né**, waar, waarheen; verkorting van *pané*.

نى **ni**, aanspreekwoord voor een oud mensch, wiens naam men niet weet.

نياڬا **niaga** of **mĕniaga**, handel drijven.

نيبوڠ **niboeng**, de bekende palmsoort, areca niboeng.

نية **niat**, voornemen, plan, bedoeling, ook wensch, ter vervulling waarvan men eene gelofte doet; b. v. *niat gata hana gĕdj tadjak kĕnoi kadang napoeĕ poeĕ takĕmĕng tjok*, gij zijt hier met geene goede bedoelingen gekomen; wellicht is er iets, dat gij wilt wegnemen.

نيرا **nira**, het zoete sap, door insnijding in den bloemstengel van palmgewassen verkregen, ongegist palmsap, zoo als: — *nipah*, — *oer*.

نيرو **niroe** of **liroe**, fortuinlijk, gelukkig, voorspoed.

نيلور **niloer**, *pĕrisé niloer*, een groot schild.

نيريه **nireh**, een soort van moerasboom, welks bast gebezigd wordt tot het bruin verwen van netten.

نيس **niĕs**, Nias; *oreng niĕs*, een Niasser.

نيسن **nisan**, grafteeken, tombe, zerk.

نيفه **nipah**, de bekende moeraspalm, nipah fruticans.

نيفيس **nipis** of **lipis**, dun, fijn.

نيق **nĕḳ**, verkorting van *ninĕḳ*, grootvader, grootmoeder, grootouders, voorvaderen.

نيلم I. **nilam**, munt, welriekend kruid.
II. **nilam**, robijn; *nilam poelam*, allerlei kostbare steenen.

نينن **ninan** of **di sinan**, daar, derwaarts, daarheen.

نينوي **ninoi**, hier.

نينى **nini**, vadertje, moedertje.

نينيق **ninĕḳ**, grootvader, grootmoeder, grootouders, voorvaderen.

و

I. **wa**, aanspreekwoord voor eene oude vrouw, wier naam men niet kent; b. v. *hai wa*, *pané gata*, hé, vrouwtje waar gaat ge heen? aldus betitelt men ook de oudere broeders van vader en moeder; *ajah wa*, oom; *tjoet wa* of *mak wa*, tante.

I. **wa**, een instrumentje, van een padistengel vervaardigd, waarop kinderen muziek maken.

I. wa, omstrengelen.

waab, walm, damp, stoom, walmen, wasem, uitwaseming, dampen; b. v. *waab apoei dji ik kěnoi oe atěs*, de walm van het vuur stijgt hier naar boven; *waab boer*, de damp van de gekookte rijst.

waba, epidemie, pest.

wat, *oeděng wat*, een soort van groote garnaal.

wat, sterk, krachtig; b. v. *hoekoem bak babah, wat bak ek djaroi*, (Atj. spreekw.) oordeelen doet men met den ond, doch de kracht zit in de hand.

, de zoogenaamde siamang of langarmige aap; b. v. roi *gata pandjang těhat lagée djaroi wět*, uwe vingers zeer lang evenals die van een siamang.

ée of **waktée**, tijd, tijdvak, ten tijde, tijdens.

wadjib, betamelijk, plichtmatig, noodzakelijk.

wadjib, naam van een soort Atj. gebak.

hid, mannelijke persoonseigennaam.

wahadaniat, eenheid, eenigheid.

i, ingeving, openbaring.

l, ondeugend, stout, van kinderen. Synoniem met , *mantjël* en *dachad*.

s, erfgenaam.

zich onthouden van ongeoorloofde dingen.

g, rottenkruid. Het wordt, met citroensap vermengd, nke wapens gesmeerd, om aan het ijzer of staal ker blauwe kleur te geven.

g, tent, winkeltje of opstalletje, waarin men eetrkoopt.

f **bawasir**, aambeien.

واسط **wasith**, bemiddelaar, tusschenpersoon, scheidsman.

واصيل **wasil**, schatting.

واطى **wathi**, eene vrouw beslapen.

واغ **wang**, geld.

واقف **waḳĕf**, vrome of liefdadige stichting; *roemâh* —, een huis; *oemong* —, een rijstveld; *lampoes* —, een aanplanting als vrome stichting.

واقف **waḳaf**, staand, stilstaand.

واكيل **wakil**, gemachtigde, agent, zaakwaarnemer.

والله **wallah**, bij God.

والله اعلم **wallahoe âlam**, en God weet het het best.

والو **waloe** of **walée**, indien, als, in geval.

والى **wali**, naaste bloedverwant, voogd; b. v. *wali moethalak* of *wali di bak*, naaste bloedverwant van vaders zijde; *taloi wali*, reeks van bloedverwanten van vaders zijde.

واه I. **wah**, och; b. v. *wah poeĕ tapoeboet*, och, waarom doe je dat?
II. **wah**, gespleten, splijten.

واهب **wahab**, mannelijke persoonseigennaam.

واهول **wahwoel**, telkens op zijn weg terugkeeren.

وايغ **wajang**, tooneelvertooning, spelen, gekscheren; b. v. *bé mĕwajang*, gekscheer toch niet.

وت I. **wĕt**, *ĕngkoet wĕt*, een soort van sardijn.
II. **wĕt**, een soort van heester.

وت **wot**, roeren, omroeren. Synoniem met *gawor*.

وجود **woedjoed**, bestaan, zelfstandigheid.

ورتا **wĕrta**, tijding, nieuws, bericht, gerucht, berichten, verhalen, verkondigen; b. v. *wĕrta gob mĕnan bit han bit hana loen toean toeoh*, aldus bericht men, of het juist of onjuist is, weet ik niet.

وراغن **warangan**, zie وڠ **warang**.

وزير **wazir**, rijksbestierder, minister.

وس **wĕs**, medelijden, liefde, deernis. Synoniem met *sajang*.

وسوس **wĕswĕs**, ingeving van den duivel, achterdocht, verzoeking; b. v. *loen kĕmĕng marit batjoet, tĕtapi bé wĕswĕs até droinĕ*, ik zal u iets verhalen, doch uw hart moet niet achterdochtig worden.

وصل **wasal**, vereeniging, verbinding, samenvoeging.

وصيت **wasit**, uiterste wil, testament, lastgeving; b. v. *wasit Tĕkoe Poelan jang ka maté oebé arta gob njan bandoem gĕjoeĕr boh ké mĕnaté bak habis*, de uiterste wil van Tekoe N., die overleden is, luidt aldus, dat al de goederen van zijn persoon geheel en al worden aangewend voor het lijkfeest.

وضع **wadlâ**, iets opdragen aan iemand [?].

وضو **woedloe**, de kleine ritueele wasschingen.

وغكغ **wangkang** of **koewangkang**, naam van een soort van Chineesch vaartuig.

وفت **wafêt**, dood, overlijden; — *nabi*, de dood van den profeet.

وق **wĕḳ**, in gelijke deelen verdeelen.

وقتو **waḳtée**, zie واتو **watée**.

ولايه **wilajah**, bewind, bestuur, heerschappij, beschikking.

ولمان **walman**, reus, monster, naam van een fabelachtigen vogel, als rijbeest dienende.

ون **wan**, titel der vrouwelijke afstammelingen van sultan Djemaloe'l alam. In het algemeen een titel, dien men aan dochters van saids geeft.

وٗ **woo**, verdwaald, afgedwaald, verdoold. Synoniem met *sisat*.

وهم **waham**, meening, gissing, vermoeden, verbeelding, waar; b. v. *Njaᵉ Agam bak waham loen na djitjĕmĕtjoeĕr*, naar mijne meening heeft Njaᵉ Agam gestolen.

وهي **wahé**, hé, hei, holla; b. v. *wahé anĕk taděngor kamoi loen pĕroenoi jang sidjahtra*, hé kind, hoor naar mij, ik zal u onderrichten in vrede te leven.

وى **woi**, (ook wel ويل **woil** geschreven) terugkeeren, teruggaan, zich terug begeven, wederkeeren; b. v. *loen loen woi ĕntrĕk oe gampong*, ik, ik keer een oogenblik naar mijn kampong terug.

وىٗ **woeĕ**, stal, kraal.

ويٗت **wiĕt**, iets met de handen breken, b. v. hout.

ويت **weet**, *kĕmoedoi*, het roer wenden; *weet lajĕr*, de zeilen een weinig innemen; *weet sila*, met samengetrokken beenen zitten.

ويت‌وت **wĕt-wot**, slingerende voortgaande beweging van slangen en visschen; het bewegen der beenen gedurende den slaap.

ويس **wĕs**, zie ويه **weh.**

ويڠ **wing**, molen; — *tĕbĕ̀*, molen om suikerriet te persen; *mĕwing*, met uitpersen van suikerriet bezig zijn.

ويل **wil**, links, linker.

ويه **wĕh**, wegjagen, wegzenden, verdrijven; scheer je weg, maak je voort.

ه

هابوس **haboes** of **aboes**, breuk, onderdeel eener munt, pasmunt.

هابوك **haboek** of **aboek**, molm, zaagmeel.

هابيس **habis** of **abis**, op, niet meer voorhanden.

هاتور **hatoer** of **atoer**, rangschikking, orde, volgorde, rangschikken, regelen, in orde brengen.

هاتى **haté** of **até**, hart, gemoed, lever, maag; het binnenste van sommige voorwerpen, neiging, zin, gevoel, meening, moed.

هادڠ **hadang** of **adang**, roet; b. v. *rĕdoek oh hitam lagée hadang kanĕt*, de regenwolken zijn zoo donker als het roet van een ketel.

هادف **hadap**, front maken naar iets, met de voorzijde toegekeerd zijn naar iets, zijne opwachting maken aan; b. v. *mĕhadap kiblat*, het gelaat naar de kiblat keeren; *mĕhadap prang*, front maken naar de zijde, waar gestreden wordt.

هارس **haras** of **aras**, de juiste richting, de juiste plaats; b. v. *haras toh*, welke is de juiste richting?

هارڠ **harang** of **arang**, houtskool, kool.

هارف **harap**, hopen, vertrouwen, bouwen op iemand.

هارا هارو **haroe hara**, beroering, verstoring der rust, opstand, opschudding, alarm, geraas, beroeren, verontrusten, in opschudding brengen; b. v. *haroe-hara tĕhat di dalam nanggroi atjeh*, vele verwikkelingen doen zich in het Atjehsche rijk voor.

هاروس **haroes**, ongeoorloofd, onbetamelijk, onbehoorlijk [?].

هاروق۲ **haroeḳ-haroeḳ**, een aangescherpte bamboe, een bamboezen speer of lans. Figuurlijk ook gebezigd van steken, die men in den buik gevoelt bij buikpijn.

هاروق **haroeḳ**, wordt van de zee gezegd, wanneer zij zeer onstuimig is; b. v. *haroeḳ tĕhat laoet hana mĕtĕmĕng ĕngkoet*, de zee is zeer onstuimig, wij hebben geen visch kunnen vangen.

هاروك **harok**, beminnen, verliefd zijn, vurig verlangen; b. v. *oeloen toewan harok tĕhat ka anĕk Tĕkoe Poelan, roepa dji gĕdj tĕhat*, ik ben zeer verliefd op de dochter van Tekoe N., zij ziet er zeer schoon uit. Synoniem met *mĕhĕt*.

هاروم **haroem**, welriekend, geurig.

هارون **haroen**, mannelijke persoonseigennaam: Aaron.

هاريڑ **harĕr**, door iets opgehouden zijn, door iets tegengehouden worden.

هاسن **hasan**, mannelijke persoonseigennaam.

هاشيم **hasjim**, mannelijke persoonseigennaam.

هاڠوس **hangos**, verbrand, aangebrand.

هاڠيت **hangit**, een zweetreuk, iets van zweetlucht hebbende; b. v. *allah hangit tĕhat bée rĕoeh gata*, Allah, wat heeft uw zweet een erge zweetlucht.

هافق **hapaḳ** of **apaḳ**, muf, duf, vunzig, mufheid, dufheid, vunzigheid.

هافوس **hapos** of **apos**, onder de oppervlakte van iets verdwenen, verdelgd, weggevaagd, vernietigd; b. v. *Allah ijĕr lĕhok tĕhat oh hapos oelée*, Allah, het water is zoo diep, dat het hoofd onder het water verdwijnt.

هافوهافه **hapoh-hapah**, onrustig, bekommerd, rusteloos.

هافيت **hapit** of **apit**, slingeren, iets met de handen of die handen zelve heen en weêr bewegen.

هافيتهافوة **hapit-hapot**, synoniem met *hapoh-hapah*.

هاكو **hagoe**, treurwilg.

هالڠ I. **halang** of **alang**, hulp of bijstand vragen.
II. **halang** of **alang**, iets, dat niet juist afgepast is.

هالق **halaḳ**, *mĕhalaḳ*, iets, dat van verre zichtbaar is.

هالوه **haloe-haloe** of **aloe-aloe**, naam van een eetbaren zeevisch.

هالوس **haloes**, fijn, dun, teeder, fatsoenlijk, gemanierd, scherpzinnig, diepzinnig, geslepen.

هالون **halon** of **alon**, deining der zee.

هاميس **hamis**, krengenlucht.

هاوس **hawoes**, zie اوس **awoes**.

هاويس **hawis** of **awis**, iets, onder den arm hangende, dragen.

هايق **hajaḳ**, hevig schudden; *hajaḳ-hajaḳ droi*, zichzelven hevig schudden.

هايک **hajĕk**, dreigen te slaan.

هايوت **hajoet**, duizeling en angst, veroorzaakt doordat men zich op eene plaats hoog boven den grond bevindt.

هايون **hajoen** of **ajoen**, wiegen, schommelen, wieg.

هاپوت **hanjot**, met den stroom of wind afdrijven.

هاپير **hanjir**, garstig, sterk, vischachtig van geur of smaak.

هبلور **habloer**, kristal.

هت **hat**, begrenzen, begrenzing, beperken.

هت **hĕt**, tenger, rank, teeder.

هجرة **hadjĕrat**, de Hedjra of Mohammedaansche tijdrekening; *hadjĕrat nabi*, de emigratie van den profeet.

هدايت **hidajat**, leiding op den rechten weg [door God].

هديه **hadijah**, geschenk.

هربب **harbab**, de driesnarige inlandsche viool. Een harbab-concert bestaat uit een harbab, een gĕdoembah (kleine cylindervormige trom, aan de eene zijde open) en een minnezanger.

هرتا **harta** of **arta**, goederen, goed, bezittingen, schatten, rijkdom; — *bĕnda*, inboedel; — *tawanan*, geroofde goederen.

هرتي **hartoi**, zin, beteekenis, begrip, meening, begrijpen, vatten, verstaan; b. v. *hartoi mâana*, den zin van iets vatten.

هردم‌مما **hardommama**, bekkens.

هرگا **harga**, prijs, waarde; b. v. *padoem harga itik njan*, hoeveel is de waarde van die eend?

هريا **haria**, inlandsch ambtenaar, die op de markten de geschillen beslecht.

هس **has**, lengtemaat van den elleboog tot aan den top van den middelsten vinger.

هڠگوی **hanggoei**, bokkelucht.

هق **hoḳ**, *mĕhoḳ-hoḳ*, zwaar en diep verwonden; b. v. *mĕhoḳ-hoḳ loeka Nja' Man bak bĕtis*, Nja' Man is zwaar en diep in zijn scheenbeen verwond. Men spreekt ook wel *mĕhaḳ-haḳ* en *mĕhĕḳ-hĕḳ* uit.

هلا **hĕla**, de el. In Atjeh speciaal de yard.

هلا **hala**, zich richten naar, eene richting aan iets geven, zich tegenover of in het gezicht van iets bevinden; *mĕhala disa*, zich naar een dorp richten.

هلامن **halaman**, voorerf, voorhof, voorplein.

هلبا **halba**, *djira halba*, naam van zeker kruid, waarvan de peulachtige vruchten in de keuken worden gebruikt.

هليا **halija**, gember.

هم **hoem**, ik weet niet, ik kan niet zeggen. In het algemeen, om onzekerheid in de kennis van iets uit te drukken; b.v. *hoem hana loen toepoeĕ*, ik kan niet zeggen, dat ik het niet weet.

همب **hamba**, slaaf, dienaar, onderdaan, onderhoorige.

همبغ **hambang** of **ambang**, net, sierlijk, keurig.

همبور **hamboer**, zich verspreiden, zich uitspreiden, zich verstrooien.

همبوس **hĕmboes**, zie امبس **ĕmboes**.

همزة **hamzah**, mannelijke persoonseigennaam.

همفدو **hampĕdoe**, gal, galblaas.

همفر **hampar**, uitspreiden van matten, kleeden, enz.

همفران **hamparan**, sprei, vloerkleed, vloer, mat.

همفس **hĕmpas** of **ĕmpas**, slaan, slagen geven, kastijden; b.v. *talĕmpas bak oelée dji sigo*, gij moet hem eenmaal op zijn hoofd slaan; *dji hĕmpas-hĕmpas droi*, hij kastijdde zichzelve.

هن **han**, niet, neen, geenszins; *hana*, het tegenovergestelde van *na*, niet zijn, niet wezen, niet bestaan, niet voorhanden zijn; *han djan*, geen tijd hebben voor iets; *handjid*, het gaat niet; *han di kée*, niet erkennen; *han soi*, niet ieder, niet even als iedere.

هنتت **hĕntat** of **ĕntat**, zenden, overzenden, overbrengen.

هنتوک **hantok** of **antok**, vuistslagen geven, stompen; b.v. *koehantok bak oelée dji sigo*, ik gaf hem een vuistslag op zijn hoofd.

هنتم I. **hantom**, ongewoon, onbedreven, onervaren, ongebruikelijk.

II. **hantom**, in het geheel niet, volstrekt niet, nimmer. Ook هنتوم geschreven.

هنتم **hantam**, slaan, neêrslaan, kloppen.

هنتو **hantoe**, booze geest, spook, spokende geest.

هنچور **hantjoer**, ontbonden, opgelost, verteerd, vergruisd, verbrijzeld, gesmolten, smelten, zich oplossen.

هندای **handai**, vriend, makker, kameraad, tochtgenoot.

هندق **hĕndaḳ**, willen, gelieven, moeten, moeten geschieden, noodzakelijk zijn; *kĕhĕndaḳ*, verlangen, begeeren.

هنيغ **haning**, helder, doorschijnend van het water.

هو I. **ho**, waar, waarheen, werwaarts; b. v. *ho tadjak*, waarheen gaat ge? *ho taba*, waar brengt ge het heen?

II. **ho**, kant, zijde; *saboh saho*, ieder aan eene zijde.

هوا **hawa**, begeerte, verlangen, hartstocht, lust; b. v. *na hawa njoi di gata*, bestaat dat verlangen bij u?

هوب **hob**, haken en oogen, kleine koperen haakjes en ringetjes; *badjée hob*, een baadje, dat men met haken en oogen sluit.

هوبور **hoeboer**, schudden in horizontale richting; b. v. *si Poelan kĕhim di roemåh oh mĕhoeboer roemah*, N. lacht in het huis, zoo dat het er van schudt.

هوتغ **hoetang**, zie اوتغ **oetang**.

هوتن **hoetĕn**, zie اوتن **oetĕn**.

هوجن **hoedjĕn**, zie اوجن **oedjĕn**.

هوجوغ **hoedjong**, zie اوجوغ **oedjoeng**.

هوجه **hoedjah** [eigenlijk حجه], bewijs, bewijsgrond.

هوديف **hoedip**, zie اوديف **oedip**.

هور **hoer**, glans, schittering.

هورس **hoeras**, zie اورس **oeras**.

هوروس **hoeroes**, toelichten, behartigen, nagaan, in orde houden; b. v. *tjoeba hoeroes bak trang pĕrkara njan lé gata*, door u worde beproefd, die zaak duidelijk toe te lichten.

هورى **hoerai**, zie اورى **oerai**.

هوريس **hoeris**, zie اوريس **oeris**.

هوسوغ **hoesoeng** of **oesoeng**, draagstoel voor aanzienlijken; b.v. *poetroi gĕpĕdoek dalam hoesoeng gĕba oe gampong pantas sigra*, de prinses, gezeten in een draagstoel, werd spoedig naar de kampong gebracht.

هوسوى **hoesoi**, zie اوسوى **oesoi**.

هوسيل **hoesil** of **oesil**, een welriekende grassoort.

هوٚڠ **hoeĕng**, een kever, die het hout doorboort.

هوڠ **hong**, werpen, gooien, smijten. Synoniem met *sĕrom*.

هوق **hoeḳ**, het in de keel blijven steken van graten of andere voorwerpen.

هوٚل **hoewĕl**, voorttrekken, trekken, slepen.

هولبالڠ **hoeléebalang** of **oeléebalang**, titel der Atjehsche districtshoofden, krijgsoverste.

هولو **hoelée** of **oelée**, hoofd, kop, boveneinde; van blanke wapens: gevest, heft; — *haté*, maagholte; — *barat*, het begin van den westmoeson; — *timor*, het begin van den oostmoeson.

هولو I. **hoeloe** of **oeloe**, bezet, zwanger van beesten.
II. **hoeloe**, vieren, van touw, enz.; b. v. *tahoeloe taloi saoeh*, viert het ankertouw.

هومم **hoemom** of **oemom**, niet rechtuit spreken; b. v. *narit mĕhoemom hana tĕntée*, iets wat niet rechtuit gezegd wordt, is niet zeker.

هونجم **hoendjam** of **oendjam**, een staak loodrecht in den grond steken.

هونجور **hoendjoer**, de beenen recht uitstrekken.

هونق **hoenaḳ**, *paja hoenaḳ*, een niet te begaan moeras.

هونوس **hoenos** of **oenos**, metaaldraad trekken.

هونوك **hoenok**, met het hoofd voorover loopen als een varken.

هونوى **hoenoi**, zie اونوي **oenoi**.

هونى **hoenĕ**, tegenstrevend, tegenstreven.

هوه **hoh**, wegjagen van gevleugeld gedierte; b. v. *hoh hai manok*, *hoh bé*, *kapadjoeh padé adang*, (Atjehsche pantoen) [vertaling ontbreekt].

هوي I. **hoi**, roepen, aanroepen.
II. **hoi**, bewierooken; b. v. *tĕhoi pinĕng boeĕt si Nja' Ti di gampong djawa*, door u worde pinang bewierookt voor Si Nja' Ti, te Kampong Djawa.

هوپت **hoenjat**, schudden in vertikale richting.

هه **hah**, openen van den mond; b. v. *tjoeba hah babah gata loen kĕmĕng kalon gigoi*, open eens uw mond, ik wensch uwe tanden te zien.

هى **hai**, tusschenwerpsel van aanspraak, hé, o; b. v. *hai, soi njan djak kěděh*, wie is het, die daar gaat?

هياكيل **hajakil**, een soort van amulet; b. v. *soi jang na ngoei hajakil toedjoeh han djipadjoeh lé sindjata*, wie de hajakil in 7 hoofdstukken [?] draagt, wordt niet door de wapens getroffen.

هيبة **hibat**, vrees inboezemend, eerbied of ontzag verwekkend, geducht, vreeselijk.

هيتم **hitam** of **itam**, zwart, donker, duister, donkerkleurig.

هيتوڠ **hitong** of **itong**, tellen, rekenen, berekenen, afrekenen.

هيجا **hidja**, spelling, spelregels.

هيجو **hidjo**, groen.

هيدايه **hidajah**, zie هدايه **hidajah.**

هيدڠن **hidangan**, gerecht, opgedischte spijs of drank.

هيدڠ **hidang**, opdisschen, aanrechten, klaar zetten, van spijs of drank.

هيدوڠ **hidoeng** of **idoeng**, neus; — *taloi*, een lis in een touw; — *blangong*, de rand van een open kookketel.

هيرڠ **hirang** of **irang**, plooi, vouw.

هيرم **hiram**, er boos uitzien, er donker uitzien, er betrokken uitzien; b. v. *pakon gata hiram tĕhat moeka oroi njoi*, waarom ziet ge er heden zoo betrokken uit?

هيروب **hiroeb**, opslurpen, slorpen, slurpen.

هيروت **hiroet**, zie ايروة **iroet.**

هيريس **hiris** of **iris**, kerven, fijn snijden; *hiris ĕngkoet*, visch kerven.

هيس **hias**, versieren, smukken, tooien.

هيْس **hiĕs**, snuiten van den neus.

هيسف **hisap** of **isap**, zuigen, opzuigen; *hisap tjandoe*, amfioen schuiven.

هيڠ **hing**, de tanden laten zien, zijne tanden vertoonen.

هيڠكا **hingga**, tot, tot aan, einde; b. v. *boeĕt njoi hana mĕhingga lom nĕprĕh mĕng doewa oroi tĕrĕk*, dat werk heeft geen einde, zelfs al wilt ge nog twee dagen wachten.

هيڠكو **hinggoe**, duivelsdrek; asa foetida.

..., uitgeput, oververmoeid.

... trekken, voorttrekken.

... hilat of ilat, [eigenl. حيلة], listen of kunstgrepen bezigen, bedrog plegen, valsch spelen, bedriegelijk; b. v. *boeët gata hilat tĕhat*, uwe handelwijze is zeer bedriegelijk.

هيلم **hilam**, nevelig.

هيليير **hilir** of **ilir**, benedenstrooms, stroomafwaarts gaan.

هيَم **hiĕm**, raadsel, [behoorde ook onder حيام; zie bladz. 113 van het Leesboek].

هيمت **himat**, zuinig, zorgvuldig, met overleg, berekend.

هيمفون **himpoen**, verzamelen, bijeenbrengen, vereenigen; b. v. *kamĕhimpoen orĕng bandoem*, zijn al de menschen reeds verzameld?

هينا **hina**, gering, armoedig, ellendig, gemeen; *hina dina*, laag en ellendig.

هيندو **hindoe**, Hindoe.

هيندوستن **hindostan**, Hindostan.

هيندي **hindi**, Indiër.

هيه **heh**, den lachlust opwekken.

ى

ياتيم **jatim**, [ook wel يتيم geschreven], wees.

ياسين **jasin**, [ook wel يسن geschreven], het koranhoofdstuk, dat bij stervenden gereciteerd wordt.

يامن **jaman**, Jemen in Arabië.

يحيا **jahia**, mannelijke persoonseigennaam.

يد **jad**, de wijze, waarop iemand handelt, die iets op zijn geweten heeft; b. v. *jad kĕnajat pĕnjabib hal lĕmĕri pĕt pĕrkara njoi ka na bak djih ka kĕnjoi sah djipĕntjoeri*, de wijze, waarop iemand handelt, de wijze, waarop iemand zich uitlaat, de getuigen, en de voorwerpen van overtuiging, deze vier zaken samenkomende (aan hem zijnde) zijn voldoende, om iemand voor dief te houden [?].

يرير **jĕr-jĕr**, kabbelen van het water.

يس **jĕs**, met de tanden afbijten. Synoniem met *kĕng* en *sĕr*.

يعقوب **jâḳoeb**, [eigenl. ياقوت] chrysolieth.

يعني **iâni**, dat is te zeggen, namelijk.

يڠ **jang**, die, dat, wie, dewelke, hetwelk.

يقين **jakin**, zeker weten, zekerheid, vaste overtuiging.

يو **jée**, haai; soorten van haaien zijn: — *rimong*, — *tilam*, — *rimbas*, — *anoi*, — *oerĕt*, — *nawan*, — *goelok*, — *poenĕ*, — *gapĕ*. De *jée rimong*, *tilan* en *nawan* worden niet gegeten.

يوب **joeb**, onder, beneden; *di joeb*, van onderen, van beneden.

يوتا **joeta**, millioental.

يوجنا **joedjana**, afstandsmaat van 32000 elleboogslengten, ± 9 Eng. mijl.

يوَر **joeĕr**, gelasten, bevelen.

يور۲ **jor-jor**, beven, sidderen, rillen.

يور۲ **joer-joer**, trillende beweging van moerasgrond, wanneer men er zich over beweegt.

يوسف **joesoef**, Josef.

يوف **joep**, blazen van instrumenten.

يوق I. **joek**, vlaktemaat voor rijstvelden.
II. **joek**, het gekromde hout bij voertuigen en ploegen, waarin buffels en koeien hun nek steken, om te kunnen trekken.

يوَک **joeĕk**, afnemen in zwaarte, dalen van het water.

يوک۲ **jok-jok**, golvende beweging van den grond ten gevolge van aardbeving.

يوم **joem**, prijs, waarde; b. v. *padoem joem kamĕng njan*, hoeveel is de prijs van die geit?

يوم **jaum**, dag.

يونس **joenoes**, Jonas.

يوه **joh**, tijd, tijdstip; *joh njan*, *joh masa njan*, op dat tijdstip.

يوى **joeĕ**, stuks, van groote bladeren; *sijoeĕ oen pisang*, een pisangblad.

يهودى **jahoedi**, jood.

ڽ

پابق **njabak**, beweenen der dooden, treuren, jammeren, gejammer. Synoniem met *baĕr*.

net om visschen en vogels te vangen; b. v. *aring gětanjoi malam njoi*, hoe is het, met het net visschen?

lijk, helder.

levenskracht.

ang, gezang; *mĕnjanjoi*, zingen.

ter, bijzit.

elijk, duidelijk, bekend.

isch in een fuik of strik zoodanig gevangen, niet meer in of uit kan.

woonlijk in de spreektaal voor *jang* gebezigd.

angkit, overerfelijk.

, kruisnet.

njap of **njop**, doortrokken van water, vochtig, nat; b. v. *djĕh idjar droinĕ ka mĕnjap bak ijĕr*, uw gindsche kleed is doortrokken van het water.

پق **njaḳ**, naamaanwijzer voor mannelijke eigennamen; rang-aanwijzende naam voor vrouwen; *Njak Gam*, *Njak Mohamad*. Vrouwen, van hoeléebalang's, niet van adel zijnde, spreekt men met Njak aan; van adel zijnde, met Tjoet Njak; ook meisjes van adel worden op die wijze aangesproken.

پلا **njala**, vlammen, branden met een vlam, ontvlammen, vlam.

پم **njĕm**, smaak, gevoelen, gewaarwording; b. v. *bak njĕm loen na djitjok lé djih*, naar mijn gevoelen is het door hem weggenomen.

پمڤغ **njampang**, ten tijde, tijdens, **als**, indien, in geval; b. v. *bé tapoh-poh kamoi mĕdagang njampang alang tajoeĕr hoeĕ goeda*, (Atj. spreekw.) gijlieden moet ons, vreemdelingen, niet slaan; als ge in zorg verkeert, kunt ge ons als paarden doen trekken; *tapĕgĕdj djamboer di sinoi saboh njampang tadjak-djak djid ta singgăh tadoek*, gij moet hier een hutje vervaardigen, als ge dan op weg gaat, kunt ge daar aanleggen, om te zitten.

پن **njan**, die, dat.

پو **njo**, ja, jawel, juist; b. v. *njo kĕmĕnan lagée droinĕ kĕhĕn*, ja, het is zoo, gelijk ge zegt.
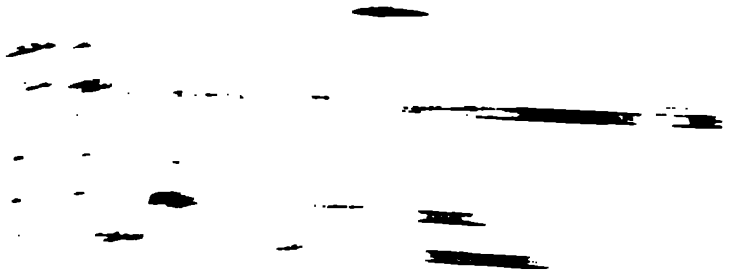
پولور **njoeloer**, zich langzaam in golvende richting bewegen zoo als slangen, enz.; *naga dji njoeloer droi dji oe laoet*, de draak beweegt zich in golvende richting naar zee.